

IV.Guvern Al.Vaida-Voevod

6 iun.-18 oct.1932

IV.Guvern Al.Vaida-Voevod.....	1
6 iun.-18 oct.1932.....	1
-----	14
Căderea guvernului Iorga 30 mai.....	15
Rotativa 1-6 iunie Eșecul Titulescu	15
-----	15
1.)Precizări, culise , zvonuri,30 mai -5 iun.'32.....	15
-Titulescu la Iorga și Argetoianu.....	15
-Argetoianu la Rege.....	15
-Iorga despre soluția Titulescu sau despre Vaida.....	15
Reacții la partide :.....	15
-La PNL-Duca.....	15
-La PP-Averescu.....	15
-La PNȚ:conducătorii lipsesc din țară.....	15
...GGMironescu :.....	16
...VaidaVoevod (prin telefon) :.....	16
-La PȚD-C.Stere.....	16
-La PC.-Gr.Filipescu :.....	16
-La PNA -Goga :.....	16
-La PSD :.....	16
2.)Eșecul lui Titulescu pentru guvern de " uniune națională" , 2-5 iun.'32.....	17
-Titulescu:guvern de concentrare partidistă, condus de el.....	17
-Răspunsul partidelor :.....	17
#PNȚ - I.Mihalache :.....	17
# PNL-ducist.....	17
# PNL-georgist :.....	17
#PP-Averescu :.....	17
# PNA-Goga :.....	17
# PȚ -dr.Lupu :.....	17
# PND-Iorga :.....	17
#Lămuririle tîrzii ale lui Titulescu.....	17
-----	18
Guvern alegeri Al.Vaida Voevod , 6 iunie-10 august '32.....	18
-----	18
3.)Decretele regale de numire a miniștrilor ,6 iun.'32.....	18
# Numirea lui Vaida [nr. 1914].....	18
# Numirea miniștrilor, subsecretarilor ...[nr. 1915].....	18
4.)Guvernul Al.Vaida Voievod ,6 iun-10 aug.1932.....	18
#Departamente ,nominalizări inițiale și ulterioare.....	19
5)Iuliu Maniu ,declarație :Misiunea guvernului Vaida, Cluj, 7 iun.'32.....	19
#Soluția constituțională dată de Rege.....	19
-Regret ptr absența lui Titulescu.....	20
()Vaida.....	20
-Misiunea limitată a guvernului.....	20
-Neutralitatea guvernului.....	20
-Lupta onestă între partide.....	20
6.)GGMironescu (Finanțe):proiecte imediate,3 iul.'32.....	20
/Plata pensiilor și salariilor.....	21
/Plata restanțelor la armată.....	21
7.)Gr.Iunian ,declarații :experții Ligii Națiunilor,7 iul.'32.....	21
#Dezacord Iunian -Madgearu.....	21
8.) Dizolvarea parlamentului "Uniunii Naționale " ,7iun.'32.....	21
#Scrisoarea lui N.Iorga.....	21
/Înainte de dizolvarea parlamentului,.....	21
lege ptr renunțarea la <i>prima electorală</i>	21
#Scrisoarea dr.Topa.....	21

/Propunerea lui N.Iorga.....	21
9)Convocarea Corpului electoral :17 iulie 1932.....	22
LD:vezi fișier Regim electoral, alegeri I.....	22
10.)Poziția partidelor față de gov."de alegeri" -Vaida , 5- 16 iul.'32.....	22
-PNL- ducist :.....	22
-PNL-georgist :.....	22
-PLD- tehașist :.....	22
-PP-Averescu :.....	22
-PNA -Goga :.....	22
-PȚ-dr.Lupu :.....	22
-PND-Iorga :.....	22
-PC-Gr.Filipescu :.....	22
-PSD.....	22
11)Campania electorală ;cartele,afișe ,semne,diverse	22
#Ofertele electorale.....	23
#Întruniri electorale.....	23
/Grea meseria de națiune democrată !.....	23
[Record electoral:55 de partide ,grupări, grupulețe].....	23
#Camioane cu dosare.....	23
/15 liste ,8000 candidați.....	23
12.)Rezultatele alegerilor generale pe partide și județe , Camera, 20 iul.'32.....	23
a)Tabloul voturilor PNL-PNȚ.....	25
b)Tabloul voturilor celelate partide.....	27
c)Tabloul voturilor PSD și P. minoritare.....	28
13.)Prezidarea noului guvern .Zvonuri, dispute , 8 iul.'32.....	30
#Dispute în PNȚ:șefia guvernului !.....	30
#Intenții "regale".....	30
14.)PNȚ.Întrevederi privind viitorul guvern,iul.'32.....	30
-Revine Titulescu ?.....	30
-Opoziția contestă legalitatea alegerilor.....	30
-Curente și dispute.....	30
15.)"Național-Țărăniștii cer lui Maniu să-și ia răspunderea situației ",.....	31
()Maniu ()Vaida()Popovici.....	31
()Mihalache()Madgearu ()Iunian()Mirto.....	31
#Sinaia.....	31
/Maniu să preia partidul și guvernarea !.....	31
/Condiționările lui Maniu.....	32
#București:.....	32
-Maniu :Vaida rămâne până la dechiderea noului parlament.....	32
-Mihalache:Maniu trebuie să ia guvernarea.....	32
-Maniu :Mihalache trebuie să ia răspunderea.....	32
16.)PNȚ în criză , 29-30 iul.'32.....	33
/Curentele proMihalache -proManiu -proVaida.....	33
/Biroul PNȚ.....	33
/Consiliul de miniștri: proiectul Mesajului Regal.....	33
17)" Interviewul dr.Nicolae Lupu " , 27 iul.'32.....	33
#Țărăniștii ardelenesc.....	33
#Gov.Vaida -continuă regimul Iorga.....	33
#Compromiterea ideii de partid.....	34
()Maniu ()Mironescu () Vaida.....	34
18.)31 iulie.Deschiderea noului Parlament.....	34
#Mesajul Regal.....	34
-Misiunea gov.Vaida -îndeplinită.....	34
/Corpurile legiuitoare încep lucrările.de validare.....	34
19.)Comit.Execut. al PNȚ: Maniu revine la șefia PNȚ, 1aug.'32.....	34
-Mihalache:.....	35
-Maniu să revie la șefia partidului.....	35
-Vaida:.....	35
-Maniu a acceptat președinția PNȚ.....	35
-Mihalache:.....	35
-Sentimentul datoriei față de partid și țară.....	35

-Maniu :	35
#Demisia din oct.'31.....	35
-Țara a intrat în regim constituțional.....	36
#Regimul Iorga -.....	36
#Recunoștință regelui ptr.revenirea la constituționalitate.....	36
#Mulțumiri prietenului Vaida.....	36
#Conștiința împăcată:ocup locul de președ. PNȚ.....	36
20.)C.Dumitriu (PNL- 1) ,Declarație la validări , 2 aug.'32.....	36
#Alegerile Vaida =sfidare , mistificare, abuzuri, violențe, ilegalități.....	37
/Falsificarea datei de convocare.....	37
/Înlocuirea Comisiilor interimare , prefecti, funcționari.....	37
/Retragerea delegațiilor procurorilorși judecătorilor.....	37
/Acte de corupție și presiuni morale.....	37
/Ademeniri demagogice.....	37
/Schimbarea secțiunilor și comisiilor de vot.....	37
/Împiedicarea opoziției de a-și exercita drepturile.....	38
/Acțiunea bandelor de bătăuși.....	38
/Propagandă deșănțată.....	38
#Ilegalitatea constituirii noului Senat.....	38
#Invalidarea generală a alegerilor.....	38
21.)M.Landau (Part.Evreesc) , Declarațielalidări , 2 aug.'32.....	38
#Alegeri libere și legale.....	38
#Incidente regretabile:Vechiul Regat și Basrabia.....	38
22.)Al.Vaida Voievod , replică-explicație la validări , 2 august '32.....	39
#Respinge acuzațiile și calomniile aduse.....	39
#Polemică aluzivă la Coroană.....	39
#Adjudecă ptr el alegerile cele mai libere.....	40
23.)Gh.Tătărescu ,replică la discursul lui Vaida , 2 aug.1932.....	41
#Formula guvernului "de concentrare".....	41
#Formula rotativei PNL/PNȚ.....	41
#Majoritatea PNȚ=o minoritate electorală.....	41
#Avertisment:regimul nu va dura mult !.....	41
24.)Lotar Rădăceanu (PSD) ,declarație la validări ,2 aug.'32.....	42
#Legea electorală fascistă.....	42
/PNȚ să renunțe la mandatele "primei".....	42
-----	42
Guvern Al.Vaida -Voievod,.....	42
Legislatura II, sesiune extraordinară,.....	42
10 aug-10 oct.'32.....	42
-----	42
25.)Guvernul Vaida -guvern parlamentar.9/10 aug.'32.....	42
#Portofoliile și titularii.....	42
26)Iuliu Maniu ,Declarație : Guvernul Vaida , 12 aug.'32.....	43
-Vie satisfacție.....	43
-Alegeri libere, sincere , legale.....	43
-Fericit l-a propus pe Vaida.....	43
-Redivivus formula 1919:conducerea partidului și a majorității parlamentare.....	43
()Vaida - a treia oară primministru !.....	43
()Mihalache-garanție în plus.....	44
27)Poziția partidelor :refuzul lui Maniu și noul guvern Vaida , 1-12 aug.'32.....	44
#PNL-ducist , "Viitorul ".....	44
-Refuzul=mister, echivoc.....	44
-Guvernul Vaida =provizorat periculos.....	44
#PNL georgist , "Mișcarea ".....	44
-Maniu și Mihalache-fug de răspundere.....	45
-PNȚ nu are soluții.....	45
#P.P. Averescu , "Îndreptarea ".....	45
-Regele nu poate fi învins.....	45
-Maniu a ieșit înfrânt.....	45
#Nicolae Iorga , "Neamul Românesc".....	45
-Dubietățile lui Maniu :ca în 1930.....	45

▫PNȚ-dr.Lupu.....	45
-Loialitatea lui față de Maniu.....	45
-Inconsecvențele lui Maniu.....	45
-Trădarea partidului sau trădarea lui Maniu ?.....	45
▫PNA-.Goga, "Țara Noastră ".....	46
-Pertractările=inoportune și periculoase.....	46
-Maniu :pretexte perimate , gravă insuficiență politică.....	46
▫P.C.-Grig.Filipescu, " Epoca ".....	46
-Explicațiile penetiște nu rezistă.....	46
▫Cercurile financiare(străine și românești).....	46
-ConversiuneaArgetoianu -îngrijorări și opoziții.....	46
28.)Răspunsul la Mesajul Regal ,(raportor V.Rădulescu) ,13 aug.'32.....	46
-Greua răspundere asumată.....	47
-Marile suferințe obștești.....	47
▫România -țară agricolă.....	47
▫Consolidarea regimului constituțional parlamentar.....	47
▫Consens național.....	47
/Politică externă.....	47
/Actuala ordine de stat.....	47
/Armata.....	47
/Tânărul rege	48
29.)C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj, 17 aug.'32.....	48
/Miza guvernului Vaida :alungarea neîncrederii.....	48
▫PNȚrevine la guvernare.....	48
#Bugetele PNȚ-ului (1928-1932).....	48
#Experții străini.....	49
#Capitalul străin .Concesionările	49
/telefoane/sare/tutun/chibrite /șosele.....	50
#Conversiunea.....	50
▫ Incapacitatea guvernului Vaida.....	50
-Industria "parazitară " ?-Industria de război.-Înzestrarea armatei.....	51
-"Protecționism" versus "Porți deschise".....	51
-Asanarea morală -Legea controlului averilor.....	51
30.) Gh.Brătianu (PNL-2) , Declarație , 18 aug.'32.....	51
/Desolidarizare de PNL-Duca.....	51
31.)Al.Lapedatu (PNL) , discurs la Mesaj,Senat,18 aug.'32.....	51
*Notă.Al.Lapedatu.....	51
##Ardeleni - Regățeni.....	51
##PNȚ-PNL.....	52
32.Demostene Botez (PNȚ) , discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	52
*Notă:Demostene Botez.....	52
*Notă extras din " Memorii "	53
/Autoprezentare.....	53
#Divorțul dintre Parlament și țară.....	53
#Neîncrederea în viața politică.....	53
#Lipsa educației cetățenești.....	54
#Neîncrederea în partide.....	54
#Diferențele culturale.....	54
#Lipsa ideologiilor, a programelor de partid.....	55
/Antihoția -program de partid !.....	55
/Infuzia socialistă în PNL.....	56
▫Intoleranța regățenilor.....	56
#Ardealul fără ardeleni !.....	56
#Birocrația.....	57
#"Umilința "țărănească ?.....	57
#Diferențe religioase.....	57
▫Ideologia țărănistă.....	57
33.)Nichifor Robu,(LANC) discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	58
▫Specificul naționalismului bucovinean.....	58
#Jidovimea din Bucovina.....	58
▫LANC în Bucovina.....	59

#LANC sub stăpînirea românească	59
#Condiționarea votării R la Mesaj.....	60
34.)Gral r.Gh.Rujinschi (PNT) :Consil.Superior al Apărării ,19 aug.'32.....	60
#Armata -organizare,obiective,sarcini.....	60
-Conlucrarea inter-ministerială.....	60
#Activizarea Consiliului Superior al Oștirii.....	61
35.)Gh.Bethlen (PNMag) discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	61
/Maghiarii persistă în fidelitatea față de PNM.....	61
/PNM va sprijini munca legislativă.....	61
#Guv.și PNT să onoreze Hotărârea de la Alba Iulia.....	61
#Nu va vota R la Mesaj.....	61
36.)Bardos (" Bloc Economic Maghiar") ,la mesaj, Senat, 24 aug.'32.....	62
/Încredere în PNT, în Maniu.....	62
/Încredere în guvern.....	62
37.)Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32.....	62
#Guvern Vaida -aparență constituțională.....	62
#Sfidarea opiniei publice.....	63
#Ignorarea forțelor politice reale.....	63
#Primejdie ptr interesele de stat.....	63
#Formulă ipocrită :paravan al PNT.....	63
#Vaida (ca și Iorga)="omul regelui".....	63
#Ipocrizii politice	64
()Vaida -iezuism.....	64
#Carteluri electorale.....	64
#Inactivitate parlamentară.....	65
#Retragerea lui Maniu la Bădăcin.....	65
#Retragerea lui Vaida la Valea Seacă.....	65
#Boicot ,disensiuni,mediocritate.....	65
-Virgil Madgearu ,intervenție:.....	66
#PNL a asigurat dănuirea guv.Iorga.....	66
#PNL împărtășește răspunderea și consecințele guv.Iorga.....	66
-IGhDuca, intervenție :.....	66
#Asumarea răspunderilor cu conștiința împăcată.....	66
-Iamandi /continuă /.....	66
#Revenirea prin surprindere la guvern.....	66
/Guvern de "alegeri " -Vaida.....	67
/Guvern "parlamentar " - Vaida.....	67
#Declarația - program.....	67
-"Stat țărănesc " ?!=diversiune demagogică.....	67
#Incoerența guvernării.....	68
#Duplicitate și nesinceritate :legea electorală.....	68
#Regionalism provincial.....	68
-Ardealul = P.N. R. ?!.....	68
#Ținta PNT:distrugerea operei PNL.....	69
#Frenezia distrugerii , a dărâmării.....	69
# PNL:dreptul la guvernare !.....	69
()I.G.Duca.....	70
/Ziua de mâine = ziua birunței PNL.....	70
38.)I.Mirescu (PSD) , discurs la mesaj , 23 aug.'32.....	70
#Neputința guvernelor capitaliste.....	71
/PNT-trebuie împins spre stînga.....	71
#Antiprotecționismul PNT=lovirea industriei liberale.....	71
39.)prof. N.Corodeanu (PNT),Senat, discurs la mesaj, 23 aug.'32.....	72
Virgil Madgearu (intervenții).....	72
#Tradiția dezbaterilor la Mesaj.....	72
# Opoziția.....	72
#PNL- ducist.....	72
#Corporatismul -Mihail Manoilescu.....	72
#Guvernul Iorga=guv.de "tehnicieni"?!.....	73
#Rețetele marxiste.....	73
#Statele agrare răsăritene.....	73

▫Statul țărănesc.....	73
▫Programul Guvernului Vaida.....	74
40.) C.Argetoianu (Uniunea Agrară) , discurs la mesaj, 24 aug.'32.....	74
▫Răspunsul la Mesaj.....	74
# "Lecție" dată Coroanei.....	74
#Frica de guvern deasupra partidelor.....	74
▫Constituționalitatea guvernului Iorga.....	75
-V.Rădulescu (raportor) :.....	75
▫Țara coaptăptr vot universal.....	75
▫Constituția consacră regimul parlamentar.....	75
Argetoianu (continuă).....	75
▫Constituția nu vorbește de partide !.....	75
...Din culisele rotativei'31.....	76
▫Guv.Iorga = guv.constituțional, legitim.....	76
▫Guvernul Vaida =aidoma guv.Iorga.....	76
-"Prima electorală"-făcătoarea de majorități !.....	76
-PNL era îndrituit la putere.....	76
-Precedentul "dozajului" provinciilor.....	77
41.)H.Otto Roth (PNG, cartelat cu PNȚ),la mesaj, Cameră ,24 aug.'32.....	77
▫ Guvernul Vaida.....	77
/Program "cuprinzător" dar "vag".....	77
#Optimism nejustificat.....	77
#Aparat birocratic,cheltueli, lux.....	77
42.)prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32.....	77
*Notă.I.Botez.....	78
▫Atmosferă senatorială.....	78
43.)C.Rădulescu-Motru (PNȚ,raportor),discurs concludiv ,Senat, 24 aug.'32.....	78
*Notă.C.Rădulescu Motru.....	79
▫Dezbaterile la Mesaj.....	79
-Aprecieria alegerilor libere.....	79
-Încrederea în guvernul Vaida.....	79
#Obiecțiile Iorga-Argetoianu.....	79
#Obiecțiile PNL.....	79
-"Rotativa"PNL/PNȚ ?.....	80
-" Dirijism/ etatism ".....	80
-"Economie dirijată ".....	81
-Țărănism versus liberalism.....	81
▫Statul Țărănesc.....	82
▫PNȚ versus PNL:Constituționalism.....	82
#Legislație liberală anticonstituțională.....	82
▫PNȚ/PNL-rotativă ?!.....	83
▫"Stînga" "Dreapta ".....	83
#"Naționalism antisemit ".....	83
#" Corporatismul ".....	84
#"Socialismul " , "Bolșevismul ".....	84
▫Rege constituțional.....	84
#"Camarila ".....	84
44.)Virg.Madgearu (Ministr.Industr,discurs concludiv, Senat , 25 aug.'32	
Ministr.Industr,Comerț).....	84
LD: lipsă ?!.....	84
Vezi fișiere PNȚ, Parlament , Economie.....	84
45.)I.Hudiță (PT-Lupu) ,discurs la mesaj, 24,26 aug.'32.....	84
▫Partidul Național Țărănesc=conglomerat de partide și grupulețe.....	85
/PNȚ= partid cu dublă doctrină.....	85
#Prima guvernare PNȚ ('28-'31).....	85
#Guvernarea a II -a ('32-'?).....	85
46.)Adam Popa (PNȚ) , discurs la mesaj, 27 aug.'32.....	86
* Notă :Aug.Popa.....	86
▫Paternitatea reformelor democratice.....	86
-Iuliu Maniu(intervenție) :meritele PNR/PNȚ.....	86
-C.Xeni:meritele PNL.....	86

47.)CCGiurescu (PNL-georgist) , discurs la mesaj, 30 aug.'32.....	87
▫Coroana.....	87
▫Mesajul și Răspunsul la Mesajul Regal.....	87
▫Specificul crizei economice românești :	87
#Criza morală.....	88
#Guvern numeros.....	88
#Risipă și lux.....	88
48.)CZCodreanu (G de F),discurs la mesaj, 30 aug.'32.....	88
#Atmosferă politică ?=neînțelegeri și fugă de răspundere.....	88
#Parlamentul?=moara de stricat legile.....	88
#Sit.socială economică-financiară.....	89
▫Convesiunea.....	89
▫Programul G de F.....	90
▫Stat etnic național.....	90
*Notă:Nichifor Crainic: discursul lui Codreanu.....	90
/Discurs dictat de Crainic.....	90
/Discurs învățat pe de rost.....	91
/Mărturisirea lui CZC.....	91
49.)IGDuca (PNL-1)discurs la mesaj, Camera, 31 aug.'32.....	91
()Ion Mihalache=un cârcotaș.....	91
▫Iuliu Maniu-Carol II.....	91
()Iuliu Maniu = un om necăjit.....	92
▫Dinu Brătianu , Victor Imndi =p.d.v. al PNL.....	93
#Dezacord total cu guvernul.....	93
/Program improvizat.....	93
▫Problema minorităților.....	93
/Legea și atmosfera.....	93
Continuitate în guvernare dezastruoasă.....	94
50.)C.Toma (PNL- georgist) , discurs la Mesaj, 31 aug.'32.....	94
[LD:bucurești ,29 oct.2006.duminecă	94
*Notă C.Toma.....	95
▫Rotativa Iorga /Vaida.....	95
/C.Argetoianu:constituționalism straniu.....	95
/Experiență primejdioasă.....	95
/N.Iorga :neadevăr insolit.....	95
/Abuzuri electorale.....	96
▫Crizele PNȚ.....	96
#Stat Țărănesc?!.....	96
▫ Țărănismul PNL.....	97
▫ Legislația agrară.....	97
▫ 1919 : Exproprierea.....	98
▫ Politici agrarien- țărănești la PNL.....	98
▫ Politica de național-țărănizare a PNȚ.....	99
▫ Ardealul, ardelenii - PNL.....	99
▫ PNL-georgist.....	100
51.)Lotar Rădăceanu (PSD) ,discurs la mesaj, 31 aug.'32.....	100
#Guvernul Vaida-guvern burghez.....	100
▫Stat țărănesc ?!.....	101
#PNȚ?=flancul stâng al p.burgheze.....	101
52.) M.Negură (PNL) , interpelare : cooperația .1 sept-'32.....	101
▫Portofoliile instituțiilor coopertive.....	101
-M.Ghelmegeanu :polemică.....	102
-Cooperația sub regim PNL / PNȚ.....	102
53.)V.Rădulescu (Raportor),discurs conclusiv, Camera , 1 sept.'32.....	103
*Notă :Vasile Rădulescu.....	103
▫Consens și responsabilitate.....	103
#IGDuca -Coroana.....	103
#Regim parlamentar fals.....	103
#Guvernul Iorga -deviere de la regimul parlamentar.....	104
#PNL-criminali în fața istoriei.....	104
▫Raportul majoritate parlamentară-guvern.....	104

▫Apel la colaborare+amenințări și șantaj.....	105
54.)Al.Vaida -Voevod discurs -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32.....	105
▫ Elogiu democrației parlamentare.....	106
▫ Opoziția.....	106
#Rotativa :Argetoianu / Vaida.....	106
▫Propunere:consens politic.....	107
▫Consens:politică externă.....	107
/Expertii străini.....	108
/Liga Națiunilor =limitarea suveranității naționale.....	108
▫Consens :Armata.....	109
▫Consens:chestiunea minorităților.....	109
-Iosif Willer:p.d.v. al PNM.....	110
-M.Popovici :p.d.v. al PNȚ.....	110
▫Partide, fracțiuni, dizidențe.....	111
#Obiecțiile PNL Duca.....	111
-Bucureștiul PNL versus Bucureștiul PNȚ.....	111
-Rotativa Iorga / Vaida.....	111
▫Rotativele conducerii PNȚ.....	112
▫Monarhia -PNL/Monarhia -PNȚ.....	113
//Carol/Duca.....	113
//Ardeleni-Regăteni.....	113
//Ardealul fără ardeleni !.....	114
▫Angajare față de Coroană.....	114
55.)Virgil Madgearu, declarație presă :Conf. de la Stressa , 3 sept.'32.....	115
▫Tratament preferințial.....	115
56.) M.Stelescu ,(G de F),Precizări la "Sumar", 2-15 sept.'32.....	115
#2 sept.Situația studenților (la Sumar).....	116
/Căminele și taxele.....	116
/Curentele studențești : stânga / dreapta.....	116
#14 sept.Demascarea lui Argetoianu et comp.(Comunicare).....	116
/Câte o spânzurătoare în fiecare piață publică !.....	116
#15 sept.Întâmplări grave la Turda (interpelare).....	116
/Tricolorul maghiar !.....	116
#27 sept.La buget (intervenție).....	117
/10 milioane ptr Palatul regal?!.....	117
/G de F renunță la diurna de deputat.....	117
#30 sept.Către Mihalache și Gusti (Comunicare).....	117
/Interzicerea revistelor pornografice.....	117
#3 oct.Către Dimitrie Gusti (Comunicare).....	117
/Greva studenților de la Drept.....	117
#7 oct.Votarea Conversiunii (Intervenție la Sumar).....	117
/Ar fi votat contra și pe față.....	118
57.)Ilie Lazăr (PNȚ),interpelare :Opera Română , 15 sept.'32.....	118
#"Scandalul" administrării George Georgescu George Georgescu,secondat de Alex.Buzescu (dir.administr.),au preluat Opera sub formă de concesiune,adică de comercializare a artei, cu concesionari (care sunt și azi).....	118
58.)Legiferare-,sept.- oct. '32.....	119
/Administrative.....	119
/Regimul muncii.....	119
/Regimul cetățeniei.....	119
/Financiar-economic.....	119
/Agricultură și cultură.....	119
/Anticorupție.....	119
59)Cameră.Legea Controlul averilor și apărarea onoarei,23 sept.'32.....	119
a)M.Popovici, Expunerea de motive,(ministr. Justiției).....	120
-Necesitatea celor două componente.....	120
-Atmosfera /psihoza/românească.....	120
-Primejdia dezechilibrului moral.....	120
-Inițiativa PNȚ.....	121
b)Raportul la lege ,I.Gr.Perișteanu , 23 sept.'32.....	121
▫Criza morală postbelică.....	121

-Îmbogățirii peste noapte.....	121
-Exces de suspiciuni și imputări.....	121
-Ideea controlului averilor.....	121
-Inițiativa PNȚ.....	122
-Patrimoniul supus controlului.....	122
-Sanctiunile :.....	122
c.)Avizul Consiliului Legislativ, Senat , 22 aug. '32.....	122
I.Evoluția legii.....	122
-Concepție de morală socială.....	122
-Legislație comparată.....	123
II.Observațiuni de tehnică juridică și legislativă	123
60.)Retro,Declarațiile finale la "cazul Boilă", 14 mart.'32.....	123
♣PNȚ (Ed.Mirto).....	124
/Iorga :cine este autorul legii ?.....	124
/PNL(I.G.Duca).....	124
/P.P(AI Otetelișanu).....	125
/PT-dr.Lupu. (AI-Ștefănescu-Goiceanu).....	125
/PNȚ(Ion Mihalache).....	125
/PNL-2 (Gh,Brătianu).....	125
/Liga "Vlad Țepeș " (C.Spulber).....	126
♣Valeriu Pop (ministrul Justiției).....	126
61.) D.luca (PNL-1) , discurs la Legea control avere,23 sept.'32.....	126
/Raportul Periețeanu	126
#Decăderea moralei publice.....	126
♣ Poziția PNL.....	126
#Prima guvernare PNȚ.....	126
62.)Lotar Rădăceanu,la Legea control avere și apărării onoarei ,23 sept.'32.....	127
#Specificul regimului capitalist român :.....	127
#"Forme fără fond " ;acumulare primitivă].....	127
#Politicianism/ Fanariotism.....	127
#Sistem oligarhic.....	128
#Regim autocrat politicianist.....	128
#PNȚa continuat sistemul.....	128
♣PSD:Schimbarea regimului oligarhic !.....	128
#Corupția partidelor de guvernare.....	128
♣Schimbarea radicală de sistem !.....	129
♣Societate și morală socialistă !.....	129
63.)Ștefan Holban, la control avere și apărarea onoarei , 23 sept.....	129
#Regimul corupător liberal și averescan în Basarabia.....	129
#Consecințele nefericite ale unirii Basrabiei cu România.....	130
64.)Vasilii-Oituz (LANC) , discurs la Legea control avere,23 sept.'32.....	130
[1918-'19.]Măsurile g-ral Grigorescu.....	130
#Legea PNȚ=legea ptr. protejarea vinovaților.....	131
#Jidanii ajutați de politicieni au jefuit România.....	131
#"Tâlhari "-" Denunțatori ".....	131
#Toate guvernele sunt vinovate !.....	131
65.)Virgil Grossu (PNȚ) ,la control avere și apărarea onoarei,23 sept.'32.....	132
/Consensul tuturor partidelor.....	132
#Atmosferă moral-politică încărcată.....	132
-Guvernării expuși pe ecranul necinstei.....	132
-3 întrebări fundamentle.....	132
/Suspiciunea opiniei publice este legitimă.....	132
/Atmosferă periculoasă ptr autoritatea de stat.....	133
/Clasa conducătoare - datoare să împrăștie suspiciunile.....	133
♣Legea=pildă clasică de etică politică.....	133
66) Ernest Marton (PEvrees) ,la Legea control avere,23 sept. '32.....	133
♣Declarație.....	134
67)Gaspar Muth(P.Germ)Controlul averilor și apărarea onoarei,24 sept.'32.....	134
♣Legea =oglindea vie a moravurilor publice din România.....	134
♣Legislație comparată.....	134
/Roma antică.....	134

/Rusia sovietică.....	135
/Ungaria.....	135
▫Apărarea onoarei conducătorilor.....	135
▫Libertatea și responsabilitatea presei.....	135
▫Propunerile PNG.....	136
68.) Adam Popa(PNȚ), la Legea control avere ...,24 sept.'32.....	136
▫Retro:Mentalități.....	136
#Mentalități contemporane.....	136
69.) I.Zelea Codreanu-tatăl (G de F), la Legea control avere..., 24 sept.'32.....	136
#Curente morale contrare în PNȚ.....	137
▫Poziția Gărzii de Fier.....	137
▫"Pentru ce am cerut pedeapsa cu moartea ".....	137
#Apărarea onoarei ! ?.....	138
/Să fie duși direct la abator !.....	138
#"Controlul averilor " !.....	138
#Sancțiunile ?!.....	138
▫P.d.v. legionar :legea.....	138
▫Sistemul nou va salva țara.....	139
70.) D.Cioc (PNL-2),la Legea control avere...,24 sept.'32.....	139
▫Precedente legislative.....	139
▫Legea=domeniu nou,specific democrației.....	139
/Omul politic în democrație.....	139
/Opinia publică în democrație.....	140
▫Momentul etico-politic.....	140
#Amnistia acordată de PNȚ.....	140
#Diversiunea PNȚ.....	140
#Legea Mihalache/Popovici.....	140
71.) dr.Lupu (PTȚ), intervenții și discurs la legea Control avere , sept '32.....	141
a)La discursurile lui Șt.Holban și Vasiliu-Oituz ,23 sept,'32.....	141
/Moravurile nu pot fi îndreptate prin legi.....	141
/Lașitatea seculară a românilor.....	141
/Să nu fie pedepsiți denunțatorii !.....	141
b)Protest la Sumar 24 sept.'32.....	142
▫Imun la calomnii și injurii.....	142
▫Va vota legea, va cere controlul averii.....	142
c)Discurs la Lege,26 sept.'32.....	142
▫Legea=tardivă, inutilă, inoperabilă.....	142
#Izvoarele corupției.....	143
-Războiul.....	143
-Absența elitei ardelenene.....	143
-Mentalitățile.....	143
▫Guvernarea PNȚ și corupția.....	143
#Retro'1915.Cazul Lupu.....	143
#Corupția funcționarilor.....	144
-Jaful perceptorilor.....	144
-"Spirtul negru".....	144
-Afacerea Roxin.....	144
-Justiția cu pumn în gură.....	144
72.) V.Roșețeanu (PP),la Legea control avere..., 24 sept.'32.....	145
▫Legea Mihalache /Popovici.....	145
-Inoportunitatea legii.....	145
-Pedeapsa denunțătorilor ?.....	145
-I.Gr.Periețeanu(raportor):Codul penal transilvan.....	145
#Hamnagiu a murit de inimă rea !.....	145
#Cazul Boilă.....	145
#Consiliile de administrație.....	146
73.) Gr.Periețeanu (raportor),concluzie,Legea control avere,27 sept.'32.....	146
/Legea=rezultatul unei colaborări fructuoase.....	146
/Legea=o idee mult amânată.....	146
/Controlul tuturor =o psihoză gravă,prematură.....	146
/Grija ptr.respectarea principiilor constituționale.....	146

/Necesitatea "neutralizării veninului" :denunțatorii.....	147
/Evitarea sistemului inchizitorial.....	147
/Evitarea escaladării denunțătorilor.....	147
74.)M.Popovici (Justiție),concluzie ,Legea control avere, 27 sept.'32.....	147
♣Legea Maniu-Mihalache-Popovici.....	147
#Persecuțiile ardelenilor.....	147
♣Consolidare națională !.....	148
♣Votarea legii(28 sept.'32).....	148
-28 sept.Cameră.Adoptă legea.....	148
-Senat.Dezbatere la legea Control avere și apărarea onoarei.....	148
Raportor-N.Corodeanu.....	148
75.)I.Botez (PNL-Duca) ,la Control avere și apărarea onoarei ,31 sept.'32.....	148
♣Proiectul de lege.....	148
/Mijloc legal ptr.controlul averilor ilicite.....	148
/Mijloc legal de apărare a onoarei.....	149
♣Necinste <i>versus</i> onoare.....	149
/Sanționarea.....	149
#Conceptia țmăncopului țărănist.....	149
#Onoarea cu certificat ?!.....	149
♣Opinia publică <i>versus</i> politicianul.....	150
76.)Vică Georgescu (PNȚ) ,laControl avere și apărarea onoarei,31 aug.'32.....	150
♣Legea -semnal luminos !.....	150
/Intersecția dreptului cu morala.....	150
♣Atmosfera moral-parlamentară.....	151
-Dezinteresul bisericii.....	151
-Aprobarea partidelor.....	151
-Necesitatea legilor morale.....	151
-Meritul PNȚ.....	151
77.)CRădulescu -Motru ,laControl avere și apărarea onoarei,31 sept.' 32.....	151
♣ Legea=legea ptr. apărarea averii statului.....	151
♣Corupția.....	152
/Era burgheză-spiritul capitalist.....	152
/Corupții.....	152
♣Statul autoritar se apără altfel.....	152
/Legea:spiritul țărănismului Mihalache.....	153
/Legea:în contradicere cu spiritul burghez al PNL.....	153
/Dificultatea descoperirii corupților și denunțătorilor.....	153
♣Cauzele corupției.....	153
♣Formula statului țărănesc.....	154
78.)N.Corodeanu(raportor) ,concluzii la dezbateri ,4 oct.'32.....	154
♣Legea.....	154
#Cauzele corupției.....	155
/Aparatul politic-administrativ.....	155
/Funcționarii.....	155
/Orașul.....	155
-Tentația bogăției.....	155
-Tentația ascensiunii politice.....	155
-"Intervenția ".....	155
♣Opinia publică.....	155
/Politicienii.....	156
/Colportorii: bărfa,zvonurile.....	156
♣Consens parlamentar.....	156
/Inovații juridice.....	156
/Presă în lumina Legii.....	156
/Curtea de Apel //Avocații apărării.....	157
♣Efectul așteptat al Legii :asanarea morală.....	157
_____.....	157
_____.....	157
79.)La Buget /Proteste, 19 sept.'32.....	157
V.Slăvescu(PNL-1) C.Toma (PNL-2) ,Dr.Lupu (PȚ),19 sept.'32.....	157
#Nesocotirea atribuției fundamentale a Parlamentului: bugetul.....	157

#"Polița în alb".....	157
(#)Portret :GGMironescu.....	158
-GGMironescu :răspuns-scuza.....	158
/Puteri discreționare în probl.financiare.....	158
80.)I.Mirescu (PSD),corupția în Poliție , 26 sept.'32.....	158
#Interesele oculte.....	159
#Venalitatea funcționarilor,Poliția Capitalei	159
#Prostituția	159
(#)Gabriel Marinescu.....	159
81.)Ed.Mirto (ministr.Comunicațiilor),în Basarabia , 26 sept.'32.....	159
▫Declarație Chișinău, 26 sept.....	159
▫Tratative de fuziune cu dizidența "steristă".....	159
-Descentralizare administrativă.....	160
-Autonomie locală.....	160
▫Discernământ și responsabilitate.....	160
#Basarabia:starea de inferioritate.....	160
.....	160
.....	160
Lege:Asanarea datoriilor agricole, Cameră, 27 sept.'32.....	160
82.)Dezbateri la lege.....	161
83.)Pomp.Ioanițescu(raportor).....	161
▫1930 Varianta PNȚ : Conversiunea.....	161
▫19 apr. 1932 .Conversiunea Argetoianu.....	161
▫Sept.'32.Conversiunea GGMironescu.....	162
-Imposibilitatea modificării legii Argetoianu.....	162
-Pășuirea datoriilor.....	162
84.) C.Argetoianu(Un.Agrară) la Conversiune , 30 sept.'32.....	162
▫Legea GGMironescu.....	162
▫ Creditul.....	162
/Problema reducerii creanțelor.....	162
#Schimbarea poziției PNȚ.....	163
#Criza financiară.....	163
85.)M.I.Gheorghiu (PND),la Conversiune,27sept '32.....	163
▫Declarația PND - N.Iorga.....	163
▫Legea GGMironescu.....	164
/Dezavantaj ptr. țărani.....	164
/Vasalitate față de experții străini.....	164
▫Declarația PND.....	164
86.)dr.N.Lupu ,discurs la Conversiune , 28 sept.'32.....	164
/Succesul dr Lupu la tribună și opinia publică.....	164
#Risipă, lux, fiscalitate excesivă.....	164
87.)Consfătuiri PNȚ , 29 sept.'32.....	165
▫Consfătuirea ardelenilor.....	165
/Maniu:recomandări la Conversiune.....	165
▫Consfătuirea bucovinenilor.....	165
/Menținerea conversiunii Argetoianu.....	165
88.) C.Turtureanu (PNL-g.) , discurs la Conversiune , 1 oct.'32.....	165
#Multicefalia din PNȚ.....	165
#Două guverne :Vaida / Maniu.....	165
89.)Ședința Biroului PNȚ, 1 sau 2 oct.'32.....	166
#Disensiuni în PNȚ privind Conversiunea.....	166
90.) I.Zelea Codreanu (G. de F) ,discurs la Conversiune ,1 oct.'32.....	166
/Modificarea legii !.....	166
-Soluția? :personalitățile de marcă.....	166
▫Ultima soluție:mână forte !.....	167
91.)D.Moldovan (PNȚ-Bucovina),la Conversiune ,Cameră,3oct.'32.....	167
▫Promisiunea PNȚ: menținerea conversiunii de drept.....	167
#Modificări aduse legii.....	167
▫România=Stat țărănesc ? stat agrarian? Stat capitalist ?.....	168
#Politica bancară a PNȚ.....	168
▫Conversiune de drept !.....	169

-Deficiențele legii agrare în Bucovina.....	169
-Pericolul bolșevizării.....	170
Cezar Simionescu (intervenție).....	170
-Mentalitatea țărânului.....	170
-D.Moldovan (replică).....	170
-Insolvabilitatea țărânului.....	170
-Rapacitatea bancară.....	170
#Nu va vota legea.....	170
92.) C.I.C. Brătianu (PNL-1) - la Conversiune,4 oct. '32.....	170
♣Interdependențe economice și politice.....	171
/Datoria externă.....	171
♣Conversiunea=lege economică folositoare, echilibrată.....	171
/PNL:Finanțarea conversiunii.....	172
/PNL:Respectarea contractelor.....	172
/PNL:nu iertarea, ci convertirea datoriei.....	172
93.)Apel PNȚ ptr votarea Conversiunii , 6 oct.'32.....	172
a)Iuliu Maniu:Votarea conversiunii !.....	172
b)Aurel Vlad :Respingerea conversiunii !.....	172
c)Al.Vaida Voevod:votarea conversiunii!.....	173
/retro ' căderea guv.lorga.....	173
/democrația și disciplina.....	173
/Conversiunea Argetoianu.....	173
/Conversiunea PNȚ.....	174
d)Ed.Mirto :Să se voteze legea !.....	174
94.)Pomp.Ioanițescu ,concluzie,Conversiunea GGMironescu ,5 oct.'32.....	174
♣Legea=Conversiunea PNȚ.....	174
()GGMironescu.....	174
I.G.Duca - intervenție în discurs -.....	174
♣ Conversiunea.....	175
95.)GGMironescu (ministr.Finanțe) ,concluzie la Conversiune , 5 oct.'32.....	175
()GGMironescu :autoapreciere.....	175
♣Sit.financiară.....	175
/Banca Națională.....	175
/Programul financiar al guvernului.....	176
/Tezaurul.....	176
/Restabilizare?!.....	176
♣Legea=pr.de lege a partidului.....	176
/Răgazul de 18 luni.....	176
/Un compromis, o tranzacție.....	176
#Criza economică-financiară.....	176
-Aspectul economic-social.....	176
-Aspectul financiar.....	177
-Impozitele.....	177
-Moneda.....	177
96.)Votarea Conversiunii, Cameră, 6 oct.'32.....	177
-----	178
-----	178
ALTE LEGI.....	178
97.)Pr.Legea concordatului preventiv.[Falimentul] , 30 sept.'32.....	178
a)M.Popovici , Expunerea de motive :.....	178
b)M. Cancicov (PNL-1) :.....	178
c)Hans Hedrich (P.G.) :.....	178
d)G.Deleanu (PNL-2) :.....	179
e)Aureliu Weiss (PNȚ) :.....	179
f)Iosif Fischer (P.Evreesc) :.....	179
g)Sigismund Ferenczi (PNM) :.....	180
h)P.Firică (PNȚ).....	180
i)I.Vasilescu Nottara(PNȚ):discurs concluziv.....	180
j)M.Popovici (ministr.Just) :.....	181
98.) Modificarea unor art.la <i>Legea ptr. reforma agrară</i> , 5 oct '32.....	181
a)Al.Stan ,Expunerea de motive.....	182

b)Avizul Uniunii Camerelor de agricultură.....	182
c)V.Serdici (PȚ-Lupu) :.....	182
d)N.Constantinescu -Bordeni (PNL-2) :.....	182
e) Al Stan (raportor PNT) :.....	182
99.) Gh . Brătianu (PNL-2),Respingerea Acordului cu Geneva ,8 oct.'32.....	182
#Tutela și supravegherea marilor puteri !.....	182
#Reputația nenorocită a administrației românești	183
!Jos guvernul PNT !.....	183
100.)Închiderea sesiunii extraordinare , 10 oct.'32.....	183
-Al.Vaida-Voevod: bilanț pozitiv.....	184
-Dinu Simian (vicepreșed.) :satisfacție.....	184
-Mesajul Regal de închidere.....	184
-Comentariu de presă.....	184
101)Al Vaida-Voevod , declarație de presă , 11 oct.'32.....	184
/Refuzul lui Titulescu de a prelua Externele.....	184
#Pertractările.....	185
/13 oct.'32.Consfătuirea ardelenilor.....	185
102.)Ședința CC al PNL ,16 oct.'32.....	185
#Înlăturarea regimului PNT!.....	185
I.G.Duca:Declarație.....	185
#Guv.Vaida="Guvernul haosului și al ridicolului ".....	185
#PNT-criză de șefie, de program, de curente.....	185
#România -"Pe marginea prăpastiei ".....	186
#"Regim cu "patru guverne ".....	186
#Politică externă controversată.....	186
/Pactul cu Sovietele.....	186
#Colaborarea cu S.N.....	186
#Paradoxul relației Vaida-Titulescu.....	187
# Acțiunea pentru salvarea țării.....	187
C.I.C.Brătianu:Declarație.....	187
#Viitor program de guvernare.....	187
Gh.Tătărescu(citește) :Moțiunea PNL.....	188
#Politică externă=ușurință și contradicere.....	188
#PNLadjudecă guvernarea.....	188
103.)Ședința Biroului PNT;audiența la Rege,16-17 oct.'32.....	188
A. Dimineața.....	188
#15 oct.Pertractările de la Sinaia.....	188
/Suveica întâlnirilor.....	188
/Spusele și nespusele lui Maniu.....	189
/Tăcerile lui Titulescu.....	189
/Suveica continuă.....	189
#Sinaia.,16oct.Biroul PNT.....	189
/Mihalache :demisia lui Vaida !Guvern Maniu !.....	189
#Chestiunea Titulescu.....	190
/Biroul cere guvern Maniu !.....	190
#Maniu refuză să-și spună părerea.....	190
#Maniu:declarație de presă.....	190
#Fiecare cu poziția inițială.....	190
B."Viitorul ".....	190
#Ședința Biroului PNT.....	190
#Dilema regală.....	190
#Intransigența lui Maniu.....	191
#Regimul PNT în dificultate.....	191
104.)Aniversarea Regelui Carol ,17 oct.'32.....	191
...Protocol.....	191
...Dejun.....	191
Guvern Maniu : Vezi fișierul următor.....	191

Căderea guvernului Iorga 30 mai

Rotativa 1-6 iunie Eșecul Titulescu .

1.) Precizări, culise , zvonuri, 30 mai -5 iun.'32

Demisia guvernului Iorga ,// fapte, culise, comentarii, zvonuri // 30 mai -5 iun.1932

Eșecul lui Titulescu pentru guvern de " uniune națională" , 2-5 iun.'32

Poziția partidelor față de gov."de alegeri" -Vaida , 5- 16 iul.'32

[LD:Piatra Neamț, 2001 .

Atenție ! același comentariu și doc. și la fișierul anterior (cădere gov.Iorga)]

LD: informațiile sunt atât de contradictorii , subiectiv - partizane , încât este foarte greu , fie și cronologic (logic nici atât !) , să fie sistematizate, analizate coerent.

Abia în discuțiile la Mesaj , se va pune oarece ordine în această demisie -"surpriză" , pregătită , așteptată , presimțită , dorită , vestită , anunțată , contramandată , încă din ultimele zile ale sesiunii parlamentare (aprilie) Amănunte , detalii , opinii , **vezi la fișierele de la partide**, din **dosarul rotativei** și al **formării Guvernului Vaida** .

-Titulescu la Iorga și Argetoianu

"Dimineața" (5 iun) : **D.Titulescu** s-a dus la **d.prof. Iorga**, la locuința d-sale.Întrevederea a durat 2 0 minute , avînd caracter de curtuozie.

După aceea, a fost la **d.Argetoianu**, cu care a avut un mai lung schimb de păreri .

-Argetoianu la Rege

După aceea, **Argetoianu a fost primit în audiență la Rege**, căruia i-a spus că **nu crede în reușita lui Titulescu**.D-sa crede necesar **un guvern "carne de tun"** , care **"sătaie în carne vie"** .Dacă nu, **să se facă un "guvern de patid "**.

-Iorga despre soluția Titulescu sau despre Vaida

"**Neamul Românesc**" (8 iun) : "**Am părăsit puterea , așteptînd acțiunea guvernului cel nou**,care trebuia să aibă **două însușiri ce ni lipseau nouă** și anume :

concursul d-lui Titulescu , cu legăturile sale în străinătate ,și **o popularitate deplină."**

"**Popularitatea** celor care s-au retras înaintea dezastrului oprit momentan de noi ,în aprilie 1931,[PNȚ] **e tot ce poate fi mai discutabil.**

Aportul d-lui Titulescu nu poate veni decît prin prezența sa în fruntea unui guvern pe care n-a voit să-l prezideze .

"**Fără aceste două însușiri,guvernul Vaida trebuie totuși să se țină de condiția sine quanon a existenței sale :a plăti salariile, imediat și integral, și a arăta unde a găsit banii** cari au scăpat căutării noastre dureroase .[.....]

Fără acestea, avem a face cu oameni care au înșelat pe Suveran și vreau să înșele și țara."

Reacții la partide :

-La PNL-Duca

Se va întruni la casa d-lui Dinu Brătianu și vor hotărî ce atitudine vor lua.IGDuca a declarat că **nu va participa la un "guvern Titulescu"**,**revendicînd puterea pentru PNL.**

-La PP-Avrescu

Aseară, **Otetelișanu** a telefonat lui **Averescu** (aflat în Italia)știrea .Acesta a spus că va comunica dispozițiile sale .Din cercurile averescane :criza era așteptată; s-a produs atât de repede, încît a produs nedumerire;probabil **se va încerca , iar , guvern de concentrare ;**

-La PNȚ:conducătorii lipsesc din țară

GMironescu (locuitorul lui Mihalache) a convocat acasă la el pe Lunian, Popovici, Mirto, Pompiliu Ioanițescu, și cîțiva ardeleni pentru examinarea situației.

Madgearu (suferind, în Veneția) lipsește ; **Mihalache** va sosi la București, pe 2 iun.

...**GMironescu** :

Situația fiind foarte grea, nu vede o altă posibilitate decît prin **unirea tuturor forțelor politice**. Alegerea lui **Titulescu**- era indicată. **PNT** era gata să-i acorde sprijin.

...**Vaida Voevod** (prin telefon) :

PNT nu poate lua , deocamdată, nici o hotărîre, deoarece conducătorii lipsesc din țară.

Probabil Mihalache și Madgearu se vor întoarce mâine; **El va comunica lui Maniu** veștile.

"Guvernul de concentrare " este un vechi vis al nostru, care va aduce multă rînduială în țară.

" Țara a scăpat de neant. Are nevoie de o voință "

-**La PȚD-C. Stere**

(prin telefon, de la Bucov) :

Nu se pot face pronosticuri ; poate spune doar ce ar trebui să se facă : **un guvern electoral, care să prezideze alegeri deplin libere**. Din alegeri, ar trebui să isvorască **guvernul constituțional** ; țara trebuie să-și aleagă guvernul.

-**La PC.-Gr. Filipescu** :

pentru **guvern de largă concentrare** ;

▣ **La PLD** - I.Th. Florescu :

pentru **guvern de Uniune Națională** ;

-**La PNA -Goga** :

("Țara Noastră" , cf. "Dimineața" , 3 iun.'32)

Amicii lui Goga spun că, probabil, **se schimbă guvernul, nu regimul și că Titulescu nu va reuși să facă guvern de uniune națională.**

Goga ar fi spus prietenilor săi : **Prevăd** că lucrurile se vor petrece foarte simplu. **Titulescu va sosi în țară**, va lua **contact cu șefii de partide**, **se va izbi de aceleași dificultăți**, ca anul trecut. Vor fi **discuțiuni lungi**, obositoare, plicticoase. Se va discuta îndelung **distribuția prefecturilor, a mandatelor, a unui program**, al unui plan de lucru.

"Nu suntem pregătiți pentru o unire a partidelor." Pînă joia viitoare, **Titulescu își va depune mandatul.** Factorul constituțional va fi silit să examineze **soluțiile fiecărui partid** în parte. Ce va ieși, nu se poate prevedea.

Nu văd un guvern al PNT, după cum, din alte considerente, **nu văd un guvern pur liberal**. [...] **Eu aștept liniștit și senin** desfășurarea evenimentelor. "

Goga a dat o **scurtă declarație** pentru "Dimineața" :

" Rolul unui șef de partid în împrejurări ca cele de azi, este să păstreze o fațadă de liniște absolută, după care **să se gîndească** la toate și **să nu vorbească nimic.**"

N.R : este interesant că **"Țara Noastră" continuă să atace pe național-țărăniști și liberali**, susținînd că **rezolvarea crizei nu se poate face apelînd la partidele care au guvernat pînă acum**. Citat caracteristic lui Goga: **" Este nevoie de o credință nouă , o religie a sufletului , pe care nu o vor putea da reprezentanții regimurilor trecute .[...]**

Peste tot plutește un reavăn miros de înoire. Nu se vor putea aplica formule demodate , corsete vechi, unei vieți ce se cere în alte orizonturi.[...]

Acesta este sensul just al cuvintelor regale."

-**La PSD** :

" Pentru **a pune capăt sistemelor dictatoriale care au dus țara în situația groaznică și de mizerie de astăzi, Partidul social-democrat cere să se înceteze**, odată pentru totdeauna, **cu guvernele venite pe căi lăturalnice, de partid sau personale,** la adăpostul unui **constituționalism formal**, ca aceste guverne să fie reprezentante ale **parlamentului liber ales**, pe baza principiilor democratice.[.....]

" Actuala criză de guvern nu poate și nu trebuie rezolvată politicește ,decît prin **numirea unui guvern neutru de alegeri** , care să facă alegeri libere ,iar **din acest parlament** care reprezintă voința nefalșificată a alegătorilor,**să se formeze guvernul** de mîine. **Oricare alt guvern** impus țării, **fără consultarea prealabilă a alegătorilor**,și **care face alegerile și își fabrică parlamentul** prin fraude și siluire ,**este un guvern personal și de dictatură.**"("Dimineața " , 6 iun.'32)

2.)Eșecul lui Titulescu pentru guvern de " uniune națională " , 2-5 iun.'32

[LD: vezi pe larg și punctual la fișierele partidelor respective]

D.N.Titulescu la palat

Lămuririle tîrzii ale lui Titulescu

("Dimineața " , 6 iun.'32)

(D.S., MO4, 24 nov.'32, p 51-55)

-Titulescu:guvern de concentrare partidistă, condus de el

Pe 5 iun, ora 12, **Titulescu a sosit la Palat**. Audiența a durat o oră și jumătate.Apoi, a rămas la dejun.La părăsirea Palatului, Titulescu a declarat ziariștilor :

"Am fost însărcinat de MSRegele să formez **un guvern de concentrare a partidelor** .

Am cerut M.S , **un scurt termen de reflexiune** , **pentru a răspunde dacă pot să accept înalta însărcinare."**

/ Din anturajul d-lui Titulescu ni se spune : **DI Titulescu n-a avut nici un mandat de depus**.Sugestionat de rege de a vedea dacă e cazul să alcătuiască un cabinet de concentrare , **el a declarat că își va da răspunsul , după ce va vedea pe șefii de partid**.

/ Titulescu ar fi pus următoarele condiții:

1)Din guvern să facă parte **toate partidele de guvernămînt** :

2)Acest guvern **să fie prezidat de N.Titulescu**.

-Răspunsul partidelor :

În urma vizitelor și discuțiilor lui Titulescu :

▫PNȚ - I.Mihalache :

De acord cu " guvern de concentrare " , condus de Titulescu ;

după refuzul PNL, **propune "guvern de concentrare mică "** , condus de Titulescu ;

după refuzul lui Titulescu, **propune guvern " de alegeri" cu "concentrare mică "** ;

după refuzul partidelor mici, **acceptă "guvern de alegeri**

după refuzul lui Maniu , **recomandă și acceptă pe AI Vaida -Voevod**

▫ PNL-ducist

Respinge tranșant formula ; (argumente) ;

▫ PNL-georgist :

De acord cu formula, **de acord** cu Titulescu ;

▫PP-Averescu :

De acord cu un **guvern de concentrare**,alcătuit din **partidele care au guvernat**,

cu excepția "copărtașilor"și "complicilor" la guvernarea Iorga ;

Nu condus de Titulescu !

▫ PNA-Goga :

În principiu, **și-a dat acordul**, **dar a dorit precizuni pe care Titulescu nu i le-a putut da.**

În cercurile gogiste , s-a sperat că Goga va fi adus la guvern.

▫ PȚ -dr.Lupu :

de acord cu formula; de acord cu Titulescu ;

▫ PND-Iorga :

destulă bîlbîială, nu prea se înțelege bine.

▣ Lămuririle tîrzii ale lui Titulescu

(D.S., MO4, 24 nov.'32, p 51-55)

(răspuns la interpelarea lui Iorga)

A doua oară cînd a fost însărcinat să formeze guvern, a fost după răstrurnarea d-lui

Iorga de către dl Iorga, singur " (aplauze la PNȚ) El a făcut apel la toate partidele.

Nu a reușit să convingă PNL ;"era dreptul său să nu primească oferta mea "

Apoi PNȚ l-a rugat să prezideze o coaliție PNȚ-PNL George Brătianu , dar apoi PNȚ a

refuzat. **Unde era "incapacitatea " sa !?**

Eșecul lui Titulescu / iun.'32

Guvern alegeri Al.Vaida Voievod , 6 iunie-10 august '32

3.)Decretele regale de numire a miniștrilor ,6 iun.'32

("Dimineața " an 28, nr. 9141, 8 iun.'32 .

Foto :Vaida,și Tilea, GGMironescu, Virg.Potîrcă, Hațiegan și Lugoșanu

▣ Numirea lui Vaida [nr. 1914]

"Carol al II-lea,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională , Rege al României ,La toți de față și viitori ,

sănătate ;**Văzînd demisiunea ce ne-a înfățișat guvernul nostru ;**Pe baza art.88 din

Constituție ,Am decretat și decretăm :

Art.I.- Această demisiune este primită de Noi.

Art.II - D.dr.Alex.Vaida Voievod este numit de Noi , președinte al Consiliului Nostru

de miniștri , **ministru al Nostru** secretar de stat la **departamentul Internelor** și interimar

la **departamentul afacerilor străine** , și se însărcinează **cu formarea noului guvern.**

Art.III - Președintele consiliului Nostru de miniștri este însărcinat cu **executarea**

acestui decret. Dat la București, la **6 iunie 1932, Carol**

Președintele consiliului de miniștri și ministru al instrucțiunii , al cultelor și artelor,**N.Iorga"**

▣ Numirea miniștrilor, subsecretarilor ...[nr. 1915]

"Carol al II-lea ,Prin grația lui Dumnezeu .....

Văzînd decretul Nostru nr.1914 din 6 iunie 1932;Pe baza art. 88 din Constituție ,

Am decretat și decretăm :

Art.I - Sunt numiți miniștrii ai Noștri de stat ,miniștri de stat și subsecretari de stat ,d-nii:

GGMironescu , ministru de finanțe și interimar la lucrări publice și comunicațiilor.

Pan Halippa , ministru de stat .

Dr.Emil Hațieganu , ministru de stat .

Gral C.Ștefănescu - Amza , ministrul apărării naționale

I.Lugosianu , ministrul **industriei și comerțului** ,interimar la departamentului

instrucțiunii , cultelor și artelor .

Virgil Potîrcă , ministerul **justiției** și interimar la departamentul **agriculturii și domeniilor .**

V.V.Tilea , subsecretar de stat pe lîngă **președinția consiliului de miniștri**,

avînd ca atribuțiuni **chestiunile minoritare .**

Art.II - Președintele consiliului de miniștri este însărcinat cu executarea acestui guvern "

Carol
Al.Vaida Voievod

[LD: au urmat, apoi , noi numiri , după întoarcerea din vacanțe și fixarea pe posturi a miniștrilor hotărâți de PNȚ]

4.)Guvernul Al.Vaida Voievod ,6 iun-10 aug.1932

(cf.I.Mamina,I Scurtu **Guverne și guvernanți** ;

cf.Stel.Neagoe, **Istoria guvernelor României .]**

[LD:pe care le-am completat și corectat eu pe ici pe colo ;le-am re poziționat pe departamente ,zâmbind și disprețuind graba cu care foștii mei colegi au transformat **broșurile instrumente de lucru** de la ISISP, în niște cărți cele,cu titlaturi pompoase .]

▣Departamente ,nominalizări inițiale și ulterioare

-**Al.Vaida Voievod** -președ.**Consil de Min** ;ad int.**Interne** și **Afaceri Străine**

-**Gr.Gafencu** -subsecretar de stat **Afaceri Străine**(din 9 iunie)

Titulescu va deveni titular la **Externe** abia în 20 oct.'32(guvern Maniu)

-**VVTilea** -subsecretar de stat la Președ. , ptr.**Presă și Informații**

-**Armand Călinescu** -subsecretar de stat **Interne**

-**Ioan Pop** -subsecretar de stat **Interne**

-**G.G.Mironescu** -**Finanțe** și ad.int.la **Lucrări publice și Comunicații**

-**Virgil Potîrcă** -**Justiție** ;ad-int la **Agricultură și Domenii**

-**M.Ghelmegeanu** -subsecretar de stat la **Agricultură și Domenii**(din 7 iunie)

-**Mihail Șerban** -subsecretar de stat la **Agricultură și Domenii** (din 7 iunie)

-**gral C.Ștefănescu**- **Amza** -**Apărare Națională**

-**Radu Irimescu** -subsecretar de stat al Aerului, la **Apărare Națională** (din 19 iul)

-**Ion Lugoșianu** -**Industrie și comerț**, ad int . **Instrucție Publică ,Culte și Arte**

-**D.Gusti** -**Instrucțiune Publică, Culte ,Arte** (din 9 iunie, pe interimatul lui Lugoșianu)

-**I.Gr.Periețeanu** -**Lucrări Publice**

-**D.R.Ioanițescu** -**Muncă, Sănătate ,Ocrotiri** (din 9 iunie)

- **I.Coltor** -subsecretar de stat ,**Muncă Sănătate, Ocrotiri** (din 9 iunie)

-Miniștri de stat :**Pan Halippa** (ptr.Basarabia) ,**dr.Emil Hațieganu** (ptr.Ardeal)

Rudolf Brandsch (ptr.Minorități)

---

5)**Iuliu Maniu** ,**declarație :Misiunea guvernului Vaida, Cluj, 7 iun.'32**

("Dimineața ", 9 iun.'32, reportaj, N. Ionescu)

Venind din străinătate ,în drum spre Bădăcin, Maniu s-a oprit în gara Clujului,unde era așteptat de numeroși fruntași ai PNȚ și presă .

Declarația lui poate constitui **matricea concepției legaliste** articulată în așa numita **doctrină constituționalistă** a liderului ardelean:

1.**Regele** numește un **șef de guvern de alegeri** (fără obligații față de vreun partid)

2.**Partidele** intră în competiție electorală

3.**Corpul electoral** indică dorințele sale (rezultate electorale)

4.**Parlamentul** indică majoritatea (desemnarea partidului câștigător)

5.**Partidul câștigător** desemnează președintele Consiliului de Miniștri

6.**Regele** numește **primul ministru desemnat de popor,parlament ,partid.**

Numai în felul acesta se respecta **democrația reprezentativă** consacrată de **Constituție** ,dispărând viciile (denaturările) procedurale în exercitarea voinței puterilor în stat .

Cu această schema ideală ,simplă și clasică ,Maniu și-a motivat toate actele politice: activismul /pasivismul ;participarea/boicotarea ;alianțele/adversitățile.

Cât de eficientă a fost această formulă rigidă care i-a adus și eticheta de "**Sfinxul de la Bădăcin**" ,se va vedea pe parcursul întregii sale vieți.

Pe plan inter-uman,ea a marcat relațiile sale cu Regele,cu Parlamentul, cu guvernele, cu propriul partid și cu alte partide, cu prietenii și adversarii .

Dacă în prima guvernare a PNȚ ('28-'31) piatra de încercare a fost restaurația,în cea de a doua guvernare ('32-'33) lucrurile se vor complica pe toate direcțiile .

Maniu / 7 iun.'32

▣**Soluția constituțională dată de Rege**

"Țara întreagă trebuie să fie recunoscătoare MSR pentru soluția pe care a dat-o crizei politice , care bîntuie țara de un an de zile .

Demiterea guvernului Iorga -Argetoianu, care a încurcat treburile țării într-o formă fără precedent. Pentru **dizolvarea corpurilor legislative** eșite din teroare și fraudă și pentru **trecerea în mod clar pe terenul constituționalismului** .
"Prin ordonarea unor **alegeri libere și legale, M. Sa a deschis calea unei evoluții politice normale și constituționale** , care desigur va avea roadele ei binecuvântate și pentru națiune și pentru prestigiul Coroanei.

-Regret ptr absența lui Titulescu

"Am regretat cu toții și, în special , eu personal, că d. Titulescu **n-a primit să constituie guvernul de concentrare și fără concursul liberalilor bătrâni.**

"Nu mai puțin regret că d. Titulescu **n-a acceptat să formeze** , cu toate insistențele cari s-au pus pe lângă d-sa **, un guvern electoral pentru a aduce d-sa viața de stat la făgașul normal.**" [...]

Maniu / 7 iun.'32

(Vaida

"În urma refuzului d-lui Titulescu și ținându-se seama de necesitatea unui **guvern electoral** , **singura personalitate care putea fi luată în considerare** pentru acest scop , a fost d. **Al. Vaida-Voievod** , al cărui nume este **o directivă națională** , **atît în politica externă , cît și cea internă** ; care a dat dovadă de **imparțialitatea sa** , în alegeri prezidate de **partidul nostru** și care , prin urmare , dă cu atît mai mult **garanțiile necesare** că va fi , și de data aceasta , **imparțial**. Această calitate , precum și împrejurarea **că nu este șeful direct al partidului, îl ferește de orice bănuială**

-Misiunea limitată a guvernului

"Misiunea guvernului **este strict limitată** [...] **nu are un program de guvernare și nu angajează cu nimic partidul național-țărănesc** .

Terminîndu-se alegerile , **guvernul Vaida** va fi în situația **de a face loc unui guvern conform indicațiilor corpului electoral și pe baza unui program de guvernămînt** , pe care îl va avea."

" Misiunea istorică a guvernului Vaida este ca **nu numai să oprească adîncirea abisului** [între rege și națiune] ci și **să facă posibilă reconstituirea cidului** [LD ?!] **care încheagă într-o singură forță , Coroana și poporul.** "[.....]

Maniu / 7 iun.'32

-Neutralitatea guvernului

-Lupta onestă între partide

"**Este o profundă greșală**, deci, a se pomeni, în aceste alegeri , de **partid guvernamental și partid de opoziție**. De această dată , **partidele n-au să se răfuiească cu guvernul** , ci **au să se războiască între ele** , prezentîndu-și **ficare programul politic și metodele de guvernare** pe care au intenția să le pună în practică.

"Ar fi de dorit ca acest lucru să-l facă în **formă cît mai civilizată** , potrivit spiritului tolerant și civilizat al poporului românesc, și **ferindu-se de exagerările importate din alte țări** , ale căror condiții de viață nu se potrivesc cu împrejurările noastre , extrem de critice pentru însăși ființa noastră națională."

#

Eu cred că toate partidele ar trebui să se bucure de această soluție."

"**Mă miră că celelalte partide**, aproape zece la număr care au fost invitate să-și trimită **miniștrii și observatorii lor în guvernul actual, n-au răspuns acestei invitări.**

Făcînd contrariul, **ar fi condus ele alegerile** , prin numărul preponderent al **miniștrilor în guvern - ceea ce partidul nostru și d. Vaida ar fi primit cu toată plăcerea**. [...]

Este foarte dureros că celelalte partide n-au urmat aceeași cale și s-au lăsat îndrumate de **alte considerente** .

Maniu , 7 iun.'32)

6.) GGMironescu (Finanțe): proiecte imediate, 3 iul.'32

("Dimineața", 4 iul.'32)

[LD:unul din motivele pentru care Iorga părăsise guvernarea fusese neplata pensiilor, salariilor și subsistenței la armată.De unde a făcut rost G.Mironescu de bani, nu se spune !]

/Plata pensiilor și salariilor

G.Mironescu intenționează să readucă la normal această obligație elementară a statului ,de **plată a pensiilor și a salariilor**.

A deschis ultimul acreditiv pentru plata pensiilor pe luna iunie ;

A achitat integral salariile funcționarilor publici pe mai- iunie

/Plata restanțelor la armată

Este preocupat de plata restanțelor (cca 300 milioane) a hranei trupei și animalelor armatei ,care a fost procurată pe credite de comandanți ;

Va plăti restanțele la furnizorii armatei .

Va plăti imensele sume către diferite industrii : textile, încălțăminte etc.pentru ca fabricile să-și reia producția.

7.)Gr.Iunian ,declarații :experții Ligii Națiunilor,7 iul.'32

("Dimineața", 8 iul.'32)

#Dezacord Iunian -Madgearu

Au făcut vîlvă declarațiile lui **Gr.Iunian** (Tg.Jiu) , care denotă **dezacordul** acestuia cu **Virgil Madgearu**.

"Viitorul","Îndreptarea" , semnalau că guvernul era "plictisit" de disputa dintre cei doi , mai ales că **majoritatea național-țărăniștilor nu împărtășea opiniile lui Iunian**.

În cercurile autorizate **se dezmințea că sosirea reprezentanților Ligii Națiunilor ar fi fost amînată din cauza declarațiilor lui Iunian**.

Adevărul :**Avenol era ocupat** , avea încă de discutat cu Mac-Donald și cu alți șefi de guverne.

8.) Dizolvarea parlamentului "Uniunii Naționale " ,7iun.'32

«Scrisoarea lui N.Iorga

("Dimineața" , 8 iun.'32)

Către președ.Camerei, dr.Topa.

"Sunt informat , din isvor sigur, că Parlamentul va fi dizolvat și înțeleg incompatibilitatea între Adunarea pe care o prezidați și un șef de guvern [**Vaida**] ,care nu i-a cruțat nici unul din calificativele , al cărui secret îl are.

Înainte de dizolvarea parlamentului,

lege ptr renunțarea la prima electorală

"Dar cred că acest guvern are o datorie de la care nu se poate sustrage,partidul pe care-l reprezintă avînd în această privință angajamente formale și repetate.

Anume ,aceea de **a face ca dizolvarea să fie precedată de renunțarea la prima electorală**." Pot asigura că **și Partidul liberal , prezidat de d.I.Gh.Duca , o dorește**.

Binevoîți, deci, a vizita pe d.președinte [**Vaida**] al Consiliului de iniștri ,pentru a-i pune întrebarea dacă **e sau ba hotărît la aceasta ?**

"Întrebarea aceasta o fac în numele a **200 de parlamentari încă nedizolvați**."

«Scrisoarea dr.Topa

Către președintele Consiliului, dr.Vaida

"Avem onoarea a vă trimite în copie **cererea d-lui deputat profesor**

N.Iorga ,președintele PND și fost președinte al Consiliului deminiștri, rugîndu-vă să binevoîți

a ne comunica , dacă acceptați propunerea d-sale.

/Propunerea lui N.Iorga

"În cazul acesta urmează ca, înainte de publicarea *Decretului* de dizolvare a Corpurilor Legiuitoare , **acestea să fie convocate petru a vota suprimarea primei electorale propusă de d.deputat Ed.Mirto , în numele PNT.** "

---

9)Convocarea Corpului electoral :17 iulie 1932

LD:vezi fișier Regim electoral, alegeri I

10.)Poziția partidelor față de guv."de alegeri" -Vaida , 5- 16 iul.'32

[LD: obligatoriu vezi pe larg la **fișierele de partid**]

-PNL- ducist :

Contestă vehement formula ;se simte ostracizat, nedreptățit, jignit ;luptă electorală cruntă ; inițiază frontul anti-PNT (fără structură electorală) :
PNL+ NDIorga+PPAverescu+PNAGoga+PTLupu)

-PNL-georgist :

Espectativă, tratative de intrare în guvernul de "alegeri " Vaida ;eșuare ;
merge în alegeri singur, miza fiind ... limpezirea în PNL .

-PLD- tehașist :

nereușindu-se guvernul de "Uniune națională" ,toată încrederea în Rege , care va veghea ca alegerile să fie libere

-PP-Averescu :

Mulțumiți că s-a revenit la **guvernarea prin partide**, la **respectul regimului constituțional** ;ppentru campania electorală, va intra în frontul opoziției.

-PNA -Goga :

A continuat vehement **atăcarea PNT** ;deși **considera soluția "constituțională"** , o taxează de **nepotrivită**, (argumentează) în condițiile momentului (exemplifică) , **datorită situației din PNT :vinovat , acefal, scindat , mediocru** (analizează) ; **profund mîhnit** că nu a fost chemat la guvernare .

-PT-dr.Lupu :

vehement ,**contra revenirii PNT la putere** ; **refuză invitația lui Vaida** de a intra în guvern, pentru că **i-a cerut renunțarea la platformă** (conversiunea !) ;accente dure la adresa lui Maniu și Vaida ;consideră **soluția neconstituțională**.

-PND-Iorga :

Nu este de acord cu soluția dată crizei (argumente) ;**consideră guv.Vaida o "manta" sub care se află Maniu ;atacuri violente ; se raliază frontului anti-PNT**

-PC-Gr.Filipescu :

Nereușind guvernul de **Uniune Națională,va sprijini orice guvern** care va îndeplini o serie de condiții ,dar este convins de utilitatea unui **guvern de concentrare**.

-PSD

Vaida le propune **intrarea în guvern și cartel electoral** ;**PSD** propune **guvern neutru** (vicepreșed.Curții de Casație) Vaida insistă... dar **PSD refuză** ;începe lupta electorală, **singur**.Nu intră în frontul anti-PNT)

---

11)Campania electorală ;cartele,afișe ,semne,diverse .

▣Ofertele electorale

[LD:Vezi Manifestele electorale de "linie" la fișierele partidelor :

PNȚ Mihalache /Maniu - PNL-ducist , PNL-georgist , PP-averescan , PNA-gogist , PȚ-lupist , PLD -tehașist , PND-iorghist , PC- Gr.Filipescu, LANC-cuzist ,Garda de Fier, PSD-Moscovici, PSI-Ghelerter, BMȚ /PCR, Ligi, Asociații .

▣Întruniri electorale

Vezi marile întruniri electorale : - idem -

Vezi atmosferă, comentarii, incidente : -idem-

/Grea meseria de națiune democrată !

(P.Viscol ,rev."Parlamentul Românesc", an III, nr.23-24, 31 iul.'32 , p. 3)

Alegătorul trebuie să voteze neapărat una din cele **20 de liste** de câte **20 de candidați** ,de care n-a auzit nicicând !

Cică de la mine, "**Națiune Suverană**" , emană toate puterile în stat .

Să emane, dar **să știi și eu ce e aia !** Că m-au amețit toți înscrișii pe liste ,cu programele lor de ocazie.**E tragic dar e și ridicol** , să vezi coșcogea nație românească acuzată mereu că e "cu guvernul" și că "nu știe cu cine a votat " .

Am votat cu Goga și ... a ieșit Averescu ! Am votat cu Mihalache și... a ieșit Lupu !

Am votat "contra" și ... a ieșit " contra" Aici e aici ! : "**Vai -Da !** "

[Record electoral:55 de partide ,grupări, grupulețe]

(Almanahul "Contemporanul" / 1987)

[LD: cineva a dat o notiță în care stabilea recordul de 55 partide, grupări, grupulețe , cu semnele lor electorale, în alegerile din 17 iul.'32 .

Reproduce și semnele electorale Vezi la fișier alegeri -]

,cercuri,pătrat ,linii ,triunghiuri ,triunghi în cerc, cerc în triunghi,pătrat în pătrat...

S-a pus atunci o mare problemă: formarea semnelor care însoțeau listele de alegeri.

După studii îndelungate,aceste semne au fost făcute .Dar bieții candidați !

Cît au trebuit să explice alegătorilor ! Votează bade !:cercul, fereastra ,scara cu 3 trepte, inelul cu doi ochi,3 poteci, linia dreaptă,crucea în cerc, sfoara cu 3 noduri....

▣Camioane cu dosare

("Dimineața " , 24 iul.'32)

[LD:dau crezare mai degrabă ziarului de epocă ,iar notița din Almanahul /1987 , o dau ca mostră de gen a diletantismului istoric comunist]

La **Comisia electorală centrală** , de la Ministerul de Justiție, se lucrează de zor,zi și noapte , la facerea calculelor pentru fixarea rezultatelor.Lucrul merge totuși foarte greu și încet , din pricina numărului excepțional de mare al listelor de candidați ce s-au prezentat în aceste alegeri.

/15 liste ,8000 candidați

Au fost, precum se știe,**15 liste și grupări, afară de listele independente** ,ce au candidat pe alocuri.**Numărul total al candidaților pe țară trece de 8.000** ,iar Comisia care are îndatorirea de **a lucra meticulos și fără greș**,acordă aceeași atenție fiecărui candidat , verificînd rezultatele așa cum rees din dosarele oficiale ale alegerilor , expediate sub sigiliu , de fiecare președinte de *Birou electoral județean* , făcînd calculele în procentaje , pentru fiecare în parte.

Și fiecare *Birou central electoral județean* , reprezintă **atîtea circumscriptii** ,cu dosar alcătuit de președintele respectiv al **secției de votare**...Numai de la Biroul județean de Ilfov, s- a trimis un camion cu dosare.Dar pentru cele **71 de județe !**

Ultima zi în care tabloul definitiv al deputaților trebuie să apară în Monitorul Oficial a 10-a zi de la votare

---

12.)Rezultatele alegerilor generale pe partide și județe , Camera, 20 iul.'32

("Dimineața " 20 iul.'32)

[LD :atenție! același comentariu îl ai și la **fișier alegeri** Hotărăște unde îl dai

Tabelul este f.important , pentru că el este **oginda reală a puterii partidelor în teritoriu,**

a fiefurilor unor partide minore, a consecințelor **rupturilor din partid** (ex. PNȚ- PT-PTD ;PNL-1,2,3 ;PP-PNA) a adversității **partidelor românești** față de coeziunea celor **minoritare** etc etc.

[LD: citeva comentarii la statistică, se impun, avînd în vedere că, după scoaterea din cursă a partidelor fără procentajul pe țară, "*prima electorală*" modifică simțitor dispozitivul politic real .

- 1.)Trebuie ținut seama că tabloul cuprinde **votanții bărbați** , ceea ce,subțiază mult "voința națională" ;la asta se mai adugă faptul că **militarii activi și magistrații nu votau** ; după cum , **absenteismul** era masiv .
- 2.) Din tablou, lipsesc **grupările mici , asociațiile, independenții** ,cu procentaj de sub 1% ,care , înșă în 1932, au "mușcat" copios din zestrea partidelor.
- 3.) Dacă se iau în considerare rezultatele pe județe , se poate consta :

-PNȚ a cîștigat alegerile în 27 de județe,dar uneori **la limită** (nu ca în 1928)

Arad,Argeș ,Bihor ,Buzău,Caliacra (PNȚ+bulg) ,Caraș ,Cet.Albă,Dâmbovița , Durostor (PNȚ +bulg),Gorj ,Hunedoara,Ialomița,Mehedinți ,Muscel ,Năsăud(PNȚ+germ.) Olt,Slatina,R.Sărat,Romanați,Sibiu (PNȚ +germ.),Târ.Mare ,Tulcea,Turda ,Tutova,Vaslui Vâlcea ,Vlașca.

Au contribuit la acesta :

- a)Cartelul cu germanii (Ardeal) ,cu bulgarii (Cadrilater) ,cu ucrainenii (Bucovina);
- b)Ruptura din PNL (în multe cazuri , județul este "liberal" ,dar distribuit pe cele 3 partide existente), dau câștig PNȚ
- c)PNA - Goga reușește unele breșe în Ardeal (mai mult decît ,în trecut ,PP)
- d)PT-Stere -reușește rupturi masive în Basarabia ;
- e)PT-Lupu -reușește rupturi în unele județe, inclusiv din Ardeal
- f)P.Evreesc și PSD nu mai sunt în cartel cu PNȚ (ca în 1928)

În ce privește celelalte **partide**, toate resimt **consecințele dizidențelor** :

-PNL pierde în fața PNȚ deși **județul egal sau preponderent liberal**.

Ex.

	PNȚ	PNL-1.....	PNL-2	Total liberali
Bacău -	12.855	8.300	5.014	13.314
Baia -	6.414	3.991	2.876	6.867
Botoșani -	7.866	5.329	2.854	8.183
Brăila -	13.558	10.558	3.209	13.767
Constanța	17.660	10.496	5.911	16.407
Covurlui ,Galați -	6.221	4.370	4.195	8.565
Dolj	36.656	11.479	10.542	22.021
Dorohoi	7.877	6.521	2.572	9.093
Iași	11.701	6.314	6.249.....	12.563
Ilfov.București	38.205 (33,39%)	31.303 (27,85%)	12.190 (10,84%)	43.493
Prahova -	28.682	19.307	10.233	29.540
Teleorman -	18.610	16.265	6.542	22.540

-PP ,pierde doar parțial(prin ruperea PNA) deoarece era și așa în evident declin;

-PNA .Goga , nu câștigă decât ....

-PTD-Stere ,împarte voturile cu PT-Lupu,LANC și P.Evreesc

Bălți (PT-Stere),Cahul (PT .Stere),Soroca (Stere,Cuza, evr.),Storojineț (Stere,Cuza,Lupu, evr.)

-PSD ,pierde prin dizidența PSI (care este de coloratură comunistă mascată)și prin faptul că nu mai este cartelat cu PNȚ (ca în 1928)

-LANC este încă pe primul loc în categoria p.antisemite, dar pierde teren , în unele județe(în favoarea Gărzii de Fier)

-G de Fier - câștigă alegerile în Neamț,Suceava

-Partidul maghiar este constant ;

-Partidul german este inclus în cartel cu PNȚ (la validări se va vedea prețul)

-P.Evreesc, cu rezultate semnificative doar în Basarabia și câteva județe din Ardeal .

-BMT (PCR) iese cu procentaje mici și sporadic în unele județe (față de 1931)

Aici mă joc puțin cu statisticile dar este dificil să le colorez

Vezi statisticile la fișier Alegeri

PSD/PSI   Evrei   Maghiari

Arad	1.533	1.377	10.541	
Alba	1.883	642	3.001	
Baia	538-PSI	457	-	
Bălți	3.444	853		
Bihor	1.687/130 PSI	2.083	10.983	
Botoș.	-	725	-	
Brăila		346	-	
Brașov	1.523/117 PSI	343	4.031	
Cahul	2.886	546		
Caraș	6.054	76	560	
	PSD	Evrei	Maghiari	
C-LungM.	2.831/282 PSI	1.423	-	
Cernăuți	7.014	4.940	-	
Cet-Albă	2.472	2.500		
Ciuc	630	343	11.508	
Cluj	1.714	1.514	7.365	
Covurlui	1.112	410	-	
Dorohoi	-	1.260	-	
Hotin	2.205	4.352	-	
Huned.	4.379	727	3.489	
Iași	208 / 1218 PSI	841	-	
	PSD	Evrei	Magh.	
Ilfov.	Bucur. 2.643/2,35%	1.276/2,35%	-	3.239/ 2,88%
	PSI 1303/ 1,16% + Bloc Muncitoresc 2.967/ 2,64%			
Ismail	10.576/1.303 PSI	824	-	
Lăpușna	335	2.556	-	
Maram.	3.750	1.266	338	
Mureș	-	1.300		
Năsăud	859	854	401	
	PSD	Evrei	Magh.	
Neamț	293/ 390 PSI	377	-	
Odorhei	-	329	11.709	-
Orhei	-	2.732	-	-
Prahova	1.617/593 PSI	229	-	-
Putna	-	489	-	-
Rădăuți	-	1.851	-	-
Roman	-	522	-	-
Sălaj	6.931	2.334	13.821	
SatMare	3.230	9.124	1.410	-
Sibiu	415 /1094 PSI	255	1.058	
Someș	2.130	1.600	2.833	
Soroca	-	4.201	-	-
Storjineț	2.532	-	-	-
Suceava	1.275	-	-	-
	PSD	Evrei	Maghiari	
Târ.Mare	194	2.057	1.288	-
Târ.Mică	2.872	-	-	-
Tighina	1.362	-	-	-
Tim.Tor.	2.018	10.534	-	-
Tr.Scaune	626/ 1.565. PSI	11.031	-	-
Tulcea	1.760	-	-	-
Turda	477	795	961	-

«Câteva exemple

a) Tabloul voturilor PNL-PNȚ

Județul	Inscriși	Votanți	Național-	Liberali	Liberali Fief
---------	----------	---------	-----------	----------	---------------

			Tărăniști	(Duca)	(George)
Arad	-	88.344	40.009	10.562	3.445 (PNTJ)
Alba	54.841	36.805	21.533	2.866	922 (mozaic)
Argeș	-	-	28.180	6.823	2.676 (PNTJ)
Bacău	-	-	12.855	8.300	5.014 (PNL)
Baia	-	-	6.414	3.991	2.876 (PNL)
Bălți	93.873	56.122	7.111	6.759	3.859 (PTJ Stere)
Bihor	124.230	75.909	32.214	7.477	1.760 (PNTJ)
Botoșani	-	-	7.866	5.329	2.854 (PNL)
Brăila	-	-	13.558	10.558	3.209 (PNL)
Brașov	-	-	14.291	3.647	789 (mozaic)
Buzău	-	-	20.296	6.671	3.653 (PNTJ)
			PNTJ	PNL-1	PNL-2
Cahul	40.534	24.439	7.354	2.301	1.699
(PTJ Stere)					
Caliacra	-	25.248	17.483 *	1.505	2.535 (PNTJ+bulg)
Caras	-	26.130	14.407	1.113	1.285 (PNTJ)
C-Lung	-	17.914	4.093	3.117	683 (Cuza, GdF)
Cernăuți	-	48.105	15.460	5.388	2.061 (mozaic)
Cet. Albă	-	-	18.844	2.825	1.089 (PNTJ)
Ciuc	39.648	21.797	4.015	882	865 (minorit.)
Cluj	79.542	40.043	14.996	3.233	1.824 (mozaic minorit.)
Constanța	49.882	41.160	17.660	10.496	5.911 (juma-juma)
Covurlui, Galați	-	-	6.221	4.370	4.195 (liberal)
Dâmbovița	-	-	33.096	9.669	4.623 (PNTJ)
Dolj	100.004	97.074	36.656	11.479	10.542 (juma-juma)
Dorohoi	41.817	34.260	7.877	6.521	2.572 (liberal)
Durostor	-	33.348	19.873 *	3.180	3.176 (PNTJ+bulg)
Făgăraș	-	18.140	8.836	1.973	995 (mozaic)
Fălciu	-	20.052	4.900	243	1.167 (Lupu)
Gorj	-	-	19.953	8.309	1.069 (PNTJ)
Hotin	-	59.372	25.679	5.756	1.714 (ACCuza)
Huned.	88.059	60.031	34.357	7.799	1.399 (PNTJ)
Ialomița	-	-	24.050	9.032	5.461 (PNTJ)
Iași	50.150	38.252	11.701	6.314	6.249 (liberal)
			PNTJ	PNL-1	PNL-2
Ilfov.București	-	38.205 (33.39%)	31.303 (27.85%)	12.190	(10.84%) (liberal)
Ismail	-	-	7.776	2.574	1.423 (soc-dem)
Lăpușna, Chiș.	-	-	22.197	7.515	4.239 (evrei)
Maram.	40.836	22.455	8.504	3.094	256 (evrei)
Mehedinți	-	-	20.054	10.212	2.964 (PNTJ)
Muscel	-	-	10.452	4.362	1.682 (PNTJ)
Mureș	-	-	-	-	(unguri)
Năsăud	39.531	25.998	14.438	1.807	397 (PNTJ+germ.)
Neamț	43.000	39.396	17.759	5.081	1.945 (GdF)
Odorhei	34.790	23.012	6.760	394	381 (unguri)
Olt, Slatina	-	-	18.910	4.010	2.170 (PNTJ)
Orhei	60.050	45.545	12.206	6.931	1.740 (Lupu, evrei)
Prahova	-	-	28.682	19.307	10.233 (liberal)
Putna	43.246	35.014	16.216	5.380	5.721 (PNTJ, GdF)
Rădăuți	43.693	27.382	5.575	4.000	1.471 (Cuza)
R.Sărat	-	-	16.274	6.336	2.545 (PNTJ)
Roman	-	27.061	11.832	4.895	1.744 (Cuza)
			PNTJ	PNL-1	PNL-2
Romanați	-	-	20.392	9.188	4.370 (PNTJ)
Sălaj	86.187	62.808	23.197	2.758	935 (ung, soc-dem, evr.)
SatMare	75.789	51.701	21.747	3.135	1.639 (ung, socdem, evr.)
Severin	52.436	(anulate 29.563)	6.370	599	197 (BMJ ?!)
Sibiu	56.396	35.301	19.595 *	5.427	832 (PNTJ *germ.)

Someș	58.064	36.836	15.748	2.285	580 (minorit.)
Soroca	-	-	5.803	3.014	2.097 (Stere,Cuza, evr.)
Storojineț	43.766	30.635	9.377	2.505	672(Stere,Cuza,Lupu, evr.)
Suceava	31.968	22.301	4.358	2.048	1.166 (GdF, Cuza)
Târ.Mare	40.364	30.421	14.519	2.431	368 (PNT)
TârMică	-	-	6.924	1.883	573 (unguri, Lupu)
Tecuci	-	26.231	12.923	2.975	3.036 (PNT)
Teleorman	-	65.890	18.610	16.265	6.542 (liberal)
Tighina	-	-	6.701	1.820	8.638 ? (liberal, Cuza)
Tim.Tor.	-	107.247	39.948	7.964	8.638 ?(mozaic)
Tr.Sc.	35.825	21.919	2.942	959	1.521 (ung.)
Tulcea	38.045	29.798	18.145	3.889	2.335 (PNT)
Turda	-	29.145	10.045	2.770	943 (PNT)
Tutova	-	19.169	8.760	2.291	1.350 (PNT)
Vaslui	31.142	24.082	11.972	4.227	1.472 (PNT)
Vâlcea	-	-	24.537	8610	3.516 (PNT)
Vlașca	62.804	54.349	27.235	11.396	3.033 (PNT)

b)Tabloul voturilor celelate partide

	P.P-Aver.	PȚ-Lupu	PNA-Goga	PND+ Arget.	LANC + PNS	Gd F.
Arad	692	4.409	2.808	768	-	2.974
Alba	525	1.524	1.226	1.741	-	-
Argeș	163	2.000	246	635	216	463
Bacău	1.113	1.840	604	486	8.845	308
Baia	899	2.297	704	581	7.838	377
Bălți	794	683	431	788	21.516	2.695
Bihor	499	5.764	2.327	3.741	660	-
Botoș.	1.388	2.065	419	510	11.252	2.170
Brăila	637	1.317	485	823	541	595
Brașov	687	904	412	183	-	-
Buzău	554	439	1.573	278	-	-
Cahul	233	696	121	1.517	-	-
Caliacra	537	1.800	1.031	266	-	-
Caraș	32	625	912	-	376	-
	P.P-Aver.	PȚ-Lupu	PNA-Goga	PND+ Arget.	LANC + PNS	Gd F.
C-LungM	134	313	390	128	1.514	2.164
Cernăuți	-	3.194	1.977	-	1.293	-
Cet-Albă	988	3.384	2.206	2.783	5.193	796
Ciuc	2.050	1.201	-	-	-	-
Cluj	387	3.477	1.414	574	-	-
Constanța	456	1.593	2.707	867	-	-
Covurlui	892	1.154	1.930	889	252	6.087
Dîmbov.	2.171	2.227	1.267	447	-	-
Dolj	1.523	10.809	3.129	8.042	-	-
Dorohoi	1.706	896	854	974	11.069	1.826
Durostor	1.232	-	1.933	-	-	-
Făgăraș	1.459	1.560	237	1.085	-	-
Fălciu	116	7.017	382	315	2.830	814
Gorj	688	4.463	834	480	-	447
Hotin	388	1.623	1.084	1.604	13.807	-
Huned.	2.169	2.353	1.276	712	-	2.221
	P.P-Aver.	PȚ-Lupu	PNA-Goga	PND+ Arget.	LANC + PNS	Gd F.
Ialomița	5.864	2.549	3.253	735	434	-
Iași	1.786	333	862	-	7.253	1.023

Ilfov-Buc.	4.308 /3,83%	5.426 /4,83%	4.409/ 3,92%	690 /0,61%	1.335 /1,19%	1.035/ 0,92%
Ismail	446	253	-	436	346	2.190
Lăpușna	876	2.917	841	284	2.764	- (Chișinău)
Maramureș	56	1.089	598	204	2.353	175
Mehedinți	2.469	13.295	4.034	-	-	-
Muscel	385	1.922	480	354	-	-
Mureș	-	-	-	-	-	- (unguri)
Năsăud	43	1.363	2.069	768	752	-
Neamț	155	370	520	821	246	5.282
Odorhei	141	628	404	-	-	-
Olt	1.177	2.995	1.145	500	-	-
Orhei	1.038	3.100	3.301	1.587	8.292	-
Prahova	572	2.402	1.207	719	601	458
Putna	721	-	129	1.113	-	3.257
Rădăuți	203	895	928	-	8.677	1.099
R.Sărat	196	1.034	1.436	2.039	-	1.943
Roman	141	559	564	171	5.255	366
Romanați	1.149	2.498	5.115	2.501	-	-
Sălaj	229	4.569	1.853	3.141	1.450	-
SatMare	-	1.924	1.537	2.027	324	-
Severin	3.630	1.995	1.355	544	-	-
Sibiu	366	484	1.898	144	-	-
	P.P-Aver.	PȚ-Lupu	PNA-Goga	PND+ Arget.	LANC + PNS	Gd F.
Someș	-	6.679	726	623	-	-
Soroca	447	1.971	1.001	4.548	4.124	2.064
Storjineț	327	2.511	579	-	5.718	406
Suceava	915	1.761	-	370	3.173	4.420
Târ.Mare	168	3.350	884	1.417	-	-
Târ.Mică	-	2.866	1.082	-	-	-
Tecuci	1.878	778	603	309	-	-
Teleorman	6.152	1.280	7.821	2.537	-	541
Tighina	452	1.471	950	-	3.612	2.191
Tim.Tor.	788	4.513	5.394	2.114	6.165	-
Tr.Scaune	361	702	552	678	128	-
Tulcea	295	308	175	-	-	-
Turda	126	2.070	1.071	26	-	3.855
Tutova	316	1.032	941	-	-	2.641
Vaslui	235	599	162	637	2.683	713
Vîlcea	434	3.575	1.757	-	198	-
Vlașca	3.356	2.274	1.498	1.164	-	-

c)Tabloul voturilor PSD și P. minoritare

	P.C	PSD	Evrei	Maghiari	Fr.Ec.	PȚD -Stere
Arad	811	1.533	1.377	10.541	2.191	-
Alba	-	1.883	642	3.001	-	-
Argeș	-	-	-	-	-	-
Bacău	1.056	-	-	-	-	4.433
Baia	-	538-PSI	457	-	752	-
Bălți	-	978	3.444	-	853	4.833
Bihor	1.389	1.687/130 PSI	2.083	10.983	-	-
Botoș.	-	-	1.573	-	725	-
Brăila	454	354	346	-	548	259
Brașov	526	1.523/117 PSI	343	4.031	-	-
Buzău	199	-	125	-	1.890	-
Cahul	-	2.886	546	-	873	460

Caliacra	61	-	-	-	-	-
Caraș	105	6.054	76	560	-	-
	P.C	PSD	Evrei	Maghiari	Fr.Ec.	PTD -Stere
C-LungM.	-	2.831/282 PSI	1.423	-	393	-
Cernăuți	268	7.014	4.940	-	1.888	627
Cet-Albă	1.601	2.472	2.500	-	-	11.482
Ciuc	630	-	343	11.508	-	-
Cluj	423	1.714	1.514	7.365	2.009	-
Constanța	-	413	-	-	-	-
Covurlui	169	1.112	410	-	1.336	-
Dîmbov.	302	1.330	-	-	1.145	-
Dolj	365	-	-	-	1.342	-
Dorohoi	-	-	1.260	-	597	-
Durostor	-	-	-	-	1.682	-
Făgăraș	-	496	-	517	-	-
Fălciu	-	-	149	-	-	-
Gorj	493	-	-	-	-	607
Hotin	725	2.205	4.352	-	-	701
Huned.	424	4.379	727	3.489	-	-
Ialomița	-	-	-	-	909	-
Iași	152	208 / 1218 PSI	841	-	440	-
	P.C	PSD	Evrei	Magh.	Fr.Ec.	PTD -Stere

Ilfov. **Bucur.2076** /1,85% **2.643**/2,35% **1.276**/2,35% - **3.239**/ 2,88% -
PSI 1303/ 1,16% + Bloc Muncitoresc 2.967/ 2,64%

Ismail	239	10.576 /1.303 PSI	824	-	-	1.007
Lăpușna	689	335	2.556	-	1.470	1.056
Maram.	-	528	3.750	1.266	338	-
Mehed.	-	-	-	-	963	-
Muscel	-	-	-	-	247	-
Mureș	-	-	1.300	??	-	-
Năsăud	-	692	859	854	401	677
	P.C	PSD	Evrei	Magh.	Fr.Ec.	PTD -Stere
Neamț	-	293/ 390 PSI	377	-	507	-
Odorhei	-	-	329	11.709	-	1.390
Olt	-	-	-	-	456	-
Orhei	-	-	2.732	-	-	1.240
Prahova	1.160	1.617/593 PSI	229	-	512	-
Putna	-	-	489	-	-	-
Rădăuți	-	1.530	1.851	-	669	-
R.Sărat	250	-	-	-	540	-
Roman	-	-	522	-	664	-
Romanați	-	-	-	-	-	2.714
Sălaj	727	6.931	2.334	13.821	-	-
SatMare	-	4.057	3.230	9.124	1.410	-
Severin	-	1.212	581	2.137	-	-
Sibiu	-	415 /1094 PSI	255	1.058	627	-
Someș	228	2.130	1.600	2.833	1.794	-
Soroca	-	-	4.201	-	-	21.657
Storojineț	-	3.699	2.532	-	748	-
Suceava	-	805	1.275	-	-	-
	P.C	PSD	Evrei	Maghiari	Fr.Ec.	PTD -Stere
Târ.Mare	289	625	194	2.057	1.288	-
Târ.Mică	-	372	2.872	-	-	-
Tecuci	590	-	190	-	-	-
Teleorman	-	-	-	-	536	-
Tighina	267	1.362	-	-	-	403
Tim.Tor.	1.669	-	2.018	10.534	-	-
Tr.Scaune	-	626/ 1.565. PSI	-	11.031	-	-
Tulcea	206	1.760	-	-	583	-
Turda	-	325	477	795	961	-
Tutova	-	-	160	-	665	-

Vaslui	-	-	212		698	-
Vîlcea	-	-	-	-	604	-
Vlașca	-	523 /	-	-	-	-

13.)Prezidarea noului guvern .Zvonuri, dispute ,8 iul.'32

("Dimineața ", 8 iul.'32)

[LD:o dată cu lansarea campaniei electorale, se va vedea ce va mai rămâne din **"schema constituțională"** a lui Maniu .Se va vedea și ce se ascundea în spatele ei]

#Dispute în PNȚ:șefia guvernului !

Se semnala o vie discuție în cercurile PNȚ ,privind viitorul guvern.

...Madgearu l-a prezentat pe Maniu ca **"șef de partid "** (la sala Eforia, București);

...Maniu a vorbit ca **șef de partid** și ca **viitor șef de guvern** (adunarea de la Alba Iulia) expunând **programul guvernului PNȚ** după alegeri .

...Tărăniștii "puri " **aveau rezerve față de Mironescu** ;unii ardeleni **nu-l voiau pe**

Mihalache ;toți ardelenii și mulți țărăniști **regățeni** **nu-l voiau pe Iunian** ;

...Titulescu era de prevăzut că **nu va accepta**

#Intenții "regale"

Cu toate astea, **se șoptea că nu Maniu va fi șef de guvern** .Pe diverse canale,se vorbea despre faptul că **Maniu nu va primi decât șefia partidului, nu a guvernului.**

Alte nume se șopteau :Vaida, Mironescu, Mihalache , Iunian, Titulescu...

14.)PNȚ.Întrevederi privind viitorul guvern,iul.'32

("Dimineața ", 24, 27,ș.a.iul.'32)

-Revine Titulescu ?

/Se zvonea că **Titulescu** va reveni și că va fi însărcinat, din nou,cu **un guvern de "conccentrare"** , sau să accepte funcția de ministru de Externe.Prima variantă părea irealizabilă .Dacă partidele , ținute în "carantină" de **guv.lorga**,după căderea acestuia nu au reușit, acum ,cînd ostilitatea dintre partide crescuse ,acest lucru era și mai nerealizabil.

-Opoziția contestă legalitatea alegerilor

/ Partidele din opoziție contestau libertatea alegerilor.Dificultatea cea mare o constituia nenorocita **lege electorală** care, datorită **primei,nesocotea raportul just și echitabil de forțe** , al tuturor grupărilor din parlament.PNȚ, **beneficiind de primă** (pe care în trecut o combătuse cu înverșunare) **avea 2/3 din mandate** .

/**Violența** folosită în **campania electorală** , **acuzățiile de hoție și necinste**,pe care **partidele și le-au aruncat reciproc**, **deosebirile fundamentale de concepții și atitudini** față de marile probleme curente, **făceau imposibilă înțelegerea**.

-Curente și dispute

[LD:Ziarele vorbeau de două curente în PNȚ .Eu aş spune că erau atâtea curente , câte ramuri și rămurele -naționali ,țărăniști și conservatori , ardeleni și regățeni, moldoveni și olteni ,foști miniștri, vechi și noi parlamentari ,alcătuiau conglomeratul PNȚ.

Și dacă trebuie demontate toate falsurile istoriografiei comuniste puse pe seama acestui partid, consider că nu trebuie sărit la extrema cealaltă,prezentându-i o istorie edulcorată . Tarelor origine ale PNȚ, lis-au adăugat altele noi ,și ... **Vezi pe larg la fișier PNȚ .]**

În PNȚ se profilaseră 2 curente ,iar în provinciile istorice existau **frustrări**

...**Ardelenii** doreau **un guvern mai slab**, cu elemente de mîna a doua, pentru a se depăși greutățile momentului, **și abia mai tîrziu să se formeze un mare cabinet național-țărănesc** .

...**Țărăniștii** considerau că **nu este timp pentru " formațiuni hibride "** ,**ci un guvern**

de maxim prestigiu și autoritate, cu elemente de primă mână.

...**Moldovenii se simțeau marginalizați** (Ralea, Hoissescu , Măcărescu, etc) ,li se promitea președinția Camerei (**Costăchescu**) și Senatului (**Bratu**) ,**dar ei doreau și portofolii pline**. Se vehicula numele lui **Petre Andrei** (guvern) și **Polizu Micșunești** (dacă se reaplica reforma administrativă PNT, urma să fie director pentru Moldova)
...**Ed.Mirto** (care pregătise proiectul de reformă electorală) , considera **rezultatul alegerilor ca o confirmare a dorinței Suveranului** de a forma un **guvern de concentrare**.**Numai prima electorală a dat majorități compacte**, ceea ce **reprezenta o falsificare a voinței naționale**. El considera ca jignitoare sub aprecierea patriotismului partidelor, **iar 40 % obținut de PNT ca fiind un scor firesc.**

...**Mihalache**, în aceeași zi, s-a dus la Tg.Jiu să discute cu **Iunian**. Deși **nu voia șefia guvernului, în varianta refuzului lui Maniu, i se părea firesc să preia el șefia.**

...**Tărăniștii regăteni nu voiau guvern Vaida și pe Mironescu. Ori Maniu ori Mihalache.** Și voiau un guvern tare, de autoritate.

...Pentru a lămurii situațiile, **Vaida** a plecat spre Cluj , pentru a discuta cu **Maniu**. **Vaida** trebuia să-i explice lui **Maniu** că **Suveranul agreea un guvern Vaida , cu Mironescu (Finanțe) și Titulescu (Externe)**, precum și despre gravitatea disensiunilor din partid.

Maniu - se credea - nu era dispus să preia guvernarea, **în condițiile în care nu a obținut în alegeri 50 % din voturi**. El considera că trebuia să se retragă de la **șefia PNT**, să rămână "în rezervă ". Dar se punea întrebarea dacă **va accepta guvern cu Vaida**.
Între cei doi a avut loc o lungă convorbire telefonică (Cluj-Bădăcin)

...**Maniu și alți ardeleni** s-u hotărât să vie la București . În cercurile PNT se adîncea curentul **pentru un guvern "tare" , cu Maniu la șefie**. Dar **Maniu nu părea dispus să cedeze**. **Ardelenii** , însă, în acest caz, îl voiau pe **Vaida** , deoarece se bucura de încrederea ardelenilor și a Suveranului

...În această situație, **țărăniștii nu vedeau altă soluție , decît guvern ... Mihalache**. **Soluția era agreeată și de Maniu**, care-l considera pe **Mihalache** , demn de aceasta.

...**Tărăniștii suspicionau pe Vaida și Mironescu** că încearcă să creeze **un nou pol de putere în partid, cu scopul de a-l slăbi și diviza.**

15.)"Național-Țărăniștii cer lui Maniu să-și ia răspunderea situației "

27 -28 iul.Între Sinaia -București

("Dimineața", 29 iul.'32 .(H.Soreanu,Al.Gruia)**LD : vezi pe larg la fișier PNT.**

[LD:reflectez asupra **efemerității informației jurnalistice** .Istoricul ce se respectă (mai ales istoricul bărbat)trece peste astfel de amănunte ,și bine face .Cum eu vreau să reconstitui atmosfera și pceptția contemporanilor, aceste amănunte mă interesează.
De ce era considerată acea zi ca unul din "momentele mari" ale istoriei PNT?
La ce meci de șah se aștepta opinia publică ? Cine și ce mișcări a făcut ?
Cine a câștigat meciul și cu ce preț ? Ce rămâne pentru istorie ?]

(Maniu)Vaida)Popovici

(Mihalache)Madgearu)Iunian)Mirto

Hotel Palace.A fost, fără îndoială, unul din **momentele mari din viața PNT** .Închipuiți-vă ce amploare poate avea **lupta - lupta tenace, îndârjită - dintre d.Maniu și fruntașii partidului**.Fiindcă asta s-a petrecut în lunga, chinuitor de lunga dezbateri din **cabinetul particular** de la **hotel Palace**."De o parte, d.**Maniu** , așa cum îl știm :**rigid, cu privirea fixă, hotărât, de o hotărîre care neliniștește și impune**."De cealaltă parte, vechii săi tovarăși de luptă :d.**Mihalache** ,a **cărui dîrzenie cunoscută găsește suficiente resurse** spre a se menține pe poziția sa ;d.**Vaida**, care **pare de astă dată bine fixat**.; d.**Madgearu** , care pune **atîta tenacitate în toate acțiunile sale** ;d.**Mihail Popovici** ,folosind tot ce poate furniza o veche și constantă prietenie .Adăugați la aceasta **dialectica subtilă a d-lui Iunian și dibăcia cunoscută a d-lui Mirto**

▣Sinaia

/Maniu să preia partidul și guvernarea !

"Bătălia a durat îndelung, pînă în zori .**Au ostenit poate cu toții**. **Afară, binenteles, de**

d.Maniu " [...]" D.Maniu a fost pus în fața a **trei probleme :**

- 1) Partidul găsește că e absolut necesar ca d.**Iuliu Maniu să revină la viața activă a partidului și la președinția viitorului guvern** ;
- 2) **Compoziția** viitorului guvern ;
- 3) **Programul** viitorului guvern." [.....]

D.Maniu însă a recomandat ca d.Mihalache să ia conducerea viitorului guvern. D.Mihalache a refuzat și a cerut insistent revenirea lui Maniu și la conducerea partidului și la președinția consiliului. "

Așa pare că s-au desfășurat lucrurile pînă la 5 dimineața.Dar în ultimul moment intervenise ceva ,**un ceva senzațional și decisiv.**" [.....]

Așa dar , totul justifică impresia că **d.Maniu va primi să formeze guvernul.**

Se pare că în ultimul moment **au intervenit fapte de natură a schimba atitudinea de rezervă** , pe care d. Maniu și-o impusese....

/Condiționările lui Maniu

[LD: atenție ! Imponderabilul ! Umbra lui Carol !]

E 11.La ora asta știm că d.**Maniu rămîne pînă vineri la Sinaia**, că a cerut fracul și decorațiile de la Bădăcin, pentru a putea asista la deschiderea parlamentului ;că **ceilalți fruntași pleacă la București**.Dar iată că , în ultima clipă , se produce **un fapt nou** , o adevărată **lovitură de teatru** .D.Vaida vorbește la **telefon cu Bucureștii** Vorbește la telefon și d.Maniu D.Maniu se urcă în camera saD.Mihalache se duce grăbit să scoale pe d.Madgearu **Repede, repede, plecăm la București cu d.Maniu...**[...]

" În tot cursul convorbirilor care au avut loc la Sinaia, d.Iuliu **Maniu** a ținut să accentueze că **d- sa nu ar putea reveni în fruntea guvernului și a partidului ,decît dacă s-ar da posibilitatea să guverneze fără nici o influență , de nici un fel.D-sa a declarat că ține să-și păstreze ,integral , inițiativa și acțiunea viitorului guvern."**

De aceea, poate, faptul că unii național-țărăniști - **d-nii Iunian și Mirto** -au plecat la București la ora 5 dimineața, unde au ajuns la 7 și jumătate , - se pune în legătură cu convorbirea pe care d.Maniu a avut-o la ora 11 cu Bucureștii.[.....]

«București:

[LD:din asemenea episoade și spuse i s-a pus lui Maniu etichete de laudă sau defăimare , fiecare în funcție de poziția față de el.

După unii :tergiversator, pertractator,încăpățânat, laș, șovăitor , dominat de orgolii nemăsurate și ambiții la limită, mergând pînă la a ajunge dictatorul unei Români , devenită republică.

După alții :simbol al democratismului și legalismului,om principial, ferm,neînfricat , perseverent,curajos, megând pînă la înfruntarea cu regele și opozanți .

-Maniu :Vaida rămâne pînă la dechiderea noului parlament

"DI Maniu a sosit în Capitală la ora 11,30 și s-a dus direct la palatul regal din Calea Victoriei.Masa la palat începe de obicei la ora 1 și jumătate.Eri însă a fost amînată pentru **ora 2** , în vederea sosirii d-lui Maniu.dejunul a durat pînă la **ora 3**, după care suveranul și d. Maniu s-au retras într-o cameră alăturată , unde au discutat pînă la ora **4 și jumătate**. Ce ne spune d.Maniu .La ieșire , **d.Maniu** ,într-o dispoziție excelentă, **ne-a declarat :**

" Am venit de la Sinaia special , fiind chemat în audiență de Majestatea Sa Regele. Asupra celor discutate , mă veți ierta , nu vă pot spune nimic.Rămîn , în orice caz, în București, pînă după deschiderea parlamentului.

-Ați discutat despre viitorul guvern ?

-Nu vă pot declara nimic.Deocamdată chestiunea nu se pune în mod formal, întrucît guvernul Vaida va prezida deschiderea corpurilor legiuitoare.[.....]

-Mihalache:Maniu trebuie să ia guvernarea

" **Azi mi-am dat demisia din șefia interimară a partidului.** Demisia mea a fost adusă la cunoștința biroului.**S-a hotărît convocare comitetului central executiv.**Toți suntem de acord că **d.Maniu este dator să-și ia răspunderea situației ."**[.....]

-Maniu :Mihalache trebuie să ia răspunderea

"Aceasta este atitudinea d-lui Mihalache .**D-sa vrea ca eu să fiu șef și să-mi iau răspunderea situației .**Iar eu sunt de părere că **d.Mihalache trebuie să accepte aceste**

răspunderi. Vedeți , domnilor, **aceasta este deosebirea dintre noi și alții : în timp ce în unele locuri se bat doi inși pentru șefie, la noi unul îl invită pe celălalt să ia răspunderea.**" [.....]

Eu , dragă domnule , nu joc teatru. Într-un an sunt 365 de zile.

Și fiecare zi poate aduce cu sine , altceva.

Dar un fapt odată săvârșit de mine, rămîne fapt ."[.....]

16.)PNȚ în criză , 29-30 iul.'32

("Dimineața" , 30 -31 iul.'32)

/Curentele proMihalache -proManiu -proVaida

Este o certitudine :**Maniu nu revine la șefia partidului.** PNȚ trebuia să clarifice urgent situația.**Un puternic curent în partid credea că Mihalache trebuie să facă sacrificiul și să primească a fi șef al partidului ,** și erau unii care afirmau că față de **revolta ce a cuprins întregul partid ,din cauza ezitărilor conducătorilor lui,și de nemulțumirile ce începuseră să se facă simțite,Mihalache ar fi înclinat să accepte.**

Erau însă **alții care socoteau că ramura ardeleană n-ar fi fost de această părere, ceea ce-l făcea pe Mihalache precaut.**

La aceasta se mai adăuga **un fapt care accentua criza în PNȚ .**

Un curent susținea ca Mihalache să fie șeful partidului, iar Vaida al guvernului ; alt curent (lunian) ,susținea ca Mihalache să preia și șefia guvernului.

Dar se punea întrebarea : **ce va face Regele , care înclină spre Vaida ?!** [.]

/Biroul PNȚ

30 iul.Ora 11 dimineața. **Membrii biroului PNȚ s-au întrunit la o consfătuire ,la Maniu acasă.**

Au participat : **Mihalache, Vaida, Mironescu, lunian, Madgearu, Mirto.**

Mihalache a propus ca la ședința Comitetului Executiv Central să fie ales șef Iuliu Maniu.

Alții însă au spus că deoarece Maniu a rămas neînduplecat ar fi de dorit ca duminică, C.Ex.Central să pună capăt provizoratului și să aleagă un nou șef.

/Consiliul de miniștri: proiectul Mesajului Regal

30 iul.ora 11, dimineața .**Consiliul de miniștri s-a întrunit sub șefia lui Vaida.**

Consiliul de miniștri a însărcinat pe **Călinescu, Ghelmegeanu și Gafencu**

să întocmească **un Proiect de Mesaj.**

Consiliul s-a suspendat , deoarece **Vaida și Mironescu au fost chemați la palat.**

...ora 12. **S-a reluat Consiliul .S-a dat forma definitivă Mesajului.**

Vaida a fost iar la Rege, ca să semneze Mesajul.

31 iul.'32.Deschiderea solemnă a Parlamentului .

---

17)" Interviewul dr.Nicolae Lupu " , 27 iul.'32

("Adevărul" ,preluat de "Dimineața" , 27 iul.'32)

Lupu / iul.'32

▣Țărănism ardelenesc

[**Lupu și-a petrecut o mare parte din campanie în Ardeal.A constatat starea de spirit a țăranilor de peste Carpați și nevoile provinciei.Eexplicită de ce Ardealul i-a dat cel mai mare număr de mandate.A întrevăzut asta încă din 1922, când i- a cerut lui Mihalache să nu facă fuziunea cu PNR, care nu avea nici o legătură cu țărănismul.**

Nu l-a ascultat, a făcut fuziunea]

" Ardealul e mai aproape de ideologia țărănistă ,decît tendințele anti-regăteniste ale <Patriei> din Cluj.Ardelenii fac politică de partid, iar nu politică regională.

Ardelenii votează programul , iar nu calitatea de ardelean a candidatului."

Lupu / 27 iul.'32

#Guv.Vaida -continuă regimul Iorga

[**Luptînd împotriva guv. căzut, el n-a luptat contra unei persoane ,Iar acum, broșura d-lui**

Iorga dezvăluie "sistemul" Guv.Vaida continuă sistemul, sub paravanul unui partid]
"Desamăgirea nu i-a provocat-o , de data aceasta, **partidul național-țărănesc. ci d.Iuliu Maniu** .După retragerea la Bădăcin, **Ardealul aștepta altceva** decât **această pripită venire la guvern** , sub **forma camuflată** a unui guvern de alegeri, și **fără nici o garanție** de reală și sinceră **reintrare în ritmul constituțional**.
A fost o mare greșală a d-lui Maniu sau -poate - a partidului ,pe care **d.Maniu nu l-a mai putut stăpîni.**" [.....]
"Dacă se continuă pe **calea abaterilor** de la normele constituționale ;
dacă se practică mai departe **sistemul numirilor surprinzătoare** și prin nimic justificate **dacă se guvernează** ca și în trecut ,adică **fără ca guvernul să aibă toate frînele statului** ; - atunci mie, ca cetățean, **mi-e perfect indiferent** dacă în fruntea guvernului de eterne concesiile este **d.N.Iorga sau d.Vaida , sau d.Mironescu !**" [.....]
Lupu / 27 iul.'32

#Compromiterea ideii de partid

Ideea de partid, care părea restaurată în drepturile ei, [...]este astăzi **tot atît de primejduită ca și în timpul guvernului Iorga.**"
" Am impresia unui **penibil provizorat.Disensiunile din PNT, ridicola căutare a unui șef de guvern [...]** **consfătuirile de la Cluj , în opoziție cu cele de la Tîrgu Jiu [...]** îmi transformă această impresie într-o convingere fermă."

()Maniu ()Mironescu () Vaida

"Nu știu dacă guvernul viitor va fi prezidat de **tăcuta încruntare a d-lui Maniu , de surîsul senin al d-lui Mironescu sau de bonomia cu înclinări spre anecdotă a d-lui Vaida.** **Știu însă că va fi un guvern provizoriu** [...] pus în **situația penibilă** de a profita de "*prima electorală*" pe care a combătut-o, **ros de rivalități mărunte** și pornit pe calea lamentabilă a **abdicării de la normele constituționale** nu va putea face față situației grele prin care trecem."
Lupu , 27 iul.'32

18.)31 iulie.Deschiderea noului Parlament

("Dimineața ", 30 , 31 iul.'32)

(**Vezi pe larg la [fișier Parlament](#)**)

Pe lîngă membrii guvernului și ai parlamentului, au fost invitați mareșalii, generalii, înalții demnitari.La ora 12, regele **Carol** (are 38 de ani neîmpliniți) ,însoțit de **voevodul Mihai** (precedat de adjutanții săi și de curtea regală) ,intră în sala Adunării Deputaților.
Dă citire **Mesajului regal.Mesajul este foarte scurt** și nu prejudiciază cu nimic asupra **programului viitorului guvern** ,care se va elabora după validări

▣Mesajul Regal

-Misiunea guv.Vaida -îndeplinită

/ Misiunea guvernului de alegeri ,Vaida , a fost îndeplinită ;
/ Politica externă va fi aceeași ;
/ Solicitudine față de armată ;
/ Normalizarea vieții economice ;
După citirea Mesajului , Regele pleacă .

/Corpurile legiuitoare încep lucrările.de validare

/Nu participă PNL- ducist , în semn de protest

pentru felul cum s-a procedat **la dizolvarea guvernului Iorga** ;

/ **Nu participă, ca și pînă atunci, parlamentarii socialiști** ;

/ **Nu participă mareșalul Averescu** (a plecat la Tr.Severin, de unde va pleca la cură , la Kissingen) ;

/Din opoziție participă : PȚ- lupiștii , PNL-2 georgiștii, PNA - gogiștii .

19.)Comit.Execut. al PNT: Maniu revine la șefia PNT, 1aug.'32

("Dimineața", an 28, nr.9195, 2 aug.'32)

[LD: Oficiosul PNL- georgist, "**Mișcarea**" vorbind de **ezitățile PNT** privind **viitorul președinte al partidului și al guvernului**, conchidea :"**[...] opinia publică este îndreptățită să-și exprime enervarea că [...] partidul care a cerut și a căpătat puterea , se pierde în tratative îndelungate și în certuri de ambiții personale.[...] se va pune capăt, cu un ceas mai devreme unui provizorat dăunător din toate punctele de vedere "** [Vezi pe larg la fișier PNT]

1 aug.ora 10

Comit.Executiv, din care fac parte și șefii de organizații, s-a întrunit la clubul partidului , după ședința biroului.

-Mihalache:

-Maniu să revie la șefia partidului

1 aug.ora 10 Comit.Executiv, din care fac parte și șefii de organizații, s-a întrunit la clubul partidului ,după ședința biroului.

A făcut o scurtă examinare a situației politice ; a subliniat libertatea desăvârșită a alegerilor și rezultatele alegerilor . Examinînd situația din partid, a declarat că situația țării și a partidului impun ca **Maniu să revie la conducerea partidului.**

"Ar fi o crimă ca d.Maniu să refuze această poruncă a vremii . [...]

Maniu -care a fost totdeauna un slujitor devotat și strălucit al neamului său nu poate să comită o asemenea crimă."[.....]

-Vaida:

-Maniu a acceptat președinția PNT

ora 17 - 19

"Comitetul Executiv s-a întrunit din nou , la club.**Maniu** ,însoțit de **Mihalache, Vaida, Popovici, Lugojanu, Madgearu** etc., este primit în urale prelungite .

"Hotărîrea pe care am supus-o înainte de masă șefului nostru ,a avut ascultare.

D-sa a ascultat de glasul și hotărîrile dvs (urale prelungite) care este însuși glasul voinței acelei mulțimi pe care d-voastre ,liberi aleși ai națiunii , o reprezentați.

"Dorind să pretindă disciplină de la membrii partidului , d.Iuliu Maniu a dat astfel , și d-sa ,pildă de disciplină ,ascultînd voința alegătorilor , exprimată prin d.voastră.[..]

"Am dovedit toată dragostea noastră față de Iuliu Maniu.Avem dovezi că suntem în plină evoluție a metodelor constituționale. Datoria aceluia ce a luptat toată viața pentru ele și pentru libertățile cetățenești ,este de a fi în fruntea noastră pentru a ne conduce și pentru a ține disciplina necesară realizărilor mari.[.....]

"În absența șefului, ne-a ajutat autoritatea mare de sfătuitor a lui Maniu și faptul că am simțit că tot se va întoarce , precum ne-a ajutat și energia lui Ion Mihalache ,cărui i se datorește faptul că a condus în așa fel partidul încît națiunea a rămas solidară în jurul nostru.[.....] Rog pe Ion Mihalache , primul vicepreședinte al partidului nostru , să ia președinția acestei adunări și să invite pe Iuliu Maniu să-și recupe locul "

-Mihalache:

-Sentimentul datoriei față de partid și țară

"[.....] **Am avut convingerea certă a izbînzii** pe care o avem astăzi : **revenirea d-lui Iuliu Maniu , în fruntea partidului național-țărănesc.**Nu m-am îndoit de asemenea pentru că am știut că **sentimentul datoriei al domnului Iuliu Maniu față de partid și față de țară , este prea puternic,** ca să nu răspundă chemărilor noastre.În urma voinții și dorinței dvs **domnia sa a primit astăzi să-și reia locul."**

-Maniu :

#Demisia din oct.'31

"Împrejurări grele m-au silit acum un an și două luni **să-mi dau demisia din președinția partidului** .Nu am făcut-o cu plăcere , ci cu **adîncă durere** în sufletul meu ,

pentru că mă despărteam de dvs, cu cari împreună am dus lupte care au costat multe sacrificii , dar au fost și pline de rezultate pentru țară."

-Țara a intrat în regim constituțional

"Nu m-am despărțit de dvs fiindcă ar fi fost vreo deosebire de vederi între mine și conducerea de partid, ci pentru motive care azi am adîncă satisfacție de a constata că au dispărut și în consecință am posibilitatea de a relua locul ocupat și a mă înșirui în rîndurile luptătoare ale partidului nostru. Simțul de datorie față de patrie îmi impune să reviu la acest loc, care cere multe jertfe și o mare răspundere.

Țara a reintrat într-un regim constituțional, în care guvernele vor putea exercita în mod liber și în toate privințele drepturile asigurate lor prin constituția țării.

În privința aceasta nu mai poate exista nici o dubietate. [...]

Îi mulțumesc [lui Mihalache] că a condus partidul pînă astăzi și ,dacă am regretat ceva, este faptul că d-sa nu a primit conducerea partidului în mod definitiv, mai ales după dovada strălucită făcută timp de 14 luni ,despre înaltele sale însușiri ,căci sunt sigur că ar fi știut să o facă mai mulțumitor decît mine."Dar trebuie să mă supun voinței d-sale și a dvs. ,și o fac așa precum fiecare membru trebuie să se supune voinței obștești a partidului." [...]

Maniu / 1 aug.'32

#Regimul Iorga -

"Să revenim o clipă la timpul de acum un an și două luni .Ce situație era ?

Partidul nostru defăimat și persecutat.Țara sub călcîiul unor oameni improvizați, care nu aveau nimic comun cu sufletul și gîndirea politică a neamului.

Partidul nostru în opoziție iar țara lăcrimînd sub durerea opresiunii urmată de un regim personal,și la grija zilei de mîine pe care nu o putea vedea decît dezastruoasă ,dacă acel regim ar mai fi durat." [...]

«Recunoștință regelui ptr.revenirea la constituționalitate

"E pentru noi o supremă satisfacție ca în munca aceasta să ne înșiruiem în jurul Tronului , în jurul Regelui (vii ovații) ,care a binevoit a asculta glasul poporului, (Aplauze)care a înlăturat guvernul Iorga , și care a dat prilej ca națiunea însăși, prin alegeri libere, să-și croiască și să-și conducă destinele ,și să se bucure de drepturile sale constituționale. Vii ovațiuni)li suntem adînc recunoscători (asistența face o călduroasă manifestație pentru rege) [...]

«Mulțumiri prietenului Vaida

"Mulțumesc din tot sufletul prietenului nostru Alexandru Vaida -Voevod , care în calitate de vicepreședinte al partidului și de prieten devotat al lui Ion Mihalache, i-a stat în ajutor la această grea muncă și îi mulțumesc că în calitate de prim-ministru și-a luat sarcina de a ridica țara românească, prin alegerile libere pe care le-a făcut , în rîndul statelor apusene,unde puterea nu este un abuz și unde conștiința curată nu este întunecată prin măsura imensă a forții care îi stă la dispoziție.

Mulțumesc și rog pe bunul Dumnezeu ca să reverse binecuvîntare asupra operei tale și rezultatele ei să fie îmbelșugate pentru țară." (Urale, strigăte : trăiască Vaida)

Maniu / 1 aug.'32

«Conștiința împăcată:ocup locul de președ. PNT

" Eu,onorat comitet, sunt cu conștiința împăcată că,atît atunci cînd am părăsit acest loc ,cît și acum cînd revin , mi-am împlinit și îmi împlinesc datoria față de țară și față de partidul nostru ,fără nici o considerație lăturalnică.Adînc devotat binelui țării și gîndurilor de mărire a ei, ocup postul de președinte al partidului național-tărănesc "

(Urale și ovațiuni care nu mai sfîrșesc) Trăiască Regele ! (Ovațiuni și aclamații nesfîrșite) Trăiască și înflorească scumpa noastră țară !

Trăiască partidul național-tărănesc ! "

Comit.Execut.Maniu președ. PNT, 1 august 1932

20.)C.Dumitriu (PNL- 1) ,Declarație la validări , 2 aug.'32

(DAD, MO 3, șed. din 2 aug.'32, p. 10-11)

[LD: așa cum am dat rechizitoriul național-țărăniștilor la adresa alegerilor făcute de alții , dau ca exemplu acest rechizitoriu din partea unui liberal la adresa alegerilor PNȚ, pentru a învedera aprecierile de epocă privind procesul electoral. Sunt cauze și explicații. Sunt exagerări și negări opoziționiste . Dar nu se pot ignora **carențele și fragilitățile funcționării votului universal** , în general, și ale României în special .
Vezi pe larg la **fișier Regimul electoral**]

#Alegerile Vaida =sfidare , mistificare, abuzuri, violențe, ilegalități

" Aducerea la cîrmă a PNȚ în condițiile cunoscute, s-a primit de țară cu **legitimă revoltă și cu o adîncă îngrijorare** , iar titulatura de "**guvern de alegeri libere**" conferită guvernului de partid prezidat de d.Vaida Voevod ,a fost de la început ca o **îndrăzneală încercare de mistificare a opiniei publice**. Această soluțiune de sfidare politică , nu putea să ducă decît la încătușarea voinței naționale.

"Un guvern alcătuit din reprezentanții unui partid **care avea împotriva lui aproape întreaga opinie publică și amintirea recente sale guvernări**, nu putea face decît **alegeri violente prin abuzuri și pătate prin crime** .

Țara cunoaște toate aceste nelegiuiri .

" Dar, **partidul Național-Liberal** împotriva căruia s-a îndreptat **aproape exclusiv urgia guvernărilor**, este dator să aducă și aici **protestul său energic și ecoul simțămintelor de revoltă** al întregii țări .

/Falsificarea datei de convocare

"Campania electorală s-a deschis de "guvernul alegerilor libere" ,printr-o **voită falsificare a datei decretului de convocare** a corpului electoral ,**numai pentru a-și asigura primul loc pe buletinele de vot**.

/Înlocuirea Comisiilor interimare , prefecti, funcționari

"După acest fals, s-a întîmplat ceea ce era firesc să se întîmple sub un asemenea guvern :**înlocuirea în masă a comisiilor interimare , a funcționarilor administrativi, de la prefect pînă la paznicii comunali**, permutarea abuzivă a **funcționarilor de carieră** - pretori, polițai, comisari, comandanți de jandarmi, administratori financiari ,perceptori fiscali, etc-

/Retragerea delegațiilor procurorilor și judecătorilor

Retragerea delegațiilor procurorilor generali și judecătorilor de instrucție, și punerea în **concediu a procurorilor**. Toate acestea , desigur, **pentru a învedera că guvernul nu este un guvern de partid** , ci un guvern nepărtinitor de alegeri libere . "

/Acte de corupție și presiuni morale

"Pînă și din plata **drepturilor văduvelor de război , a invalizilor și a pensionarilor**, s-a făcut **o odioasă presiune morală**. S-a speculat astfel foamea și mizeria, întrucît pensiunile se achitau **numai prin mijlocirea cluburilor național-țărăniste**.

/Ademeniri demagogice

"A urmat apoi seria nesfîrșită de **corupțiuni , de ingerințe, și de ademeniri demagogice** .**S-au făgăduit noi exproperi de păduri și de moșii ; izlazuri** de absolută trebuință obștească **s-au împărțit samavolnic agenților electorali ; s-au creat comune noi** , prin simple ordine ale prefectilor și **s-au instalat autorități** cari și astăzi funcționează fără nici o formă legală.

/Schimbarea secțiunilor și comisiilor de vot

"În contra prescripțiunilor categorice ale legii, **secțiunile de vot s-au schimbat** sub presiunea prefectilor , iar **reședințele în unele județe** , s-au fixat , intenționat, **în comunele unde domiciliau candidații guvernului**.

"**Ministrul justiției [Potîrcă] a intervenit în repetate rînduri** , ca să încredințeze , primarilor și notarilor , **cărțile de alegător** nedistribuite și, pentru a dovedi atitudinea sa, fățiș părtinitoare, **a înlocuit, chiar în ajunul alegerilor , pe președinții secțiunilor de vot** desemnați prin sorți. " **Mii de alegători au fost opriți**, în ficare județ, **de la exercițiul**

drepturilor lor. **Cărțile lor sustrase au fost puse la dispoziția agenților PNȚ "**
-Virgil Potîrcă (ministr. Justiției) : **Dar de care alegeri vorbești ? !**

/Împiedicarea opoziției de a-și exercita drepturile

-C.Dimitriu : " **Delegații asistenți ai opoziției** , în multe secțiuni, **n-au putut pătrunde în locurile de vot** . În unele localități, **candidații și conducătorii** organizațiilor noastre, au fost **arestați , sub pretextul** celor mai ridicole înscenări, printre care cităm **faimoasele învinuiri de Lése Majestate . "**

/Acțiunea bandelor de bătăuși

"Dar, pe deasupra tuturor acestor nelegiuiri , ceea ce a pătat mai mult aceste alegeri , a fost **acțiunea teroristă a bandelor de bătăuși** cari au operat sub protecțiunea și sprijinul organelor administrative și ale jandarmilor. [...] **Mii de alegători au fost loviți și maltratați** . Unii au fost grav **răniți**; alții au fost **uciși** .

Răspunderea morală a atîtor suferințe , a atîtor vieți pierdute, o poartă numai **PNȚ și guvernul , patronii și instigatorii bandelor** cari , cînd au putut , **au ucis**, și cînd n-au ucis, au provocat și pus pe cetățeni în **caz de legitimă apărare. "**

/Propagandă deșăntată

"În sfîrșit, prin **propagandă orală și scrisă** , candidații guvernului au stăruit printr-un **amestec continuu al Coroanei în lupta electorală, insinuînd preferințe și dușmăni** , de natură să aducă o atingere primejdioasă și **condamnabilă rolului și îndatoririlor Suveranului.**"

#Illegalitatea constituirii noului Senat

" **Totodată PNL ține să constate ilegalitatea constituirii actualului Senat.**

Într-adevăr, la alegerile de senatori și colegiului administrativ , **prin flagranta călcare a legilor** , au fost chemați să voteze **membrii consiliilor definitiv dizolvate** și care, nici nu reprezentau toate unitățile administrative , create potrivit legii din iunie 1931.

"Așa fiind, e lesne de înțeles că oricine și oricînd , poate ataca în nulitate legiferarea unui **Parlament ales împotriva prescripțiunilor formale ale Constituției "**

#Invalidarea generală a alegerilor

" Deoarece alegerile au avut loc în asemenea condiții, **e de prisos să mai contestăm validarea fiecărei alegeri în parte** , exprimarea voinței naționale **fiind viciată în totalitatea ei. "**

-**Pompiliu Ionișescu : Fugiți de discuție !**

C.Dimitriu, 2 aug.'32

21.)M.Landau (Part.Evresc) , Declarațiela lalidări , 2 aug.'32

(DAD, MO 3, șed. din 2 aug.'32, p. 12)

▫Alegeri libere și legale

"**Nu putem precupeți guvernului recent că s-a străduit să prezideze alegerile în mod imparțial** pentru a asigura **libertatea și legalitatea lor.** (Aplauze la PNȚ și PEvr)
-**Voce PNȚ : "Și evreii sunt mai creștini ca liberalii. "**

#Incidente regretabile:Vechiul Regat și Basrabia

-**Landau :**"Am avut totuși de întîmpinat **unele fapte regretabile** care dovedesc că **guvernul nu a reușit pretutindeni să impună** organelor sale [...] **față de toate grupările politice** care au participat la lupta electorală.

Pe cînd în **Transilvania și în Bucovina** ,campania electorală s-a desfășurat de la început pînă la sfîrșit ,cu aceeași **legalitate și libertate exemplară** , ca în 1928, în unele județe din **Basarabia și Vechiul Regat acțiunea noastră a întîmpinat tendințe paralizatoare a partidului de la putere** , patronată de autoritățile și organizațiile care urmăreau **împiedicarea alegătorilor evrei de a vota liberi și nestingheriți . [...]" Imixtiunea, presiunile și amenințările organelor administrative au luat proporții mari . "** [.....] Va da doar cîteva exemple....

(**Vezi fișier Alegeri sau Evrei**)

22.)**Al.Vaida Voevod**, replică-explicație la validări , 2 august '32

(prim-ministru, ministru de Interne, ad- interim la Externe)

(DAD, MO 3, ședința din 2 aug.'32, p. 15- 25)

[LD: discursul lui Vaida și polemicile ce s-au declanșat, sunt emblematic, din toate punctele de vedere :**mentalități, clivaje, prejudecăți, ranchiune, politicianism, demagogii , răzbunări, polițe, ignoranță, patimi** .

Din toate, o evidență : **fractura gravă** a societății românești.Vaida vine cu tot soiul de amănunte, offuri, critici , răfueți, la adresa PNL.Moralmente, era obligat să le spună la vremea lor, în Parlamentul -Iorga .Atît Maniu cît și Vaida , "s-au ales" deputați în iunie '31.**De ce s-au ales dacă urmau să-I boicoteze ? !**

Nu aveau ei , oare, datorii față de alegătorii care îi trimiseseră în Parlament ?

Se credeau în parlamentul maghiar , în care " boicotul " avusese semnificația lui !?

Cei doi frunțași ardeleni au practicat acest boicot parlamentar , de parcă **ipostaza de "opozant " le era incompatibilă** .La fel de intoleranți (ei și partizanii lor) considerau **Ardealul un fief electoral exclusiv al PNT**,considerând o îndrăzneală ca un regățean să facă politică în Ardeal.În schimb ei,trebuiau să **se bucure de dreptul - ba chiar privilegiul ! de a face politică la București** -Vezi pe larg la **fișier Etică- V]**

▫Respinge acuzațiile și calomniile aduse

"Trebuie să fac înaintea d-voastre o mărturisire ca să lichidez multe **acuzații și calomniile nedrepte** ce s-au adus partidului căruia am onoarea să-i aparțin , și personal mie.

-**dr.N.Lupu (PT)** [...] Nu înțeleg rostul acestui discurs și al acestei discuții.

La ordinea zilei sunt **validările**. S-au citit **declarațiunile** . [...] Din nenorocire, de rîndul acesta , umblînd mai mult prin Ardeal, **am constatat** - și nu cred că este inspirat de la **d-ta sau de la d.Maniu**, că vă știu prea buni români ca să faceți aceasta , ci de la acele cadre inferioare ale d-voastre -am constatat la fața locului că **învățătorul institutor din Beiuș, Costea** , la o adunare pe care am avut-o noi , **ma trimis pur și simplu în Moldova , să fac politică**, uitînd că 50.000 de moldoveni zac în pămîntul Ardealului , ca să vă elibereze pe d-voastre."(aplauze la opoziție)

-**Amos Borlan** :"**D-ta ai atăcat cu cuvinte foarte aspre pe d-nii Maniu și Vaida . D-ta ai ațîțat lumea din Ardeal.** "

-**Lupu** :"**Eu vorbesc cu stăpînul , nu cu cîinele stăpînului** " (proteste la PNT)

-**Vaida** :Atît guvernul cît și majoritatea , au ascultat în liniște **acuzațiile aduse de dr.Lupu**...Să binevoiască și minoritatea să ne asculte...

-**C.I.C.Brătianu** : [...] Ați spus un lucru care nu este exact

Adevărul este că **majoritatea nu ne-a lăsat să citim declarațiile noastre**.Nu erați aici, în acel moment,**dar eu vă afirm că nu ne-a lăsat** "

-**Vaida** : "Dar d-lui **dr.Lupu** i-aș adresa o rugăminte :ca să se răfuiască cu mine pe toate chestiunile, pe cari are să mi le reproșeze ,**dar să nu se erijeze în avocatul acestui onorabil partid liberal.** " (aplauze la PNT, proteste la PNL) [.]

-**Vaida** : "Dvs, după acel **trecut ipotecat cu furt de urne, cu violențe de jandarmi, cu morți, cu bătauși**, veniți și **ne faceți nouă imputarea păcatelor** pe care d-vs le-ați comis (apaluze la PNT) . **D-lor [PNL-2]**, mai tineri și **liberi de păcatele acelu trecut ipotecat, recunosc că s-au făcut alegeri cinstate**, și , dacă s-au comis pe alocuri violențe, nu guvernul este vinovat.Vasăzică au franchetea de a mărturisi adevărul, pe cînd **d-voastră cutezați să falsificați în mod abuziv adevărul** [.....]

Se zice că aducerea la cîrmă a PNT, în condițiile cunoscute, s-a primit de țară **<cu o revoltă și cu o adîncă îngrijorare>** ; iar titulatura de **"guvern de alegeri libere"**, conferit formațiunii de partid prezidată de d.Vaida-Voevod, a fost de la început considerată ca **<o îndrăzneală încercare de mistificare a opiniei publice .>** [.....] D-lor, **onoratul PNL a ajutat ca guvernul Iorga -Argetoianu să poată obține 47 % din voturi**

▫Polemică aluzivă la Coroană

-**Voce PNL** :"**Un glas de sus** "...[**Carol**]

-**dr.Lupu** : "A făcut și el o greșală,dar acum o regretă " ...

-I.Mihalache : "Pardon,dle președinte,s-a spus de pe băncile PNL ,că **"au ascultat un glas de sus"** .Din două una : **sau acel glas de sus a fost potrivit cu interesul țării și cu demnitatea d-voastre**, și atunci **nu vă este permis să vă ascundeți** fugind de responsabilita și deplasînd-o tocmai acolo unde nu trebuie;**sau nu a fost compatibil cu demnitatea d-voastră** și atunci, primind, **este rușinos pentru d-voastră "** (aplauze relungite la PNȚ ; protestări la PNL)**Este penibil că ați avut conștiința mereu încărcată, ca să ascultați îndemnuri peste prestigiul și responsabilitățile propuse de d-voastre ."**

-dr. I.Costinescu :**"A greșit și glasul de sus, am greșit și noi.Putem să o spunem . Eu am curajul să o spun. Și acum glasul de sus a greșit din nou."**

-I.Mihalache : "[...] **Dar cît a costat pe țară această greșală ? "**

-Costinescu : "[...] **Dar o să o coste mai mult pe țară, acum ."** [.....]

-D.Iuca :**"Cît a costat Boilă pe țară ? "**

-Vaida : ... Acum, PNL a cîștigat 13 % .Dar în alegerile sub guvernarea Iorga a avut un aport de 50 % din cei 47 % ,**decî a fost un guvern cu titulatura Iorga,dar, în fond, a fost guvern liberal.**Și văzînd că se compromit... **s-au erijat în opoziție !**

La întrunirile de la Brăila, Galați, Cluj,au avut un oarece "ton agresiv",dar nu prea tare ... , nevrînd să se strice cu guvernul și Coroana, **care le dădeau firma și avantajele ...**

-M.Negură : Ce avantaje ? Aiurați !

-dr.Lupu : Aveți talentul povestitorului umorist ! [.....]

▀Adjudecă ptr el alegerile cele mai libere

LD: continuă, pe diverse tonuri , răfuiala, exemplele, pe județe, pe candidați, privind depunerea listelor, comisiile electorale, ordinele ex-ministrului **Argetoianu**, justificările subsecretarului **Armand Călinescu** , atacurile ex-subsecretarului **Victor Iamandi** , apărările și atacurile lui **Virg.Madgearu** , etc etc.Se cheltuie energie enormă, se aduc învinuiri reciproce,amestecat, se ajunge la ofensă]

-Vaida : "Eu cred că am făcut dovada **în 1928 și acum** , că pot revendica ca **o glorie a activității mele politice** , că am condus aceste **alegeri liber de orice interes de partid** .[...] se poate să se fi întîmplat pe alocuri ciocniri [.....] am să fac **statistica** și are să vă fie prezentat **tabloul comparativ** cu alegerile anterioare.[.....] **administrația , jandarmeria, poliția nu s-au amestecat în alegeri."** [.....]

- Vaida : "Pentru mine personal, am **o înaltă satisfacție** ; am conștiința că,pentru **a doua oară , am condus alegeri libere , de cînd există Țara Românească** .[...] să ne bucurăm că a început și **țara noastră să meargă pe calea evoluției democratice "** [...] am conștiința că **am pus piatra fundamentală puternică pentru a asigura în viitor , tradițiunea libertăților cetățenești în campaniile electorale.**" [.....]

6 partide s-au prezentat cu proteste , mai mult sau mai puțin fondate. [.....]

Așa înfrîngere , cum a fost a noastră, **doresc tuturor guvernelor României, în viitor "**

-dr.I.Costinescu :**"Palma pe care ați primit-o dvs. în Capitală, nu a mîncat-o nici un guvern "**

-Vaida : [.....] **Cred că aveți motiv să fiți recunoscători** , cu toate acuzațiile ce le aduceți formal după cum în sufletul dvs. , în particular, **îmi sunteți recunoscători"**

-**Tătărescu** :Afița ne mai lipsește !

-dr.Lupu :Să ne ferească Dumnezeu ! [.....]

-Vaida :**"Și stau cu fruntea ridicată în fața opiniei publice pentru că,am mîndria că am creiat tradiția libertăților cetățenești pentru țara aceasta ,prin alegerile acestea, pe care le-am condus cinstit, liber și onorabil"** (aplauze la PNȚ) [.....]

Și nu pot întrelăsa , onorată Cameră, să nu aduc **tributul meu de adîncă recunoștință** că și **dorința d-voastră,a liberalilor,de a intra în normele constituționale și de a chema partidele la putere,a fost îndeplinită** , că această inițiativă **nu a rezultat pe urma unei luptrei violente** , date fie d-voastre , fie de noi, independent, fie, cum era propunerea d-voastră, în comun acord, ci **că factorul suprem constituțional , în înalta Sa înțelepciune**, a încercat mai întîi să facă guvern de concentrare ,

iar după ce n-a reușit, m-a onorat pe mine cu încrederea.Pentru ce ? Pentru că eu

am dat dovadă, în 1928, că știu să fac alegeri libere.(Aplauze la PNȚ)

Pe cînd d-voastră nu ați dat această dovadă " (aplauze la PNȚ) [.....]

"Dați-mi voie d-Ior, ca să aduc totdeodată **prinosul meu de recunoștință față de corpul**

electoral , față de acei țărani care în alegerile din trecut au fost reținuți cu jandarmii , au fost batjocoriți, li s-au furat voturile , și cari, acum, cu toate acestea, **au perseverat să meargă la urne și, în deplină libertate, să ne dea voturile, cîte ne-au dat "...**

-Voce PNL -1 : Cam puține...

-Vaida : "S-a votat în deplină libertate și astfel **această Cameră a României Mari , reprezintă voința adevărată a poporului român , din patru unghiuri "**

Pentru mine, d-lor, **rezultatul alegerilor și acuzațiile** pe care le-ați adus aci,**lipsa lor de temeinicie, statistica** pe care voi publica-o, pentru ca să rămână și o urmă ,precum și **sanctiunile** care au urmat (apaluze la P NT) sunt pentru mine **o satisfacție destul de mare**, pentru ca orice acuzație ați aduce unii ori alții , un lucru să nu-l puteți clătina: **liniștea conștiinței mele ,că mi-am îndeplinit datoria , față de Țară și față de Rege, pe deaîntregul "** (apluze îndelungi la PNȚ)
Al.Vaida / 2 aug.'32

23.)Gh.Tătărescu ,replică la discursul lui Vaida, 2 aug.1932

(DAD, MO 3, șed. din 2 aug.'32,)

[LD: vezi pe larg și context la fișier **Alegeri și Etică V** Replicile au gravitat în jurul guvernării lorga, și a situației imediat următoare căderii,cînd Tătărescu a avut diverse contacte -discuții cu Vaida, Mihalache, Mirto,Popovici,Madgearu ,Lupu privind realizarea unui "**consens**"**pentru răsturnarea lui lorga**. Lupu s-a arătat surprins de dezvăluirile lui Vaida,cerînd explicații lui Tătărescu.]

▣Formula guvernului "de concentrare"

-**Tătărescu** :[...]Decît că **Vaida a triat amintirile**,a făcut o selectare a elementelor care i-au convenit ,cînd le-a făcut publice.**Personal, a fost ,cîndva, apărătorul formulei de guvern "de conentrare "** Dar ,el a constatat **uzarea formulei**,constînd din **actul I** : "ridicarea cortinei " peste un guvern de concentrare ; **actul II** : episodul final, **un guvern "personal " sau fără autoritate**. De aceea el considera **formula un joc "periculos" , un drum "haotic "**. În conversațiile avute -îi aducea aminte -**Vaida spusese că un atare guvern ,în țara românească ,era imposibil de făcut,< un Turnu lui Babel > , un spectacol pitoresc , în care < toți miniștrii se calcă unii pe alții pe picioare >**

▣Formula rotativei PNL/PNȚ

Atunci Tătărescu i-a detaliat propunerea cu **înțelegerea dintre PNL și PNȚ privind "rotativa "** , din care decurgea **și o schimbare a raporturilor dintre cele două partide, printr-o opoziție loială**.

La acest punct,**Vaida i-ar fi declarat că PNȚ , în acel moment , nu avea "conducere" , era în plin haos**așa că , **cu un asemenea partid , nu a mai avut ce discuta mai departe**.

#Majoritatea PNȚ= o minoritate electorală

-**Tătărescu** : "[...] din alegerile din iulie 1932, **înfrîntii sunteți d-voastre din majoritate**. Știu ,sunteți **o majoritate parlamentară** , o recunosc ; dar sunteți o majoritate înjghebată **cu ajutorul legii hulite , osîndite și țintuite la stîlpul tuturor vindicțiilor publice** ,sunteți **beneficiarii primei electorale** , împotriva căreia ați luptat. Sunteți **o majoritate parlamentară** - da - dar sunteți **o minoritate electorală**. Și sunteți **o minoritate electorală înjghebată** nu numai din silnicie și violență , dar sunteți **o minoritate electorală națională ,făurită cu concursul unei minorități etnice**. (apaluze la PNL) Iată ce reprezentați dvs. în Camera aceasta, și în fața opiniei publice a țării ."

▣Avertisment:regimul nu va dura mult !

D.prim- ministru, astăzi , **a făcut profeții** , iar șeful d-voastră, **d.Manu**,acum două zile, căuțînd să angajeze viitorul,**pronostica o guvernare de 4 ani** pentru regimul insturat astăzi.[.....] **Eu cred că este un lapsus** ,datorit emoției inevitabile a clipei reînscăunării în fotoliul prezidențial,și **că nu a fost vorba de 4 ani, ci de 4 luni**. (apluze la opoziție) **Înfrîngerea** pe care ați înregistrat-o și care **vă va urmări pas cu pas** în dezvoltarea dumnevoastră politică , **vă asigură un regim care , nu poate depăși acest termen .Peste 4 luni ne vom reîntîlni iarăși**.Veți vedea atunci **în ce hal sunteți și veți vedea că din alegerile pe care le-ați prezidat** , d-le primministru, **s-a născut un regim care nu poate trăi ! "**(apaluze prelungite la PNL, protestări la PNȚ)

24.) Lotar Rădăceanu (PSD) , declarație la validări ,2 aug.'32

(DAD,MO 3, șed. din 2aug.'32 , p.13-14)

#Legea electorală fascistă

Partidele burgheze se complac în folosirea " *legii fasciste " electorale*

PNȚ a avut o atitudine echivocă față de această lege : a criticat-o , dar a venit la putere, în 1928 , cu ea ; a guvernat 3 ani fără s-o modifice ; a cerut modificarea ei în Parlamentul Iorga ; acum s-a ales cu ea și prin ea.

/PNȚ să renunțe la mandatele "primei"

PSD , de aceea, propunea o **Rezoluție** prin care Adunarea Deputaților să adopte ca **PNȚ să renunțe la mandatele date prin "primă "** (192 mandate) , să consimtă la împărțirea lor pe partide , proporțional cu nr.mandelor obținute .

Lot.Rădăceanu / 2 aug.'32

Guvern Al.Vaida -Voievod,

Legislatura II, sesiune extraordinară,

10 aug-10 oct.'32

25.)Guvernul Vaida -guvern parlamentar.9/10 aug.'32

(DAD,MO 8, 9 , șed. din 9 -10 aug.'32)

31 iul.'32 .După ce Armand Călinescu (subsecretar la Interne) citește concluzia la validări ; după ce Șt.Cicio -Pop este ales președintele Camerei ;

guvernul de "alegeri " este considerat demisionat .

La 10 august , se anunță formarea **guvernului Vaida Voievod .**

Vaida rostește un discurs (LD:lipsă text)

Din cei 21 miniștri și subsecretari, 9 sunt ardeleni - "naționali" , 10 sunt regăteni- "țărăniști", 2 sunt militari de carieră.După primele comentarii : Vaida era a doua oară prim.ministru ; Tilea a introdus în relațiile cu gazetarii "raporturi occidentale " ;

Gafencu era considerat "omul potrivit la locul potrivit " .

(Vezi la fișier profile- în peniță)

▀Portofoliile și titularii

/ Președ.Consil de min , Externe : Al.Vaida -Voievod.

/ Interne : Ion Mihalache (pe interimatul lui Vaida)

/ Finanțe : G.G.Mironescu (continuă)

/ Justiție : Mihai Popovici (în locul lui Potîrcă)

/ Instrucțiune, Culte,Arte : Dim.Gusti (continuă)

/ Apărare Națională : gral N.Samsonovici (în locul lui Ștefănescu-Amza)

/ Agricultură, Domenii : Voicu Nițescu (continuă)

/ Industrie ,Comerț : Virg.Madgearu (în locul lui Lugojanu)

/ Lucrări publice :Ed.Mirto (în locul lui Periețeanu)

/ Muncă, Sănătate : DRIoanițescu (pe interimatul lui Coltor)

/ Miniștri de stat : Emil Hațieganu (dispărea Halippa)

/ Subsecretari de stat : VVTilea (Președinție , Presă și Propagandă , continuă) ,

R.Brandsch (Minorități, continuă) , Armd.Călinescu și I.Pop (Interne, continuă) ,

Gr.Gafencu (Externe , continuă) , Gh.Crișan (Finanțe, continuă) ,

Petre Andrei (Instrucțiune, Culte) , R.Irimescu (Aer) , M.Ghelmegeanu (Agricultură ,

continuă), **Coltor** (Muncă și sănătate, continuă)

26) **Iuliu Maniu** , **Declarație : Guvernul Vaida , 12 aug.'32**

("Dimineața", 13 aug.'32)

[LD :Va fi fost Maniu om politic admirat în epocă. Înainte de 1918 și la 1 dec.'1918.

Eu nu pot scoate - din atâtea aluzii și atâtea gânduri ascunse, și atâtea echivocuri -

" mărgăritarele " doctrine sau etice ale acestui personaj. Cum în istorie

nu se poate folosi , pur și simplu, "*nu-mi place*" , trebuie să-l citez masiv.

Să se prezinte , singur, peste timp...]

"Declarațiile făcute ziariștilor străini.-Cum privește șeful PNȚ, guv.Vaida "

Seara , la ora 9,30.**Maniu a invitat la el acasă** (str.Clopotarii Vechi) pe corespondenții

ziarelor străine , pentru a le face declarații.

În numele d-lui Maniu, **I.Lugosianu a citit** , în l.franceză, următorul text :

-Vie satisfacție

"Am salutat cu cea mai **vie satisfacție** formarea guvernului Vaida , **prietenul meu de totdeauna**, și **tovarășul meu de lupte politice de 40 de ani.**

" Înconjurat de **colaboratori încercați** și susținut de **majorități compacte** ,sunt sigur că guvernul Vaida **va răspunde cu prisosință la speranțele** pe care opinia publică și marile masse ale PNȚ le întemeiază pe **competința și energia** sa,, în vremurile prin care trece lumea întreagă și țara noastră în special.

-Alegeri libere, sincere , legale

"După ce **a condus a doua oară alegeri libere , sincere și legale**,care sunt un titlu de glorie atât pentru d'nsul ca și pentru partidul nostru, și după ce , **în timpul scurtei sale guvernări de 2 luni , a pus ordine în țară** și **a asigurat plata regulată a unșionarilor și a pensionarilor** , d.Vaida **era cu totul indicat a continua** o activitate începută sub atât de **fericite auspicii** .

-Fericit l-a propus pe Vaida

"De aceea, **cînd suveranul** mi-a făcut onoarea de **a-mi propune să formez guvernul**, după alegeri, în conformitate cu indicațiile majorităților parlamentare , **am fost fericit să pot propune Majestății Sale pe d.Vaida**,de două ori președinte de Consiliu, pînă astăzi, spre a **îndeplini o misiune** pe care **motive pur personale mă împiedică să o accept ."**

-Redivivus formula 1919:conducerea partidului și a majorității parlamentare

[LD :Atenție ! de fapt , sub această inovație **funcție-paravan ad-hoc** , care va face carieră în România , a vizat să aibă sub controlul lui parlamentul, guvernul , pe Vaida , și, indirect, pe Carol.

Că această tactică izvora din caracterul lui , o dovadă în plus, o aduce chiar el:

la fel a procedat în 1919.Dar ce denotă această împingere în față a lui Vaida , este greu de spus : **timiditate ? frică ? fugă de răspundere ?** sau..**machaivism, ieuzitism** (cum s-a spus în epocă)orgoliul de a fi "**eminentă cenușie** " ?]

" În ceea ce mă privește , **restaurarea unui regim constituțional normal** , **mi-a permis să reiau președinția unui partid** căruia îi consacru, **de 10 ani** , cele mai bune străduințe ale mele, și pe care **majoritatea țării** întemeiază cele mai bune speranțe. **În această calitate , voi păstra conducerea majorității parlamentare .**

Guvernul va găsi în mine **susținătorul** lui cel mai **hotărît** și cel mai **loial**.

O prietenie de 40 de ani pe care **niciodată , nimic nu o va putea schimba o**

colaborare desăvîrșită , niciodată desmințită de 40 de ani, **o comunitate de vedere absolută** între noi și prietenii noștri politici și **o puternica disciplină a partidului nostru** , sunt pentru aceasta, **cele mai puternice garanții."**

(Vaida - a treia oară primministru !

"De altfel, nu e pentru prima oară că **împart în felul acesta ,cu prietenul meu Vaida , grelele griji ale partidului ,și astfel de griji de răspunderi ale politicii.**

În 1919, promisem de asemenea însărcinarea de a fi **șeful partidului și al majorităților parlamentare** ,în timp ce d.Vaida Voevod lua președinția Consiliului și avea

satisfacțiunea **de a aduce înapoi Basarabia** la țara noastră **[LD ?!]** și de a negocia

tratatul care consacra legalmente , pe vecie, și **frontierele apusene ale țării noastre.**"
"Istoria nu se repetă întotdeauna , dar **se repetă adeseori.**D.Vaida e pentru a treia oară **președinte de Consiliu.**Îi urez din toată inima să îndeplinească cu succes greaua sarcină care-l incumbă, azi, de a scoate țara din grelele dificultăți ale timpului de față.
Va avea pentru aceasta concursul întregii mele prietenii, sprijinul întregii mele experiențe, și influenței mele politice."

()Mihalache-garanție în plus

[LD : dacă ipoteza mea este reală, Mihalache era tot un paravan !]

"Sunt fericit , de asemenea, că d.Vaida numără printre colaboratorii săi pe **bunul prieten Mihalache** ,om de stat de primă ordine, fost **ministru al Agriculturii și Internelor, prim-vicepreședinte al partidului**, a cărui prezență în sînul guvernului , **e o garanție în plus că acesta va putea lucra în mod eficace, pentru prosperitatea țării și pentru marea idee a păcii și securității internaționale** , [hodoronc -tronc !] care sunt astăzi **obiectivele principiale ale acțiunii noastre politice ."**

După citirea acestor declarații de către Lugosianu,**Maniu a adăugat :** " Cred că cele ce am spus sunt **destul de clare și hotărîte** , **pentru a nu mai fi nevoie să revenim sau să dau lămuriri."** După aceea ,s-a întreținut cu gazetarii ...

Maniu ,12 aug.'32

27)Poziția partidelor :refuzul lui Maniu și noul guvern Vaida , 1-12 aug.'32

// PNL-1/ PNL-2 / PP / Iorga / PNA-Goga / PȚ-Lupu / Gr.Filipescu //
("Dimineața", 13 aug.'32)

Impresia generală a fost că , de fapt, nu se aflau în fața unui guvern nou,ci doar o remaniere a Cabinetului. Era neîndoielnic un aport de autoritate intrarea în guvern a lui Mihalache, Madgearu, Popovici, Mirto.Totuși, **absența lui Maniu ... nu dădea impresia de trăinicie.**Lumea era preocupată , mai mult, nu de cine a intrat, ci **de ce n-a intrat Maniu ?**

«PNL-ducist , "Viitorul ":

[LD : total de acord cu comentariul liberalilor]

"Pentru un **șef de partid** nu este numai **o onoare de a asuma răspunderea guvernării** , cînd gruparea sa politică este chemată să cîrmuiască țara,dar și **una din cele mai elementare obligațiuni.**

-Refuzul=mister, echivoc

"Nu poate fi vorba, în cazul d-lui Maniu decît de două alternative :

Ori, d.Maniu, dezertează de la datoria sa față de țară ,față de Coroană și față de partid Ori ,d.Iuliu Maniu are într-adevăr motive puternice și peremptorii de a refuza însărcinarea care i-a fost dată .

Prima alternativă o respinge însuși d.Maniu. D-sa a afirmat textual :că nu e nici obosit, că nu se află în divergență cu partidul sau cu conducerea partidului,

- dovadă, revenirea sa la șefie -dar **că sunt alte motive** care i-au determinat atitudinea.

Revenind la direcția partidului, a spus că aceste motive au dispărut.

Neacceptînd însă să prezideze guvernul, d-sa dovedește , dimpotrivă, că motivele subzistă."Țara are dreptul să le cunoască. Și d.Maniu este obligat moralmente să-și justifice atitudinea înaintea opiniei publice."

Nu se poate invoca precedentul din 1919 , cînd d.Maniu , trecînd mîna d-lui Vaida,l-a indicat pe acesta prim-ministru.Atunci, motivul pentru care d-sa n-a acceptat răspunderea era cunoscut de toată lumea și admis ca valabil :Șeful PNR n-a voit să semneze , în persoană, tratatul de la Saint Germain , care constituia un capitis diminutio pentru țară.

"Care este capitis diminutio care l-ar putea împiedica pe d.Maniu să vină azi în fruntea guvernului , cum a făcut-o în 1928 ?**Refuzul d-lui Maniu nu poate rămîne un mister, dublat de un echivoc, întocmai cum a rămas retragerea sa de la șefie, timp de un an.**

-Guvernul Vaida =provizorat periculos

" **Noul guvern Vaida** [...] apare în ochii opiniei publice ca **un periculos un provizorat , al cărui rol ar fi să mascheze în fața țării o situație de un îngrijorător și intolerabil**

echivoc." Pe această temă, PNL va lupta în Cameră și în presă.

«PNL georgist, "Mișcarea "

-Maniu și Mihalache-fug de răspundere

[Până acum favorabili guvernului, acum au adoptat un ton mai critic, dar conciliant]

DI Maniu fuge de răspundere ,dar **nici d.Mihalache nu se lasă mai prejos.**

-PNȚ nu are soluții

" Atitudinea d-lui Maniu **este în sine explicabilă** [...] nu vrea să preia răspunderea situației pentru 2 motive întemeiate :

1. Pentru că **Parlamentul nu are autoritatea unei majorități absolute ;**

2. **PNȚ nu are soluții pentru criza actuală.**În partid sunt **grave divergențe**

programatice (ex dezacordul Lunian-Madgearu în chestiunea stabilizării)

De aceea, Maniu vrea să se mențină în umbră...

«P.P. Averescu , "Îndreptarea "

[LD :au și ei dreptate !]

-Regele nu poate fi învins

" Revenirea d-lui Maniu la președinția partidului său **fiind prezentată** opiniei publice **ca o victorie a sa repurtată în contra Regelui** ,din această clipă **un guvern Maniu** **devenea o imposibilitate** ,căci dacă **Regele** poate face concesiuni [...] **el nu poate fi înfățișat** **lumei politice ca un învins.**[.....]

-Maniu a ieșit înfrânt

[...] **Azi d.Maniu a ieșit înfrânt** în toată atitudinea sa , pentru că dacă a avut în adevăr de apărut unele **principii constituționale** ,a **renunțat la ele pentru un interes de partid** , și **pentru a salva** situațiunea partizanilor săi politici aduși la guvern. "

«Nicolae Iorga , "Neamul Românesc"

[LD: are și Iorga dreptatea sa răutăcioasă !]

-Dubietățile lui Maniu :ca în 1930

"Primind din nou șefia partidului, d.Maniu a constatat că **pedicile de ordin constituțional au dispărut și că nu mai există nici o "dubietate"**

lată că iar **își exprimă "dubietatea"** , **refuzînd guvernul** ,punîndu-se , **iar ,în situația din 1930** ,cînd a fost pus **în situația de a se retrage dela șefia guvernului și a partidului."**

«PȚ-dr.Lupu

[LD: are și Lupu logica lui ...]

Ușor suferind, dr Lupu și-a chemat amicii acasă și le-a spus părerea .

Un amic a povestit apoi :

-Loialitatea lui față de Maniu

"Dr Lupu a avut o atitudine foarte loială față de Maniu.

Cînd d.Maniu s-a retras de la președinția partidului, dr.Lupu a fost singurul șef de grupare care - într.un interviu - **s-a rostit pentru d.Maniu.**Din păcate, **Maniu n-a fost consecvent** .

-Inconsecvențele lui Maniu

De ce a revenit la șefia partidului ?De ce, revenind la șefie, n-a luat și șefia guvernului ?A declarat mereu că țara trebuie să fie recunoscătoare Regelui pentru **reintrarea în Constituționalitate.**Cu atît mai mult era dator să accepte conducerea guvernului .

-Trădarea partidului sau trădarea lui Maniu ?

Partidul a acceptat o situație jignitoare pentru d.Manu ? Atunci d.Manu a fost trădat de propriul său partid.Sau, poate , d.Manu n-a vrut să accepte situația , deși nu era jignitoare de fapt pentru d-sa ? Atunci d.Manu a trădat partidul .[...] guvernul actual este un provizorat [.....] "

«PNA-.Goga, "Țara Noastră "

[LD : Goga, care ducea de câțiva ani lupta cunoscută împotriva lui Iuliu Maniu , a folosit momentul pentru un atac vehement]

-Pertractările=inoportune și periculoase

" Pertractările asidue n-au folosit la nimic , ci doar au ocupat inutil, un interval de timp, atenția publică. A fost o pierdere de vreme , inoportună și primejdioasă.

-Maniu :pretexte perimate , gravă insuficiență politică

"D.Iuliu Maniu a obosit toată lumea , pentru ca , la sfârșit, să refuze șefia guvernului care-i revenea.[...] Era momentul să refuze ? Președintele PNT se ascunde în dosul unor pretexte perimate , pentru ca să mascheze o gravă insuficiență politică "

«P.C.-Grig.Filipescu, " Epoca "

-Explicațiile penetrate nu rezistă

Explicațiile ce le dau prietenii lui Maniu :

- 1.)Guvernul Vaida, pentru a obține unele împrumuturi imediate,a luat unele angajamente formale , printre care revizuirea conversiunii *Maniu nu vrea să apară într-o astfel de eventualitate ...
- 2.) Maniu a revenit la șefia partidului, condiționat...
- 3) Prevăzînd o uzură grabnică a guvernului, Maniu vrea să rămînă în rezervă...
Cele 3 ipoteze ,sunt contrazise de discursul regelui , la depunerea jurămîntului de către guvern.

«Cercurile financiare(străine și românești)

-ConversiuneaArgetoianu -îngrijorări și opoziții

Încă din timpul guvernului Iorga, cercurile financiare străine au manifestat îngrijorări și au făcut obiecții cu privire la situația creată Băncii Naționale de legea conversiunii. Părerile cercurilor financiare fuseseră expuse din decembrie '31 , prin intermediul lui Roger Auboin.Aceleași cercuri s-au arătat îngrijorate și de situația băncilor particulare .Protestele finanței străine , deși însușite de Banca Națională,n-au avut nici un efect.

Guvernul Iorga a trecut legea, preocupat de soarta debitorilor agricoli,încît orice debitor putea cere conversiunea datoriilor sale către o bancă,fără ca banca respectivă să poată opune aceeași operațiune Băncii Naționale.

Banca Națională a intervenit la guvernul Vaida ca să vină de urgență cu 2 proiecte de legi :Prelungirea termenului pentru creanțele debitorilor agricoli ;Obligativitatea preschimbării polițelor de către debitori ; modificarea legii conversiunii .

Se auzise că guvernul intenționa să modifice legea, drept pentru care, deocamdată, va cere suspendarea legii , a executărilor silite , etc etc...

Seara de 12 aug.'32.Grupul parlamentarilor comercianți și industriași a ținut ședință în localul "Uniunii Camerelor de comerț și industri"luând în discuție chestiunea modificării legii lichidărilor judiciare (pusă în discuție la Adunarea generală a Uniunii ,Galați, 29 mai 1932) ,hotărîndu-se ca o delegație din grupul parlamentar, în frunte cu C.Osiceanu, să prezinte lui Vaida și lui Madgearu , dificultățile ce decurg pentru Credit . Partidele față de guv Vaida

28.)Răspunsul la Mesajul Regal ,(raportor V.Rădulescu) ,13 aug.'32

(DAD, MO nr.10, șed. din 13 aug.'32, p. 211)

[LD :La un atare Mesaj, un Răspuns pe măsură . Te-ai fi așteptat ca prin acest Răspuns ,

Maniu să-și exercite , în sfârșit , puterile constituționale asumate
Dă impresia unei corne, a unei schițe, în fugă elaborate , în care sunt transmise câteva
aluzii către rege-votul universal, regimul parlamentar ,regimul constituțional -și concluzia
că poporul român are formată o conștiință civică.

Atrage atenția doar enunțul apăsător al **caracterului agrar al statului român** ,și decurgând
din această particularitate ,atenția acordată "**muncitorilor de pământ**",**formulare care**
ocolește (deliberat sau nu) enunțul unui **țărănișm exclusivist** .Dar asta este o simplă
speculație a mea ,bazată pe pozițiile ulterioare]]

-Greaua răspundere asumată

Sire ,

Membrii acestei Adunări ,aleși prin exercițiul liber al dreptului de vot ,poartă în sufletul lor
sentimentul grelei răspunderi ce-l apasă și marea grijă a zilelor de mîine.

Această stare este **reflexul marelui crize economice** în care se zbate țara noastră și
omenirea întreagă și care zi de zi **tinde să distrugă orice năzuință spre mai bine.**

Sire,

Ne dăm seama de **dificultățile** ce ne stau în cale , dar plecăm la muncă nu numai cu
grija răspunderii ci și cu **nădejdea** că, **la capătul drumului** nostru obositor , vom afla
roadele sacrificiilor făcute , alungînd neîncrederea ce stăpînește generația de
astăzi.

-Marile suferințe obștești

Contactul real cu țara care ne-a trimis aici , ne-a învederat și mai mult **marile nevoi**
obștești , ce vor servi de **îndreptar operei noastre legislative** , indicîndu-ne și
directivele generale ale vieții noastre de stat. **Suferința este generală** .Ea a cuprins nu
numai pe **funcționarii publici** , dar și pe toți **slujitorii intereselor private** ,precum și
toate clasele sociale ,fără nici o excepție.

Între aceste glasuri ,**se deslușește glasul muncitorilor de pământ** , care formează
imensa majoritate a acestei țări.Ei au fost crud loviți prin noile împrejurări economice
.Situția lor amenințînd întregul edificiu economic al statului român ,va forma obiectul
unei atențiuni speciale din partea Camerei.

«România -țară agricolă

Sire ,

Împrejurările actuale ne arată încă o dată că **România este și rămîne o țară agricolă.**
Toate celelalte ramuri de activitate trăgîndu-și izvorul lor de existență din agricultură ,
va trebui , în interesul economiei generale și a prosperității noastre naționale ,
să adaptăm
opera noastră legislativă nevoilor reale ale agriculturii.

«Consolidarea regimului constituțional parlamentar

Sire,

"**Votul universal a desăvîrșit astăzi opera de educație cetățenească a masselor.**
Corpul electoral a făcut dovada unui puternic sentiment de demnitate civică , de care
se vor izbi în viitor **orice eventuală încercare de siluire a dreptului de vot.**
Țara este în măsură astăzi **să-și spună cuvîntul său în toate chestiunile mari și**
consideră **participarea efectivă la conducerea statului , alături de Coroană,**
prin liberul exercițiu al dreptului de vot , ca o necesitate a dezvoltării naționale,
desăvîrșind astfel opera de consolidare a regimului parlamentar , prin aplicarea
strictă a normelor constituționale."

«Consens național

/Politică externă...

Sire ,

"**Oricît de diferențiate ar fi curentele de idei ce separă grupurile noastre politice, ținem**
să asigurăm pe Maiestatea Voastră că **toți fiii acestei țări sunt uniți** astăzi mai mult ca
oricînd :**în dorința de a desăvîrși cu un moment mai devreme opera de pace** printr-o
acțiune de **colaborare sinceră și intensă cu organele Societății Națiunilor,...**

/Actuala ordine de stat...

...în convingerea că trebuie **apărată cu toate jertfele actuala ordine de stat**, cu **păstrarea tuturor instituțiilor fundamentale** în fruntea cărora stă

/Armata...

.....**brava și iubita noastră armată și...**

/Tânărul rege ....

ca o încoronare a acesteia, în **devotamentul și respectul nemărginit față de tânărul nostru Rege, ale cărui cuvinte de îmbărbătare au trezit la datorie întreaga generație de astăzi, iar nouă ne-a dat noi puteri în greaua misiune ce avem de îndeplinit. Încrezători în destinul neamului românesc, care nu și-a îndeplinit încă marea misiune istorică de focar al civilizației în Europa răsăriteană**, și avînd neconținut înaintea ochilor noștri **viziunea clară a încununării cu deplin succes a nobilelor străduinți ale Maiestății Voastre, ne legăm ca, prin neconținute sacrificii, să răspundem acestor străduinți, servindu-ne țara și cimentînd pentru totdeauna indestructibila legătură ce unește națiunea română de Regele său.**

Să trăiți, Sire, Să trăiască Moștenitorul Tronului, Marele Voevod Mihai.

Să trăiască Dinastia.

Răspuns la Mesaj / 13 aug.'32

29.)C.I.C.Brătianu, discurs la mesaj, 17 aug.'32

(DAD. MO 11, șed.din 17 aug.'32, pag. 238- 256)

[LD :Dinu Brătianu are 66 de ani. Mă întreb și nu am răspuns, de ce nu a fost el ales președinte PNL, decât după asasinarea lui Duca ? Mă întreb și nu am răspuns de ce vorbește el la mesaj, și nu Duca .

Face o expunere exemplară, documentată, competentă, amplă, privind **starea economică a României în anii crizei economice, 1928-1931**, care au coincis cu **prima guvernare a PNȚ** .

Se conturează **doctrina economică și politicile PNL**, pe de o parte, în antiteză cu **doctrina și politicile economice, financiare, bugetare ale PNȚ**.

CIC Brătianu apare într-o lumină **sobră, serioasă, solidă**, care impune adversarilor, prin **stăpînirea în profunzime a fenomenelor economice**. Deși s-a străduit să nu se lase antrenat în discuții colaterale, este nevoit să susțină polemici diverse cu fruntași PNȚ: **Maniu, Vaida, Madgearu, Răducanu, Ioanițescu**, au intervenții mai semnificative]

// **Bugetele // Concesiunile // Finanțele // Industria // Protecționism // Moravuri //**

CICBrătianu, 17 aug.'32

/Miza guvernului Vaida :alungarea neîncrederii

" Prin urmare, **scopul principal al guvernului de astăzi este să alunge neîncrederea.**

[...] unul din simptomele cele mai grave din țară, este neîncrederea :**neîncrederea în toate ramurile, neîncrederea în finanțe, neîncrederea în industrie și în economia națională, neîncrederea și în partea morală a cîrmuitorilor țării ."**

Ce ar putea face guvernul PNȚ ?"

«PNȚ revine la guvernare

(p. 239)

" Avem a face cu un partid care **a cîrmuit țara și în trecut**, timp de **trei ani** și care astăzi **revine la cîrmă...**

-I.**Răducanu** : mai puțin de trei ani, și în criză...

-**Virgil Cherciu** : Vi s-a părut cam mult, fiindcă ați fost în opoziție...

-**Brătianu** : "Partidul care este la cîrma țării astăzi, **este el în măsură de a repara relele din trecut și de a restabili încrederea pierdută ?**

Fiindcă, **de fapt, neîncrederea s-a răsfrînt mai mult asupra partidului liberal** (ilaritate)

-**Răducanu** : Gura păcătosului adevăr grăește...

-**Brătianu** : "...**asupra partidului național-țărănesc** .(ilaritate)

Să examinăm, de la 1928 pînă astăzi și să vedem ce probleme se pun "[.....]

#**Bugetele PNȚ-ului (1928-1932)**

(p. 239)

În 1928, s-au încasat 32.700.000.000 (corespuzător cu reducerea pe care voia să o facă Vintilă)

Primul buget (pe '29) întocmit de PNȚ a fost de 37.700.000.000

Al doilea buget (pe '30) " " " de 37.450.000.000

Al treilea buget (pe '31) " " " de 36.000.000.000

plus bugetele Caselor autonome ..... " de 50.000.000.000

Aceasta a fost concepția bugetară a PNȚ . În loc de reduceri și echilibru, a sporit succesiv bugetele. În timp ce încasările slăbeau și deficitele sporeau. PNȚ a recurs la diferite măsuri : a scos succesiv din bugetul statului Casele Autonome ;

-Călinescu :Dar au rămas sub controlul Parlamentului...

-IGDuca :Parlamentul erați dvs !

-Brătianu : Parlamentul votează ce-i cere guvernul... Deschiderile de credite extraordinare au continuat fără să țină cont de deficitele încasărilor (au sporit pensionările ; nr funcționarilor publici a sporit cu 6.300) ;S-a recurs la noi impozite , tocmai cînd criza se accentua , cînd populația devenea mai săracă. S-au votat 9 legi de impozite ,cu 45 de noi impozite , care prevedeau ... 4 miliarde de lei .

Pentru a acoperi golurile bugetare, Guvernul a început să vîndă din averea statului , căutînd resurse extraordinare :a vîndut terenuri petrolifere ; s-au vîndut telefoanele cu 920 milioane ;a luat din împrumutul destinat creerii Băncii de Agricultură , Casei Pensiiilor, CEC etc etc... Și astfel, deficitul care trebuia să fie de 4 miliarde ... a fost declarat de numai 1.700.000.000 .

Numai că deficitul pe anul 1930 .. a ajuns să fie de 6.300.000.000

deficitul pe anul 1931 ... a ajuns la 8.300.000.000

Toate cifrele le-a luat din Raportul Rist , și le-a comparat cu cifrele din broșura scoasă de Cercul de studii liberale , nu din datele publicate în "Dreptatea" și folosite de Maniu -

Maniu : " Fiindcă dvs interpretați opinia partidului Liberal în mod oficial ,

cred de cuviință ca să nu vă tulburăm expunerile dvs. prin întreruperi.

Vă rog însă să luați la cunoștință că faptul dacă eu și colegii mei lasă fără observări, citările dvs. numerice ,nu însemnează că consimțim cu d-voastră ,

dar că facem aceasta din respect față de expunerile dvs., pe care vrem să le ascultăm.

[...] să luați la cunoștință că sunt hotărît a nu vă întrerupe , fiindcă sunt foarte interesat a asculta în liniște expunerile dvs. (aplauze la PNȚ) [.....]

-CICBrătianu : "Deficitele dvs , dacă nu ar fi fost cele trei expediente la care ați recurs [impozite noi, înstrăinări de averi, luarea disponibilului de la diferite case

autonome] în 1929 , ar fi fost mult mai mari. (continuă să citeze din Rist și din broșură)

Rist conchide : < " România , astfel ajutată, printr-un raport pasiv de capitaluri , cu condiția de a menține un echilibru riguros în bugetul ei și de a aplica reformele prevăzute [.....] Or, trei ani după această operație , guvernul român arată un deficit evaluat la circa 10 miliarde lei și echilibrul bugetului său în curs este grav compromis . >

"Guvernul PNȚ a făcut erori financiare foarte grave ,dar nu a determinat el criza.

Efectul crizei s-a resimțit , dar , peste efectul crizei , s-au adăugat și măsurile greșite pe care le-ați luat dvs. și aceasta o spune , iar, dl Rist. (citează din Rist) [.....]

Brătianu /retro'28-'31

#Experții străini.

(p. 241)

" PNȚ a luat ,prin cuvîntul d-lui Maniu , la sfîrșitul anului 1928, răspunderea completă a situațiunii financiare a țării.

Iar în momentul actual , cînd a venit actualul guvern, vedem, spre marea noastră surprindere, că se face apel la experții Societății Națiunilor , ca să dea sfaturi asupra îndrumării noastre financiare. Eu consider acest lucru ca un brevet de incapacitate .

Dvs ați fost depășiți în puterile dvs. în anul 1929 , iar astăzi , după o experiență de trei ani, faceți apel la experții străini.

-Ernest Ene : " Primul apel la experții străini a fost făcut de partidul Liberal .

D. Rist a fost chemat prima oară de Vintilă Brătianu. "

-Brătianu : " Eu regret foarte mult că d. Avenol a fost chemat , Și știți pentru ce ?

Pentru că are să prezinte țara noastră în străinătate sub un aspect care ne va face rău tuturor. " (apaluze la PNL) [.....]

Brătianu / 1932, retro '28-'31

#Capitalul străin .Concesionările .

(p. 241-242)

[LD, 23 oct.2006.Revin la un comentariu suplimentar .Făcând un salt de peste trei sferturi de secol,un ignorant de azi ("analist" ,diletant,partizan)ar putea scoate în evidență caracterul reacționar (conservator, vetust)al doctrinei liberale și , eventual, concepția "europenistă" ,"vizionară" a PNȚ .Astăzi, ca o ironie a istoriei, parcă rolurile ar fi schimbate , PNL-ul devenind un promotor al capitalului străin, al privatizărilor, al concesionărilor.Ce mai este valabil din aceste doctrine , ca învățăminte ? În pofida curentului general, eu , și astăzi ,aș fi un liberal pe "stil vechi" .....] **PNȚ a inaugurat un nou sistem : sistemul concesiunilor de stat**

/telefoane/sare/tutun/chibrite /șosele

"Aici este un pericol mai mare ; pot să spun că este și un pericol național, să dai în mîna unui consorțiu străin un organism de stat de care depinde , de multe ori, și siguranța statului. (Aplauze la PNL,proteste la PNȚ)

Această concesione a fost acordată **împotriva avizului Direcțiunii Generale a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor**, aviz cu nr.7,920 din 30 nov.1929.

Au fost două oferte , din care s-a primit cea mai puțin avantajoasă pentru stat.[.....] **Pentru 8 milioane dolari , pe care l-a avansat această societate , adică 1 miliard 300 de milioane lei**, cu 8 la sută, **s-au concesionat telefoanele .** [.....]

Concesionarea fumoazanului lui **Fischer și Sabasan** , al cărui nume îl regăsim în **afacerea Boilă :Concesionarea depozitelor de sare ale Regiei Monopolurilor Statului ,concesionarea monopolului marcării brichetelor** , fel de fel de concesiuni , pe care nimeni nu și le poate explica.

În 7 febr.1929, s-a creat **Casa Autonomă a Monopolurilor** prevăzută de **împrumutul de stabilizare prin art.56.**

Această Casă **nu avea dreptul să concesioneze** nici unul din veniturile ei.

Însă ,a venit **legea din 2 iulie 1930** , care prin art.63 și art.64 , **modifică art.56 și dă dreptul să se concesioneze depozitele , distribuția și vînzarea tutunurilor și țigaretelor.**S-a făcut și un regulament încît **se știa dinainte cui se va concesiona** această distribuie a tutunului. [.....]

-Brătianu : Dvs. **știți ce nenorocite sunt șoselele în Țara Românească , cîte găuri trebuiesc astupate** ,în afară de găurile bugetului , pe care le-ați astupat prin mijloacele pe care le-am arătat.[.....]

#Conversiunea

Dar s-a complectat pe urmă această operă , prin **legea conversiunii și a lichidării judiciare** ,care au ridicat **o furtună de proteste în străinătate** , și **guvernul dvs național-țărănesc va fi silit să revină asupra acestor legi** , fiindcă altminteri **nu-și va putea menține creditul în viitor.**"(întreruperi)

-Constantinescu-Bordeni (PNL-2) : "Le-ați votat pe amîndouă "

-Brătianu : Vom discuta aceasta cu ocazia legii conversiunii.**Veți vedea ce am votat și de ce am votat.**

Brătianu / 1932

▣ Incapacitatea guvernului Vaida

" Suntem în fața unui faliment general, atît a statului cît și al întreprinderilor de orice natură.**Este în stare guvernul actual să restabilească situația țării ?** Aceasta este chestiunea care se pune.Or, dacă am judeca **după antecedente**, desigur că guvernul **nu este în stare**.Dacă ar fi în stare să-și schimbe completamente mentalitatea , să facă , cum spunea Saint Eloy lui Clovis :< **Arde ceea ce ai adorat și adoră ceea ce ai ars** > poate că **ar putea încă restabili această situație.**

Dar foarte greu va fi pentru dvs. să reveniți, distrugeți o operă , pe care ați făcut-o, care a fost dăunătoare de fapt, dar care este a dvs.

Trebuia să lăsați altora această sarcină , teribil de îndeplinit pentru dvs. (aplauze la PNL, exclamațiuni la PNȚ)Altădată, cînd un guvern se încurca în rațiunea financiară sau politică din țară,se ducea la capul statului , își dădea demisia și recomanda pe partidul celălalt.Noii, partidul Liberal, am avut această sarcină grea , de a restabili finațele țării , în trei ocaziuni:în 1876, în 1901 și în 1923, cînd am restabilit inflația , aducînd-o la normal.Evident, **o sarcină foarte grea**, care cere sacrificii, cere dezinteresare , cere și

capacitate și în același timp cere și totala fracție de interesele de partid. Or, dacă d-voastră ați fi fost hotărâți să luați această sarcină în spinare ,să revedeți ceea ce ați făcut în trecut, n-ați fi început această guvernare așa cum ați început-o, cu atâți miniștri, subsecretari de stat și miniștri fără portofoliu . (aplauze la PNL)(p. 239 - 245)

Brătianu /'32

Vezi pe larg și context la fișierele **Sistem de partid, Doctrină**

-Industria "parazitară " ?-Industria de război.-Înzestrarea armatei.

-"Protecționism" versus "Porți deschise"

-Asanarea morală -Legea controlului averilor.

CIC Brătianu ,17 aug.'32

30.) Gh.Brătianu (PNL-2) , Declarație , 18 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 18 aug.'32)

[LD: fișă, doc.nexeroxat]

/Desolidarizare de PNL-Duca

A doua zi după discursul fratelui, C.I.C.Brătianu , el face o **declarație** prin care **se desolidarizează** cu **conduita de "cancanuri " , "calomnii" ,a ziarului "Viitorul "** ,adică a PNL Duca
Gh.Brătianu / 18 aug.'32

31.)Al.Lapedatu (PNL) ,discurs la Mesaj,Senat,18 aug.'32

(DS , MO 7, șed. din 18 aug.'32, p.138-149)

*Notă.Al.Lapedatu

[LD: du această notă la fișier PNL,Introdu o frază din dicționarul lui Ionițoiu , să arăți cum și-a sfârșit cariera]

Prof. de Istorie veche la Universitatea din Cluj.Născut la Cenatul Săcelelor (Brașov)
Studii în Vechiul Regat :liceale la Iași ,licențiat în geografie și Istorie ,București.
Membru (apoi președ.) al Comisiei monumentelor istorice ptr. Ardeal ;dir al Arhivelor Statului (1923) ;membru al Academiei Române(1918),președinte (1935,1937);
deputat liberal (din 1922)apoi senator ;ministru al Cultelor și Artelor în guvernările liberale (1923-1926;1927-1928; 1934-1937).Operă istorică medievală și modernă vastă.
(Cf.Vezi Dicționar Predescu)

##Ardeleni - Regățeni

[LD: nu și-ar avea locul această polemică la analiza guvernării.Dar când aceste confruntări au acompaniat , fără întrerupere , toată perioada interbelică , măcar tangențial trebuie să o amintesc Altfel, am tratat-o la fișierul Sistem de partide și Etică]

[De data asta , vezi pe larg la **fișier Politică externă**]

Vaida a atăcat PNL cu patimă, cu pasiune, lipsit de echitate ; a făcut un proces aspru și nedrept.Am prevăzut de aceea că anumite afirmații ale lui vor face ocolul presei dușmanilor noștri ,și **vor fi folosite ca argumente contra Trianonului** ,contra ordinei de drept stabilite în Europa Centrală și răsăriteană.Două zile după discursul -Vaida , **telegramele de la Viena și Budapesta au confirmat temerile** .[...]

-Madgearu :Nu vă agitați așa, pentru că dl.prim-ministru nu a spus aceste cuvinte ; iar **în Cameră a spulberat aceste rătălmăciri apărute în presa maghiară** ,dar care se datorează ziarului **"Adevărul "** care a reprodus greșit cuvintele sale .

Ziarul "Viitorul " de 10 ani rătălmăcește vorbele fruntașilor PNȚ .(aplauze la PNȚ)

-Ștefan Ion : Dar asta a spus-o ! Am auzit-o noi cu urechile noastre !

-Al.Lapedatu :Cuvintele s-au spus.Le-am auzit eu cu urechile mele .[.....]

Și în 1919, în Parlamentul de la Ateneu, d .Vaida a citit o Declarație și Ion ICBrătianu i-a adus aminte de vorbele din **Sfânta Scriptură** : < Pune , Doamne strajă gurii mele ! > ...

Aceeași recomandare i-aș face-o din nou și eu, când afirmă că din cauza opresiunii PNL **situația românilor din Vechiul Regat era mai grea decât a românilor sub unguri !**

Dacă ar fi fost așa , de ce oare **românii treceau din Transilvania în Regat** și se așezau în Dobrogea ? în Bărăgan ? pe Valea Prahovei ? **Țara asta era un adevărat Cannan** nu numai pentru românii de peste munți, dar și pentru neamurile de altă rasă . **Ciangăii și secuii din sud-estul Ardealului , cu miile veneau în Regat** și se îmbogățeau și-și dezvoltau școlile , bisericile, cultura , în deplină libertate . La fel vecinii de peste Dunăre - **bulgari, sârbi** - veneau aici unde găseau condiții de trai mai lesnicioase .

Cu temere și îngrijorare priveau statele vecine spre Regatul Român . "

Țara asta a fost 100 de ani , **"Punctul de atracție al ardelenilor** - al fugarilor, al păstorilor, muncitorilor manuali, intelectualiilor - cărora nu le-a închis poarta la nici o demnitate sau situație, oricât de înaltă ar fi fost ea, nici într-un domeniu , nici moral, nici cultural, nici politic " (aplauze la PNL)

Noi, care am trăit în Vechiul Regat ; noi, care simțim și astăzi căldura cu care am fost îmbrățișați în năzuințele și idealurile noastre ; cu această protecție și afecțiune ne-am îndeplinit misiunile culturale și naționale ; am o datorie sfântă să declar în Senatul țării : **să aducem cele mai călduroase și recunoscătoare omagii oamenilor acestei scumpe patrii , care n-a putut fi pentru noi plină de bunătăți și libertăți, iar pentru proprii săi fii , plină de asupri și nedreptăți "** [cum spusese Vaida]

##PNȚ-PNL

DI Vaida a mai spus că **PNL era dușmanul libertăților și că dacă ardelenii ar fi fuzionat cu PNL și-ar fi pierdut libertățile**

"Stranie afirmație ! Ciudată concluzie ! Despre PNL se pot spune multe , numai aceasta , nu ! Căci el a fost acela care a luptat peste o jumătate de secol să câștige aceste libertăți , să le mențină și să le aprere , printr-o serie de manifestări și realizări cari se țin lanț , ca un fir roșu, de la 1848 până la 1918 , anul sufragiului universal . "

[**Recurs istoric de la Regulamentul Organic**]

Nu vă agitați , eu am fost provocat la această explicație , am datoria să-mi apăr partidul meu !

-M.Manoilescu : " Mai mult, dvs apărați însuș întreg Vechiul Regat "

-Al.Lapedatu : Da , **I-am apărat cum am apărat și Ardealul** , pentru că am privilegiul de a fi cunoscut și Vechiul Regat și Ardealul , cu părțile lor bune și rele .

DI Vaida ne-a făcut un proces foarte nedrept vorbind de ura PNL față de ardeleni , pentru că n-au fuzionat , ci s-au aliat cu PT .

-Virgil Madgearu : Acesta este adevărul.

-Al.Lapedatu : PNR a fuzionat mai întâi cu rămășițele Partidului Conservator ; apoi cu Argetoianu ; apoi cu prietenii lui Iorga ; și abia apoi cu PT **Încât este frumos dar nu realistă povestea cu sentimentele "țăraniste " firești !**

[**vezi pe larg la fișier Sistemul de partide .**]

Al.Lapedatu, 18 aug.'32

32.Demostene Botez (PNȚ) , discurs la mesaj, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 284-289)

Dem.Botez / aug.'32

[LD : încercare de a defini doctrina PNȚ , în **opoziție cu PNL și PT-Lupu** , pe câteva teme la ordinea zilei : **parlamentarism- dictatură ; scăderile vieții politice ; cauzele neîncrederii în politică** . În majoritatea exemplelor , nu recurge la programele de partid ci la afișe și manifeste electorale . Pentru trecut , exacerbează meritele "**generoșilor**", dar ignoră și este de rea-credință , până la prostul-gust, **față de liberali, de Brătieni, ș.a.** Și asta nu pentru a crea oarece autoritate socialiștilor, ci pentru a **diminua meritele liberalilor** ptr. cele două mari reforme democratice : **împroprietărirea și votul universal** . Atâta perseverență a investit PNȚ în această minimalizare , încât a reușit s-o implanteze în mentalitatea epocii, și s-o transmită până în zilele noastre. În ce privește **PNȚ** , îi atribuie toate meritele, în mod deosebit lupta pentru **constituționalism** , fără a-i explica esența, fără a aminti respingerea Constituției din 1923 de către cele două partide ulterior fuzionate .]

*Notă:Demostene Botez

[LD : avea, probabil 32 - 33 ani .Din familie de preoți ;avocat,poet(prieten cu Ionel Pillat) ,călător prin străinătate,un trecut pe care ,în anii comunismului, îl va mistifica -repudia - ascunde - falsifica.Ține un discurs patetic,romantic, literar ;discursul unui neofit, lansat în viața politică,care se străduie să-și onoreze alegerea în Parlament,prin PNȚ . Are note de obiectivitate "cetățenească ",dar supralicitează (laudă , linguşeşte) când este vorba de PNȚ,de ardeleni,de Maniu .Din această obediență,emite acuze nedrepte la adresa PNL., a regăţenilor ,opunându-le patriotismul autentic ardelenesc. Vezi "*Memoriile*" apărute în epoca comunistă ,în care nu se găseşte nimic din această profesiune de credință național-țărănistă]

*Notă extras din " Memorii "

Tatăl, Anghel (n. la 1858) ,preot, "El avea o credință, eu , nu "[....] "nu-mi plăcea să merg la biserică " a murit , împuşcat de un dezertor, prin 1916 **Mama , Ecaterina** (n.1861) fiica cea mai mare a **preotului Dumitru Chirica** , din Gorbăneşti (Botoşani) . El Demostene,născut la 1900 (**de la Moş Costică , fratele mamei, stabilit la Iaşi, s-a familiarizat cu socialismul, cu Karl Marx ! !**) Conştiincios , cinstit şi muncitor, a ajuns **vicepreşedinte a Uniunii Avocaţilor din Romnia** (**dar din cei 33 ani de avocatură , are puţine amintiri ...**) (**În volum, nici o vorbă despre trecerea lui prin PNȚ !**) (**Demostene Botez**, "Memorii " , vol.II, Ed.Minerva, 1973)

/Autoprezentare

"D-lor, sunt un parlamentar , care **încep astăzi cariera mea** ; sunt şi un **om politic** , care a început deabia **de un an** , viaţa lui politică.N-am experiență parlamentară , am însă un **activ de observare obiectivă a vieţii parlamentare şi a vieţii politice** din această țară. Ca **publicist , timp de 20 de ani**, am urmărit obiectiv această viață şi astăzi,**pentru a nu angaja partidul în numele căruia vorbesc** , prea mult,**pe o cale pe care n-o cunoaşte** şi pentru a spune obiectiv ceea ce doresc să spun în această incintă , voi căuta să păstrez în studiul chestiunilor pe care le voi pune, **obiectivitatea unui cetățean , cu o educație de cetățean."**

Dem.Botez / aug.'32

#Divorțul dintre Parlament și țară

"Am să tratez **două probleme** , în primul loc, **care interesează liniştea acestei țări** şi, în cea mai mare parte,**existența noastră** , aici, ca **corp constituit** .Am să cercetez fără jenă -dacă este vorba că **Răspunsul la mesaj** să constituie acel contact al Tronului cu poporul ."Este evident că **prea multă politică îndepărtează ceva din sinceritatea de prezentare a vieții reale față de Tron** .Punctul de vedere **din afară** de acest Parlament şi punctul de vedere **dinăuntru** , de aici, **sunt cu totul deosebite**.Trebuie să recunosc de la început , cu o sinceritate totală pe care mi-o impun , că există **o atmosferă de neîncredere în viața politică și o atmosferă de neîncredere în viața parlamentară**, atmosferă care creează o preocupare **aci**, în această incintă, şi o altă preocupare **afară**, în mulțimea pe care o reprezentăm.[...]"Dar am constatat atunci că, **sub această cupolă, ca sub un clopot de sticlă izolat, se discutau foarte frumos chestiuni cari erau în afară de preocupările generale din care veneam eu**..Şi există această preocupare colectivă şi, deşi bunăvoința noastră individuală , a fiecăruia dintre noi, este pentru a **armoniza viața și preocuparea din afară, cu viața de aici** , totuș suntem tîrîți , fără voia noastră,într-o **psihologie colectivă , care ne îndepărtează de ideea că suntem mandatarii celor de afară.Ceea ce determină această depărtare de popor, această deosebire de psihologie**, dintre ceea ce este **aici** şi ceea ce trebuie să fie, este [...] **preocuparea fiecărui partid de a poza în fața țării**: o poză care , ca orice poză, schimbă din aspectul natural al celui care se prezintă.Şi mai este acea **psihologie individuală iritată** care a dat loc **aci** la **scene penibile**.Scene care dacă s-ar petrece în stradă , ar putea să adune în jurul lor 50 de trecători , şi care creează **aci o atmosferă de preocupare înaltă , ca și cum** treburile satatului însuși ar depinde de rezolvarea unui conflict personal.Aceasta , socot eu, ceea ce creează deosebirea, acest **divorț de interesul de afară,această uitare a mandatului pe care îl exercităm aci**." [...] "(p. 284) **Demost. Botez** / 19 aug.'32

#Neîncrederea în viața politică

" Dar mai există o neîncredere în ceva mai larg decît activitatea Parlamentului : există o

neîncredere în viața politică." Un cugetător , cu o nuanță literară desigur, dar totuși unul din capetele cele mai luminate ca cugetare din ziua de azi, **Paul Valéry**, a spus că **viața politică este posibilă prin dezinteresarea celei mai părți din popor.** "

"Acesta este un **adevăr cam cinic** , dar este un adevăr real și **această dezinteresare** nu trebuie dusă la complectă desconsiderare a vieții politice.

Care sunt cauzele care determină această neîncredere în viața politică ? " :

Mersul greoi al instrumentului de exercitare a voinței poporului ; **Parlamentul** aceasta poartă în el , ca instituție,ceva din **gestul lent al marilor mulțimi.Se constituie greu**, are ceva de **o greutate incomensurabilă în exprimarea clară a unei idei**. Trebuie să fim urmăriți mereu de singura idee , care poate asigura viața noastră parlamentară , aceea a prestigiului vieții politice și vieții parlamentare și aceea a mersului pe această cale mai departe.

"Teama de dictatură trebuie să fie aceea care **să călăuzească această viață parlamentară** ,fiindcă trebuie să reamintesc aci cuvîntului **Cavour** ,care spunea : **< prefer cea mai rea Cameră , celei mai bune dictaturi >**Numai parlamentarismul , cu toate aceste defecte, **poate asigura nevoia noastră aproape organică de libertate și de liberă manifestare a ideilor noastre . "**

Cauzele care determină această neîncredere publică în viața politică , sunt născute în special după război .Sunt unele cauze de ordin general , cum este aceea a **scoborîrii omului politic din sfera pură** în care era pus odinioară.

Votul universal a scoborît omul politic într-o luptă aprigă , i-a deformat cea estetică senină,ca orice efort care deformează , și **omul politic este silit să se scoboare și să lupte devalma cu poporul.**

Acel cinism împrumutat de anumiți oameni politici , care cred **că pot sfida voința poporului**,prin constituirea unei **forțe mai presus de această voință** .

Lipsa unui contact cu țărăimea , care să provoace **educația poporului de la țară** , în sensul unei **educații politice** .

"Dacă între noi sunt oameni cari se împușcă cu revolverul și dacă noi ne pretindem educați politicește,atunci în țărănime ar trebui să existe un masacru la fiecare alegere.Nu țărănimea nu are educație politică - noi nu avem "

Lipsa totală de stimă , cu care **cineva îndrăznește să se prezinte în fața poporului** , cu cea **dezinvoltură** ,care a crescut de la atenieni pînă azi, cu ceea ce se chiamă **demagogie**.Cuvîntul însuși poartă în terminologia lui , **vechea origine grecească**. Se vede însă că **demagogia** aceasta este **ca vinul** : cu cît îmbătrînește, capătă **o mai mare tărie.**"

#Lipsa educației cetățenești

" Există astăzi în **pătura poporului de la țară și a celor de la orașe,o disensiune, o lipsă de contact sincer**, care să-i permită celui de la țară să aibă deschis către orășan , întregul său suflet.Există **o suspiciune veșică** a celui de la țară, față de orășean. Sunt **două lumi deosebite** ,în care **unul nu respectă pe celălalt.**

Această pornire a omului de la țară în contra orășeanului , izvorăște dintr-un **simț de demnitate** ,care este **la baza sufletului țărănesc**. (aplauze)**Țăranul înșelat nu are sublima noastră admirație pentru acela care înșeală. "**

-Adonis Popov (PT) : Banca ministerială aude ?

-Botez :Țăranul înșelat simte în el o degradare ,este jignit de această punere în inferioritate ,prin aceea că este înșelat." [ ]

Botez / 19 aug.'32

#Neîncrederea în partide.

" Altă cauză de neîncredere în viața politică , izvorăște din cea **totală neîncredere care, să fim sinceri,o avem în partide și noi unii față de ceilalți.Nu putem cere nici respectul , nici încrederea țărănilor**, atunci cînd într-o perioadă de frămîntări de idei politice , ne prezentăm la țară cu **manifeste și cu un program** ,care nu este **bazat decît pe insulta unui partid, asupra altui partid "** (aplauze la PNT și PT)

Și sunt **mai multe teme de ponegrire** și , în această materie , spiritul celui care ponegrește ,a simțit că e necesar **să se identifice cu o noțiune** ,care să constituie **ceva sacru**, dacă se poate [...] ceea ce se cheamă **"patriotism"**, **"naționalism "** , **"iubire de patrie "**.

#Diferențele culturale

" S-a vorbit în legătură cu acest **regionalism de lipsa** sau de **întârzierea unei unități sufletești**, între noi și cei din **Ardeal**. **Modică părere** despre ceea ce constituie **substanța sufletească a omului** ! Dacă **cei din Ardeal** au fost educați **generații întregi sub influența culturii germane** ,și dacă noi , **aceștia de aici**, ne-am creat o cultură care aduce după sine imediat crearea unei structuri sufletești , **la literatura și cultura franceză,vreți dvs.** ca aceste două tipuri , **create deosebit, prin culturi deosebite, să le prindeți și să creați o armonie sufletească imediată ?**

Deosebirea de cultură, de educație, poate să creeze acele **deosebiri** ,cari pot merge **pînă la diferențiere de rasă** .Există o **teorie etnologică**...(Goiceanu întrerupe) .. De ce ai , d-le Goiceanu, o așa de mare adversitate pentru o teorie ?

-Voce PNȚ : E contra culturii !

-dr.I.Costinescu : E interesantă ca conferință [...] iau un scaun mai aproape [...] altfel ieșeam (**Botez renunță să prezinte teoria etnologică**)

#Lipsa ideologiilor, a programelor de partid.

"De ce d-lor deputați această activitate de denigrare reciprocă ? Foarte simplu .

Din cauza **lipsei totale a unei ideologii politice** , pentru cea mai mare parte dintre acelea **care sunt sau se pretind partide politice**.

"**Toate programele** cu care s-au prezentat **cea mai mare parte dintre partidele politice** în fața poporului ,sunt **bazate pe lipsa de cinste și pe instrumentul care să pedepsească această lipsă de cinste**.

/Antihoția -program de partid !

[**Vezi pe larg la sistem de partide -analiza PT-Lupu, PNL ș.a.]**

-Botez : "Am impresia că **partidele politice se deosebesc** între ele **după instrumentul** cu care înțeleg **să execute pe cei care au furat**." Sunt **partide de dreapta** și printre partidele acestea **extremiste** , care clasifică programul și-l categorisesc după **spînzurătoarea** pe care o oferă celui vinovat ;Și sunt **partide tradiționale** , care se mărginesc modest la **vechea tradiție a închisorii** ."

" **lată, d-lor programele partidelor politice**.Nu vreau să le indic pe nume , ca să nu ridic susceptibilitățile și,de altfel, sunt așa la fel , încît nu se cunosc cînd le citești :

<**În vremuri de risipă și de nebunie , de jaf și demagogie, astăzi cînd toate minciunile și nebuniile prind cu toată ușurința, dacă vreți să restabiliți ordinea în administrație , cinstea în mînuirea banului public;dacă vreți să fie puși hoții la pușcărie și nebunii la balamuc, votați ....**>[LD:probabil, manifest cuzist sau ...]

lată program de partid ! (aplauze la PNȚ)

-Vict.Iamandi : Și programul dvs de opoziție este la fel !

-Botez :< **Trei guverne , de cînd a plecat partidul cu program , cum au cîrmuit țara și cum au legiferat fiecare din aceste guverne parlamentare ,nu am să vă spun eu , o spune starea de mizerie în care a ajuns țara ,v-o spune strigătul de suferință** .Răspunzător de aceste suferințe sunteți voi, alegătorii.Iar **averile care au venit în țară pespinarea voastră, și înstrăinarea de bani ai țării, n-au fost pentru voi ,ci în bună parte pentru aceia care vă cîrmuiau .** >[LD: probabil, manifest electoral lupist]**Acesta este program politic !**

-I.M.Leon :Citiți-l și pe al dvs.!"

-Botez : N-am citit nimic din afișele și programul dvs ,fiindcă **recunosc** că sunteți din partidele de opoziție ,acel care **v-ați prezentat în fața țării cu un program** . "

-G.Ștefănescu -Goiceanu : " lată care este părerea mea pînă acum: **botezul d-tale politic îl văd,dar nu-l văd pe Demostene politic** ."Ziua bună de dimineața se cunoaște !

-Botez : Ați contribuit **cu toate partidele**, mi se pare cu georgiștii , la emiterea **acestei proclamații de supremă cugetare** . Nu înțeleg **care este motivul pentru care dvs.v-ați refugiat în politică**. (ilaritate, aplauze la PNȚ)

-Vict.Papacostea (PNL-2 ex.PP):"**Noi suntem aici oameni cu carierele noastre , cu rosturile noastre temeinice în viață, încît nu se poate vorbi decît cu totală lipsă de seriozitate** , de un refugiu al unor oameni ca noi, în politică .Aceasta țî-o spun d-le **Lazăr ,d-tale și atîtora din prietenii d-tale, care au făcut,într-adevăr din politică un refugiu** , ci însăși **cariera lor principală**" (apaluze la PNL ; întreruperi la PNȚ)

-Gh.Pop : "Și atunci cînd erau în pușcăria ungurească ? Și atunci ?

-Vict.Papacostea : "Nu vorbesc de d-ta, dar de **atîția din colegii d-tale**.Nu mă forța să dau nume " (scandal !) [LD : face un pas înapoi ! ... se pierde în propria capcană !]

-Botez : " Desigur, **nu aduc insulta de a spune aici că toate partidele politice** s-au prezentat fără un program și fără o ideologie .Nu aduc această insultă , pentru că **am**

respect față de cei față de **acei cari respectă activitatea politică** pe care o au ."

-I.Hudiță(PT-Lupu): Crezi d-ta ,în mod cinstit, că **PNL a creat burghezia din România ?**
Că a întărit-o , da ! Dar că el acreat-o , aceasta nu se poate susține, **ești profund**
eronat ."

/Infuzia socialistă în PNL

[Vezi pe larg la sistem de partide -analiza PNL]

-Botez : " [...] am ascultat aci pînă la sfîrșit discursul d-lui **Dinu Brătianu** , în care **am căutat ceea ce căutam și caut cu naivitate** - cu toate protestările tuturor și de pretutindenii -ceva care să însemne un pas mai departe în politică.**Și n-am găsit.**
Partidul liberal are un trecut în care **ceva din istoria întregă politică** a fost reprezentat printr-un curent față de care **am un respect desăvîrșit. A existat în sînul PNL acea generație ,zisă generoasă,acel flux al Partidului Socialist sau al socialiștilor** , cari au dat partidului Liberal **o înălțime cu care se poate făli** în istoricul lui : a dat pe **d.Constantin Stere , pe Radovici, pe Morțun, pe Nădejde,** cari au constituit **partea de energie și de împingere** mai departe în istoria țării.Acei oameni **au adus o ideologie** care însemna mersul mai departe al unui partid , mers care , altfel, se anchiozează, fără asemenea ideologie."

-N.Simionescu :"Îmi permiteți să vă amintesc și **generația Brătienilor, a lui Cămpineanu și Rosetti ? "**

-Voce PNT : **Lăsați morții !**[.....]

-Simionescu : "Da, dar trăiți de pe urma acelor morți ! "

-Botez : " Mă refer la **o ideologie care s-a ncheiat** și de la care **n-ați mai pornit nimic !**"
Mai bine de un deceniu , viața acestei țări a fost frămîntată de **trei mari chestiuni** , din care **două s-au realizat**,din care **unu nu s-a realizat** și pentru care mai **luptăm încă noi**, cei din băncile de acolo [**PNT**] **A fost ideea votului universal**[.....]

ideea împrumutării țărănilor.Aș vrea să aveți, dle lamandi , **cu ce să vă lăudați** în materie de ideologie, **de aici înainte** (apaluze la PNT , întreruperi la PNL) [.....]

" A mai rămas o luptă, pe care o ducem și astăzi, **lupta pentru stabilirea unui adevărat constituționalism** , luptă care nu s-a isprăvit, cu toate că am asistat aci la manifestarea unei **superlative educații politice** din partea opoziției , **partide cari par a fi ajuns la o idee de libertate a alegerilor**, de manifestare pură de voință, ce depășește ceea ce s-a putut concepe pînă acum.**Eu sunt mulțumit de această educație politică ; dar aș fi mai mulțumit** numai în cazul cînd ea **s-ar menține** și atunci cînd vreunul din aceste **partide ar veni la putere**.[....]

Intoleranța regătenilor.

"**Acest monopol s-a manifestat prin compromiterea** , pe cît se poate, a adversarilor, din acest p.d.v.,**Și atunci cînd PNT a rezultat din fuziunea PNR din Ardeal ,cu PT din Regat,** s-a încercat **să se compromită ,cu formule, intenționat subversive**, fiecare din aceste două fracțiuni.Zece ani de zile au fost **taxați și urmăriți țărăniștii ca bolșevici**,iar cei din **Ardeal, ca regionaliști."**

#Ardealul fără ardeleni !

"Noțiunea de regionalism pornește de la " **dorința PNL de a acapara avuția ,sau măcar conducerea avuțiilor din Ardeal** .Acest cuvînt de "regionalism " pleacă de la **formula compromițătoare** pentru sufletul românesc ,care a făcut ocolul acestei țări și care era : **<Vrem Ardealul ,fără ardeleni ! >** (apaluze la PNT)

-Victor lamandi : "Aceasta este **inexact ."**

-N.Simionescu : " Aceasta **nu s-a spus niciodată "**

-Botez : Găsit-u-s-a printre dvs. cineva care să adîncească toată **josnicia acestei formule economice ?**

-Simionescu : " **Este o acuzare** care scade talentul d-vs. **Formula noastră, d-le orator, este numai dragoste și entuziasm pentru ardeleni ."**

-Botez : " [...] Am fi dorit ca formula să fie alta [...] **vrem pe ardeleni, chiar atunci cînd nu putem avea Ardealul "**

-dr.I.Costinescu :"Dvs știți bine că **Dobrogea a fost colonizată cu ardeleni, chiar atunci cînd nu puteam avea Ardealul.**O știți dar nu vreți să o spuneți "

-Botez : "**Dvs ați vrut pe ardeleni în PNL; dvs nu ați vrut pe ardeleni, pur-și-simplu .**

Nu mă las, d-lor, antrenat aci în tirada patriotică , care ar putea să facă delicia unui orator de mare anvergură,cu privire la **acel patriotism sacru al celor din Ardeal** , care a

știut să mențină o mie de ani,acea mistică lumină,care ne unește în suflet."

(apaluze la PNȚ)

-**G.Ștefănescu-Goiceanu** (PȚ-Lupu) : "Așa dar **greșala** este că vă considerați și dvs. **monopolizatorii naționalismului în Ardeal** . [...] **Aveți și dvs. o regie autonomă ."**

-**Botez** : "**S-a transformat în politică, această acuzare** , precizându-se **neplăcerea PNL că Partidul Național din Ardeal, urmează credincios și total pe d.luliu Maniu "**

Dacă partidul Liberal ar analiza puțin **lupta politică pe care au dus-o ardelenii** și ar căuta să-i despice sensul,ar cunoaște că **lupta politică din Ardeal nu a fost dusă pe baze de lupte sociale și politice ,ci pe bază esențial de națiune.**(apluze la pNT)

Nu am cerșit bunăvoința nimănui." D-lor deputați, eu socot că chiar **din p.d.v.politic, în care îl consideră PNL, dar în interesul românismului, așa cum îl vedem noi, este încă necesar să păstrăm structura neatinsă de bloc al acestui românism în Ardeal.**" [.....](apluze la pNT)

Botez / 19 aug.'32

#Birocrația

-**Botez** : " [...] **greșala cea mai mare a PNL** [...] a fost aceea de a crea din această țară și din clasa romnească a acestei țări, **o țară de funcționari.** Ați creat în această țară **o fabrică de funcționari** , care a mers pînă la **falimentul acestei fabrici**, evidențiat și astăzi prin **clădirile în cărămidă roșie , neacoperite, din toate orașele țării** [...]

-**lamandi** : " [...] în acest capitol al funcționarilor, **PNȚ are foarte mare răspundere** prin ceea ce **a creat în cei doi ani și jumătate de guvernare** .Acolo unde nu a putut să-i scoată pe cei existenți,i-ați dublat prin **consilieri tehnici** în toate direcțiunile și **ați creat și regiile autonome pentru plasarea partizanilor** . [...] dvs **ați creat locuri noi**, pentru ca **să vă puteți suprapune oamni în funcțiune** .Regimul **sinecurilor vă aparține dvs."**

Botez / 19 aug.'32

#"Umilința "țărănească ?

[LD : nu știu ce să mai cred de tînărul Demostene Botez ! Vrea să epateze numai cu lucruri de fină psihologie socială se vede că este poet...că vrea să fie original... dar este doar **livresc, sentimental...**]

"Mi-am clădit argumentarea și **pe o greșală , poate nu atît a PNL, cît a unei clase întregi**, d-le Negură,care de zeci de ani de zile , din moment ce a putut să creeze totul în această țară..**a căutat să creeze o atmosferă de beneficii personale** sau, restrînse , colectiv, **uitînd să creeze în această țară ceea ce era lucrul cel mai important : un cetățean cu demnitate.** Vreau aici, cu naivitatea și cu idealismul meu, **să fac procesul** , în scurte cuvinte,acelora care **au lăsat țărănimea într-o stare psihologică de demoralizare totală."**

Botez / 19 aug.'32

#Diferențe religioase

" **Încrîmînarea ardelenilor stă și pe bază de religie .S-a mers pînă acolo , încît să se preseze asupra sufletului omenesc de dincolo,asupra credinței lor religioase,** asupra acestui raport dintre om și eternitate ,**să-l subjuge unui interes și unei colectivități politice** ![.....]

≡Ideologia țărănistă

[LD :este interesant cum Demostene Botez caută **rădăcini ideologice la Magna Charta, la revoluția engleză**,pentru a ocoli, pentru a se distanța de **ideologia liberală** , care are în **revoluța franceză**,în lozinca ei "**Libertate, egalitate, fraternitate** " Totul este speculație livrescă,**pentru a "retușa"** , în fond, **stîngismele radicale ce au dominat PȚ ,pînă la fuziune și guvernare.** O face destul de stîngaci și neconvingător.]

" Acestor situațiuni politice opun cu cinste și cu aceeași obiectivitate , **o ideologie a partidului** din care fac parte ,**o ideologie** care se raportează și care este în legătură cu **ridicarea acestei demnități țărănești,o ideologie** către care **merge evoluția socială.** "

"De la **1215**, de cînd **Magna Carta** s-a luat din mîna unui om , crezut cu puteri divine, de atunci și pînă astăzi ,toată evoluția socială este pentru **difuzarea beneficiilor din efortul colectiv.Spre această difuzare** a acestor beneficii, **merge evoluția socială și politică a omenirii.Către această difuzare** , este îndreptată ceea ce conține **o formulă**

care a fost lansată , în legătură cu ideologia acestui partid, și care este cuprinsă în cuvintele < stat țărănesc >."Această formulă de "stat țărănesc " , ca orice formulă, are inconvenientul de a fi laconică și incompletă, și din cauza acestui laconism , această formulă a fost interpretată tendențios, într-un sens pe care nu-l are "

-Iamandi : " Și lansată mai ales tendențios, de partidul dvs."

-Botez : "Stat țărănesc nu înseamnă desființarea industriei noastre naționale , nu înseamnă nici desființarea progresului de la orașe , stat țărănesc nu înseamnă o formă politică

-Iamandi : O diversiune demagogică...

-Botez : ci înseamnă o ideologie pe care putem s-o credem ;stat țărănesc înseamnă o preocupare cuvenită păturii țărănești , preocupare pentru ridicarea economiei țărănești , în sensul de activitate de avut al păturii țărănești . Atunci când din legislaturi de ani și ani,preocuparea pentru economia țărănească este lăsat în părăsire, dați voie să pornească acest curent ,pentru o mai multă preocupare de această țărănime ."

-D. Luca : "Dar dvs găsiți țăranul împroprietărit, atunci când afirmați acest program, îl găsiți cu băncile noastre populare ,cu Casa Rurală , cu școli primare , cu toate ."

-Botez : "Noi găsim acest țăran împroprietărit cu pământ, fără unelte , fără posibilitatea de desfacere a produselor și de valorificare a acestor produse, și găsim mai mulți funcționari de bănci populare, decît bănci populare ."

-Iamandi : "D-le Botez, singura contribuție a PNȚ pentru ridicarea păturei țărănești, au fost epistolele d-lui Mihalache.Este bine că, măcar acum, v-ați gândit la ridicarea țărănimei și vă urez să aduceți țărănimea , în viitor, într-o situație mai bună ."

-Botez: "Revendic pentru partidul în numele căruia vorbesc ,această ideologie, în numele căreia voi lupta.Revendic această ideologie, la care înțeleg să lupt cu toată onestitatea mea sufletească de totdeauna,pentru că am convingerea că suntem astăzi într-un moment ,cînd trebuie să avem tensiunea de a voi să realizăm ceva în sensul acesta,cu acea tensiune pe care o are omul cînd face un gest pe care trebuie să-l facă ,fiindcă altfel știe că moare "(aplauze la PNȚ)

Demostene Botez ,19 aug.'32

33.)Nichifor Robu,(LANC) discurs la mesaj, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, pag. 289-299)

[LD : deputat pentru a doua oară (prima oară, în legislatura Iorga) ;n.în Volovăț (lângă Rădăuți) ;Discurs elaborat minuțios, cuprinzînd toate aspectele economice, sociale și politice,cu ascuțitul critic îndreptat spre două categorii obsesiv atăcate : " jidanii " și partidele politice.Neîndoielnic, discurs inspirat , controlat chiar, de ACCuza, care îl împinge pe Robu în față, pentru a ilustra generația tînăra .Altfel, tezele lui Cuza, urmate cu perseverență.]

Robu / 19 aug.'32

«Specificul naționalismului bucovinean

" Pășesc la această tribună , ca unul din cei mai tineri dintre d-voastre, cu tot respectul acestei tribune și cu toată grija pe care am adus-o cu mine , din partea poporului care m-a trimis aici, în numele unei idei, al unui program, al Ligii Apărării Naționale Creștine , care a trezit în mijlocul neamului românesc o nădejde de ridicare și de salvare din greutățile în care se găsește astăzi , greutăți prin care neamul a mai trecut , dar care nu au fost de natura greutăților de astăzi.[.....]

" Se înțelege că mișcarea noastră națională din Bucovina era mult mai nouă decît cea din Ardeal.Noi eram alimentați de un ziar românesc și de ideea românească care venea din acel ziar , ce se chema " Neamul Românesc " , scris de dl profesor Cuza și de d.Nicolae Iorga " (aplauze LANC) [.....]" De atunci încă ne-a intrat în oasele și sîngele nostru ideea națională și de atunci m-am găsit împreună cu d.Cuza , fără să-l fi văzut vreodată. " [.....]"

Robu / 19 aug.'32.

#Jidovimea din Bucovina

-Robu : " A trecut războiul și noi ne găseam ahtiați de dorul Unirii , de dragostea de neam, de cele ce scria acest mare apostol pe care noi îl urmam cu sfințenie, d.Cuza .
" Îndată după război, noi ne-am găsit în luptă cu jidovimea.Dvs.,în Ardeal, vă luptați

mai mult cu ungerii, deși jidanii presărau sare pe rănilor dvs. , ca să vă usture mai mult. **La noi era jidovimea care voia să ne stăpânească și să ne țină în mîna imperiului austriac.** De aceea noi luptam deodată cu statul austriac și cu ei, negăsind altă mînă întinsă în ajutorul nostru decît a d-lui Cuza [...]. Ceea ce ne vorbea revista " **Apărarea Națională** ", în care scria d. Cuza și doctorul Paulescu. [...]

" A venit războiul. Terbuie să știți că și în timpul războiului , ca și înainte de război, aceleași elemente ne rodea pe noi , care ne roade și astăzi, jidovimea. [...]

-**Robu** : " D-lor, desigur că jidovimii trebuie să-i fie rușine de numele ei, pentru că întreg trecutul neamului jidovesc n-a fost decît un motiv de ură și de vrajbă între toate națiile , în toate timpurile și pe orice pămînt s-au găsit . D-lor , acest neam...

- **Weissmann** : "D-le președinte, vă rog să impuneți întrebuintarea unui limbaj parlamentar. (Întreruperi , vociferări, schimb violent de cuvinte, zgomot mare, la PNE și LANC) **Nu suntem la mahala, suntem în Parlament** " .

-**I. Pelivan (PNT)** (vicepreședinte, conducător de ședință) : " **N-aveți cuvîntul !** "

-**Robu** : " **Obrăznicia jidanilor trebuie să se curme, fiindcă să știți un lucru : am să vă pun la punct, pe voi, jidanii, ca să înțelegeți că aici este Parlamentul neamului românesc , iar nu Parlamentul cahalic al Ierusalimului vostru .** "

-**M. Landau** : " **Ești un inconștient !** " (Întreruperi , vociferări, zgomot mare la LANC) [...]

-**Robu** : " **Ai terminat sau n-ai terminat , jidane ? Ai terminat sau nu ? Am să te învăț minte , jidane. Eu reprezint aici pe românii chinuți și jefuiți de această lepră , și am tot dreptul să pun la punct pe acești apărători ai jefuitorilor și ai celor cari au chinuit și chinuesc neamul meu .** (mare zgomot, întreruperi, vociferări)

-**Augustin Popa (PNT)** : " **D-le președinte, este inadmisibil să se scoabă nivelul discuțiilor în această măsură. Vă rog să aplicați imediat dispozițiile Regulamentului .** " (mare zgomot, întreruperi, vociferări)

-**Robu** : "D-lor deputați , vă declar că **sunt foarte satisfăcut și mulțumit de obrăznicia jidanilor și în acest loc, pentru ca d-voastră să vă convingeți , cu un ceas mai devreme, că ceea ce facem noi, trebuie să faceți cu toții, ca să scăpăm de aceste lepre !** " (aplauze la LANC; proteste la PNE, vociferări, zgomot) [...]

▫LANC în Bucovina.

" D-lor deputați, îndată după această manifestație ,care era pornită din **convingerea neamului de autoconservare și de apărare**, rămasă în sîngele nostru din Bucovina, încă de la voievozi, de la Ștefan - cel - Mare , ca urmași ai arcașilor , **stăm și mai departe ,**

nu din ură față de dvs , ca regăteni, cum am auzit vorbindu-se aci, că sunt ardeleni și regăteni , și cum pe această temă s-a dat lupta între Partidul Național din Ardeal și cel Liberal local [...] noi eram porniți numai din dorința de a ne **întări băștinășia neamului nostru pe acel pămînt.** [...]

În 1923 [LD: **batălia pentru art 7 , Constituție , cu substrat antievreesc**] , cînd s-a întemeiat , în Mitropolia Moldovei, Liga Apărării Național-Creștine , ne-am găsit bucovinenii acolo, reprezentanți din toate județele , și imediat după aceea, ne-am găsit înflorind și ridicîndu-ne în Bucovina, nu cu ură, ci așa cum statul Ligii arată, **ne-am găsit într-o înfrățire românească , într-o înfrățire pentru idealul mare, pe care noi l-am visat 140 de ani sub stăpînire străină.**

Robu / 19 aug.'32

▫LANC sub stăpînirea românească .

[LD: 24 oct.2006., adaog la comentariu : să știe generațiile actuale , să nu ascundem sub preș, cât rău au făcut disensiunile regionaliste în România . Ascultîndu-i uneori pe unii **basarabeni, ardeleni sau bucovineni** ai impresia că vorbesc ca reprezentanți ai unor etnii diferite de cea românească ; **ura lor față de regăteni** , suprapusă sau alimentată de adversitățile partidiste , **întrece ura față de alte etnii**, inclusiv față de opresorii de altădată , fie ei unguri, austrieci sau ruși. De aici, doar un pas ca să fie interpretată ca regret pentru realizarea unirii .]

" **În aceeaș luptă ne găsim și astăzi.** Nu sunt politician, noi nu facem politică, noi suntem naționaliști, și vă declar sincer că anul trecut, cînd am fost ales întîi deputat, **nu am simțit nici o senzație că sunt ales deputat**, deși, după ce am fost ales , am mai stat două săptămîni în închisoare , și **din închisoare am fost adus aici** . Vă fac declarația cu multă durere ...

- **Voce PNȚ** : " Cînd, acum ? "

- **Robu** : " Nu acum , anul trecut .Să știți însă că noi recunoaștem ce este al fiecăruia și am să vă lămuresc, fiindcă știți ce doriți să vă spun , am să vă dau ceea ce este al d-voastre, dar nimic mai mult.

Țin să declar că **barbariile ce le-am întîlnit pentru sentimentele noastre românești, sub stăpînirea românească, nu le-am întîlnit nici sub stăpînirea austriacă. "**

" De cînd am pornit noi **mișcarea noastră** , adică din **1923, toate partidele politice** , fără deosebire, **au urmărit acelaș lucru**, și anume **,distrugerea noastră**, a acestui **nucleu naționalist**, a acestei **mișcări românești** , și aceasta **nu din pornirea românilor**, care erau în partidul respectiv, cît **din cauza influenței jidănimii**, care sta alături de dînsii ."

[.....]

Robu / 19 aug.'32

«Condiționarea votării R la Mesaj

[LD:toate relele din România se datorează evreii ;toate condiționările conțin o clauză antievrească.Un antisemitism resentimentar ,primitiv și folcloric.El trebuie raportat însă la electoratul ce l-a trimis pe Robu în Parlament .Dar mai trebuie raportat și la ponderea pe care LANC-ul o avea în sistemul de partid in Români]

"Fiți mai modești,fiindcă eu , în județul meu, **am avut de două ori mai multe voturi ca d-voastră**, și **am venit singur**, iar **d-voastră trei** , eu **am avut voturile românilor și al creștinilor** numai, iar **dvs. ați venit și cu voturile jidanilor** (aplauze la LANC)

" Este nevoie **să se reducă, prin lege, numărul deputaților** ,fiindcă din 380 cîți sunt, **nu sunt prezenți nici 70, cîte unul de județ**. Dacă nu sunt aici, să știți că nu-i găsiți nici la sate , căutînd interesele poporului, **sunt prin cluburi și după afaceri cu jidanii** [....]

"**Puneți capăt alcoolismului** , acestui flagel care roade din temelii neamul nostru .

Dvs știți că **Talmudul scrie că jidanului îi e permis să otrăvească** [.....]

-Trebuie să luați **măsuri pentru însănătoșirea poporului** ;

-Se impune **scăderea impozitelor la țărani și impunerea jidanilor** ;

-**Să fie distruse nucleeele comuniste, făurite de jidani** ,care duc poporul la anarhie, punînd țara în promejdie ;

-Să se ia **măsuri contra sectelor religioase** , care se îmulțesc, în dauna bisericii și neamului românesc.

"Trebuie să luați **măsuri pentru introducerea lui numerus clausus** , în toate ramurile de activitate, pentru ca **să curățim școalele și toate instituțiile noastre de cultură de aceste năpîrci otrăvitoare** și să luați măsuri pentru **desființarea francmasoneriei, care lucrează ocult contra statului român. "**

" Cu aceste **deziderate ale noastre** , noi declarăm **-dacă vor fi introduse aici** - se înțelege, că **vom vota proiectul de Răspuns la Mesaj "** (**aplauze la LANC**)

Nichifor Robu / 19 aug.'32

34.)Gral r.Gh.Rujinschi (PNȚ):Consil.Superior al Apărării ,19 aug.'32

Interpelare către ministrul g-ral Samsonovici

Intervenții : **gral Gh.Mărdărescu, M.Manoilescu .**

(D.S. , MO 7, șed .din 19 aug.'32 , p. 151 - 156)

[LD :**Rujinschi a trăit în mijlocul aviatorilor peste 16 ani (din 1916) ; ex- director superior al aviației militare și civile ;**]

«Armata -organizare,obiective,sarcini

Pentru apărarea ei, o țară trebuie să organizeze **2 armate** : **armata luptătoare și armata producătoare**.Pentru lupta cu inamicul, o armată are **2 obiective** : lupta și distrugerea , paralizarea, **armatei producătoare inamice** .Din aceasta decurg **sarcinile** unei armate moderne : pregătirea și dotarea armatei luptătoare ; **pregătirea resurselor țării** (material, armament , avioane, mijloace tehnice) ; pregătirea tinerii generații (instrucție și moral) ; pregătirea întregii populații pentru rezistență.

-Conlucrarea inter-ministerială

Pentru **conlucrarea națiunii** ,este nevoie de **o conducere unică** , care să îmbrățișeze întreaga activitate .Ea nu incumbă numai **ministrului Apărării naționale** ,ci **întregului guvern** :Ministerul **Industriei** - pentru ca industria să fie în măsură de a ajuta armata

luptătoare cu tot ce are nevoie ;Ministerul **Agriculturii** - pentru a pregăti mijloacele de trai;Ministerul **Instrucțiunii** - pregătirea morală a tinerii generații ;Ministerul **Sănătății** - pregătirea fizică și apărarea sănătății publice ;Ministerul de **Finanțe** - fonduri.
Pentru **coordonarea** acestora, este absolut necesar să existe **un organ de stat** care să aibă autoritatea să impună aceste directive și puterea de a le duce la îndeplinire.
Gral Rujinschi / ' aug.'32

▫Activizarea Consiliului Superior al Oștirii

La noi, **Constituția prevedea** (art.122) înființarea unui **Consiliu Superior** ;
Corpurile legiuitoare , au votat **legea de organizare** a acestui Consiliu , în martie 1924.
Din el trebuia să facă parte :**președ.** Consil.de min , **prințul moștenitor** (la majorat) , și **miniștrii** - Apărării Naționale, Industriei, Externe, Comunicații, Agricultură, Instrucție
Finanțe - **consil.superior al Oștirii** (vot consultativ) ;**trebuia să se întâlnească de două ori pe an** (mart, sept) , când o **Comisie mixtă** (compusă din reprezentanți ai ministerelor respective ,specialiști , sub președinția șefului M.St.M) era însărcinată cu analiza situației .Deși înființate, **acest Consiliu Superior și Comisie , deși trebuia să se întrunească deja de cca 16 ori , s-a întrunit de 6-7 ori , ar Comisia mixtă nu funcționează** .[.....]

Rujinschi / aug.'32

▫ **Guvernul PNT**

Are încredere în **guvernul PNT**, în ministrul **Samsonovici** (care a fost și șeful MSt.M) , în ministrul **Madgearu** .Apărarea națională stă pe mâini bune .(**aplauze la PNT**)
Gh.Rujinschi / 19 aug.'32)

35.)**Gh.Bethlen** (PNMag) **discurs la mesaj, 19 aug.'32**

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 283)

/Maghiarii persistă în fidelitatea față de PNM

"Unul dintre **rezultatele alegerilor parlamentare** a fost că **marea majoritate a maghiarilor** din România **a persistat în fidelitatea** , și de data asta, **pe lângă partidul maghiar** .Nu pot trece sub tăcere faptul că , spre marele nostru regret, **partidul maghiar nu este în situația de a recunoaște că alegerile au decurs în toată țara și în orice județ , fără deosebire, cu o perfectă libertate , fără orice abuz al autorităților.**

/PNM va sprijini munca legislativă

"Vă declară și de data aceasta că **partidul nostru este gata de a sprijini** din toate puterile **munca legislativă** , pentru **a atenua și suprima criza economică** , ajunsă la un punct nesuportabil de grav.

▫**Guv.și PNT să onoreze Hotărârea de la Alba Iulia**

" Constat că **toate partidele politice au recunoscut necesitatea rezolvării problemelor specifice ale minorităților etnice** .Fiindcă această rezolvare **întârzie deja de 14 ani**, am onoarea de **a reaminti în mod solemn și accentuat onoratului partid și guvern**, care se declară a sta pe baza **hotărârilor de la Alba Iulia, promisiunile date minorităților , dar încă nerealizate.**

Totodată trebuie să constat că **nici convențiunile internaționale asupra minorităților , sancționată și prin prin legislația țării, nu s-au pus în aplicare.**

Prind deci ocaziunea să **cer și să pretind acordarea acestor drepturi** , care nici odată nu se pot perima , ca prin aceasta **să ia sfârșit plîngerile noastre politice , culturale și economice**, ceea ce este înainte de toate interesul obștesc ,și nu numai interesul special al minorităților.**Ne rezervăm dreptul de a ne pronunța** în chestiunile menționate în înaltul mesaj și programul onoratului guvern , cu ocazia dezbaterii diferitelor proiecte de legi.

#Nu va vota R la Mesaj

Dle președinte, d-lor deputați, după uzanțe parlamentare , **acceptarea Răspunsului** la mesaj,**are caracterul unei declarațiuni de încredere politică.**Fiindcă această **încredere nu o putem anticipa** , cu toate că vrem să așteptăm cu răbdarea activitatea onoratului guvern, trebuie să declar,în numele partidului maghiar , că **proiectul asupra**

răspunsului la mesaj, nu-l putem vota "

Gh.Bethlen / 19 aug.'32

36.)Bardos (" Bloc Economic Maghiar") ,la mesaj, Senat, 24 aug.'32

(DS, MO 9, șed.in 24 aug.'32, p. 198-199)

[LD : **îm lipsește începutul .Oricum,spre deosebire de PNU, este o grupare pro-Maniu, cu o poziție de colaborare și loialitate]**

Încredere în PNT, în Maniu

" Avînd **toată încrederea în persoana conducătorului PNT** (Maniu ! aplauze la PNT) , avem toată speranța că, în ceea ce privește **chestiunile minoritare** , care se prezintă ca un eminent interes de stat, **vom avea** totdeauna **sprijinul** lor și totodată **toată bunăvoința tuturor partidelor românești.**

"D-lor senatori, **populația muncitoare maghiară se îndreaptă spre d -voastre prin noi,** populație care de o mie de ani , și-a știut datoria față de Tron și țară.

" **Primiți mîna frătească** întinsă cu dragoste și **încercați a-i ușura suferințele** (aplauze) **Să stăruim împreună** ca viitorul nostru să fie mai fericit și să vedem mai puține suferințe și mai multe bucurii.

Încredere în guvern

" **Avînd încredere în politica guvernului** , care a pus pe calea realizării în parte a doleanțelor noastre , declar că **voi vota Răspunsul la Mesaj "** (Aplauze)

37.)Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32

(DAD, MO 15, șed.din 22 august, pag. 324- 344)

Intervenții în discurs :**Armand Călinescu, M.Ghelmegeanu, Ed.Mirto, Virg.Madgearu, IGDuca, R.Franasovici** ș.a.

[LD:Vaida , Maniu ,Mihalache , absenți ;"de serviciu " Mirto ,Călinescu, Madgearu .

Duca asistă și are scurte intervenții. **Două puncte vulnerabile are PNL :**

"Carol " și "georgiștii " _ După CICBrătianu (axat pe probleme economice) după Demostene Botez (cu apologia statului țărănesc) , după intervențiile lui Vaida-Voevod în discursul lui Brătianu) pentru "urechile" MSRegelui ,Iamandi (parlamentar din 1922) rostește un discurs (cca 3 ore) fulminant,metodic,care-și propune, punctual : **să respingă acuzele la adresa PNL ; să critice doctrina ,programul, etica și guvernarea PNT ;să adjucece pentru PNL, guvernarea.**

Iamandi apare ca **un democrat convins ,exponent al tendinței de stînga din PNL**

De la naționalismul militant din tinerețe (în curentul naționalist Iorga -Cuza) , la apologia democrației și a pluripartidismul în mecanismul democratic (1922- 1937),la susținerea regimului dictatorial carlist (1938-1940) , Iamandi va parcurge o traiectorie spectaculoasă .Parcă ar simboliza "vârstele"politice .Cum se explică ?]

Vezi context și pe larg la fișierul PNLIV

Iamandi / 22 aug.'32

«Guvern Vaida -aparență constituțională

[LD sunt perfect de acord cu Iamandi, numai că procedura aceasta a fost viciul procedural perpetuat în toată perioada]

[LD: adaos București ,2006.Sinceră să fiu nu prea înțeleg cine ar fi trebuit să organizeze alegerile noi?Partidul demisionar? Un guvern provizoriu neutru ?Presupusul partid câștigător ?În toate cazurile,asigurarea bunului mers al țării, cine trebuia să o facă ? Eu cred că s-a făcut prea mult tam-tam pe această chestiune , că este ca în povestea cu oul și găina (care a fost mai întâi ?) și că ar fi trebuit ca **alegerile să fie administrate fie de guvernul demisionar** (ca o îndeplinire a ultimei sale misiuni) fie de un **guvern provizoriu** (numit de rege, cum altfel ?) și **noul guvern să fie reieșit din alegeri**(cum s-a și întâmplat).Nu poate fi învinuită procedura ,din cauza vicierii ei de către moravurile politice deficitare.Așa că toată această vorbărie ... a fost pierdere de vreme , furtună într-un pahar de apă, 'și va fi continuată, aidoma, până la sfârșitul regimului democratic din România]

Prin Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului ,prin declarațiile lui **Vaida** (ca premier de

guvern de alegeri ,apoi ca premier desemnat de Parlament) s-a afirmat că **o dată cu instalarea PNȚ la guvern** , s-a reintrat într-un **regim de perfect constituționalism** .
"Formal ,această afirmațiune este întemeiată :o dată cu aducerea PNȚ la cîrmă ,**s-a revenit la vechiul sistem al conducerii statului prin forțele politice organizate ,prin partide**.Din acest p.d.v, fără îndoială că **viața publică a țării a cîștigat** , fiind **reintegrată în cadrul unei tradiții** de pe urma căreia , pînă acum, **s-au realizat toate așezămintele esențiale ale vieții noastre de stat**.

#Sfidarea opiniei publice

" În fond, însă, aducerea la guvern a PNȚ , a constituit , în primul rînd, **o provocare la adresa opiniei publice**.

-**ACCuza** : " [...] este f. grav să spunei că aducerea la guvern a unui partid, este o provocare,cînd **este știut cine aduce guvernul la cîrma țării**. " [**MSRegele !**]

-**lamandi** :Da,**este o provocare la adresa opiniei publice** ,întru cît PNȚ ,abia căzut de la putere ,se găsea **în plină operă de purificare și reorganizare internă** și se găsea - ceea ce e grav -**în complet dezacord cu opinia publică a țării** .

#Ignorarea forțelor politice reale

-**ACCuza** :Nu a fost adus la cîrmă PNȚ,ci s-a încredințat d-lui **Vaida misiunea de a face alegerile ;d.Vaida și-a îndeplinit această misiune** și, după ce țara s-a pronunțat, a **venit guvernul Vaida** . (aplauze la PNȚ) [...]

-**lamandi** : "În al doilea rînd , prezența la cîrmă a PNȚ , a constituit și **o tentativă de rupere a echilibrului dintre forțele politice reale** din această țară.

#Primejdie ptr interesele de stat

În al treilea rînd, reinstalarea PNȚ la guvern, **reprezintă o reală primejdie a intereselor generale ale statului** . (aplauze la PNL) [...]venirea precipitată a d-voastră la cîrmă va constitui un șir întreg de **consecințe funeste ,pentru însăși partidul dvs."**

#Formulă ipocrită :paravan al PNȚ

-**lamandi** : S-a adus la cîrmă **un guvern "de alegeri "** ,compus în totalitatea lui ,din **fruntași** de mîna întîi sau de mîna a doua, toți militanți ai PNȚ ;i s-a spus "**guvern de alegeri "** , deși , în toată țara de la un capăt la altul,**întreaga administrație a fost dată pe mîna membrilor PNȚ** , începînd cu **prefecții** de județ și sfîrșind cu comunele rurale, în fruntea cărora au fost instalate **comisii "interimare"** , formate exclusiv din **partizanii PNȚ**.(aplauze PNL)"Guvern de alegeri " cînd, în realitate, era **un guvern "de partid"** , dovedind că "pentru a vă apăra **interesele politicianiste** ,**știți să minuiți ipocrizia cu oarecare dexteritate**. "[...]

"E regretabil însă că **PNȚ** , care timp de un deceniu și mai bine, **a făcut atîta caz de constituționalism**,[...] a recurs la această **formulă ipocrită** , pentru a-și acoperi **lipsa de scrupule**."**PNȚ** a fost acela care , în chip persistent, și de la tribuna Parlamentului,și prin presă , și prin întruniri publice,declara că **un adevărat guvern constituțional**, nu era posibil decît după ce se vor fi efectuat **alegeri generale complet libere**, cu un **cabinet cu caracter absolut neutru**, de magistrați sau de funcționari cu **o administrație** scoasă de sub orice influențe politice . "

" Dvs , însă , **ați părăsit aceste directive** și reinstalîndu-vă la cîrmă,**ați avut curajul să vă declarați "guvern de alegeri "** , deși nu erați decît **un guvern pur al PNȚ** .

lată-vă, din prima zi,**așezați pe linia unei totale abjurări a propriilor dvs opinii "** Chestiunea s-a dezbătut la validări , care au validat **" comedia " pe care PNȚ a jucat-o sub masca guvernului " de alegeri "** . [...]

lamandi :

#Vaida (ca și Iorga)="omul regelui"

[**LD: culmea ironiei,paradox politic:PNL duce campania de răsturnare a lui Iorga , iar PNȚ culege roadele !Acesta a fost adevărul.Acesta a fost rolul nefast al regelui Carol ,care s-a jucat (abuzat) cu această "prerogativă regală" până a anihilat(distrus) sensul democratic al voinței naționale exprimate prin vot,rolul de vehicol al acestei voinți jucat de partide , impunând "instituția" bunului plac, al favoritismului și autoritarismului personal.**

Așa că, dacă se poate vorbi de **"neconstituționalism"**, el se poate preleva din actele

regelui Carol ,din momentul când a preluat tronul României (iunie'30)
[LD observă (confruntă) metamorfozarea atitudinilor,pervertirea treptată a
bărbaților politici, -Iorga -Vaida-lamandi-Călinescu-Tătărescu-ș.a.ș.a care vor deveni
pioni principali în instituirea și susținerea dictaturii regale]

" Desigur , d-lor deputați , că **guvernul Național-Țărănesc de astăzi este un guvern constituțional**.Este însă un guvern **tot așa de constituțional ,cum era și guvernul d-lui Iorga**. (exclamații , rumoare , ilaritate , schimb de replici) Nici o glumă !

Constituționalitatea guvernului d-voastre ,ca și a fostului guvern Iorga, **rezultă numai din exercitarea prerogativelor regale**.

Dvs.ați avut , **incontestabil, încrederea Coroanei , dar n-ați avut încrederea țării**
Un guvern eminentamente constituțional trebuie **să se sprijine pe cele două încrederi** :
pe încrederea țării și pe încrederea Coroanei , care amîndouă formează un tot indisolubil.
De aceea v-am spus că **nu aveți autoritatea necesară să vă considerați un guvern perfect constituțional.**" (aplauze la PNL , întreruperi la PNȚ) (p. 324-327)
lamandi / 22 aug.'32

#Ipocrizii politice .

(Vaida -iezuitism

"Vaida , pentru care el are toată stima, este "**un impetuos**" - ceea ce presupune sinceritate - obișnuște să folosească în examinarea situațiilor politice, "**o doză însemnată de ipocrizie .**"(proteste la PNȚ)

-**preot D.Man** : Dta insultă toată lumea .Acest epitet de "ipocrizie" , să-l primești d-ta și partidul d-tale "

-**lamandi** : aveți o sursă permanentă de unde vă puteți alimenta **ipocrizia** d-voastră.
Sursa aceasta e însuși partidul d-voastră. În special **ramura național-ardeleană** , care în privința ipocriziei își are **origini cari se ridică în trecut,pînă la Ignațiu de Loyola** .
De aceea , ar fi mai nimerit să nu-mi vorbiți mie și partidului meu de ipocrizie(aplauze la PNL) (urmează exemple, extrase din intervențiile lui Vaida la discursul lui CIC Brătianu)
lamandi / 22 aug.'32

«Carteluri electorale

[LD:una din bolile de adolescență ale democrației românești a fost **dispersarea opțiunilor politice** spre numeroasele **partide** care , fără exagerare , au răsărit ca ciupercile după ploaie.Privit ca **simbol al libertăților cetățenești**,fenomenul este tonic .
Ca element de **coagulare electorală** având ca țel câștigarea alegerilor și preluarea puterii,s-au impus fatal **alianțele și cartelurile electorale**.

Pe ce criterii se făceau ? Cât de firești erau ?Erau morale sau oportuniste ? Ce beneficii aduceau ? Cine erau beneficiarii și cine pierdanții ?Răspunsul la aceste întrebări a acompaniat zgomotos toate consultările electorale, dând impresia când de circ electoral, când de preludiu de război civil (a atins apogeul în dec.1937 !)]

...**Vaida** a spus că **gouv.Iorga a fost "opera " PNL** , care era stăpînul guvernului !

Vaida confundă, deliberat , **cartelul electoral, cu colaborarea la guvernare !** [....]

Deși acuzațiunea a fost spulberată încă din Parlamentul trecut, ea s-a relansat .

Cartelurile electorale sunt normale în alte țări.La noi, ele sunt puțin obișnuite.

PNL este vinovat de guvernarea Iorga ?

PSD se face vinovat de guvernarea PNȚ, din 1928 ?

Se pot stabili **corelații și responsabilități**, numai pentru că, la un moment dat, **se încheiee cartel electoral ?**

-**preot Man** : Nu este același lucru ;dvs aveți în Cameră **100 deputați** ;toate legiurile nefaste s-au făcut **cu concursul dvs.**

-**lamandi** : din primele ședințe,PNL s-a delimitat de guvern ;**IGDuca** a făcut o **declarație precisă și lămurită**,arătînd că **înțelegerea politică a încetat a doua zi după alegeri, reluîndu-și libertatea de acțiune** .Era o atitudine politică

La fel a făcut în 1928, la începutul guvernării PNȚ ."

-**Victor Papacostea** :**PL a făcut cartel cu Argetoianu, pentru distrugerea partidelor.**

-**lamandi** : D-nii **Mirto și Mihalache** , la începutul guvernării Iorga, au făcut **declarații destul de anodine,lipsite de curaj și energie** (dă citate din cei doi lideri) ;

Mihalache se arăta surprins că PNL se declară adversar al guvernului Iorga ,recunoscînd completa desolidarizare a PNL !În cursul dezbaterilor , **5 liberali, în frunte cu IGDuca, combat legile lui Iorga-Argetoianu !**

-Ed.Mirto (ministr.lucr publice) : a declarat și susținut că **PNL este vinovat de sprijinirea guvernului Iorga** ; greșelile trebuie ispășite ;

▣ **Inactivitate parlamentară**

#Retragerea lui Maniu la Bădăcin

#Retragerea lui Vaida la Valea Seacă

-lamandi :și **PNȚ** se afla în plină **ispășire a păcatelor guvernării** pe care o încheiasse ; **Maniu se retrăsese la Bădăcin ...**

-Voce PNȚ : " Treaba lui ! " (**ilaritate**)

-lamandi : **Vom vedea și în ce țară este treaba lui**, vom vedea și **semnificația** pe care o are în **politica țării și în partid** această **retragere a d-lui Maniu la Bădăcin**.

D.Vaida și-a păstrat rolul de vice-președinte în PNȚ dar a **refuzat să candideze la alegerile generale**.De altfel , d-sa **se retrăsese dincolo de Carpați** după prima demisie a d-lui Maniu ,din oct.'31, evident tot ca o **protestare împotriva practicei constituționale** inaugurată în acea vreme.

-Voce PNȚ : "Treaba lui ! " (ilaritate)

-lamandi : De sigur, treaba lui ! Prin urmare , **cei doi șefi ai PNȚ**, **Iuliu Maniu** într-o "izolare acoperită " și **Vaida** care este conducătorul activ al ardelenilor naționali , **s-au retras din acțiunea politică parlamentară** , mulțumindu-se să stea dincolo de munți , pentru a aștepta de acolo desfășurarea evenimentelor "

-Voce PNȚ : "Treaba lor !" (ilaritate)

-lamandi : Dacă vă închipuiți că prin **aceste ironozări ușoare** , cari ar putea să se facă mai curînd în unele localuri de **distracții vulgare** , decît în incinta Camerei Deputaților, veți izbuti să mă împiedicați de **a vă demasca reaua credință** , vă înșelați "

-Voci PNȚ : "Treaba d-voastră !" (ilaritate)

-lamandi : "Veselia aceasta a d-voastră poate să aibă -fiți siguri -și un epilog tragic "

-Duca : "D-lor, dar analizează o situație politică, **ce este intoleranța aceasta ?** "

#Boicot ,disensiuni,mediocritate

-lamandi : "Activitatea d-lui **Maniu** și a d-lui **Vaida** s-a mărginit la **campania deschisă prin ziarul "Patria " de la Cluj** , împotriva regimului pe care îl reprezenta guvernul Iorga, și la **manifestarea unui permanent desacord în directivele de conducere ale partidului d-voastră , între Cluj și București**.

În **Camera** , erau **prezenți deputații țărăniști din Vechiul-Regat** ,iar **dintre ardeleneni veneau doi sau trei** , și aceasta destul de neregulat.Venerabilul nostru președinte de astăzi, **d.St.Cicio Pop**, **deși era deputat**, n-a luat parte la nici o discuție, mulțumindu-se la **un rol de figurant**, iar **dintre ceilalți ardeleni** , n-am văzut pe unul singur urcînd treptele acestei tribune , pentru **a-și spune cuvîntul în vreo chestiune**.

Cu o singură excepție : **d.Voicu Nițescu**, a vorbit o dată, cînd **a luat apărarea d-lui Boilă . Activitate parlamentară** , stăpînită de hotărîrea de luptă împotriva guvernului, **n-a existat."**

Grupul parlamentarilor regăteni - din mijlocul căreia **lipsea Madgearu** , respins de **corpul electoral** - s-a mărginit să păstreze **o atitudine de rezervă** , care n-a avut altă semnificație , decît aceea a unei **" complicități nemărturisite** ,dar , desigur, **interesate, cu guvernul de tehnicieni ."**(aplauze la PNL)

(urmează **săgeți polemice cu privire la participarea la legiferare, fiecare susținînd că au colaborat la legile bune,- mai ales la Conversiune -și au prezentat amendamente la legile rele**)"**Cînd noi porneam campania de răsturnare împotriva guvernului Iorga , și făceam , pe tema aceasta ,întruniri în toată țara , exponenții cei mai de seamă ai partidului d-voastră , călătoreau în străinătate** " (aplauze la PNL)

-preot Man : **Campania aceasta puteați s-o aduceți, aici, în parlament, iar nu în întruniri publice**.

-I.G.Duca : Regretă că părintele Man nu este obiectiv. Îi amintește cum , în parlamentul Iorga, **PNL combătea guvernul** - prin comunicări, interpelări, discuții la toate legile -iar **PNȚ avea 2-3 reprezentanți** , care făceau **o opoziție foarte moderată**.

-DRIoanițescu : a făcut opoziție la toate legile...

-lamandi : Pe vremea aceea **erați în divergență cu partidul d-vs...**

-Duca : "Și pe cînd eu, în culoarele Camerei, vă întrebam : **< de ce aveți această**

atitudine ? > , d-voastră îmi răspundeți : **< apoi, vezi, în momentul de față , la noi sunt oarecari discuțiuni, le știi și d-ta. Atitudinea noastră , față de guvernul Iorga nu are mare importanță. >**

-Mirto : "Invidiam armonia de la d-voastră ! "(ilaritate la PNȚ) (p. 330)

-Virgil Madgearu ,intervenție:

22 aug.'32 , retro 1931

#PNL a asigurat dănuirea guv.Iorga

#PNL împărtășește răspunderea și consecințele guv.Iorga

[LD, Piatra Neamț, 2001.Fără îndoială,atunci cînd este vorba de PNL, Madgearu poate fi plasat în galeria "surzilor".**Trecutul** (guvernarea lor, guvernarea Iorga)**fiindu-le nefavorabil**, nu aveau interesul să-l mai dezgroape.Tot așa de adevărat este că, în loc să se vorbească despre prezent sau perspectivele de viitor ale guvernării,**discuțiile se cantonau în acest trecut din care răsărise guvernarea a doua a PNȚ.**

[LD: 25 oct.2006 .Adaog la comentariu Cine avea dreptate ? Și unul și altul .

Este însă sigur că aceste confruntări - vorba lui Madgearu - au un interes istoric .

Numai astfel iese adevărul la lumină]]

"Eu cred că toate aceste discuțiuni au mai mult **un interes istoric.**

Poporul însă judecă mai simplu, după fapte, și el știe astăzi **două fapte :**

primul, dacă PNL ,prezidat de d. Duca ,nu ar fi dat concursul formațiunii d-lui Iorga ,această formațiune ar fi căzut a patra zi .(aplauze la PNȚ și PNL-georgist)

Poporul cunoaște acest fapt, pentru că toată lumea s-a întrebat atunci , de ce întârziează plecarea în străinătate la postul său, a d-lui Titulescu , care fusese desemnat să formeze guvernul de concentrare națională.

Poporul mai știe un **al doilea fapt** , că **reprezentanții PNL au intrat în toate comisiile interimare din întreaga țară .** (aplauze la PNȚ)

Mă opresc de a mai enumera alte fapte pe care le știe **poporul** și care privesc **anumite aranjamente** cari au fost făcute, atunci,**între d-nii Argetoianu și IG Duca**, șeful PNL.

Știind toate aceste fapte, **poporul spune :ați participat cu răspunderea d-voastră întregă la guvernarea** ale cărei roade țara întregă le cunoaște și, **ca atare,împărtășiți** , ori de vreți ori de nu vreți, în opinia publică , **întreaga răspundere cu guvernul Iorga -Argetoianu** (aplauze la PNȚ și PNL georgist)

-IGhDuca, intervenție :

«Asumarea răspunderilor cu conștiința împăcată

"D.Ministru al industrie , potrivit unui procedeu care, din nefericire, îi este cam obișnuit, **a afirmat un lucru inexact** și de aceea numai m-am sculat să-l răspund .

D- sa a pretins că între Argetoianu și mine existau aranjamente .

" Nu exista nici un fel de aranjament , o declar în modul cel mai categoric și mai solemn. Dar aş vrea să știu un lucru :**de ce, în timp de un an de zile , cînd eram împreună pe aceste bănci, o singură dată nu ne-ați învinuit de a fi responsabili de guvernarea Iorga și astăzi veniți cu această acuză ? "**

Și mai vreau să știu ceva : **admițînd că am fi făcut greșala** de a fi încheiat cartelul [...]**de ce acest interes al d-voastră pentru o greșală pe care am comis-o și ale cărei urmări ne privesc pe noi ? Ce interes aveți d-voastră** să vă preocupați de soarta noastră ? **De cînd această frățească solitudine a d-voastră** pentru presupusele sau realele noastre greșeli ? **Lăsați-ne , d-lor, să purtăm noi răspunderea actelor pe care le-am săvîrșit ,să purtăm întregă, cu conștiința împăcată și nu avem nevoie nici de aprobarea , nici de dezaprobarea d-voastră "**(aplauze laPNL)(p. 330-331)

-lamandi /continuă /

#Revenirea prin surprindere la guvern

-lamandi : ați revenit anul acesta, în iunie, **prin surprindere** (întreruperi la PNȚ)

-D.Ionescu -Botoșani : V-a surprins pe d-voastră...

-lamandi : D-ta nu știi ; întreabă pe d. Mirto , între 4 ochi, să spună dacă nu ați venit prin

surprindere (sgomot mare) Ați venit la guvern prin surprindere , în momentul când d-voastră vă găseați departe de a avea măcar un punct de vedere unitar pe chestiunile importante și de imediat interes pentru stat.

Nu erați de acord pe chestiunea constituțională pe care ați discutat-o cu amploare în ziarul d-voastră de la Cluj. Șeful d-voastră stătea izolat la Bădăcin și interpelările cari se făceau asupra acestei izolări , erau din acelea cari erau menite să arate , în primul rînd

ca în **partidul d-voastră este departe** momentul acela de a se putea stabili o **unitate de conducere , o directivă sigură** , căci numai prin existența acestor condițiuni se poate avea autoritatea de guvernămînt a unui partid, oricît de puternic ar fi el.

D-voastră **erați în plină acțiune de reorganizare în Vechiul Regat** .D.Duca vă spunea că, în timp ce noi făceam campanii de întruniri publice , **d-voastră erați , unii în străinătate** (întreruperi, sgomot la PNT) . În ultimul an, - anul dvs la opoziție - **n-a existat între Cluj și București nici un fel de acord** , pe nici o chestiune.

Cele două oficioase ale d-voastre , **"Patria" și "Dreptatea" , s-au războit în permanență pe toate problemele** , și politice, și economice, și sociale.[.....]

Erați în faza cînd **conflictul personal dintre d-nii Ioanițescu și Madgearu** , preocupa mai mult atenția sferelor de conducere a PNT , decît eventualitatea unei veniri la guvern. Aceasta era situația. **Nu aveai nici un program fixat , nu erați de acord nici asupra ideologiei** [...] Nu aveai nimic gata [...] **în toamnă voiți să vă fixați congresul ....**

lamandi / 22 aug.'32

/Guvern de "alegeri " -Vaida

"Ce ați făcut atunci ? Ați venit în această Cameră cu **un mesaj** în care nu se face decît **apologia libertății alegerilor** .Era doar vorba de un "guvern de alegeri " - și **pentru a salva aparențele acestei formule** , nu puteați proceda altfel."

/Guvern "parlamentar " - Vaida

"S-a format , după constituirea Camerelor , **al doilea guvern** , pe care l-ați numit guvern parlamentar .În realitate, **era același guvern al PNT**, cu **același președinte de Consiliu** , adăugîndu-se unele personalități destul de cunoscute , și sub raportul capacității și sub acel al prestigiului , **din guvernarea 1928 și 1931**.E deajuns să menționăm că din acest **așa zis guvern parlamentar** face parte **d.Virgil Madgearu ,pentru a ști de la început la ce ne putem aștepta."**

«Declarația - program

" Ați venit aici , în această Cameră, cu **o declarație-program , înjghebată în grabă** , al cărui **conținut foarte lung** este **sortit să întrețină confuzia** și să nu satisfacă pe nimeni. **Care sunt directivele** ce stăpînesc această declarație-program ? **Ce aveți nou în ea, d-lor ?**

lamandi / 22 aug.'32

-"Stat țărănesc " ?!=diversiune demagogică

Trebuie să recunoaștem că ați adus **o singură noutate de circumstanță** , pe care d.Vaida a căutat să o prezinte ca **un fel de linie mare** a întregii d-voastre acțiuni de guvernămînt :**ați aruncat formula statului țărănesc** ,[.....] lansarea ei nu este decît o **nouă încercare de diversiune demagogică** , menită , după credința d-voastră , **să vă atragă din nou simpatiile și adeziunea țărănimii** , pe care le-ați pierdut prin acțiunea d-voastră de guvernămînt.**Din acest oportunism** și din acest **motiv** , într-adevăr importante pentru partidul d-voastre, a ieșit formula **statului țărănesc** .

Dar **ce înțelegeți** d-voastră prin acest termen? Voiți să mergeți **pînă la exclusivismul unei organizări de stat în favoarea absolută a unei singure clase** , în speță clasa țărănească ?**Vaida spunea că PNL s-a ocupat numai de cei 20 % din populația țării , de orășeni**, și că a venit acum vremea ca **guvernul său să se ocupe de cei 80% din populație, adică de țărănime.**"[.....]

" Iată de ce **formula stat țărănesc** , aruncată de d-voastră, **nu poate fi susținută teoretic** , iar din p.d.v.practic, **este o primejdie**.De altminteri [...] d-voastră - fără supărare - ați venit cu această formulă asupra căreia **nici d-voastre nu sunteți de acord** - deoarece **între ardeleni și țărăniști există disensiuni profunde** în această chestie -

numai **pentru a provoca o nouă diversiune demagogică** de pe urma căreia sperați să **culegeți unele foloase**. Fiți siguri însă că , după experiența ce s-a făcut cu dvs, după ce vă cunoaște toată lumea, **nu veți recolta nici un beneficiu.**" (p. 333-335)

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

#Incoerența guvernării

Prin program, anunțați **echilibrarea bugetară** , dar numiți **11 subsecretari de stat , cu 60 șefi de cabinet , cu cite 2 secretari generali la fiecare minister**, provocând nemulțumiri și în rândurile d-vs. **"Trebuia să vă prezentați pe banca ministerială , cu miniștri și subsecretari în număr redus , la minimum posibil : la 7-8 cel mult.** (aplauze la PNL)

Nu are nevoie țara aceasta de un număr considerabil de miniștri și subsecretari de stat, care să nu mai încapă pe această bancă, **pentru a se putea începe o operă de redresare și refacere. O adevărată asanare morală și materială începe întotdeauna de sus în jos.** Trebuia să dați dvs exemplul cei dintii.

N-ați voit să țineți seama de aceste comandamente etice și v-ați împotmolit în mocirla arivismului și a intereselor vulgare " (aplauze prelungite la PNL)

De aceea, **oricite explicații ați da, oricât ați încerca să inovați teoretic** -și teoreticienii aveți, slavă Domnului ! - doar d.Madgearu cu teoriile a nenorocit viața economică și financiară a țării ! (aplauze la PNL) De **oricite personalități ați dispune**, pentru a inunda presa cu **discuțiuni abstracte** și cu **dialectice transcendențe - misiunea d-voastră e condamnată de la început.** **Vă lipsește simțul de orientare** în mijlocul realităților, **vă lipsește posibilitatea de a vă sustrage din cadrul intereselor materiale meschine** , pentru a vă ridica deasupra , ca să puteți domina situațiunea grea a ceasului de față.

(aplauze la PNL) [...]

lamandi / 22 aug.'32

#Duplicitate și nesinceritate :legea electorală.

"Se vorbește în acea **declarație -programatică** despre **modificarea legii electorale.**

D-lor deputați , **nici într-o chestiune** - să nu vă supărați - **duplicitatea și lipsa d-voastră de sinceritate** nu au apărut mai clar și mai precis **decît în atitudinea pe care ați avut-o în chestiunea legii electorale.** [.....]

lamandi / 22 aug.'32

#Regionalism provincial

Vaida a socotit util să aducă în discuție (în discursul CIC Brătianu) **raporturile dintre Ardeal și Vechiul Regat.** Cu cunoscuta sa "violență verbală " , el a repetat unele **acuze la adresa PNL**, căruia i s-au contestat rolurile în viața politică și națională a statului.

Nu este pentru prima oară cînd se aduc aceste chestiuni în discuție.

După 15 ani de la Unire, noi am fi dorit -o definitiv închisă. (aplauze la PNL) [...]

"Vechiul Regat , chiar dacă din p.d.v. politic ,apare **cu o independență tîrzie**, dar , în orice caz, **aici este tradiția guvernămîntului românesc.** (aplauze la PNL)

Aici, în Vechiul Regat ,sub **un regim de libertate** și sub **un regim politic** , în care **toate ideile veacului erau înfăptuite, ai au clocotit toate înnoirile** ; de aici au pornit, la timpul oportun, acea **hotărîre solemnă și imperioasă** ,de pe urma căreia s-a realizat în tranșee **idealul nostru național "** (aplauze la PNL)

D.Vaida , spunea, ocupîndu-se de PNL, **că noi aveam spirit "pseudo- românesc"** [...]

Ce a urmat după război ?- pentrucă din ceea ce a urmat se pare că **izvorăște aversiunea și violența d-lui Vaida** " Noi, după război, oricît de mare ar fi fost forța noastră politică de partid ,care prezidasem și determinasem în mare măsură înfăptuirea idealului național și realizarea României Mari , **noi**, în această epocă care începea , **niciodată nu am considerat Ardealul și pe ardeleni ,ca elemente robite,ci i-am considerat ca cetățeni egali ai acestei țări, cu drepturi necontestate la conducerea acestei țări.**" (aplauze la PNL) **Fiți drepți**, d-lor, căci, dacă veți lua **toate guvernele** care s-au perindat de la 1919 pînă astăzi, veți vedea că **partea de contribuție a Ardealului a fost esențială**, chiar atunci cînd nu PNR avea răspunderea directă a cîrmuirii ."

-Ardealul = P.N. R. ?!

Demostene Botez , vorbind de ceea ce reprezintă PNR ,spunea că ați rămas , din p.d.v.psihologic , un bloc , așa cum erăți pe vremea stăpînirii străine , un bloc al rezistenței , și că încă nu v-ați diferențiat . "Sunt de acord cu această părere.

Dar d-vs greșiți și aici , libera judecată și obiectivitate vă părăsesc ,atunci cînd sunteți exclusiviști , cînd confundați Ardealul cu PNR . (aplauze la PNL)

Ardealul nu este numai Partidul Național [...] Ardealul a încetat de a mai fi în stăpînirea exclusivă a unui partid, și el, sub forme variate, s-a difuzat în sînul masei românești, constituind acele forțe politice care succesiv sunt la conducerea statului . (aplauze la PNL) [.....]

lamandi / 22 aug.32

#Ținta PNȚ:distrugerea operei PNL

[În partea finală a cuvîntării pune tot atîta patimă , cît și adversarii .Deși are, în mare parte , dreptate , atribuie totuși PNȚ-ului mai mult rău decît a făcut.Poate și pentru că , neatacîndul pe Carol, pune în cîrca PNȚ tot răul...]

"Noi suntem în opoziție de la 1928.

Venirea d-voastră la cîrmă , realizată sub impulsul voinței populare și sub îndeplinirea formelor constituționale ,pe atunci în atribuțiile Regenței , a însemnat , din primul moment, [...] nu începutul unei acțiuni de democratizare a țării , cum dvs vă plăcea să o spuneți din timpul opoziției,ci a avut un caracter negativ.

Acțiunea dvs de guvernare a avut un dublu caracter :de a distruge, cu tîrnăcopul, tot ce purta pecetea contribuțiilor PNL

"Ce vină avea PNL și ce reproșuri i se pot face că, în cei 60 de ani de viață constituțională , rolul său a fost hotărîtor , iar durata guvernărilor sale a fost așa de mare ? Ce vină poate să aibă el că toate așezămintele de care avea nevoie statul acesta, au căpătat, datorită faptului că au fost realizate de noi, caracteristica concepțiilor și ideilor partidului nostru ?

Ce vină putem avea noi că am influențat , în chip atît de covîrșitor, dezvoltarea însăși a vieții colective a acestui stat ?

Ce vină ni se poate face atunci cînd istoria contemporană a României , se confundă , într-o așa de largă măsură,cu istoria politică a PNL ?

#Frenezia distrugerii , a dărîmării

"Dvs nu ați ținut socoteală de aceste realități , mai puternice decît pasiunile omenești, și v-ați inaugurat guvernarea prin cea mai sălbatecă acțiune de dărîmare.

Cînd ați început dărîmarea , nu v-ați gîndit care vor fi mijloacele de reconstrucție.

Ați început să distrugeți cu o frenezie vrednică de alte cauze mai bune.

Ați distrus așezămintele economice și financiare, ați desființat legi organice ale statului,ați experimentat inovațiuni primejdioase , și în complet dezacord cu tradiția noastră, în administrația țării,aducînd o lege administrativă contrară intereselor noastre , dovedită și înțeleasă de însăși dvs,ca protivnică intereselor pe care le aveam și a cărei aplicare a costat miliarde.Ați desfășurat această activitate de dărîmare , în numele unui program și al unei ideologii de învoire,dar n-ați izbutit decît să lăsați ruină în toate părțile ,și, crezînd că loviți în Partidul liberal.În realitate ați lovit în interesul țării (aplauze la PNL) pentru că, fatal, acțiunea noastră ,care se soldează cu un mare capitol pozitiv , influențase și determinase progresul însuși al țării."

-Voci PNȚ : Fraze !

-lamandi : Adevărul se spune cu fraze și ideile se îmbracă tot în fraze.[...]

Dvoastre ați crezut ca ,după distrugerea instituțiilor create de noi și după dezorganizarea statului,trebuie să mergeți mai departe și să încercați și desagregarea partidului nostru. De patru ani asistăm la acest proces.[.....]

lamandi /

▣ PNL:dreptul la guvernare !

[LD : discurs teribil, care anunță continuarea luptei PNL pentru adjudecarea guvernării ; argumentare temeinică , fără echivocuri , cu demnitate, mai ales pentru urechile MSR Carol ;punct culminant al unui discurs politic exemplar .]

" În acești 4 ani de opoziție, noi am izbutit să păstrăm în fața atacurilor d-voastră, în fața operei de distrucțiune pe care ați început-o și ați continuat-o cu o violență și cu un

vandalism , necunoscute în viața politică nici a unei țări, **am fost în stare să ne menținem pozițiile și să fim astăzi** , ceea ce suntem și nu puteți contesta : **singura forță de care vă temeți și singura forță cu care vă luptați în toate ocaziile.**[....]

"Avem un program de guvernământ care înfățișează pentru toate chestiunile , **soluțiile cele mai potrivite** cu nevoile țării.

Noi am mers întotdeauna **pe linia unui realism desmițit**, călăuziți de o luminoasă **credință** în misiunea noastră reparatoare.

De aceea am rezolvat prin **măsuri chibzuite, deziderate adesea quasi- revoluționare** , asigurând în vremuri de mari frământări , țării , **o dezvoltare pașnică și prosperă** , la **adăpostul oricăror primejdii** " (aplauze la PNL)

" Se va vedea , încercînd, că **și astăzi , PNL se găsește în posesiunea aceluiași mijloace salutare** , de a-și servi țara, ca și în trecut " (aplauze la PNL)

" Ați voit să ne distrugeți , dar nu ați înțeles că misiunea unui partid democratic , precum vă pretindeți , **nu trebuie să fie aceea de a pulveriza forțele politice serioase**, cu rosturi adînci în viața statului acestuia.

Ni se spune că am fi o epavă a oligarhiei de ieri, și că **existența noastră politică** ar fi în funcțiune de cine știe ce **combinații și decizii ascunse** , a căror deslănțuire formală ar fi suficientă **pentru a fi scoși din circulație.**"

"Nu, d-lor, nu aceasta este situația noastră. **Scuturați-vă de prejudecăți, desmeticiți-vă de psihoza unui moment de rătăcire și priviți realitatea care stă în fața d-voastră.**

Cum , d-lor, **nu vedeți ce reprezentăm noi ?** [...]

()I.G.Duca

Cum , d-lor, **nu vedeți ce reprezentăm noi ?** [...]

"Avem în fruntea noastră oameni experimentați , oameni care **și-au făcut ucenicia în conducerea statului**, sub diriguirea marilor noștri șefi , **Ion ICBrătianu și Vintilă Brătianu.**

Avem deasupra noastră, a tuturor , **pe omul care a înfățișează o ascensiune determinată de strălucita sa activitate** , pe omul care **își datorește situația sa** , nu întâmplărilor, ci **muncii și talentului său**, puse în serviciul țării ,

cu tenacitate și dezinteresare , în văzul tuturor, **timp de aproape 30 de ani, îl avem pe ilustrul bărbat de stat IonG.Duca** (aplauze prelungite la PNL)

Căruia nu-i puteți contesta nici dvs. , de aici , și nu-i poate contesta nimeni, **dreptul de a-și spune cuvîntul** ,cu fermitate și cu prestigiu , **în toate problemele care privesc România, la a cărei consolidare el a contribuit** într-o măsură atît de covîrșitoare . (aplauze prelungite la PNL)

"Cu un asemenea conducător, cu o asemenea organizație, cu asemenea mijloace , cu asemenea ideologie, și cu asemenea hotărîre de luptă, credeți d-voastre că poate exista forță care să întreprună sau să suspende , să zădărnicească sau să nimicească acțiunea noastră năvalnică pe drumul biruinței ?

/Ziua de mâine = ziua biruinței PNL

"Credeți d-voastră că drumul nostru , liber de astăzi înainte, [...] **poate fi barat de adversități întâmplătoare** [aluzie la Carol] , **de combinații oculte** de **meschinării neputincioase ?** "(aplauze la PNL)

" S-a spus că că **am reînceput să trăim într-un regim constituțional** , reintegrat în toate drepturile sale.Am toate motivele să **cred că așa este** și că **această revenire** la un sistem de legalitate și de dreptate **este definitivă**.Interesul suprem al țării , o cere .

Ei bine, d-lor, **tocmai de aceea**, orice ați spune și orice ați face , **ziua de mâine este ziua biruinței noastre**.Reprezentăm astăzi încrederea țării. În curînd vom reprezenta-o într-o măsură mai mare.

Instinctul popular a început să simtă că s-a întîmplat , în ultimul timp, **ceva neobișnuit în viața publică a aceste țări ,ceva neobișnuit și nedrept [aducerea lui Vaida!]** , care trebuie să înceteze.**Mîine**, în jurul nostru , mulțimea , conștientă de data aceasta , va face zid.Cu ea înainte, cu dreptatea noastră, cu idealul nostru, cu credința neclintită în victorie, **vom birui "** (**aplauze prelungite la PNL**) (p. 344)

Victor Iamandi, 22 aug.'33

38.)I.Mirescu (PSD) , discurs la mesaj , 23 aug.'32

(DAD, MO. 15. șed. Din 23 aug., pag. 375-378)

[LD : un Mirescu care , an de an, prin exercițiul parlamentar , capătă un anume stil, independență în gândire ,nuanță în critici și oarecari moderații în revendicări. Ideologic însă, de pe pozițiile de "clasă" cu care combate,inevitabil ajunge la sentințe extreme privind starea socială a românilor : sclavi (robi)și stăpâni; bogați și săraci ;capitaliști -clasă muncitoare .F.interessant p.d.v.privind politica antiliberală a PNȚ .] **Mirescu** / 23 aug.'32

#Neputința guvernelor capitaliste

"Ca reprezentant al unui partid de opoziție , de esență democratică , deosebit de cele burgheze, a ajuns la convingerea că **"toate guvernele partidelor burgheze fac promisiuni și fiecare promite salvarea țării** Înșă constatarea la care ajungem noi,**după fiecare guvernare** este că, cu cât salvatorii se se înmulțesc ,**cu atât situația țării devine tot mai rea.**"(aplauze la PSD) "Această **neputință a guvernelor capitaliste** , oricum s-ar numi ele , Național -Țărănesc sau Liberal,dovedește **neputința însăși a regimului capitalist** de a organiza societatea pe baze sănătoase "(aplauze la PSD)

/PNȚ-trebuie împins spre stânga

"În aceste împrejurări, noi,socialiștii, am așteptat de la guvernul național-țărănist **mai mult curaj.**Noi trebuie să o spunem aici , în fața opiniei publice a străinătății, că **vă considerăm încă singura forță democratică**, la noi în țară , **pe care avem tot interesul**,pentru **existența clasei muncitorești** și pentru **deschiderea drumului democrației** ,**să vă împingem cât mai mult spre stînga.** **Să nu uitați** nici un moment acest **democratism la care v-ați angajat** față de țară." (aplauze la PSD și PNȚ)"Noi constatăm că **dezideratele d-voastre** , pe care d.Socor le crede destul de înaintate, **nu sunt decît niște slabe paleative** .Am să vă dovedesc , rînd pe rînd, că **ele nu sunt soluțiile momentului** "[...]

Reducerea impozitelor - măsură f. bine venită.Noii punem problema de pe poziții "de clasă " :**credeți că numai țărănimea este impusă excesiv ?**

De ce nu v-ați gândit și la impozitele orășenilor ?

De ce nu v-ați atins de **capitalurile " parazitare "** ?

În România "avem, pe de o parte,**sclavi și robi**, iar pe de altă parte, **palate și avuții nemăsurate "** (aplauze la PSD) [.....]

PNȚ trebuie să aibă curaj **să naționalizeze marile mori** (ele au profitul cel mare în agricultură !)

-**Cezar Simionescu** : **Noi mergem în cadrul programului partidului nostru** ; dacă am merge după programul dvs.**am fi social-democrați "**

-**IMirescu** :"**Nu ar fi nici un pericol și nici un rău** [.....] Între noi și dvs. , fatal, trebuie să fie deosebiri de vederi, atît în ce privește dezideratele cît și directivele , pe care vrem să le dăm economiei și vieții politice a țării "

#Antiprotecționismul PNȚ=lovirea industriei liberale

[LD :însfîrșit,iată la socialist **o schimbare de optică!** A descoperit că politica economică a PNȚ ,departe de a fi "**liber-schimbistă**", era doar un paravan sub care se ascundea dorința de a lovi industria liberală.Și mai descoperă ceva Mirescu :că măsurile antiliberale au lovit în muncitori .]

S-a vorbit în Declarația ministerială **despre desființarea protecționismului industrial.** Înțeleg prin asta **să revină la regimul liber-schimbist ?** [.....]

Cînd **Madgearu** vorbește de "deparazitare" , **ar trebui să înceapă cu național-țărăniștii din Consiliile de administrație !**

"Nu ne vom transforma noi, **socialiștii**, în **apărătorii protecționismului industrial** ,

[LD : **de ce nu ?!**]**dar să nu se facă din acesta un cal de bătaie .**

"Mai cu seamă, **vă atrag atenția să nu se facă** ceea ce s-a făcut **la 1928, 1929, 1930**,cînd d-voastre , **în prima guvernare** , **agitați mereu în contra protecționismului și parazitismului industrial**, pentru **ca să loviți în industria liberală**, de pe urma căreia însă **cei ce au suferit au fost muncitorii "**(aplauze PSD)

Pentru că aceea **n-a fost altceva decît o luptă dintre PNȚ și PNL**,pentru ca aceștia **să fie scoși din întreprinderile industriale și bancare** și ca **d-voastre să plasați partizani de ai d-voastre "** (aplauze la PSD) [.....]

" **Ce era altceva decît o luptă contra industriei liberale și contra Partidului Liberal** , comenzile pe care le-ați făcut d-voastre **în străinătate** , locomotive, poduri metalice, și o

serie întregă de alte comenzi ? **Și ce înseamnă să comandați d-voastră la Schneider -Creuzot și la Skoda ,materiale pentru ministerul armatei, de aproape 8 miliarde , care se puteau fabrica în țară ?"**

[LD : am impresia că, cel puțin în Parlament, este prima oară avansat "**scandalul Skoda** "]

I.Mirescu / aug.'32

39.)prof. N.Corodeanu (PNȚ),Senat,discurs la mesaj, 23 aug.'32

Virgil Madgearu (intervenții)

(D.S. , MO 9, șed. din 23 aug.'32, pag. 181- 188)

[LD:vezi obligatoriu la fișier **Doctrina și sistem de partide** .

Xerox și discurs complet la fișier PNȚ]

▣**Tradiția dezbaterilor la Mesaj**

Vrea să lege **cîteva reflecții** de Răspunsul care va fi remis Suveranului.

"Dealtfel , d-lor, socotesc că această **discuțiune tradițională la Mesajul Tronului** trebuie să fie purtată de **două gânduri precise** , răspunzînd la **două nevoi de viață parlamentară** ,cari nu pot fi satisfăcute , în principiu, în restul activității noastre.

Întîiu, este nevoia ca **să se examineze momentul politic și economic al țării** , este nevoia de a se discuta **metodele politice de guvernare** și a se analiza **necesitățile economice** [Bugetul] în care se zbate țara.

În al doilea rînd, este imperioasa nevoie parlamentară ca **partidele să-și spună** , cu această ocaziune,**cuvîntul lor ideologic**, să-și desfășure **doctrina lor**, care să le **motiveze atitudinea programatică."**

N.Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **Opoziția**

" Să-mi dați voie să constat , că din acest punct de vedere, **opoziția pînă acum ne-a lăsat pe noi în această adunare , într-o situație puțin jenantă** .

Sub raportul politic, am ascultat aici **un cuvînt cald și adevărat al d.lui**

Lapedatu ,care, cu drept cuvînt,**vorbea de necesitatea guvernării țării de către partide**

, dar d-sa **ne-a rămas dator cu o explicațiune** foarte importantă , asupra căreia vom reveni numaidecît.

Ceea ce este **deprimant**, d-lor, și **surprinzător**, e că **nu am auzit nimic din ideologia partidelor de opoziție.Nici un sistem de doctrină nu s-a desfășurat aici ."**

#PNL- ducist

[LD : didactic și jubilînd pentru revenirea la guvernare, **Corodeanu** arborează un stil degajat, uneori persiflant,alte ori sarcastic, dar ... invită , în fond, PNL , la rotativă .]

" Mă gîndesc la **Partidul Liberal** : **unde sunt doctrinarii d-voastre ? Unde sunt gînditorii d-voastre politici ?** Nu vorbesc numai de d-voastră, care sunteți aici, în această incintă, **vorbesc de toată activitatea d.voastră politică,în presă, în întruniri** .

Este o criză în gîndirea d-voastră doctrinară. Dar mă gîndesc și la altceva .**Din**

conflictul de doctrină , de idei, din discuția care se face în fața Adunării,

va reeși pretențiunea d-voastre de guvernare pentru ziua de mîine, și mă întreb

în baza cărei doctrine , cărei **atitudini programatice** , contrare acelei noastre,

veți avea d-voastre pretențiunea să guvernați țara ?Și unde desfășurați d-voastră,

rogu-vă, această atitudine programatică a d-voastre, dacă nu aici ?

Și dați-mi voie să mai fac încă o observațiune : **dacă consider Camera mai mult ca**

arena pasionată a politicii,consider Senatul arena ideatiunii politice ,a

vîrstei care încheagă definitiv o doctrină și care trebuie deci **expusă aici și judecată.**

Poate că **Partidul Liberal se gîndește** - cu drept cuvînt , nu-i impută nimeni **să-și ia un**

rol mult mai modest politic,acela care să ne țină în viitor locul nostru , cînd ne vom

odični pentru o altă guvernare .Nu avem nimic de zis la această pretențiune a d-

voastre " (p. 181)

#Corporatismul -Mihail Manoilescu

-**Corodeanu** : "mă întorc la **cuvintele** interesante ale **unui opozant** , de aici, ale d-lui Manoilescu...

-**Manoilescu** : Protestez contra cuvîntului de opozant (ilaritate) **Nu sunt nici majoritar nici opozant .**"

-**N.Corodeanu** : "Credeam că vă găsesc față-n față cu d.Madgearu .**Veșnic primăvăratec în politică**, este interesant **d.Manoilescu** , fiindcă d-lui este **un punct de vedere sintetic** în politică, este **un punct de intersecțiune a mai multor guvernări** , într-o politică ce se cere uitată.

"Ajuns odată în **Maturul Corp**, d.l Manoilescu s-a gîndit că aceasta îi impune , ca un omagiu pentru noi,sau ca un omagiu pentru vîrsta d-sale, **să-și formeze în definitiv și d-sa o doctrină** .Și s-a grăbit să urce tribuna și **să ne anunțe marele eveniment** .

Și dl Manoilescu, **ca doctrină, ne-a aruncat aici, așa, o frescă ușoară constituțională** , pentru viitorime.**Doamne ! Biata noastră Constituție!** Nu apucăm să o realizăm bine, s-o așezăm pe temeliiile ei,și dl Manoilescu , **grabnic ca totdeauna , îi vrea moartea.**

-**Manoilescu** : "D-voastre i-ați vrut moartea , de cînd s-a născut ,și acum vă luptați pentru ea."

Corodeanu / 23 aug.'32

«Guvernul Iorga=guv.de "tehnicieni"?!

" Nu este decît un an și jumătate de cînd împrejurările politice grele , acel **cărturar distins** , al nostru - **o minte pe care generațiunea nu le naște în mai multe exemplare -este chemat să facă o misiune** , care nu era deloc a lui : **guvernul de tehnicieni.**

D-lor, în politică **ambitiunile găsesc totdeauna formule.**Guvern de tehnicieni !

Aceasta ar însemna ca **la fiecare minister** , să fie **un specialist tehnic** ,pentru că sunt întîmplător , cîteva ministere , care ar necesita oarecum și o tehnică specială.

Dar s-a uitat ,d-lor că **tehnicianul cel mai interesant, omul de stat , omul cu preocupări constante și urmărite pentru interesele colectivității , omul cu pregătirea socială specială** ,omul care **să facă coordonarea** acestei tehnici , el neavînd poate chiar o tehnică a lui specială.

Căci dacă politica nu este o știință, este cel puțin o artă.

Și puținul bine nu a ieșit.A ieșit **haosul economic și juridic** , pe urma căruia noi trebuie să muncim ca să aducem îndreptările necesare ." (**aplauze la PNT**) (p. 183)

#Rețetele marxiste

-**Corodeanu** :[...] **o oligarhie care ne-a adus în mare parte la situațiunea imposibilă de astăzi :însăși industriile dvs. le-ați pus într-un punct mort** [...] Este poate vorba numai de **crizele acelea** care au fost **proclamate în Manifestul de la 1847 al lui Marx și Engels** ,care ziceau că din 10 în 10 ani , revin aceste crize [...] asistăm la **actul acela final** , care **după rețeta lui Marx înseamnă sfîrșitul capitalismului , trecerea lui într-o categorie istorică ?** Nu aceea a d-voastră, dle Manoilescu [...] asistăm la **o socializare cu un pas grăbit** , către un liman unde efortul individual este mai mult încadrat în efortul colectiv [...] n-am să urmăresc aici adevărul **rețetei profetice a lui Marx** , dar **adevărul acestui pas grăbit** către un liman este vizibil. [...]

Zi-i ,d-le Manoilescu,cum vrei ,[...] zi-i **socialism de stat** , zi-i **socialism de catedră** , [...] zi-i **intervenționism** ,zi-i **conomie dirijată, economie organizată** , acesta este **mersul** ,acesta este **punctul pe care trebuie să se pună** în momentele acesteia **politica țării** .Nu este un punct de vedere economic, nu este o soluție a unei probleme economice, **este o poziție politică.**

«Statele agrare răsăritene

Și acum, d-lor, desigur, că **rețeta lui Marx nu poate să fie aplicată statelor agrare.** [...]

Și **Marx a spus** într-o consultație cerută , **că țările răsăritene agrare nu urmează evoluțiunea arătată de el.**[...] priviți harta noastră economică ! [...] veți vedea întins **ogorul românesc , împărțit pe mică proprietate țărănească** și **atunci ideea de stat agrar , este așa de normală**, cum în ordinea geografică este normal să zici că un stat este muntos și altul este maritim.[...] Nu este nici o descoperire "

-**NNBotez** :Este un paragraf al demagogiei...

▫Statul țărănesc

-Corodeanu . " [...] Cum , un om care spune lucruri așa de simple , că statul nostru este țărănesc. d-ta îl numești demagog ? De ce ? Fiindcă este subversiv în mintea d-tale ? Pentru ca , de la noțiunea aceasta de stat țărănesc , ajungeți să spuneți ca dl Manoilescu : < vai , vrei să omori burghezia, ce criminal ești ! > [...]

Stat țărănesc e o expresie firească **ca o prescurtare de cugetare : este tot programul nostru pe care trăim de atîta timp.**

Ce ? Am descoperit formula acum ? [...] Să înțelegeți prin **stat țărănesc** ideea că **noi voim să trecem sub plug sau sub tun populația orășenească ?**

Cum gîndiți dvs., de îmi atribuiți mie acest lucru ?

-Madgearu : "**D-neilor fac demagogie** pe această temă , pentru că **cred că pot crea un conflict** ,de fapt neexistent, **între noi și între orașe.** Dar am să am prilejul să vă **demonstrez că nu puteți să înțelegeți ce este statul țărănesc** , pentru că **nu știți ce înțeles are noțiunea de < tip ideal > , în știința economică .**Am să vă explic, dle Botez, și aveți să vedeți că **statul agrar țărănesc nu este o formulă demagogică, ci o caracterizare realistă a societății românești .**" (p. 186-187)

Corodeanu / 23 aug.'32

▫Programul Guvernului Vaida

Cunoaște programul guvernului.Vor lucra să-l sprijine :

/O scădere a impozitelor țărănești , o replată a datoriilor țărănești , în natură ;

/ o politică bancară sănătoasă ;

/ o preocupare pentru tariful preferențial, al cărui precursor a fost Virgil Madgearu ;

/ Majoritatea va vota Răspunsul la Mesaj, și va fi gata de muncă .

N.Corodeanu / aug-'32

40.) C.Argetoianu (Uniunea Agrară) , discurs la mesaj, 24 aug.'32,

(DAD, MO 18, șed. din 24 aug.'32 , p. 447-452)

[LD : xerox rătăcit . Reconstituire din fișă.Susține , cu argumente și speculații de doctrină constituțională, legitimitatea guvernării lorga .Susține fățiș dreptul la decizie la Regelui , în mecanismul guvernamental.]

C.Argetoianu /

▫Răspunsul la Mesaj

#"Lecție" dată Coroanei

-C.Argetoianu :Remarcă o abatere , pentru prima oară, de la ritualul parlamentar consacrat , care , parcă ,ar fi o "**lecție**" dată MSR ! :

<Sire , **votul universal a desăvîrșit [...]** **corpul electoral a a făcut dovada [...]** **Tara este în măsură [...]** **să-și spună cuvîntul în toate chestiunile mari și consideră participarea efectivă la conducerea statului ,alături de Coroană [...]** **consolidare a regimului parlamentar prin aplicarea strictă a normelor constituționale .>** "Este în acest paragraf o **lecție de constituționalism** pe care **Parlamentul o dă Coroanei "**

-Virgil Madgearu (ministr,Industr.):"**Lecție** pe care **Parlamentul v-o dă dvs. și reprezentanților concepțiilor rătăcite.** Vă rog să **nu amestecați aici Coroana.Ați făcut-o destul** în timpul guvernării dvs,ca să credeți că vom mai tolera ca în Parlament **să amestecați Coroana în luptele dintre partidele politice "**

-C.Argetoianu : "Mă mențin la cele ce am spus . Nu știam că **Adresa de Răspuns la Mesaj** se îndreaptă către mine,**nu către Coroană !**(aplauze la opoziție, ilaritate) Nu știam că vorbindu-mi mie , dvs. îmi veți spune "**Sire**" și tot ce urmează (mare ilaritate) Așa că eu revin de unde m-a întrerupt d.Madgearu **și consider paragraful respectiv ca o "lecție" dată Coroanei "**[.....]

Considerînd că guvernul Vaida va fi un guvern falimentar,el cere **să se scoată din Adresa de Răspuns, "lecția" dată Coroanei "Coroana nu este niciodată bine să i se dea lecții "** (p. 451)

-V.Rădulescu(raportor) : "**Suveranul a fost informat fals asupra situației din țară.** (proteste la opoziție)I s-a spus mereu **că țara nu este coaptă ca să primească**

sufragiul universal " Noi aducem la cunoștință MSR că " în acest moment, **țara este coaptă pentru votul universal "** și că **nu va mai fi posibilă încălcarea drepturilor cetățenești.** Nu am înțeles , prin urmare , să dăm o "lecție " Coroanei ,și **nu este vorba de "ritual " ,ci de "regim parlamentar "** (p. 451)*Vezi fișier Monarhie IV*

#Frica de guvern deasupra partidelor

-**Argetoianu:** Mulțumită aticismului simpaticului nostru raportor, **lecțiunea** este dată într-un ton foarte blajin, foarte elegant,dar **nu rămâne mai puțin o lecție , un avertisment dat Coroanei, ca nu cumva să se întâmple încă o dată ca dînsa să uite ,**pe lângă Constituția țării , pe care nu a uitat-o niciodată, **ritualul** de care vorbeam adineauri ."[...]Dvs. cînd ați redactat acest pasaj, nu v-a fost frică de o revenire la guvernul lorga ,"**v-a fost frică de sistem, de idee, v- a fost frică să nu vină din nou un alt guvern în afară de partide "**

El nu vrea să abordeze decît **problema de principiu :Coroana , are sau nu dreptul constituțional de a-și alege guvernul în afara partidelor ?**

-**V.Toncescu :** Problema este dacă cel însărcinat de MSR , are dreptul să violenteze țara ,pentru a-și ticlui o majoritate .

-**V.Madgearu :** Credeam că v-ați săturat de mozaicul parlamentar pe care l-ați făcut

▫Constituționalitatea guvernului lorga

[LD:semnalînd că amănunte picante și interesante vor fi cunoscute 10 ani după moartea sa ,în **Memoriile ce le scrie ! - vezi mai jos]**

-**Argetoianu:** Guvernul lorga **nu s-a vrut un guvern care să schimbe regimul constituțional** [...]arată greutățile guvernării, criza economică

"Cînd ne-am dat seama că stările de lucruri din Europa **cer [...]** **un guvern de partid** [...] **n-am lăsat descoperită Coroana .** [...] iată de ce **am spus MSR :**

< rolul nostru s-a terminat ,Coroana trebuie să se adreseze unui partid sau tuturor partidelor, dacă se poate > (p. 450)

Guvernul PNȚ este constituțional. Coroana are voie să numească , să facă apel la oricine :guv.Vaida nr 1, guv.Vaida nr 2 dar nu este cu mult mai constituțional decît guv.lorga.[...]

-**V.Rădulescu (raportor) :**

(explică sensul pasajului)

▫Țara coaptă ptr vot universal

▫Constituția consacră regimul parlamentar

"Suveranul a fost informat fals asupra situației din țară (proteste la opoziție)

I s-a spus mereu **că țara nu este coaptă ca să primească sufragiul universal "**

Noi aducem la cunoștință MSR că " în acest moment, țara este coaptă pentru votul universal " și că **nu va mai fi posibilă încălcarea drepturilor cetățenești.**

Nu am înțeles , prin urmare ,**să dăm o "lecție " Coroanei ,și nu este vorba de "ritual " ,ci de "regim parlamentar "**(p. 451)

Argetoianu (continuă)

▫Constituția nu vorbește de partide !

-**Argetoianu:** "Pe lângă faptul insolit al acestei procedări , aș vrea să analizez dacă măcar "lecția" este justificată.Tălmăcirea acestui paragraf sună cam așa : **< Sire, ai format un guvern neconstituțional în 1931să nu mai îndrăznești să o faci încă o dată, fiindcă sufragiul universal este copt, răscopt >**nu mai știu pe din afară fraza care ați introdus-o în Adresă , ca justificare .

"Neconstituțional actul pe care l-a făcut Coroana în 1931 ? **Eu nu cunosc nici un text din Constituția noastră care să împiedice pe Suveran să încredințeze misiunea de a forma guvernul unei personalități politice oarecare.**Probă, că acum trei luni , a încredințat această misiune d-lui Vaida .N-a ales nici măcar pe șeful partidului dvs. "

"A ! **Dar a ales Coroana la 1931 un om în afară de partide ,** care a format un guvern în

afară de partide .**Scrie, undeva , în Constituția Țării Românești, că guvernul trebuie**

format din membrii unui partid ? Este poate o normă din ritualul amintit, dar în **Constituție nu este prevăzută**. Și mai este ceva ! Să nu se uite că , în 1931, Coroana s-a adresat mai întâi partidelor **"A fost un act în afară de partid , dar nicidecum împotriva partidelor"** ,deci a fost un act perfect constituțional,și a avut consensul tuturor.(p. 448) [...]

-**V.Toncescu** : Problema este dacă cel însărcinat de MSR , are dreptul să violenteze țara , pentru a-și ticlui o majoritate .

-**V.Madgearu** : Credeam că v-ați săturat de mozaicul parlamentar pe care l-ați făcut .

...Din culisele rotativei'31

(**semnalînd iar că amănunte picante și interesante vor fi cunoscute 10 ani după moartea sa , în Memoriile ce le scrie !**)

-**C.Argetoianu** : La 18 aprilie 1931 , a venit la el **Nicolae Titulescu** și i-a cerut să intre într-un guvern foarte "tehnic" , în care mai erau și alți "tehnicieni " și nici un om politic de partid ! Titulescu i- a spus atunci **că are consimțămîntul șefului PNT ,care s-a angajat să ofere Parlamentul PNT acestui guvern**

-**Virgil Madgearu** : Este cu totul altceva !

-**Argetoianu** : Dvs nu văzuserăți un impediment în guvernul de "tehnicieni -Titulescu.

Așa s-a ajuns la guvernul Iorga.PNL și-a dat asentimentul ...

-**Madgearu** : "Adevărul este că PNT nu avrut să sprijine un guvern din care făceați dvs parte.(aplauze , ilaritate)

-**Argetoianu** : dl Madgearu este foarte inabil.Va să zică **PNT ar fi sprijinit un guvern fără mine ! Deci nu era un principiu politic !**

≠Guv.Iorga = guv.constituțional, legitim

-**Argetoianu** : "Guvernul Iorga a fost **aprobat de Coroană** ; a fost apoi aprobat de **opinia publică** (alegeri) ; a fost **aprobat de PNT, de PNL** (care a făcut cartel cu guvernul) și **de d.Titulescu** , "factorul consultativ constituțional român "(mare ilaritate)

Coroana a recurs la acest guvern pentru **2 obiective foarte "tehnice "** :

/ **capitalul străin/conversiunea datoriilor agricole**

Guvernul Iorga nu s-a vrut un guvern care să schimbe regimul constituțional , care să permanentizeze acest regim ,ci era un guvern "**dezlegat de greutățile oricărei cîrdășii politice** " ,deoarece și partidele politice traversau momente de criză , de frământări organizatorice interne.

-**Pompiliu Ioanițescu** : Partidele erau în concediu ! (mare ilaritate) (p. 449)

-**C.Argetoianu** : arată greutățile guvernării, criza economică [...]"Cînd ne-am dat seama că stările de lucruri din Europa cer [...] un guvern de partid [...] n-am lăsat descoperită Coroana [...] iată de ce am spus MSR : < **rolul nostru s-a terminat , Coroana trebuie să se adreseze unui partid sau tuturor partidelor, dacă se poate** " >

Noi am avut înțelepciunea să plecăm la momentul potrivit. (p. 450)

Argetoianu / 24 aug.'32

≠Guvernul Vaida =aidoma guv.Iorga

-"Prima electorală"-făcătoarea de majorități !

[LD: punct ochit, punct lovit !Să nu uită că legea electorală cu a sa "primă" hulită , fusese opera guvernului Averescu , explicit a lui Argetoianu . Chiar dacă este sub forma unor butade , exprimă adevărul gol-goluț și mai exprimă și o realitate :**fără "primă" , nici un guvern**(de partid sau nu) **nu-și putea alcătui majorități !** De aceea nu s-a scos .

Și atunci... unde este poporul "copt" ptru vot universal ?]

190 de deputați PNT sunt "oamenii mei " ;unde ați fi ajuns fără oamenii mei și ai dlui HORoth ?

-**Vaida** : Îți revendici paternitatea majorității !?

-**Argetoianu** : "Nu, că sunt bătrîn.Spun numai că **grație mie nu s-a votat suprimarea primei .**

-**Vaida** : **Sunt copiii din flori** ai d-tale ; pentru mine sunt **copii legitimi** .

-**Argetoianu** : Ne-am înțeles ; **eu sunt tata** și d.**Vaida este mama** " (mare ilaritate)

-**Mihalache** intervine . Îmi dai voie ...

-**Voci** : "**Moașa !**" (mare ilaritate)

-**Mihalache** : "**Mama este totdeauna sigură ,și cu realitatea , pe cînd tata este cu iluzia** "

(ilaritate)

-R.Franasovici : "O realitate **bastardă**" (mare ilaritate)

-PNL era îndrituit la putere

-**Argetoianu** : **Guvernul PNT mai are o racilă**. Conform tradiției rotativei ,trebuia să vie la guvern **cel mai puternic partid de opoziție, adică PNL** . **Rîndul nu era al PNT, ci al PNL** ,care, în alegerile lorga-Argetoianu, **a avut ,pretutindeni, mai multe voturi decît PNT**

-**Madgearu** : Numai în Moldova !

-**Argetoianu** : Au fost 6-7 alegeri parțiale, și **pretutindeni PNL a cîștigat !** "

Cea mai bună dovadă că nu era rîndul PNT , este că **d.Maniu nu a vrut să ia răspunderea guvernării** . [...]D- lui, ca "**apostol al constituționalismului** " și-a dat seama că **regimul actual PNT nu mai este constituțional.**"

-Precedentul "dozajului" provinciilor

"Dacă PNT obținea - fără ajutorul meu și a d-lui Roth - 75-80 % din voturi , **dl Maniu ar fi primit guvernul** .Dar așa " dl Maniu nu vrea să fie astăzi prizonierul meu și ald-lui Roth " **Dvs sunteți bine veniți , la locul dvs, dar aveți nu o justificare constituțională, ci una istorică** " [Face o evocare a **practicilor de după 1859** , cînd era mare grijă la " dozarea " în guvern a **moldovenilor și muntenilor** .]

"Istoria se repetă și **Coroana a fost cuminte** că , în vremurile acestea teribile, **s-a îndreptat spre ardeleni**.Eu cred că **partidul dvs** , așa cum este format, era desigur **cel mai chemat să dea cea mai nimerită formulă pentru un guvern de faliment** "[.....] În momentul de față , pivotul oricărui guvern , este ministerul de finanțe .Să dea Dumnezeu ca ministrul de finanțe să aducă noroc țării (p. 450-451) C.Argetoianu / 24 aug.'32

41.)H.Otto Roth (PNG, cartelat cu PNT),la mesaj, Cameră ,24 aug.'32

(DAD, Mo. 16, șed. din 24 aug.'32 , p 391-395)

[LD :lipsă xerox ; reconstituire fișe.Poziția sa este destul de stîmjenitoare , datorită **tradiționalei alianțe electorale cu partidul de guvernămînt**.

Va trebui , cîndva , să trag niște concluzii privind această "**tactică săsească** " ; în ce măsură i-a creat **o situație privilegiată** în România, **precum în Transilvania sub trecutul regim austro-ungar** .

[LD:adaos 26 oct.2006:aceeași politică "săsească" a adoptat-o UDMR după 1989,și a reușit, cu destulă abilitate, să-și realizeze pas cu pas ,dezideratele.

Acum cînd scriu este un mare scandal pe cererea UDMR de a se face referendum și autonomie teritorială în secuime.]

HORoth / 24 aug.'32

▣ **Guvernul Vaida**

/Program "cuprinzător" dar "vag"

Programul guvernului este cuprinzător și **nu lasă nimic de dorit** dar ...

este **stilizat în termeni atît de vagi** încît este greu să te pronunți ;

Guvernul "inandins" nu vrea " să ridice vîlul " despre adevăratele sale intenții ,pentru a nu înlesni opoziției o luptă parlamentară , de la început.

De aceea PNG se va referi la "**propriile dorinți și pretenții** "

#Optimism nejustificat

/ Privind situația economică ,**guvernul face o mare greșală** , înfățișînd **un prea mare optimism**,în contrazicere absolută cu faptele timpului.Încrederea va reveni în societate numai dacă i se vor arăta **soluții radicale**.Constat cu regret că **guvernul nu apucă pe acest drum.**"

#Aparat birocratic,cheltueli, lux

Prima măsură care s-ar impune : **reducerea cheltuelilor bugetare** (stat, județ, comune) la un minim real .Dar **nu prin reducerea salariilor** , ci **prin suprimarea unor funcțiuni și desființarea unor instituții de stat** ,care n-au nici un drept la existență .

În România numărul funcționarilor întrece cu mult orice țară ;O armată întregă de insepători, trântori În fiecare județ, **Camere profesionale** (fără nici o atribuție !) - **un lux ce nu ar trebui să și-l permită**

H.Otto Roth / 24 aug.'32

42.)prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32

(D. S., M. O. 9, șed. din 24 aug.'32, p. 199- 204)

*Notă.I.Botez

[LD : este profesor universitar ,specialist (nu știu la ce disciplină) în civilizație engleză . Are rigoare, argumente,și mult bun simț I.Botez, căruia i se spunea " Iancu" ,se autocaracteriza reprezentant al **burgheziei**, în dublă calitate :**industriaș și comerciant** ;se declară și **ultimul "generos "** (a fost printre fonadatorii "Veții Românești " și prof. lui M.Manoilescu]

▫Atmosferă senatorială

-**prof.Costăchescu** (președ.Senat) - îi dă cuvîntul.

-**I Botez** : "Eu nu am să adaug un discurs pletoric asupra chestiunilor discutate , prevăzute în Adresa de Răspuns la mesaj și programul guvernului ; nu am să încep , blamînd sau elogiînd libertatea alegerilor ;nu am să pun nimic pitoresc ,la dantescul tablou zugrăvit aici ,al catastrofei economice din țară ;nu am să dau alarma asupra apărării naționale , cum a făcut d.general Rujinski ;și nu am să aduc rechizitorii , nici nu am să pecetluiesc stigmat pe fruntea nimănui și pe istoria vreunui partid.

" [...]**d.Alexandru Lapedatu** , a expus aici , ca răspuns la campania care s-a dus împotriva acestui partid ,cu **temperament de istoric obiectiv**, făcînd bilanțul realizărilor istorice ale acestui partid și a fost aplaudat chiar și de dvs.

Tonul blînd și obiectiv , a făcut să fie recunoscute aceste fapte , căci **acest partid are trei părți din viața lui trecute în istoria țării și este, poate , o mîndrie pentru toți** , nu numai pentru Partidul Liberal.

Eu am rămas **profund mulțumit de această obiectivitate a Senatului, pe care nu o găsim în Cameră**, unde **temperamentele sunt mai aprinse**, și unde **sufletele încă nu s-au descărcat de lupta electorală**,care totdeauna **înveninează neuman sufletele omenesți**.

-**Ștefan Graur**(ziarist) : Dacă ați pune de acord atitudinea "Viitorului" cu frumosul discurs al d.lui Lapedatu !

-**I.Botez** : Vă rog să nu mă întrerupeți ! Dlor senatori , **dar ieri a bătut un vînt de la Cameră, și aici**,și atunci, cînd oameni , care își recunoșteau meritele și chiar greșelile - și d.Lapedatu le-a admis chiar în inventarul istoric bogat al acestui PNL , căci nu se poate - și atunci **aici,de la această tribună , un coleg universitar a aruncat mînușa [Corodeanu]**, și a spus : **< Dar ce partid este acesta , care nu vine cu această ocaziune solemnă cu o ideologie ? >** Și ceea ce este curios, **a găsit lipsă de ideologie și la d.Manoilescu** , care, slavă Domnului.....

[El se va mîrgini să le lămurească, - fără nici o referire la PNȚ -]

I.Botez / 23 aug.'32

43.)C.Rădulescu-Motru (PNȚ,raportor),discurs concluziv ,Senat, 24 aug.'32

Intervenții : **Al.Lapedatu,NNBotez** ,

(D.S. , MO 9, șed. din 24 aug.'32, pag. 204- 210)

[LD, 28 oct.2006. Fondul pe care revăd și completez comentariile

Am terminat de recitit a doua oară ,**Abadon exterminatorul** , și Ernesto Sabato parcă nu mă mai captează ca atunci cînd l-am citit ptr prima oară cu pixul și făcînd adnotări (1986).Pășesc la fel și cu alte cărți pe care le recitesc ...

Vârstele lecturii ? Conjuncturile lecturii ?

Măine se întoarce de la simpozioane (Franța, Spania)**Ioan...** care se chinuie să introducă în domeniul informaticii explicative ... "**procesul comunismului**"

Aseară (TVR-1) l-am ascultat (la telefon)pe **Paul Goma** care în 5 minute a rostit propria listă de lichele contemporane , mai nocive (spune el) decât securiștii -torționari ce l-au persecutat :Manolescu, Liiceanu,Dinescu,Pleșu, cu toată cohorta lor de intelectuali

...România este în prag de intrare în UE.La Cotroceni tronează ca președinte , ex marinarul **Traian Băsescu** .La guvern ,liberalul **Tăriceanu** .Poporul "suveran" a votat de toate :democrați (Boc!), conservatori(Voiculescu!), social-democrați (Geoană!),naționaliști (Vadim Tudor!),unguri (Marko Bella!)ș.a.ș.a.

Pe banca de rezerve,dau din coate "tinerele speranțe":Gușă, Becali,Șandru, Ponta ,Olteanu,ș.a. ș.a.Ziariștii , analiștii,aruncă "bombe" , "fumigene"...Vorbe.vorbe . Singurul care nu-și revine este PNL, partidul ce -firesc - ar fi trebuit să aibă cele mai multe voturi din partea unui electorat "rural" .Se ceartă ca la ușa cortului, își dau lovituri nu sub centură ,ci direct în figură, pe ecran :criminali (Iliescu ! Roman! ,Stănculescu!) securiști (Mona Muscă! Vosganian ! Coșea !)corupți (Năstase! listă lungă ..),mincinos (Iliescu ! Băsescu ! Tericeanu!)...ba tu, ba el, ba celălalt ... Cunosc pe viu actorii din această scenă ce se prelungește la noi de , în curând ,17 ani. Știu (văd) ce preț au cuvintele ,făcute nu să explice,ci să ascundă, să mistifice, să manipuleze, să deruteze .

OARE, din acest p.d.v. , există vreo deosebire între "piesa" ce se joacă azi , și cea ce se juca acum 70 de ani ?

OARE, din p.d.v. al caracterelor politice, **Carol II -Iorga...Duca/Maniu ...Vaida-Argetoianu-Mihalache-Rădulescu-Motru/Lapedatu ...Madgearu / Manoilescu ...CZCodreanu /ACCuza ....Călinescu/Iamandi ...sunt prototipuri ale clasei politice românești ? OARE ce lecție de istorie vreau să scot eu la lumină !?]**

*Notă.C.Rădulescu Motru

[LD:dau această notă (Cf. Dicționar Predescu), eventual la Etică sau la Doctrine Completează obligatoriu cu soarta lui după 1944, din dicționarul lui Cicerone Ionițoiu] Prof.de Psihologie la Univ.București;dr în Filozofie la Leipzig;abilitat docent în Psihologie, Etică și Istoria filozofiei ;membru al Academiei Române((1923) A scos revistele *Noua revistă română,Ideea europeană,Revista de Filozofie* " Președinte al Academiei Române (1938-1940) . Operă:*Cultura română și politicianismul*(1904),*Psihologia industriașului* (1907),*Doctrina conservatoare* (1907),*Poporanismul politic și democrația conservatoare*(1909) ,*Sufletul neamului nostru* (1919) ,*Psihologia ciocoismului* (1911) ,*Concepția conservatoare și progresul* (1923) ,*Țărănismul, un suflet și o politică* ((1924),*Ideologia statului român* (1934), *Românismul* (1936)

▣Dezbaterile la Mesaj

-Aprecierea alegerilor libere

-Încrederea în guvernul Vaida

" În aparență, rolul meu ca raportor este foarte ușor în ocaziunea de față. **Răspunsul la Mesaj** cuprinde în esență întâi **afirmarea alegerilor libere** și în al doilea rând **încrederea pe care o are majoritatea Senatului în activitatea guvernului** , care a urmat guvernului de alegeri.

" În amîndouă aceste privințe ,din vorbitorii dinaintea mea , reprezentanți ai diferitelor partide, nu am întîlnit , în ceea ce privește *Răspunsul la Mesaj*, **nu am întîlnit critici acerbe**,dimpotrivă ,de unde , în primul rînd, **Partidul Liberal, la deschiderea sesiunii , lua o pozițiune fățiș dușmănoasă guvernului**, printr-o **declarație** , în care se cuprindeau fraze foarte îndrăznețe - ca să nu le zic altfel -**astăzi nu se mai găsește nici o urmă din frazele acelei declarațiuni.**"

Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

#Obiecțiile Iorga-Argetoianu

"Cel care **ar fi trebuit , mai ales, să vină să ia poziție contra noastră**, ar fi trebuit să fie **partidul care a plecat de la putere , partidul d-lor Argetoianu și Iorga** . Acel partid , însă, care a fost indicat să ne facă critica,**acela lipsește cu desăvîrșire de aici**. Reprezentantul său, **dl prof.Iorga**, care este senator de drept,**nu găsește de demintatea sa să vină să ia poziție în această chestie "**
- **O voce** : A cerut concediu " (p. 205)

#Obiecțiile PNL

"Pe cînd se vorbea din gura simpaticului nostru coleg , dl . **NNBotez** , în declarațiunea aceea, **că formațiunea reprezentată de d-l Vaida -Voevod a fost de la început considerată ca o îndrăzneată încercare de mistificare** și că **această soluțiune** , adică formațiunea d-lui Vaida -Voevod , **este o sfidare politică**, care are să ducă la încătușarea voinței naționale, în **discursurile foarte moderate** , pe care le-au ținut reprezentanții Partidului Liberal -**dl Lapedatu** și acun înaintea mea **dl Iancu Botez -a dispărut cu desăvîrșire această amenințare , această atitudine...**

-prof. Al. Lapedatu : "Dar dle coleg, **tocmai de aceea am făcut declarațiunea** , ca să nu mai discutăm."

-prof. Rădulescu-Motru : "Tocmai. Eu constat că de aceea îmi este rolul meu ușurat în această privință, pentru că **dvs. ați luat un ton conciliant** și , prin aceasta, în parte, nu zic că trebuie numaidescît să votați Adresa, dar , în parte, **concedați , că ceea ce ați afirmat la început , prin declarațiune, nu era de susținut** , cînd este vorbă de răspuns la Adresă. "

-Lapedatu : " Dați-mi voie numai o simplă rememorare. Am început cuvîntarea mea , **făcînd rezerve asupra primului pasaj** din Adresa de Răspuns la Mesaj , pe care ați redactat-o dvs., și am spus că **pe chestiunile acestea părerile sunt împărțite**, și în ceea ce privește pe noi, **chiar opuse**. În ceea ce privește **toate celelalte pasagii**, am spus că **sunt de ordin atît de general** în ce privește interesele țării , încît nu cred că există deosebiri prea mari între majoritate și minoritate , și , în felul acesta , **am explicat de ce nu stăruiesc asupra Adresei și de ce voi dezvolta chestiuni care domină viața noastră politică.**

-Rădulescu-Motru : " În afară de acesta, iubite coleg, prin discursurile d-tale **ai lăsat să se întrevadă că sînt puncte comune** , care ne apropie, și ai simpatizat cu aceste puncte comune.....

-Lapedatu : "Armata, politica externă..."

-Rădulescu -Motru : Anume, cum ziceați, **restaurarea drepturilor partidelor** , pe care ai dat-o sub înfățișarea că ar fi, natural, **și cu acordul nostru** , și al doilea, **intrarea în constituționalism** , care este **un punct pe care nu vă diferențiați de noi "**

-Lapedatu : **Și dvs se pare că apărați același principii** (pag. 204) [.....]

-Rădulescu-Motru : "Eu mă ocup în special de **Partidul Liberal**, pentru că este cinstit ca noi, majoritarii, să ne ocupăm de acest partid. El este cel mai bine reprezentat în Senat, pe cînd ceilalți nu sunt reprezentați aproape deloc. **El are reprezentanți de elită, și , natural, mai ales pentru trecutul său, i se cade cu desăvîrșire această stimă. [...]** **în Senat , la noi, ei sînt purtătorii de cuvînt ai opoziției.** Noi, majoritarii, avem să ne ocupăm de ceea ce -aș zice- **opoziția oficială din Senat** ne spune , ne critică."

-"Rotativa" PNL/PNȚ ?

"Sub cuvîntul pe care l-a întrebuițat onorabilul nostru coleg , dl **Al. Lapedatu**, că trăim astăzi o **restaurare fericită** , în ceea ce privește **reintrarea partidelor în drepturile lor**, pîn la un punct, **s-ar părea că se înțelege că noi am conveni și am primi cu plăcere ca Partidul Liberal să îndeplinească** și de aici înainte , în viața Statului Român, **rolul pe care l-a avut înainte**. D. Lapedatu n-a întrebuițat cuvîntul, dar **a cam lăsat să se înțeleagă că revenirea la practica veche , de alternare între două partide de guvern , ar fi tocmai îndreptarea vieții noastre politice**. Nu zic că acestea ar fi fost cuvintele, dar cam la aceasta s-ar reveni.

-Lapedatu : Personal, **sunt pentru alternarea la guvern a partidelor de guvernămînt. Pot să fie și mai multe**, dacă ar fi vrednice de a guverna .

-Motru : Se înțelege că, din moment ce sînt pentru aceasta, s-a considerat că revenirea Partidului Liberal în drepturile sale de odinioară , este pentru fericirea statului român. Ați avut pe urmă, d-le Lapedatu, și rezerva că **considerați chemarea PNȚ la guvern - și nu a PNL - o greșeală.**

-Lapedatu : Eu n-am zis așa .

-Motru : Din moment ce s-a renunțat la guvernul de tehnicieni și s-a restaurat viața politică veche [...] **ar fi trebuit să fie chemat acum PNL**

-Lapedatu : Eu am zis că **soluțiunea care s-a dat este o soluție constituțională ; că nu aceasta este soluțiunea cea mai potrivită** ; eu n-am zis că trebuia să venim noi la guvern ; **să se restaureze guvernele de partid** . Acesta era p.d.v. susținut de mine.

-Motru : atunci probabil am confundat o conversație particulară"[...]

C. Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

- "Dirijism/ etatism "

[LD : argumentație șubredă ,reziduri de junimism,conservatorism,melanj de intervenționism -etatism,suport pentru doctrina economică a partidului, a lui Madgearu Vezi pe larg la fșier Doctrine]

" **Ideologia aceasta** [liberală] a primit **un plumb în aripi** , cu războiul mondial.[...] s-a constatat că **este ceva imperfect**, în anticipațiunea viitorului.**Spiritul de industrializare** ținea seama numai de producțiune ,și nu ținea seama de distribuțiunea produselor.[...] A produce, fără să te gîndești unde merge producțiunea ta, cum se valorifică producțiunea ta, înseamnă să ajungi foarte ușor la anarhia producțiunii. Și după război, imediat, iată că constai peste tot în Europa ,**un spirit antiliberal**. **Liberalismul acesta care ducea la individualism, este peste tot criticat**.**În loc de spiritul burghez**, de economia în spirit liberal, **se vorbește de economia dirijată , de contingentare, de raționalizarea producțiunii**, și, în sfîrșit, cuvîntul care s-a răspîndit, **de etatism**, în contra concepției de stat simplu polițai.**Acest spirit nou, nu l-ați putut apropia de dvs "** [...] Vezi pe larg la fșier Doctrine
Rădulescu -Motru

- "Economie dirijată "

[LD :Culmea ! Ditamai profesorii universitari ! Iar junimistul travestit în țărănist,făcînd apologia dirijismului și combătînd PNL de pe pozițiile conservatorilor !]

" **Sunteți anchilozati în programe**,și văd pe prima pagină a ziarului "Viitorul" ,tratată **etatismul drept o criză morală societății de stat** .Sunteți pentru **statele care se interesează de nimic altceva, decît de producțiune**, și articolul este scris de un fruntaș al dvs, Cezar Popescu , mi se pare...

-**Madgearu** : Nu Cezar,**Ghiță Popescu**, este singurul doctrinar care îl are PNL !

-**Rădulescu -Motru** : "Ei bine, nu aveți nici o încredere în viață , nici o încredere.

Și toate aceste direcțiuni noi vă fac oroare ; de cîte ori auziți de **economia dirijată , de etatism, de contingentare**.Cînd auziți că se plănuește **uniunea popoarelor din Europa Centrală** , toate acestea vă fac oroare.**D-voastră sunteți vechea școala liberală** , care a trăit cu acest ideal, producțiune să fie !

-**prof.Lapedatu** : " Atunci noi **suntem niște retrorazi**, nu mai pricepem nimic !"

-**prof.Rădulescu -Motru** : " Îmi pare rău să vă spun, dar ați găsit cuvîntul : **Sunteți niște retrograzi** :aveți rolul pe care vechiul Partid Conservator -nu junimiștii - îl aveau față de d-voastră " [...]

Rădulescu -Motru

Al.Lapedatu / 24 aug.' 32

-Țărănism versus liberalism

[LD : nu-mi pot explica de unde izvora această încăpățînată și mioapă atitudine . E adevărat, multă vreme reciprocă.Dar ,după experimentarea guvernului de " tehnicieni " ,după presiunile pe Carol le făcea întru distrugerea pluripartidismului,această mioapie nu mai era scuzabilă **Și totuși**]

-**Motru** : "Ceea ce voiam să constat era numai că **ideologia d-voastră** , cum foarte bine s-a zis,**și-a avut rostul în trecut.Sunteți un partid al trecutului**

-**NNBotez** : "Din moment ce **am dat expropierea și am dat votul universal**, nu mai suntem un partid al trecutului "

-**Motru** :"**Ideologia d-voastră vă oprește ca să înțelegeți și să colaborați** cu sinceritate **la progresul** pe care-l așteaptă societatea de astăzi , în ziua de mîine "

-**NNBotez** : "Dar **cu ce sunteți dvs partid de evoluție** ? Dovediți aceasta. **Sunteți de 10 ani partid politic** ,dar **nu ați făcut nimic în țara aceasta**.Care vă este dreptul de a spune că **sunteți partid de evoluție și de progres** ?Dovediți aceasta în fapt, nu cu vorbe și cu contestațiunea meritelor altora. "

-**Motru** : " Din moment ce vă găsim **astăzi cu vechea ideologie , cu vechiul program** , fără ca să contestăm de loc meritele d-voastră.În trecut, fără să vă contestăm aceasta, vă spuneam pur și simplu că **nu sunteți partidul care să puteți** , de aici înainte,**să luați direcțiunea în viața politică a acestui stat**.

[LD : aha! Dar care era un alt asemenea partid ? !]

De aceea, **dezideratul** pe care pe ascuns , îl gîndea reprezentantul Partidului Liberal, **de a vedea alternanța partidelor** , a celor două partide , și , în orice caz, din această alternanță ,să nu lipsească PNL, **pentru noi** , ni se pare , **ar fi o greșeală , în politica țării** ;cel mult, Partidul Liberal , poate fi de un mare folos , **într-un guvern de uniune**

națională "

-Lapedatu : "Aceasta nu depinde de dvs, ci de vrednicia noastră.De aceasta depinde rolul pe care îl vom juca în viața politică "

-NNBotez : **Repartizați roluri partidelor, și ne dați și nouă rolul acesta ?** Mulțumim foarte mult."

-Madgearu : " De ce nu sunteți curioși ca să vedeți cum vă situăm noi ?Astăzi vă situaază d-l raportor.**Miine vă asigur că vă voi situa eu ."** [.....]

Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

Statul Țărănesc.

[Pornește de la aceeași premisă falsă că PNȚ este **primul partid care se preocupă de țărani !** În rest, mai mult ce nu este "statul țărănesc" , decît ce este !

Doar situarea aceasta la **CENTRU** eșicherului politic poate fi un punct de referință]

"Noi, în Țara Românească, **nu urmărim și nu ne plasăm nici la extrema dreaptă și nici la extrema stîngă.**Noi căutăm , în formula care s-a întrebuițat aici, de < **Stat Țărănesc** > , nimic altceva decît **o dirijare a economiei statului nostru , în așa fel ca să ridicăm clasa țărănească.**

" **Noi n-avem pretențiunea** ca să facem așa , **ca să ne dăm un ideal în stat,** din care să decurgă pe urmă , în mod logic, **toate funcțiunile statului ;noi,** pur și simplu, **numai constatăm că cei ce au guvernat pînă astăzi, n-au îndeplinit toate funcțiunile,** pe care statul avea datoria să le îndeplinească ; **nu s-a ocupat decît de producțiunea industrială și comercială.**

" **Noi voim să facem ca și acele funcțiuni ale statului , funcțiunea culturală , funcțiunea de educațiune, funcțiunea de gospodărire țărănească ,**să vie în ajutor, pentru ca **clasa** cea mai numeroasă să poată **să-și aibă rolul ei în stat - și principalul rol -**(pe care îl expune și reprezentantul industriașilor din Țara Românească [**senatorul de la Camerele de Comerț, Mircea**] este ca să facă din ei , pentru interesele lor, **să facă din țărani clienți și consumatori ,** pentru producțiunea industrială. **Dacă vom putea face din țărani un client bogat, din momentul acesta avem o soluțiune la criza industrială ,** care bîntuie peste tot.)

"Prin urmare, d-lor, **prin stat țărănesc , noi nu punem o utopie** înaintea ochilor.

Pur și simplu **formulăm numai că între funcțiunile statului , acelea care caută să protejeze clasa țărănească ,** trebuie să aibă un primat în viața noastră publică. **Cu atît ne mulțumim noi astăzi .** Acesta este rolul nostru în momentul de față.

"**Ce va fi în viitor :** noi nu suntem utopiști să clădim pentru ceea ce va fi de aici încolo, cîteva secole.D-voastră, **liberalii , nu ați reușit să guvernați decît 50 de ani** în Țara Românească.Noi nu putem să facem decît tot așa , **să credem că formula noastră va fi valabilă 100 de ani.**D-voastră sunteți morți acum.Vom fi și noi morți , după o sută de ani , și vor veni alții " (p. 208) [.....]

C.Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

PNȚ versus PNL:Constituționalism

"Pentru **ca să ajungem să realizăm idealul nostru** [statul țărănesc] , o condiție este neapărată.Și aici **ne întîlnim iar cu un deziderat** pe care l-a exprimat simpaticul nostru coleg, dl **Lapedatu.**D-sa cere ca, constituționalismul să se afirme din ce în ce.

Da. Și noi o cerem aceasta. Dar și aici este **o diferență .**Și aici **nu vrem să luăm lecțiuni de la dvs.**Constituționalismul d-voastră din trecut **nu ne servește nouă , ca model de aici înainte.** "Ce însemnează a fi constituțional ? Lucru foarte ușor :a aplica Constituțiunea în litera și în spiritul ei.Suntem cu toții de acord. [...]

Apoi tocmai de aceea zic :**cine a păcătuit** mai mult în trecut **decît dvs,prin neaplicarea sinceră a Constituției ?**Cine a avut în politica țării **persoane care s-au crezut deasupra legilor ?**Nu ați avut **șefi de partid ,** care-și constituiseră **dinastie ?**

Nu ați avut **oameni** care , din legile țării, și-au gospodărit foarte bine **interesele lor ?**

Nu ați avut oameni care , grație legilor, **prin coinetresare, s-au îmbogățit ?**(p. 209)

Rădulescu-Motru / aug.'32

#Legislație liberală anticonstituțională.

[LD :și la acest capitol,Motru... devine " junimist" , mai mult... "conservator !]

" Apoi, d-lor, legile trecute ale noastre păcătuiau prin următorul fapt:**în fiecare lege erau articole pentru persoane.**Acesta era **adevărat anticonstituționalism .**Nu era lege care să fie făcută numai în vederea intrereselelor generale ale statului. **Mai toate își aveau**

tîlcul. Legea exproprierii era o lege specială ...

-Madgearu : Legea minelor din 1924, avea articole cu cheie ...

-Șt. Graur : Legea tramvaielor comunale...

-Madgearu : Articole speciale privind " Steaua Română " ...

-Motru : Legea asigurărilor muncitorești "(a lui PPCarp), făcută "facultativă "...

Legea autonomiei universitare , în spatele fiecărui articol, un interes !

Legea învățămîntului (dr-Angelescu) făcută cu ușile închise

Constituționalism era practica dvs veche ,cînd miniștrii erau aleși după rudeniile de familie ?" Ei bine, **constituționalismul acesta nu-l vom imita noi.**" (p. 209) [.....]

Rădulescu-Motru

▣PNȚ/PNL-rotativă ?!

-NNBotez: Repartizați roluri partidelor, și ne dați și nouă rolul acesta ? Mulțumim foarte mult."

-Madgearu : "De ce nu sunteți curioși ca să vedeți cum vă situăm noi ? Astăzi vă situați d-l raportor. Mîine vă asigur că vă voi situa eu ."

- Lapedatu : "Am buna cuviință de a asculta și nu cred că se poate plînge cineva în acest Senat, unde sunt pentru a patra sau a cincea oară, că m-am abătut de a această linie. Nu am obiceiul de a întrerupe. Am ascultat cu toată răbdarea. Dar cînd aud de la această tribună pe dl raportor al majorității , la discuția de la Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului, că face din politica lui Spiru Haret o politică de cămătărie, că acesta a fost idealul lui Spiru Haret, pot tăcea ? Pot asculta fără să protestez ?

-Motru : "Nu ați înțeles. Sunt dator din nou să revin , fiindcă am crezut că fac numai o aluziune..."

-Lapedatu : "De memoria lui Haret nu se poate vorbi așa !"

-Motru : "Haret are destule merite, însă idealul lui n-a întrecut idealul urghez. Această am vrut să spun. S-a subsistat cu desăvîrșire idealului d-voastră , de liberal, în economia politică, idealul școlii liberalismului. Dacă d-voastră ziceți că această ideologie este de cămătar, și Haret rămîne un cămătar, dar, atunci, sunteți cu toții , tot partidul, de cămătari "

-Ștefan Graur(ziarist) : "Interpretarea d. voastră, dle Lapedatu, este iudaică " Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

▣"Stînga" "Dreapta "

[LD :reproduc tot ce a spus. Pentru Motru , aceste doctrine, curente, partide nu erau decît "soluții simpliste " sau, în orice caz, lipsite de interes.

Lupta principală a PNȚ trebuia dusă contra PNL, de aceea tot tirul era îndreptat contra sa. De aceea, pe celelate le expediază sumar, și , în anumite conjuncturi, se folosește de ele în combinații electorale (ba cu PSD , ba cu G de F)

LD; 29 oct.2006 .Acum că toate sistemele s-au consumat , putem constata deplasarea acestor curente pe axa formală STÂNGA-CENTRU -DREAPTA .

Vezi cum am rezolvat eu această schemă , cum am argumentat-o , la Doctrine politice și Sistemul de partide, și cum i-am explicat astă noapte lui Mircea , scandalul istoriografic ce-l voi provoca cu schema mea aplicată partidelor românești din epocă:

Extrema stg. Stg Centru-stg ....Centru -drpt ....Drpt .... Extrema drpt
PCR, G de F* PSD PNL PNȚ PNA, PND LANC

Faptul că PCR și G de F sunt la **extrema stînga, anticapitalistă**, deosebindu-se doar prin naționalism (legionarii) internaționalism(bolșevicii) ;

Faptul că în partidele de centru coexistau curente de stînga și dreapta :neoliberalism

-solidarism-intervenționism -protecționism (la PNL) și conservatorism, țărănism, liberalism (la PNȚ)

" Acum, d-lor, în cursul nou al timpului, ca să zicem, în **ideologia nouă**, în **sufletul politic nou**, s-au produs diferite partide, în diferite țări. Noi, n-avem pretenția, noi, PNȚ, să fim prima formație care **s-a alcătuit pe baza ideologiei noi.**

Sunt în această direcție , **o extremă dreaptă**, retrograzii ,și **o extremă stîngă**, foarte avansați.

#"Naționalism antisemit "

" Au căutat unii ca să complinescă această **unilateralitate a școlii liberale** ,căutînd o **dirijare a economiei într-un fel de naționalism**, pe cît se poate de exagerat , și s-au

gîndit la **naționalismul integral**, în înțelesul mai mult de **naționalismului antisemit**." Și această școală urmărește ca să scape de toate defectele , pe care le avea vechea școală liberală, însă **într-un mod simplist**, caută soluția. În ce constă această soluție ? "Dacă astăzi populația din țară trăește rău, cu toată supraproducția - eu contest supraproducția , zic că sunt produse fără valoare -dacă se constată acest fapt, ei bine, **conflictul, după antisemiți, îl putem elimina dînd la o parte o seamă de cetățeni , pe care îi considerăm acaparatori. Este o soluție simplistă de tot.**" Ca să trăiască bine românul în Țara Românească, **profesorul Cuza zice să dăm afară pe < jidani >.**" Este aceasta o soluție ? Dar , cu toate acestea, este soluția multor state din Europa : **este o soluție simplistă, dar este o soluție.** "

#" Corporatismul "

"O altă soluție este aceea pe care ne-a făcut s-o întrevădem colegul nostru simpatic dl **Manoilescu : reîntoarcerea la corporațiuni .**

-Ștefan Graur : "Evul Mediu ! "

-**Motru** : " Orișicît s-ar putea aranja **acest corporatism** , el nu poate scăpa deloc de critica că, totuși , **nu poate să răspundă timpului de astăzi**. Este prea complicată activitatea economică a timpului nostru, ca ea să se poată dirija și raționaliza numai prin simpla stabilire din nou a corporațiunilor. **Dar și aceasta este o soluțiune.** "

#"Socialismul " , "Bolșevismul "

" Însfîrșit, **la extrema stîngă**, avem **toate școlile socialiste** , **avem școlile socialiste internaționale** , **pînă la bolșevism**, care este, nu-i așa ? extrema stîngă pentru noi." (p. 208)

▣Rege constituțional

"Se înțelege, d-lor, **nu este constituțional** și ceea ce , prin Mesajul trecut, ne spunea d prof. Iorga, de a da **șefului Statului**, Suveranului, **drepturi care nu sunt înscrise în Constituție** cînd afirma în Mesajul de anul trecut , **că pînă astăzi s-au rupt din drepturile Coroanei. Aceasta era o afirmație nenorocită, o afirmație anti-constituțională "** **"Tot ce are ca drept Suveranul , este înscris în Constituție. Acesta este adevăratul constituționalism.**" (p. 209) [.....]

#"Camarila "

-**Motru** "Prin aceasta , **vroiți să spuneți , camarila strică constituția** . Nici în această chestiune, d-lor, **nu vă credem sinceri.** "

-**Al. Lapedatu** : " D-le coleg, **sunt foarte dureros impresionat că d-voastră veniți cu insinuațiuni de acest fel.** Ați avut cuvîntarea mea la îndemîină , puteați s-o citiți dacă nu ați fost atent la rostirea ei, **ca să nu atribuiți sensuri pe cari nu le are și să nu faceți afirmațiuni pe care reget că nu pot să le desmint**, pentru că ar fi să intru în **polemică** cu d-voastră, de la frază la frază. "

-**Motru** : " Însă cu cîțiva ani în urmă, cînd dvs, **oamenii dvs, înconjurau pe fostu Rege [Ferdinand] cînd se putea vorbi și atunci de o camarilă** , atunci nu mai apăreau broșurile cu Cuza Vodă. Prin urmare , **să fim sinceri, în constituționalismul nostru .** "

-**NNBotez** : Cum , la rege, numai noi intram ?

-**Motru**: "În îndeplinirea datoriei noastre, suntem **alături de Majestatea Sa Regele, alături de Majestatea Voastră, totdeauna cu gîndul îndreptat spre interesele patriei** Noi voim în Suveranul nostru **un arbitru just al vieții noastre politice**, noi **nu căutăm să-l înfeudăm intereselor de partid**, noi **nu căutăm să-i impunem ideologia noastră.**

El este **arbitrul vieții noastre de stat** . Îl respectăm și **nu-i contestăm dreptul de a-și avea rolul în acest stat**. Prin aceasta, **practica constituționalismului nostru o credem că este la înălțimea timpului**. Această practică ne va putea ajuta să trecem momentele dificile ale timpului de astăzi, să biruim toate greutățile care se ridică în cale .

Nu prin insinuări, nu prin broșuri de ocazie, la fiecare moment, vom corecta viața noastră publică , ci totdeauna **spunînd franc ceea ce dorim** , aceea ce putem face. " (p. 210)

C. Rădulescu-Motru, 24 aug. '32

44.) **Virg. Madgearu** (Ministr. Industr., discurs concluziv, Senat , 25 aug. '32

Ministr.Industr,Comerț)

LD: lipsă ?!

Vezi fișiere PNȚ, Parlament , Economie ...

45.)I.Hudiță (PT-Lupu) ,discurs la mesaj, 24,26 aug.'32

(DAD, MO 16 , 18, șed. din 24, 26 aug.'32, p.)

[LD : este și el unul din **istoricii de profesie** care s-a implicat în politică militantă.

Ar fi interesant dacă...ai emite vreo opinie despre **capacitățile politice ale istoricilor !**

Ca impresie generală, de sigur da ! (motivează, legitimează , decupează, compară, exemplifică, citează, încearcă un "sistem")

Iată : **Iorga, George Brătianu ,Al. Lapedatu, Iamandi, CCGiurescu , Hudiță** , sunt istorici - parlamentari .I-a ajutat profesia , sau sunt "dependenți "de politicul zilei ?

De la caz la caz .Istoria este aservită susținerii doctrinei în care sunt înregimentați.

În cazul lui Hudiță-"**țărănismul lupist** " Se apropie destul de mult de sesizarea **dublei doctrine a PNȚ** (eu aș spune triplei doctrine)dar -culmea ! - nu o nimerește !

Pentru că el vede "**naționalism șovin**" acolo unde se vedește , dimpotrivă, o largă

toleranță ;și pentru că **neagă "țărănismul" PNȚ** ,de pe poziții radicale , aproape socializante.În schimb ,nu sesizează **accentuatele elemente liberale** (de doctrină și de interese)care-i apropie de PNL.]

Vezi pe larg la *Sistem de partide /Doctrine / Țărănism / PT-Lupu]*

Hudiță / 26 aug.'32

#Partidul Național Țărănesc=conglomerat de partide și grupulețe

"[...] **PNȚ este format din două ramuri principale :ramura țărănistă** din Vechiul Regat și **ramura istoricului și vechiului Partid Național** din Transilvania.

Pe lângă aceste două ramuri ,**profund deosebite ca ideologie și ca preocupări**,se mai găsesc în PNȚ și **o serie de fracțiuni , de bisericețe, de grupulețe** , cari, fiecare , își păstrează reocupările ,**de o ideologie fundamental deosebită** :

Există **un bloc basarabean** ,chiar **foarte nemulțumit** în momentul de față, de direcțiunea PNȚ ;mai există **un grup bucovinean** - și nu vreau să mai insist asupra **diverselor mici**

bisericețe ,afât din ramura țărănistă, din Vechiul Regat , cît și din ramura națională din Ardeal."Între toate aceste **fracțiuni și ramuri** , care constituiesc partidul dvs mare,

nu s-a reușit pînă astăzi să se stabilească **sudura necesară unui partid omogen.**

/PNȚ= partid cu dublă doctrină

"Lipsa de coeziune , de omogenitate ,a PNȚ,se explică foarte simplu , în ce privește

ramura ardeleană.[...]"Acest partid , ca ideologie ,**are în general ideologia noastră**

-minus o serie de puncte ,pe care d-lor **le-au părăsit pentru a face posibilă fuziunea** pe baza **celebrelor zece puncte,condițiuni puse de Partidul Național din Ardeal**

[...]care ,**deși are elemente strălucite** , elemente de valoare, de onestitatea d-lor **Cicio Pop, Vaida Voevod, Iuliu Maniu**,aceste mari personalități ale Românilor din Ardeal cari

și-au cîștigat în luptele pentru apărarea națională românească de acolo de **merite istorice**-nu este mai puțin adevărat că **față de noi,și-au făcut un prea îndelungat stagi**

în cadrul unor preocupări național șovine,pentru ca acest partid **să se poată înțelege cu ramura țărănistă** din Vechiul Regat. "

A doua dovadă că **PNR este un partid reacționar** :o luăm dintr-o observație plasată la

stînga acestui partid **PTȚ [Lupu]a intrat în Ardeal** , fără bani, fără organizație, fără

oameni, dar **cu un program.Țăranii ardeleni au înțeles și i-au dat votul și**

mandate,înțelegînd că interesele lor nu sunt apărate de vechii conducători.

Noi nu cunoaștem o ideologie, o doctrină național-țărănistă, cunoaștem în schimb **una țărănistă și una națională.**

#Prima guvernare PNȚ ('28-'31)

" **PNȚ , fără o doctrină unitară** , și-a dat măsura capacității sale în prima guvernare .

El a lăsat **mari deziluzii** ,nu la adversari, dar mai ales la acei membri cari **faceau parte**

din ramura țărănistă din Vechiul Regat, și la foarte **mulți intelectuali** cari simpatizau cu

mișcarea național-țărănistă."

#Guvernarea a II -a ('32-'?)

"Noi avem convingerea că **a fost adus prin surprindere, nepregătit** (aplauze la PȚ și PNL), **fără program**. Este suficient să fie citit **programul de guvernare, care face dovada definitivă a dezorientării totale** care există în rândurile PNT (aplauze la PȚ și PNL), ca un **partid cu mari personalități, cu oameni de seamă, dar lipsit de omogenitate**. [...]

-Hudiță : vom fi încântați dacă programul nostru va putea fi realizat de d-voastră , cărora **vă dorim să deveniți un puternic partid.**

-Ralea : **Nu tentează pe nimeni programul dvs.**

Hudiță, 26 aug. '32

46.) Adam Popa (PNT) , discurs la mesaj, 27 aug. '32

(DAD, MO 18 , șed. din 27 aug. '32 , pag. 472-475)

[LD :deputat ardelean, manist . Nu-l confunda cu Augustin Pop !]

* Notă :Aug.Popa

-Augustin Popa : Eu, din județul Satu Mare...

-Lupu : "Dta ești popă catolic" (zgomot, protestări) "d-sa fiind un canonic și preot **nu este permis să arunce insulte la adresa mea** "

-Augustin Popa : nu sunt nici canonic, nici preot, **ci un biet profesor....**

▣Paternitatea reformelor democratice .

Și la Cameră (Brătianu) și la Senat (Lapedatu) , și în presa de partid, se afirmă continuu că cele 2 reforme democratice se datoresc exclusiv PNL .

Este adevărat că **Reforma electorală - votul universal - s-a votat sub guv.PNL.**

Dar, după 1918, s-ar fi putut altfel ? ! Acest drept se cuvenea nației întregi .

Dar, după aceea, **PNL a știrbit cât și cum a putut acest drept de vot universal .**

Reforma agrară , acest act de mare dreptate socială, a fost creată de acel " **curent de opinie** " , și tot datorită jefelor războiului.

-ACCuza : **Autorul reformelor național-liberale sunt eu .**

-N.Simionescu (PNL-1) **În 1913, Ion Brătianu a anunțat reforma agrară ...**

-ACCuza : PNL a propus 1 mil de ha și Colegiul unic, iar noi [Cuza -lorga ?] am propus împroprietărirea după modelul 1864, și votul universal . **Revendic pentru mine de a fi autorul reformelor național-liberale.**

-C.Toma (PNL-2) : Reformele au fost anunțate de I.Brătianu prin Scrisoarea din 1913.

În Constituantă, **dvs și Argetoianu v-ați opus votului universal.**

-Șt.Cicio Pop : Să lăsăm chestia asta încurcată (ilaritate)

-Aug.Popa: Important e ce s-a ales din această reformă. Au intrat în reformă cei cărora li se refuzase , în 1906 , să cumpere pământ ; iar între 1920-1928, **PNL nu s-a gândit cu nimic la acești țărani , ca să-și poată lucra pământul.**

-C.Xeni (PNL-1) **Dar PNT ce a făcut de la 1928 încoace ?** Dar PNT ce a făcut , afară de scrisorile lui Mihalache ?

-Iuliu Maniu(intervenție) :meritele PNR/PNT

[LD: este interesant ! Maniu era tot timpul în adunare , dar nu ia cuvântul la Mesaj,,... ci doar intervine din când în când !]

Ce a făcut PNT ?

-Legile făcute de Mihalache pentru investițiile agricole și pentru îmbunătățirea seminței și vitelor ;

-Sute de milioane au fost puși la dispoziția pentru îmbunătățirea situației economice a țărănimii

-A reorganizat cooperația și creditul agricol , pe care guv.lorga l-a compromis ;

-A năzuit să facă Conversiunea agricolă ...

-C.Xeni:meritele PNL

-C.Xeni :**Este posibil să se tăgăduiască meritul "realizatorului" și să se**

preamărească intențiile "enunțătorului" ?! Este o discuție obiectiv-parlamentară cea a șefului unui partid de valoarea d-lui Maniu ? ! "Nu, onorabile domn Maniu, Partidul Liberal, cu toate slăbiciunile ce i le imputați, și pe care orice partid din lume le poate avea, și pe cari, desigur, orice adversar le mărește în interesul lui, PNL a înscris pagini de glorie în istoria politică a acestei țări" Acest lucru nu se poate tăgădui. Nu s-a dat credit țărănimii ? Dar toate băncile, toate cooperativele, toată mișcarea cooperatistă, cine a înfăptuit-o, dacă nu PNL !?

Ani de zile PNL a dus ponosul acuzațiilor că a făcut aceste imense institute de credit pentru țărani ! Iar în timpul guvernării PNL, nu izbucnise criza, țărani își vindeau produsele ...

-Iul.Maniu : Observațiile dvs sunt alături de afirmațiile mele ! **Eu am spus, doar, că PNL nu a avut dragoste pentru țărani.**

-C.Xeni : Inexact ! Eroare ! ...

-Maniu : "Am afirmat și susțin. Dar nici o dată nu am negat meritele PNL. Ar fi o rușine pentru țară ca unui partid ce a guvernat 60 de ani să i se nege realizările.

Dar nici nu trebuie exagerat că cele două reforme mari, operă a tuturor forțelor, să se atrinbuie numai PNL. "Nu națiunea română trebuie să fie recunoscătoare PNL, ci PNL față de națiune, că i-a făcut onoarea să-l lase să prezideze aceste venimente mari [...] ce au izvorât din spiritul timpului, din necesitățile vremii, și din vrednicia și suferințele neamului românesc."

Reforma agrară și votul universal, în Ardeal, au fost făcute de PNR, sub președinția Consiliului Dirigent pe care am avut onoarea să-l prezidez.

-I.Purcăreanu (PNL) Dar Ionel Brătianu n-a făcut nimic pentru Ardeal ?

-Iul.Maniu : Dar am spus eu asta ? **Eu și partidul meu n-am "expropriat" aceste merite naționale**, pentru noi ! Ele au fost rezultatul suferinței de mii de ani a neamului românesc. **Faceți și dvs ca noi, nu vă înscrieți între meritele dvs acele mari reforme**, pe care le-au săvârșit conștiința și suferințele națiunii române, pe care națiunea v-a făcut cinstea să vă lase să le puneți pe hârtie "

-C.Xeni : Sunt de acord cu meritele marilor curente naționale. Dar este naiv să se creadă că cel ce prezidează, la un moment dat, destinul unei țări, n-are nici un rol, nici un merit ! PNL și Ion Brătianu. D-le Maniu, d-ta faci impresia unui om care, apreciind un geniu, ar spune : n-are nici un merit ! Mama care l-a născut are meritul că l-a făcut ! **Incontestabil, curentele naționale**, pe care d. Maniu le invocă totdeauna, **au un mare rol.** Viața politică este totdeauna influențată de ele. Dar, cum d-ta, cu "modestie" **ți-ai adus aminte că, în Transilvania, PNR, Consiliul Dirigent, a făcut reformele tot așa permite și PNL -ului să nu uite că a înfăptuit marile reforme**. (aplauze la PNL)

[Aug.Popa continuă discursul după lunga întrerupere ...]

Adam Popa / Iul.Maniu, C.Xeni / 27 aug, '32

47.) CCGiurescu (PNL-georgist), discurs la mesaj, 30 aug.'32

(DAD, MO 19, șed. din 30 aug.'32, p 485-490)

[LD Alt istoric ! Urmându-și șeful de partid, în conononanță cu poziția dizidenței georgiste. Discurs naxeroxat, fișat. Context general : anul 1932]

L.D : Studiindu-i discursul ... mă gîndeam, iar și iar, la consecințele scindării PNL, în 1930]/Absolută identitate doctrinar -politică cu PNL-1 / Nici un accent antiducist ;

/ Nici o punere la punct, din partea PNL-1, / **O prosternare față de Carol II**

Atenție : este dispersat la fișiere : Guvern Vaida // doctrine de partid // situație economică // Politică externă // Armată // Cultură // stat țărănesc //]

▣Coroana

PNL socotește de a sa primă datorie să aducă omagiul MSR (aplauze prelungite)[...] aceluia care înfățișează elementul de continuitate în viața statului ; reprezentantul Dinastiei de care este atât de legată dezvoltarea contemporană a României. Strălucit a fost prin înțelepciunea înaintașilor Regelui nostru, trecutului acestei Dinastii, strălucit să fie prin înțelepciunea lui, Carol al II-lea, viitorul ei " (aplauze unanime)

CCGiurescu / 30 aug.'32

▣Mesajul și Răspunsul la Mesajul Regal

[Vezi pe larg la fișier PNL-2 și la **fișierele economice**]

"Este un merit al guvernului că nu a căutat să ocolească dificultățile ,ascunzînd sub plasurele trandafiriu al vorbelor o rană care sîngerează atît de adînc. "
- Cum s-a ajuns aici ? - Care sunt cauzele ? - Cine sunt vinovații ?

#Specificul crizei economice românești :

[LD : Concepție mai mult agrariană ,cu accente antiburgheze, antiindustriale !]

Nu consideră **criza economică** mondială drept cauză a situației grele a României, ci, mai ales, **reaua gospodărire**. "În timp ce **facem agricultura de la gurile Dunării , voim să trăim ,ca stat și individ, ca burghezii ,cu industria superioară din Apus,lățind și înălțînd fațada statului mai mult decît ne permite punga ."**

#Criza morală

Neîncrederea , apatia,dezorientarea societății românești -de la sate și orașe -**se explică tot prin cauze interne**.Făgădueli nencetate,continuuu neîmplinite ;**Lipsa de respect** față de bunul statului ;**Lipsa de sancțiuni** ;**Lipsa de ideal nou**, care să înlocuiască idealul unirii înfăptuite ;**Greșeli** în relațiile internaționale ;**regii autonome** fără grija de banul public ...

-**dr.Virgil Solomon** : Produceți dovezi .Afirmația e foarte gravă .

-**CCGiurescu** : Prin pregătirea și cariera mea [istoric] nu fac afirmații fără dovezi .

Fixați o oră, o zi, și vi le arăt **PNT este vinovat de criza morală** ,determinată de această **proastă gospodărire**, fără a fi singurii răspunzători.

Momentul depresiunii maxime a coincis cu guvernul de "tehnicieni " Iorga -Argetoianu.

-**Augustin Popa** . Dvs credeți că ruina a început din 1928,și nu are la origine vremurile dinainte ?

-**CCGiurescu** : Ruina țării se constată **pe bază de cifre**. Ori, dacă cifrele...

[Polemică PNL-PNT pe marginea **Raportului Rist** ; rezerve față de "**controlul tehnic**" al Ligii Națiunilor ; plata datoriei externe, condiționată de **debușuri** ;]

Sancțiuni severe pentru **cei ce au risipit averea națională**.Ar trebui pus **accentul pe cercetarea averilor îmbogățitorilor,nu pe "apărarea onoarei "**- ca în programul guvernului -**deoarece onoarea națiunii este mai presus decît cea a indivizilor**(aplauze la PNL1 ;și 2 ,PT, LANC) [...]**Deci , restaurarea materială și morală a statului, este o necesitate a existenței lui ."**

#Guvern numeros

Contradicție flagrantă privind reducerile cheltuielilor bugetare Banca ministerială alcătuită din **23 de persoane** ; **11 subsecretari de stat** ; **2 serii de secretari generali** ;**un cortegiu de șefi de cabinet**

#Risipă și lux

Să înceapă **simplificarea de sus în jos** , cu subsecretarii de stat ; să se reducă funcționarii superiori, directori și inspectori , "**ramură quasi-feudală a Statului român**" Modificarea Legii administrative , să nu aducă noi greutăți financiare , pentru un stat deja sărăcit , din trecuta guvernare a PNT

"Credeți , dle ministru, că dacă **în loc de cîteva limuzine la fiecare minister ,ar exista un singur Ford** ,prestigiul dvs s-ar micșora ? " .

CCGiurescu / 30 aug.'32

48.)**CZCodreanu (G de F)**,discurs la mesaj, 30 aug.'32

(DAD , MO 19, șed. din 30 aug.'32 , p. 515 - 516)

[LD : nexeroxat, fișă **Vezi pe larg fișier G de F IV**]

#Atmosferă politică ?=neînțelegeri și fugă de răspundere

[LD: compară cu ce spunea Giurescu, Hudiță, Iamandi, și vezi dacă este atît de diferit]
Conducătorii Nației Române , adunați în această incintă,discută "**abstracțiuni doctrinare sau propagandistice**" "În atmosferă **nu plutește nici îngrijorarea** pe care ți-o dă conștiința primejdiei , **nici nota aceea de tăcută cuviință** pe care ți-o dă înțelegerea marilor dureri."

"**Discuțiile și neînțelegerile continuă** : la poartă ne surprind **și bat armatele mizeriei."**

"Discuțiile și neînțelegerile au adus România Mare , bogată și frumoasă , să trăiască

aceste zile de dureros dezastru economic-financiar și de cumplită derută morală "**Adunarea democratică are conștiința împăcată** .Sunt vinovați și responsabili străinătatea, criza economică mondială, neprevăzutul,dar **ea [Adunarea]** , care ne-a adus de mînă pe toate prăpăstioasele drumuri ,**nu are nici o vină și fuge de orice răspundere "**
CZCodreanu /

#Parlamentele=moara de stricat legile

[LD:Dacă Giurescu făcea socoteala la "costurile" executivului , Codreanu face socoteala la "costurile" legislativului .

"Dar discuțiile costă mult : **600.000 lei de fiecare zi** .Obosiți-vă și faceți socoteala **cît costă un parlamentar.Cît au costat Parlametele liberale** și averescane de la 1919 pînă la 1928 ,**cît a costat** Parlamentul național-țărănesc , de la 1928 la 1930,care a stricat ce au făcut Parlametele anterioare ,**cît a costat** Parlamentul d-lor, Iorga-Argetoianu ,care a stricat ce a făcut Parlamentul național-țărănesc și **cît costă** , pe aceste vremuri de vitregie financiară ,**Parlamentul de azi**,care va strica , de bună seamă, legiurile Parlamentului trecut ,pentru ca și acestea să fie stricate de Parlamentul viitor "

#Sit.socială economică-financiară.

[LD: 2001, Piatra Neamț.Scriu și nu discut cu Ion despre legionari și CZC pentru că are mari îndoeli și suspiciuni în ceea ce privește argumentele mele .

Atenție la caracterul de stînga al criticilor social -economice(mai radicale decît ale social-democrațiilor și lupiștilor .Dacă nu ar fi accentul xenofob , doctina lui Codreanu s-ar putea plasa la extrema stînga ,foarte asemănătoare cu a comuniștilor din epocă]

[LD:31 oct..2006.Noaptea târziu, ascultăm la DOTV , emisiunea lui Marian Oprea , care are ca interlocutor pe bătrînul **dr.Milcoveanu** .Se discută despre Titulescu , dar aproape centenarul legionar readuce din memorie situații trăite de el (elev, student)și chestiuni de nimeni abordate .Printre altele, în legătură cu **dizolvările G de F** de către guv. Maniu / GGMironescu , apoi de către Vaida , apoi de Duca ,el povestește despre **presiunile bancherilor evrei de la Paris ,de complicitatea Carol-Lupeasca....care legau amânarea plății datoriei externe de ... dizolvarea G de F și de acceptarea (cu acordarea imediată a cetățeniei) tuturor evreilor din țările unde erau persecutați**.Tot ce spune Milcoveanu este autentic,dar un autentic bazat pe zvon, pe speculații, pe "mărturii" subiective sau la a doua , a treia mînă]

La poarta Parlamentului ... " bat **armatele mizeriei** " .România Mare - " zile de **dureros dezastru economic-financiar** "De pretutindeni ... " **strigăte sinistre de naufragiu** " Rînd pe rînd ... "**se prăbușesc așezămintele industriale , agricole, comerciale și bresle de toate categoriile** "

Rînd pe rînd ... "se înecă în **disperare și necurmăte strigăte de ajutor** Invalizii, văduvele , orfanii și pensionarii , incapabili de a se lupta cu valurile mizeriei ,din cauza corpului mutilat și al slăbirii puterii de muncă.**Mii de muncitori , din fabrici și uzine, rămași fără lucru**, cu familii împovărate ,în fața iernii : fără pâine, haine, bani.

Țărănimea din munte și câmpie [LD : nu spune ce este cu ea]

Funcționarii și salariații statului ,corp didactic, profesori și învățători, preoți și ofițeri cu restanțe la salarii de 5-7-8 luni.**Mii de tineri săraci , cu diplome în buzunar, șomează muritori de foame pe la colțuri de stradă** ,și privesc cum "**străinii pripășiți de curînd** ,sub înalta și prea binevoitoarea oblăduire a tuturor guvernanților ,**le mănîncă bucata de pâine și le amenință existența în propria țară.** "

"Naufragiu și tragedie pretutindeni "

CZCodreanu

«Convesiunea

[LD:plajă doctrinară izvorâtă din apărarea intereselor păturilor mici și mijlocii dar și a marilor proprietari agrari ;împotriva capitalismului parazitar, cămătarilor, bancherilor . Mai degrabă un conservatorism agrarian conservator, cu puternice accente radical-sociale]

"Sunt **contra restrîngeii ei**. În primul rînd pentru că **este injustă** și în la doilea rînd , pentru că **ne este impusă de bancherii străini , în interesul lor**.

Cer, cum am cerut și anul trecut, **extinderea ei și asupra celorlalte categorii sociale** , cu singura restricție : să se facă **distincție între debitorul cinstit** ,încovoiat de greutățile

economice și de pofta cămătarilor nemiloși și **debitorul detracat**, care a cheltuit banii pe automobile și lux, orgii etc. și care n-are ce căuta în Conversiune.

De asemenea, **să se facă deosebire**, între **creditorul cinstit** și **între cămătar**, între **capitalul productiv** și **capitalul de pradă** . "

"Marea și mijlocia proprietate este nedrept să fie scoase [din Conversiune], de oarece nu i se poate contesta utilitatea din p.d.v. economic, nici riscurile care au fost cu atât mai mari, cu cât întinderea pământului lucrat a fost mai mare și nici nu se poate admite ipoteza nedreaptă și ofensatoare, că **toți mijlocii și marii proprietari ar fi niște debitori detracți**, cari și-ar fi cheltuit banii în afară de agricultură "

CZCodreanu / 30 aug.'32

Programul G de F

Stat etnic național

[Consider acest discurs ca pe **adevăratul program al G de F**
Vezi pe larg fișier G de F IV]

"De aceea, **noi așteptăm un alt regim, un alt sistem**, care va veni, după ce pe **acesta îl va prăbuși** greutatea și mulțimea păcatelor lui "Parlamentul trebuie să corespundă următoarelor cerințe, în ordinea urgenței :

"1.Să se desființeze aceste **discuții sterile și scump plătite** ale parlamentarismului **democratic**, din care n-a ieșit nici o dată lumină[.....]

2.Să se înlocuiască prin comandă, care să adune într-un singur mănunchi toate energiile disperate ale neamului, înclăștate astăzi în lupta fratricidă, **să le disciplineze**, **să le refacă moralul pierdut**, **să le insufle credința** în destinul neamului nostru Românesc, și **să le conducă pe căile acestui destin**."

3.Să declare război mizeriei și sărăciei generale, îndemnând la **muncă și cumpătare** pe cei buni, **trimitând cu forța la muncă toate elementele parazitare**, care joacă în stat rolul **trîntorului în stup**, pe **toți leneșii**, care păzesc mesele cafenelilor, de dimineața pînă seara, pe **toți plictisiții** care se plimbă pe străzi, pe toți **agenții electorali de meserie**, cunoscuți sub numele de **diurniști**, pe la primării, prefecturi, ministere, în fine, **pe toți ideologii democrați**, doritori de a ține discursuri ieftine "

4.Să desființeze tot ce este parazitism, pe trupul istovit al țării, **să răscolească**, **să organizeze** și **să stimuleze** toate energiile creatoare ale neamului, căci **România este în pericol** . "

5. Să stîrpească necinstea și, confiscînd averile celor vinovați, să aducă înapoi, pînă la ultima centimă, în visteria statului, banii furați. "

6. Să treacă în fruntea mării gloate sărace, și la bine și la rău, **să mănînce aceeaș masă săracă**, pe care o mănîncă muncitorul sărac; căci, în aceste timpuri grele, mizeria morală, inegalitatea de tratament, rănește mai mult decît mizeria materială .

Unii trăesc în lux, cu șampanie și icre negre, și **alții n-au nici măcar mămăligă** sub regimul democrației celei iubitoare de popor "

7.Să facă dreptate Românului în propria sa țară. Să-i vindece rănile adînci. **Să repare nedreptățile seculare**, pe care el le-a suferit în timpul lungilor stăpîniri străine .

8 Să apere România în contra pericolului pe care îl prezintă invazia mereu crescîndă a jidanilor "

9.Să puie punct existenței falimentare a statului democratic, întemeiat pe ideologia perimată a revoluției franceze. Să producă **acel act epocal**, de curaj reformativ, care **să arunce complet și definitiv peste bord, sistemul de falșă abstracțiune al filozofiei politice a acestei revoluții "**

O mare epocă istorică apune și, în locul ei, este ceasul **să punem temeliile unei epoci noi** O epocă de **întoarcere la realitățile naționale**, dînd națiunii înțelesul real, **de societate naturală**, a unor **indivizi de aceeaș rasă**, iar **nu sensul naționalității juridice a cetățeanului**, care permite **transformarea automată în Români a maselor de străini năvăliți la noi**, spre a ne cuceri și oprima.

10.Să se înalțe din temelii statul nou etnic național, întemeiat pe **primatul culturii naționale**, pe **primatul familiei** și pe **primatul corporațiilor muncitoare** . "(p. 515-516

*Notă: Nichifor Crainic: discursul lui Codreanu

Nichifor Crainic*, **Memorii, I**, Ed."Gîndirea", Bucur., 1991, ed. Nedic Lemnaru

[L.D. Atenție! Vezi evoluția lui prin carlism, prin gov.Averescu, prin parlamentul PNT, și Iorga; vezi etapele atitudinilor sale politice la ziarele Cuvîntul, "Gândirea", "Calendarul"; vezi prietenia, apoi adversitatea lui cu Nae Ionescu, Șeicaru etc.etc...]

(Vezi fișier, Etica, , Cultură, Sist.de partid , Naționalism ,PNC-Goga,)

Mss Nichifor Crainic, 28 X 1963

Crainic / 1932

▣ **Codreanu -Crainic**

[LD Crainic a dorit să facă o "unire" a partidelor naționaliste și nu a reușit decât LANC -Cuza + PNA-Goga]

"Am chemat la mine pe Corneliu Codreanu , care se desemna ca șef al mișcări constructive. Nu-l cunoscusem până atunci decât din faimă , iar această faimă era foarte amestecată. Asupra lui apăsa uciderea unui om, a polițistului Manciu, cu toate că fusese achitat de jurați. I-am explicat pe larg ce ziar plănuiesc să fac ["Calendarul "] și el m-a ascultat încântat. Tânărul cu ochi albaștri, față prelungă, osoasă și zâmbet melancolic, n-avea încă idei și era bucuros să constate că ceea ce îi comunicam eu s-ar potrivi cu mișcarea sa. Când l-am întrebat ce număr de aderenți are , mi-a răspuns cu franchețe că nu poate conta decât pe 70 în toată țara , unul de județ. Mi-a plăcut această lipsă de lăudăroșenie ,și l-am asigurat că peste un an va avea o mare mișcare. N-a fost nici vorbă să ader la mișcarea lui, fiindcă pur și simplu n -aveam la ce să ader. Am vorbit numai despre un concurs reciproc. "

N.Crainic / 1932

▣ **Codreanu -Blaga**

[Crainic, Întrebându-l despre asasinarea lui Manciu , Codreanu, cu tonul unei căințe amare , i-a povestit cum a fost și că regretă enorm Când Lucian Blaga a venit la București și i-a povestit despre asta , a ținut să -l cunoască și el. I-a povestit și lui cu aceeași căință, impresionându-l]

"Tânărul cu ochi albaștri și cu zâmbetul veșnic melancolic, părea purificat de o adâncă suferință interioară. Vorbea sobru și cu miez , mânca frugal, nu bea și nu fuma.

Părea sigur de puterea lui, fără să fie orgolios. Într-un sfat în doi, și Lucian Blaga a fost de părere că merită să fie sprijinit. " (p. 230)

N.Crainic / 1932

▣ **"Calendarul "**

[LD : fac un rezumat , preiau cu toată rezerva , dar informațiile sunt interesante, pentru atmosfera aceea confuză ... în care se vor întâmpla lucruri grave...]

Pe cine să sprijine cu "Calendarul " ? Camarila cu Nae Ionescu care , peste noapte , devenise arhi-milionar ? Peste ruinele unei democrații " sinucise " ... voia să ajute cristalizarea unui mare organism național , de o moralitate "desăvârșită" .

"Calendarul " a susținut toate mișcările cu caracter naționalist și de reînnoire morală , întemeiate pe ideea creștină : pe Goga (despărțit de Averescu) , pe Grig.Forțu, pe Corneliu Codreanu și pe ACCuza. [...] Nu mă sfiesc să spun că preferințele mele mergeau spre legionari. Erau tineri și nădăjduiam că ei vor încarna cu deosebire spiritul nou .Corneliu Codreanu de la 1932, n-avea prestigiul mitologic de mai târziu " (p. 235)

(Vezi fișier, Etica, , Cultură, Sist.de partid , Naționalism ,PNC-Goga,)

"De acord cu Codreanu, am dus tratative să-i unesc pe cuziști cu legionarii, de acord cu Codreanu, am încercat să canalizez mișcarea lui Grigore Forțu într-a celui dintâi, mai apoi, cînd "Calendarul" nu mai era, am încercat să-l unesc pe Goga cu Codreanu, și n-am izbutit decît să leg pe Goga de A.C.Cuza"

"Naționaliștii români au fost la fel ca democrații români. Ba mai rău.[...]mai multe partide naționaliste în stilul vremii de-atunci însemna absurditatea absurdităților. În

România, democraților nu le-a fost dat să realizeze democrația,

și naționaliștilor nu le-a fost dat să realizeze naționalismul.[...]naționaliștii s-au combătut și s-au urît unii pe alții pretinzând să refacă solidaritatea românească! "

/Discurs dictat de Crainic

Am ambiționat pe **Codreanu să vorbească în parlament**. [...]

El urma să să facă un **expozeu al doctrinei și a punctelor cardinale** de program, încadrat în discuția la Mesaj din **toamna lui 1932**. În locuința mea din strada Polonă, **i-am dictat discursul** o după-amiază întregă , eu plimbîndu-mă și fumînd, el scriind. Era expunerea unui **naționalism constructiv**, de spirit nou, **fără atacuri** împotriva

celorlalte partide,și **fără nici un element cuzist**.[...]

Corneliu Codreanu a admis-o cuvînt cu cuvînt.Voia să adauge la el un mic episod cu o pîine făcută din rumeguș de lemn,adusă din Maramureș,și s-o depună pe banca ministerilă, pentru a vedea guvernul cum se hrănește poporul român.Credea că gestul va fi de mare efect.

/Discurs învățat pe de rost

...A doua zi,**Corneliu Codreanu** a venit din nou la mine cu **discursul învățat**.Dura un ceas și jumătate.El nu avea darul oratoriei.Dar îl spunea frumos
I-a venit rîndul să-l rostească într-o ședință de seară,cînd eu lucram în redacție.
Într-un tîrziu,reporterul meu parlamentar intră pe ușă cu o figură plouată:

-<**A vorbit Căpitanul,domnule director!**>

-Ei,cum a fost ?

-<**Un dezastru !** >

-Ce tot spui măi băiete,avea un discurs frumos.Mi l-a rostit mie.Cît timp a vorbit?

-<**Zece minute și pe urmă s-a încurcat și a părăsit tribuna.** >

/Mărturisirea lui CZC

Intră și **Codreanu**,iar mai tîrziu i-a făcut o mărturisire ciudată:M

-Ce făcuși Corneliu?

-<Cînd m-am suit la tribună ,**mi s-a înfipt în cap o idee**,care nu mi-a mai dat pace.**Ce mă fac dacă** acum cînd sunt la tribună ,**un deputat îmi strigă** din bănci "**Ucigașule!**"

Ce mă fac?Părăsesc tribuna fără să răspund nimic,ori **scot revolverul și trag?**

Că eu **umblu permanent cu revolverul la mine**.Gîndul acesta mi s-a pus ca un

întuneric pe minte.**Rosteam o frază** din discurs și **așteptam strigătul " Ucigașule!"**

Dar **strigătul n-a venit și eu am uitat discursul**.

M-am coborît dela tribună **mulțumit că n-am folosit revolverul.**>

Crainic /:

"**Eram dezolat** că discursul s-a prăpădit și s-a pierdut un bun moment de afirmare a noii mișcări. Dar **chestiunea cu revolverul m-a înfiorat.Vasăzică n-a renunțat** ,cum pretindea el în prima spovedanie ,cînd **mi-a povestit uciderea lui Manciu.** "

C.ZCodreanu /30 aug.'32 ;Crainic / Memorii despre ...

49.)**IGDuca (PNL-1)discurs la mesaj, Cameră, 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, p. 555-560)

[**LD** :lipsă xerox.discurs fișat .După **ACCuza**, el este cel mai vechi parlamentar.Nu-și făcea iluzii că va fi aprobat de **PNȚ**, dar cerea să fie ascultat , în spirit parlamentar.]

Context :**lipsa lui Maniu** de pe banca ministerială,ca substrat al neînțelegerii cu Regele.

Că **Mihalache** este de "serviciu " pentru a-l apăra pe Maniu,este firesc .Dar ca

CCGiurescu să lovească sub centură,aceasta spune ceva doar despre caracterul acestuia.]

(**Ion Mihalache=un cârcotaș**

-**Mihalache** (ministrul de Interne) : "**Este mai bine să nu insistați asupra politicii interne ,fiindcă ar trebui să vorbiți și de 1907** " [LD : ???]

-**IGDuca** : Dle Mihalache , să nu credeți că este vreun punct în politica și trecutul PNL pe care eu nu sunt în măsură să-l apăr cu fruntea sus. " Dați-mi voie să vă spun că, chiar **felul cum ați întrerupt în această chestiune ,coboară nivelul discuțiunii** " (aplauze la PNL; întreruperi la PNȚ)

-**Mihalache** : "**Sfidarea nu a fost niciodată alt argument decât al slăbănogului** "

(aplauze prelungite la PNȚ)

-**IGDuca** : Dle Mihalache , vă repet : "**Să mă ferească Dumnezeu să fiu vreodată atât de puternic cât sunteți dvs astăzi** " (Aplauze prelungite la PNL ; Ilaritate)

[-----]

IGDuca / 31 aug.'32

Aluliu Maniu-Carol II

"În condiții normale , au mai fost precedente de genul șef de partid, alt șef de guvern.

Acum situația este anormală :Maniu s-a retras de la șefia partidului și , timp de un an și jumătate , fără să o ascundă," a declarat sau a lăsat să se înțeleagă că există între d-sa și Coroană oarecari divergențe de vederi, în privința aplicațiunii regimului nostru constituțional." "Cînd acesta este adevărul , pe care nu-l puteți tăgădui, prezența sau neprezența d.Maniu în capul băncii ministeriale, astăzi, nu mai este o chestiune care aparține vieții dvs.interne ,ci este o chestiune care privește situația politică a țării, în genere. " (aplauze PNL)

-I.Mihalache (ministr.Interne) :Ați putea să citați o singură frază din vreun discurs sau un singur gest al dlui Maniu care să poată fi interpretat așa cum vă place dvs ? "

-CCGiurescu (PNL-g.) : " În orice caz, d.Maniu nu a declarat că preferă să-și înmormînteze cariera politică ,așa cum ai făcut d-ta ." (aplauze la PNL-2; Proteste la PNL-1 ; mare zgomot) Ar trebui să te retragi din viața politică " (aplauze la PNL-2; Proteste violente la PNL-1 ; schimb violent de cuvinte ; tumult)

-IGDuca:"D-lor deputați, sunt provocări , la care un om cu trecutul meu politic , nu răspunde .(Întreruperi, mare zgomot)

-CCGiurescu : "De la d-ta nu primesc calificative " (Întreruperi, mare zgomot)

-IGDuca : "Prin urmare, problema dlui Maniu care, încă o dată, depășește cadrele vieții dvs interne de partid,și care ne privește pe noi toți. Avem cu toții dreptul , toți cei care suntem interesați în buna și cinstita aplicare a vieții constituționale , atît în litera , cît și în spiritul ei, să ne întrebăm :Condițiunile cerute de d.Maniu pentru tradiționala aplicare a regimului nostru constituțional ,au fost ele sau nu îndeplinite ?

Dlor,dați-mi voie să declar că nu aștept răspuns din partea d-lui Maniu ,întîi, fiindcă știu cît îi este de greu ca să vorbească în această chestiune[.....] și, în al doilea rînd, fiindcă cunosc pe d.Maniu. Răspunsul dlui Maniu nu va avea nici o valoare .fiindcă va fi inspirat din vechea formulă a lui Ignațiu de Loyola :< Cuvîntul a fost dat omului ca să-și ascundă gîndul. >

-preot D.Man : Dle Duca, dacă cunoașteți pe Ignațiu de Loyola , în ce lucrare a spus aceste cuvinte ?(proteste la pNL)

-IGDuca : " Nu voi merge pînă acolo .Însă eu știu că d.Maniu face parte din acea categorie de oameni care tac cînd voiesc să li se cunoască gîndul și vorbesc cînd voiesc să și le ascundă .(Aplauze prelungite, bravo la pNL) Cu alte cuvinte , d.Maniu face parte din acea categorie de oameni la cari tăcerea este mai elocventă decât cuvîntul , și cuvîntul este mai confuz decât tăcerea .

Așa fiind , eu nu aștept nici un fel de răspuns de la d.Maniu , fiindcă , încăodată, știu dinainte că răspunsul d-sale verbal va fi lipsit de orice valoare " (Proteste la pNL)

-IGDuca : Dar eu spun d-lui Maniu : eu nu vă cer cuvinte ; non verba sed acta ;vă așteptăm la fapte și vrem să vă vedem , nu din declarațiile dvs . cari nu pot fi libere ci din faptele dvs. ,dacă prezența dvs sau neprezența dvs pe banca ministerială poate fi interpretată ca o reintrare sinceră sau nu , în regimul nostru constituțional ." (aplauze la PNL-1)

(Iuliu Maniu = un om necăjit

" Iuliu Maniu , președinte al PNT , a crezut de cuviință , pe cale de întrerupere , să conteste PNL orice rol și orice inițiativă istorică în chestiunea celor două mari reforme democratice : votul obștesc și împrăștierea țărănilor ,care stau la temelia organizării sociale și politice a României întregite."

În Parlament și afară de parlament , prieteni și adversari politici i-au spus lui Duca : < desigur că vei răspunde pe larg d-lui Maniu > .

El le-a răspuns și spune și acum Parlamentului : < hotărât , nu ! > De ce ?

"Pentru că , după umila mea părere, sunt adevăruri care nu se discută .Axiomele nu se demonstrează, se constată ."

"Dar să intervetim rolurile , pentru un moment , și să presupunem că eu, la această tribună ,aș veni și aș spune că fruntașii Partidului Național din Ardeal nu au jucat absolut nici un rol în viața românismului și nu au absolut nici un merit în procesul de întregire al neamului românesc .

Ce ați face dvs ? Ați ridica din umeri , ați surâde și ați trece înainte ."

-Duca : De aceea , el înțelege să fie " indulgent " față de Iuliu Maniu ,fiindcă îl consideră " un om necăjit " și, la necazurile sale ...

-preot D.Manu : "Ne-ai făcut să râdem , dle Duca !"

-Duca : "Să mă ferească Dumnezeu de o mulțumire ca aceea de care se bucură astăzi d.Manu "

-Voce PNT : D.Manu este foarte mulțumit .

-Duca : "Necazul d-lui Maniu s-a tradus printr-o tulburare a dreptei sale judecăți , printr-o răscolire a străfundului sufletului său , a patimilor care somnolau acolo " De aceea , el va fi indulgent și așteaptă " ceasul apropiat în care d-sa își va redobândi toată seninătatea " ,având convingerea că, în acel moment, "dsa cel dintâi va regreta ușurința cuvintelor pe care le-a rostit " ... Cuvintele lui Maniu puteau fi rostite de "un agent electoral " dar "micșorează pe șeful unui partid care le rosteste " (aplauze la PNL)(Duca vrea să treacă mai departe ...)

IGDuca / 31 aug.'32

▫Dinu Brătianu , Victor Iamandi =p.d.v. al PNL

"Punctul de vedere al PNL , a fost exprimat cu competență ,autoritate ,strălucire de Dinu Brătianu și Victor Iamandi .Ei au tratat problema economică și financiară și problema politică, el va prezenta unele observații privind : politica externă,, problema minorităților și va motiva atitudinea PNL de a nu sprijini guvernul și a nu vota Răspunsul la mesaj.

Vezi la fișiere Politică externă,Minorități,Doctrină ,Mentalități

IGDuca / 31 aug.'32

#Dezacord total cu guvernul

"Nu vă putem da aprobarea noastră ,nici pentru felul cum ați venit a guvern, nici pentru felul cum ați făcut alegerile ,nici pentru felul cum vă înfățișați astăzi pe banca ministerială (ilaritate la PNT) nici pentru felul cum înțelegeți să guvernați,și în ceea ce privește programul , și în ce privește metodele dvs ." [.....]

/Program improvizat

" Programul guvernului ? Mă întreb dacă aveți vreun program.Văd că ați improvizat , după venirea dvs.la guvern,un fel de program , și văd [....] divergențe de vederi, atât de fundamentale ,se manifestă între diferitele părți componente ale partidului dvs., încît cred că pot să spun , fără teama de a greși, că nu aveți decît o aparență de program. (aplauze PNL)

▫Problema minorităților

-Duca : "D-lor, eu nu pot împărtăși - d.Cuza să nu se supere -teoria d-sale împotriva minorităților ...

-ACCuza : " Nu a minorităților: a minorității jidănești " (ilaritate)

-Duca : "Sunt , cu voia sau fără voia d-lui Cuza , cu regretul sau fără regretul d-sale , 4 milioane circa de minoritari pe teritoriul României Mari ,dintr-o populație de 18 milioane de locuitori .Nu am nimic de zis, fiecare își apără părerile ,dar concepția noastră este că România întregită ,cu această structură organică, nu poate să fie cu adevărat și temeinic consolidată ,decît dacă vom găsi mijlocul de a trăi în cele mai armonioase raporturi cu toate aceste minorități."

Și am repetat-o adeseori - dar sunt adevăruri care trebuie repetate mereu - nu tratatele de pace au importanță pentru mine , prin obligațiunile pe cari ni le impun . Sunt , în această materie , pentru noi , obligațiuni cari depășesc cadrul restrîns al tratatelor.Aceste imperative de ordin etic, aceste imperative de ordin umanitar, aceste imperative de conștință națională ,ne obligă ele, în primul rînd, la o conviețuire cît mai armonică cu toate minoritățile cari locuiesc pe teritoriul României " (aplauze la PNL)

/Legea și atmosfera

[LD: deși fenomenul se datora micului succes al PNT de a se cartela în alegeri cu o grupare maghiară ! Duca se bucura prea devreme, dar era ... fair play]

"De altfel, în problema minorităților sunt iarăși două aspecte : sunt legea și este atmosfera "

La unii minoritari - nu vreau să aduc nici o învinuire , nici o notă agresivă în cuvintele mele - dar la unii minoritari predomină credința că importante sunt legile În concepția mea, este mai importantă atmosfera .Întîi, legile se pot schimba ; legile sunt în funcțiune de o mulțime de contingente ,cari pot , la unmoment dat ,întîrziia

realizarea lor, cum sunt, spre pildă, azi, greutățile financiare. **Atmosfera**, însă, este indispensabilă. Ea, pe deasupra legilor, **unește, creează o mentalitate care înlesnește legiferarea și care asigură buna aplicare a legilor votate**" (aplauze la PNL)

"De aceea, d-lor minoritari, eu cel dintâi voi recunoaște că, **dacă** vă puneți pe terenul îngust și mic al legilor, puteți să formulați plîngerii întemeiate, că ar mai fi unele legi cari ar trebui votate sau altele a căror votare a întârziat; dar dați-mi voie să **constat**, de la înălțimea acestei tribune, **cu adevărat mulțumire sufletească, progresele din ce în ce mai mari**, pe care le-a făcut, în ultimii ani, **atmosfera de apropiere dintre dvs și Români**" (aplauze la PNL) Din acest p.d.v., **m-au bucurat cîteva fraze** cari, mai zilele trecute, le-am auzit rostindu-se de **la această tribună** :

< Întindem cu dragoste -spunea unul din oratorii minoritari - o mîină de frate națiunii dominante .>

Mai departe : **< Cu sufletul deschis , propovăduim idealul înțelegerii reciproce .>**

Și în sfîrșit : **< Noi, nu la forurile internaționale așteptăm îndreptarea soartei noastre , dar din partea democrației românești .>**"Da, dlor, îmi pare bine că am auzit aceste fraze, fiindcă sunt unul dintre aceia care, ani de zile, mai ales cînd eram în fruntea Ministerului de Externe, **spuneam minoritarilor : < nu mergeți la Geneva pentru revendicările dvs de aici, aveți încredere în noi , și căutați ca doleanțele dvs. să le satisfaceți nu peste hotare , ci la București >**

"Să salutăm, deci, cu bucurie , evoluția îmbucurătoare care s-a operat în spirite , în ultima vreme,să vedem în asta un semn sigur , prevestitor de bine, pentru **închegarea tot mai puternică , pentru conviețuirea tot mai armonioasă dintre elementul românesc și dintre minoritățile** cari trăesc pe teritoriul **României întregite**" [aplauze ... numai la PNL !]

Continuitate în guvernare dezastruoasă

Iar **modul dvs. de guvernare** a rămas **absolut același** pe care l-ați întrebuințat doi ani și jumătate **în trecuta dvs.guvernare**. **Procedurile** cari au făcut ca acea guvernare să nu fi fost fericită ,nici pe dvs. ,nici pentru țară, și care sunt în același timp și cauze , după noi, a greutăților în mijlocul cărora ne zbatem astăzi, **le păstrați și le continuați**"(aplauze PNL) [...] simțămîntul țării este că nu puteți cere aprobări ; **nu puteți inspira decît îngrijorări**, și îngrijorarea cu atît mai legitimă , cu cît [...] printr-o criză din cele mai grave." [...]

"Gîndiți-vă la problemele noastre imediate , **situația noastră financiară** care este **catastrofală**, la **situația noastră economică** care este **falimentară**, și, în acest moment grav pentru noi și pentru lume , în acest moment , destinele României sunt încredințate **unui guvern decapitat de șeful său firesc, unui guvern care nu are autoritatea** decît **a primei electorale și a 40 % din sufragiile țării**, unui guvern care se prezintă , în ce privește metodele , așa cum vă prezentați dvs. (aplauze la PNL)

În asemenea condițiuni, încă o dată și hotărît , **nu așteptați de la noi nici un fel de solidaritate și nici un fel de complicitate ."**

-Voci PNT : Nici nu așteptăm !

-Duca : " Veți avea **opoziția noastră necruțătoare** inspirată din două credințe : de credința că numai acesta este mijlocul adevărat de a servi interesele țării , **scurfînd cît mai mult guvernarea dvs .** (aplauze la PNL) și, în al doilea rînd,că **mîndri de trecutul nostru, conștienți de puterea noastră actuală, încrezători în viitor,să rămînem ceea ce suntem în conștiința publică : speranța , suprema speranță a unui popor sărăcit , desnădăjduit și adînc îngrijorat "** (aplauze îndelungi la PNL)(p. 560)

IGDuca / 31 aug.'32

50.)C.Toma (PNL- georgist) , discurs la Mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, pag. 538 ; 549- 554)

[LD:bucurești ,29 oct.2006.duminecă .

Suntem toți ,împreună-Ion,Maria, Val ,Mircea.Ion ne ține prelegerea nemaiînută la simpozionul de la fac.de Matemat. a universit .București (pentru care a părăsit simpozionul spaniol, a făcut mii de kilometri cu avionul,și fără să fie anunțat, a aflat că s-a scurtat .Impresionată de comunicarea lui, bucuroasă că aproape ,aproape am înțeles-o ...La prînz comitem o "crăpelniță" de zile mari :caracatiță, rechin , pești și scoici ,

măslina , tequila și vinuri spaniole;supă, salată beuf ,cârnăciori vânătorești ,murături și vin basarabenesc.Ne aducem aminte de vremurile de altădată;vorbit de cei ce au fost și nu mai sunt."Bărbații" se îmbată și se culcă...Maria cu mie ,schimb la bucătărie Atmosferă familială dulce,o zi am uitat (sau am dat la fund)îngrijorările și situațiile în care supraviețuim , în această lume în care , parcă, noi nu mai avem loc.]

[LD, 2001, **Piatra Neamț**.:dau această mărturie pentru a arăta dificultatea de a stabili un adevăr punctual, relativ la un episod.Privind acest episod, majoritatea istoricilor au "exploatat" broșura lui Iorga "*Doi an de restaurație*",și , fără alte mărturii, au perpetuat **accentul pus pe "defecțiunea" partidelor**,neglijând voința lui Carol și concursul dat de Iorga, Argetoianu, apoi Vaida și alții la aceasta.]

*Notă C.Toma

[LD : liberal ieșean, brătienist înfocat - cu prelungire spre Gh.Brătianu - ,cu activitate în partid și parlament de peste 30 de ani (1902) .**Nu face deloc referiri la p.ducist ; vorbește ca și când ar fi un singur partid liberal ;** adjucecă pentru PNL-2, întreaga tradiție a PNL Prin discursul foarte documentat - inspirat fără nici o îndoială și de George Brătianu - **o mai bună punere la punct a PNT** ,fără menajamente Dar nici nu apare vreo tentativă de împăcare cu PNL.Duca].

C.Toma -georgist / 31 nov.'32

▣Rotativa Iorga /Vaida

Demisia cabinetului prezidat de d. Nicolae Iorga reprezintă izbînda ideii de partid.

/C.Argetoianu:constituționalism straniu

"Faptul acesta a fost recunoscut și de unul din actorii cei mai principali ai vechiului regim, **d.C.Argetoianu.**

D-sa spunea că atunci cînd nemulțumirile se pot coaliza împotriva oricui, **Coroana nu trebuie descoperită .Ea trebuie să fie acoperită de către un partid.** De aceea a plecat."Nu voi insista asupra concepției stranii pe care o are d.C.Argetoianu asupra așezămîntului constituțional.Concepția d-sale se înfățișează astfel :

Cînd sunt greutăți, Coroana să apeleze la patide pentru a nu fi descoperită , **cînd nu-s greutăți, Coroana poate fi descoperită , folosind formații artificiale.**

"Socotim acest fel de a înțelege constituționalismul ca **straniu** și reținem faptul că **în regimul d-lui Iorga ,Coroana era descoperită , prin însăși prezența acestui regim.**

"Dar . spre satisfacția tuturor , **acest regim a plecat** , confirmînd că guvernările nu se pot rezema pe alcătuirile artificiale sau perimate ale vieții publice(p. 538)

-**Dinu Simian** :(suspendă ședința petru după amiază.La reluare,Toma repetă cele spuse dimineața, apoi:)

" Am conchis cu **credița că revenirea la ideea de partid este definitivă** și că **în viitor nu vom fi posibile guvernări cari să sprijine pe formațiuni artificiale sau perimate.** [...]

Argetoianu a vrut să ne demonstreze că regimul trecut a fost perfect constituțional , fiindcă a fost numit prin exercițiul unei prerogative perfect constituționale.

Din p.d.v. al prerogativei, suntem de acord :a fost perfect constituțională.

D-sa însă, considerînd că numai îndeplinirea acestei condițiuni nu-i suficientă pentru a justifica că regimul trecut era constituțional ,a adăugat că, **nu s-a încadrat în " ritual " , n**

practica constituțională ,fiindcă nu s-a ales prin propriile sale puteri.Și adaugă apoi : dar **ritualul acesta nu este înscris în Constituție** , litera Constituției nu-l cunoștea.

D.Argetoianu nu cunoaște problema.

"**Constituționalismul este o doctrină** care se bazează nu numai **pe litera Constituției** , dar și **pe spiritul ei.** **Consensul națiunii** la alcătuirea unui guvern **se realizează ori prin votul de încredere al Parlamentului** -dacă există parlament -**ori prin votul corpului electoral** - în cazul cînd parlamentul este dizolvat.

A numi acest consens un "ritual" , înseamnă o profundă necunoaștere a așezămîntului constituțional. Pentru aceasta am contestat **regimului trecut** autoritatea de a guverna , fiindcă **nu corespundea spiritului Constituției ."**

C.Toma- georgist / 31 aug.'32

/Experiență primejdioasă

"Experiențele care s-au făcut , **sunt primejdioase.**Ele nu au alt rezultat decît să compromită interesele statului și să **descopere Coroana.**[...] care trebuie așezată

deasupra luptelor și pasiunilor politice. Coroana nu trebuie coborâtă în aceste lupte, nici prin lingușiri, nici prin calomnii. " Există o tradiție care va trebui continuată.

C.Toma-georgist / 31 aug.'32

/N.Iorga :neadevăr insolit

Vaida a propus PNL-g, participarea la acest guvern. De aceea se impune o explicație. **PNL-g a considerat că guvernul trebuia să fie " neutru "** - compus din **funcționari, magistrați sau militari**. Un asemenea guvern ar fi prezentat garanția obiectivității și a imparțialității. **Un asemenea guvern a fost, în 1919, gub. gral Artur Văitoianu**, care a făcut "**cele dintii și cele din urmă**" alegeri libere. (proteste la PNT)
-Constantinescu -Bordeni :Așa este, d-lor. **Ați avut atunci "guvernul federației "**
-Beldie :N-ați știut ce o să iasă, că nu le mai făceați libere !Ați dovedit apoi la '22 de ce sunteți în stare.

C.Toma :Acesta a fost p.d.v.al PNL-g . **PNȚ nu a acceptat, declarînd că-și rezervă pentru sine ministerele și întreaga administrație** "Am ținut să fac aceste precizări pentru a arăta că **între PNL-g și PNT n-au existat tîrguieli de portofolii sau de mandate**. Cine afirmă altfel, afirmă un neadevăr. Cu regret trebuie să constat că d **prof. Nicolae Iorga** -cu siguranță în necunoștință de cauză -afirmă, în broșura sa "**Doi ani de restaurație "**, că **d.Gheorghe Brătianu voia 4 ministere și 100 de scaune în Parlament** **Este un neadevăr insolit** .Are o singură scuză d.prof. Iorga :că **broșura aceasta este scrisă într-o izbucnire de necaz."**

/Abuzuri electorale

Guvernul Vaida a comis **o serie de abuzuri** :**Toată administrația țării, de sus pînă jos, a fost schimbată prin frunțașii organizațiilor național-țărănistă** [...] ca prin toate mijloacele, în unele părți violente, să asigure izbînda PNT ;**A mistificat decretul de convocare a alegerilor**, pentru ca candidații opoziției să nu-și depună la timp listele ; Ministerul de Justiție, printr-o circulară, **a încălcat legea electorală**, punînd primarii să împartă cărțile de alegători, (nu judecătorii) (p. 550)

C.Toma-georgist / 31 aug.'32

«Crizele PNT

[LD Fie vorba ,**acest " întreită "**, **criză a PNT**, pînă la urmă s-a dovedit a fi "**înpătrită "** sau "**înșesită "**]

"În PNT există **o întreită criza politică** :

O criză de omogenizare și solidaritate între membrii săi ;**dezbinări personale** profunde în structura centrală și periferică (între **Madgearu și DRloanițescu** - încă nerezolvate ;atitudinea dîră a blocului basarabean ;"rezervele" semnificative ale lui **Costăchescu, Iunian, Potârcă**)

O criza de conducere, la partid și la guvern (**Mihalache**, după anevoioase pertractări, și-a dat demisia ;**Maniu**, a revenit la conducere dar n-a primit guvernarea)

"Opinia publică crede însă că această **revenire este convențională**, este un fel de **domnie fără voie**, care va trăi numai **spațiul unei dimineți**

-preot Manu : Este îndrăzneată metafora d.voastră !

-Toma :pentru **șefia guvernului, alte pertractări anevoioase și laborioase ....**

-preot Breban : Acestea sunt chestiuni de partid !

-Toma :...care presupun **conflict de conștiință ... Maniu - Vaida - Mihalache ...**

-preot Breban : Nu se cere ca șeful de partid să fie și șef de guvern...

-Toma:

O criză de program : " Ideologia nouă a **statului țărănesc** ar vrea să **suplinească soluțiunile precise**, cerute de nevoile reale. Constat numai că în conducerea partidului dvs. și-au făcut loc **toate ideile contradictorii** :stabilizare, restabilizare ; inflație ; plata și neplata cuponului ; păstrarea sau modificarea conversiunii ; sporirea sau micșorarea beneficiarilor conversiunii "

"Rezultă că PNT își întemeiază guvernarea pe un **întreit conflict : conflict în interiorul său**, desbinări de persoane, deosebiri de **program**. **Conflict cu țara "**

O criză de conștiință : "... partid care cîrmuește țara **în contra mentalității sale, în contra esențialului democratic și constituțional al țării**

În atare condițiuni, încheerea logică apare de la sine că **guvernarea d-voastră este lipsită de autoritate și sortită să dispară în cea mai scurtă vreme "**(apaluze la PNL-g ; ilaritate, aprobări ironice la PNT) (p. 551-552)

#Stat Țărănesc?!

[LD : Toma pune punctul pe i :și această formulă a fost lansată de PNȚ tot din tendința de a nega meritele PNL,de a-și adjudeca pentru PNȚ "exclusivitatea " preocupărilor pentru țărănime.Interesant este faptul că , la acest capitol, **georgiștii** au apărat trecutul PNL cu aceeași cerbicie ca și **duciștii** ceea ce demonstra **trunchiul** de care **nu voiau** nici unii nici alții, **să se rupă.**]

"Prăbușirea catastrofală a popularității Partidului Național-Țărănesc , decepția masselor țărănești ,provocată de guvernarea PNȚ, a condus în mod automat la **găsirea unei formule de salvare : formula stat țărănesc ."**La Camera, adusă în discuție de **Demostene Botez ....**

-**Voce PNȚ** : foarte **simpatic** ! ...

-**Toma** :Eu nu vreau să fac o intrigă între dvs.Dar dacă v-aș citi câteva **articole de acum un an** scrise de d. Demostene Botez , nu știu dacă i-ați mai spune că este simpatic. Îmi va rămîne **numai mie simpatic, nu și dvs.**

-**Demostene Botez** : Constat că **mă revendicați amîndoi** (Ilaritate)

-**Toma** : Constat că **am și eu dreptul să te revendic ...La Senat** , d.ministru al Industriei și comerțului , **Virgil Madgearu ...**

Botez a contrapus-o **ideologiei "capitalisto-burgheze " a PNL;**

Madgearu a contrapus-o **ideologiei statului corporativ , Manoilescu ;**

"**Am înțeles atunci.PNȚ** se află la răspîntie și-și **taie un drum nou.**

Și-atunci , am continuat cercetările pentru a vedea **ce urmărește această ideologie.**

(: N-am putut obține nici o precizieune . **Am constatat** însă că **este o formulă** , că **ideologia lipsește** și că **s-a născut întii formula și acum se caută ideologia.[!!!]**

Întorcîndu-mă la prezentatorii formulei, am aflat : d.**Dem.Botez** zice :

stat țărănesc, înseamnă mai multă **solicitudine** față de țărănime ,

iar **d.Madgearu** a adăugat **specificului țărănesc** , care trebuie să fie la baza

oricărei reforme. Am cercetat și mai departe și am mai aflat niște articole scrise de d.

dr.Ernest Ene, care ne spune că :

< **Statul țărănesc este organizația care trebuie dată unui stat de țărani** >

O singură notă divergentă : d. **DRIoanițescu**, ministru al Sănătății,

care **regreta dispariția boierilor și a averilor lor**, pentru că nu are cine lăsa danii

... - **DRIoanițescu** : Atîta ai înțelegesc d-ta , din apelul meu la spiritul de jertfă ?

" **Cum va fi organizat acest stat ? Pe bază de luptă de clasă , de stăpînire de clasă ?**

Nu ne spuneți nimic. Plutim în necunoscut.

Am mers și mai departe cu cercetările, și **am găsit**, în urmă, în **două declarațiuni**

- una a dlui **Iuliu Maniu** , alta al d-lui **Madgearu** - **un început de explicație.**

(: **Iuliu Maniu** acuza PNL de **lipsă de solitudine față de țărănime** ,

adăugînd că această solitudine n- a început decît în **1928 [!!!]** ;

(: **Madgearu** , că acel "specific țărănesc" , a fost realizat **doar** în anumite reforme , în **legislația de după 1928 [!!!!]** . (p. 552)

▣ Țărănismul PNL

▣ Legislația agrară

S-a dezinteresat PNL de trebințele țărănimii ?!

▣ **1864.** Sub raportul proprietății și al relațiunilor dintre proprietari și săteni , în reforma agrară din 1864, un rol aparte a revenit liberalului Mihalache Kogălniceanu....

- **VGBeldie** : Nu a fost liberal ! Nu a fost înscris în PNL ...

- **N.Constantinescu Bordeni** : Aveți dreptate :era țărănist ! (**ilaritate**)

- **C.Toma** : te dezmente istoria politică.

- **Dem.Botez** : Kogălniceanu ar fi fost **georgist** sau **ducist** ? (**ilaritate**)

- **CCGiurescu** : Kogălniceanu era **adeptul lui Ion Brătianu** (**aplauze la PNL-g**)

Toma-georgist /

▣ **1879** .Politica de **colonizare** ,menită să întregească reforma, **împroprietărirea însurăteilor** ...

▣ **1881-1886.** Împroprietărirea prin împărțirea domeniului statului ...

▣ **1908.** **Legea tocmelilor agricole** (**protestări la PNȚ !**) ...O cunoașteți ?

- **preotul Man** : Dar anul **1907** ? de ce ai trecut așa de ușor peste el ? [!!!]

- **Toma** : ... legea tocmelilor agricole a fost considerată "socialistă " de către P.Conservator.

/ În cartea sa " **Take Ionescu** " (p. 203) , d.**C.Xeni** spune : < **Take Ionescu ar fi dorit o conlucrare** a celor două partide politice , spre a da un cât mai larg prestigiu noilor reforme . [...] **Intransigența lui PPCarp** și a marilor proprietari din jurul său, **zădărnicește această dorință**.

Guvernul liberal își realizează programul de legi agrare , în contra opoziției conservatoare [...] **Parlamentul liberal** vota **legea tocmelilor agricole** , cuprinzând **principiul socialist** [!!!] al minimului de salariu și al maximului de arendă. >

/ În cartea sa "Politica agrară " (p. 101) d.**G.Ionescu-Sisești** scrie : < Această lege este **prima încercare serioasă de a se lua cu hotărâre partea celui mai slab [țăranul]** în competiția dintre cei doi factori.

Statul aruncă în **platanul celui mai ușor [țăranul]** , **greutatea autorității lui**, fără a pierde din vedere că **cea mai sănătoasă politică agrară** este tot cea care **ar mări greutatea săteanului** , care l-ar duce **la independența reală**. În cadrul acestei preocupări de crearea unei **țăranimi independente** , intră și dispoziția din legea privitoare la **crearea de izlazuri comunale**. >

" **Reformele agrare din 1908** , s-au realizat de **PNL**, în contra **P.Conservator**.

Legea tocmelilor agricole cuprindea **patru mari principii** , **considerate socialiste** [!!!] : prețul minimal al muncii , maximum cuantumului de muncă într-o zi , maximum prețului de amendă și prețul pentru pășuni . **Era o reformă făcută în spirit democratic**...

- **preot Breban** : **Ați uitat anul 1907 !** [!!!]

- **Toma** : PNL , tot în 1908, a făcut **Legea creerii izlazurilor comunale** , **Legea Casei Rurale**... - **D.Ionescu** : a fost făcută **pentru proprietari**, nu pentru țărani...

- **Toma** : A fost făcută pentru cumpărarea moșiilor și **vânzarea la săteni**, în loturi de 5 ha .

C.Toma - georgist /

▣ **1919** : Exproprierea

"Cunosc **referenul adversarilor** : **spiritul vremii** [!!!] și **conștiința cetățenească** [!!!] , acestor împrejurări se datorește exproprierea. Aceeași explicație a dat-o și d. Iuliu Maniu [...] Fără îndoială, au avut importanța lor. **Întrebarea este**, însă, **cine a înțeles spiritul vremii și cine a îndrumat conștiința cetățenească** , pentru **ca această reformă să se realizeze** . (**aplauze la PNL**)

La această întrebare nu- i decît un **singur răspuns** : **Partidul Național Liberal**.

În **Vechiul Regat**, **reforma agrară nu s-a făcut prin revoluție**, pentru a ne pune în fața faptului împlinit, și **nici** ca o necesitate a **naționalizării pământului** , **ca în provinciile unite**. [!!!] **Reforma agrară**, ca și **cea electorală**, s-a făcut **prin înțelegerea spiritului vremii** , de către **PNL**, și prin **îndrumarea conștiinței publice**, tot de către **PNL** " (**aplauze la PNL**)

Dovada : **Scrisoarea lui Ion Brătianu din 9 sept.1913** , în care erau înscrise **cele 2 reforme** ; Dovada : **Revenirea la guvernare** (ian.'14) , condiționată de realizarea **celor 2 reforme** ;

Dovada : **Alegerile din ian'14** , făcute sub **deviza modificării Constituției** , ;

Dovada : **Dizolvarea Adunărilor** și , în mai ' 14, **alegerea Constituantei** , pentru revizuirea Constituției... Pentru a face posibile cele 2 reforme ;

" Prin urmare, **reforma agrară și reforma electorală din 1919** , **sunt realizare de PNL** , și nu **pot fi scoase din patrimoniul politic al acestui partid** " (**aplauze prelungite la PNL**)

((: "De aceea , dați-mi voie să închei acest capitol , spunîndu-vă că **este nedrept a afirma** , **cum a făcut d.Maniu**, că **PNL a avut onoarea numai să prezideze aceste reforme**. " [!!!] (p. 553)

C.Toma- georgist / 31 aug'32

▣ **Politici agrarien- țărănești la PNL**

Eficientizarea producției

PNL a avut o constantă preocupare : **înbunătățirea producției agrare** , ameliorări funciare , **învățămînt agricol**, **codul silvic** (**exploatarea lui rațională**, **proprietatea**

colectivă a moșnenilor, dreptul de trecere etc), Creditul rural (1873) ...

- **Demostene Botez** : Pentru marii proprietari [!!!]

Finanțarea producției

- **Toma** : A creat asociațiile agricole, băncile populare, cooperativele sătești, obștiile de arendare (pentru a distruge trustul arendașesc și a da țăranilor posibilitatea arendării) ; Obștiile de cumpărare de pământ , întreaga mișcare cooperatistă , inițiate , sprijinite și îndrumate , de la 1901 și pînă acum (**aplauze la PNL**)

Culturalizarea rurală

Dar opera de răspîndire a culturii la sat ? PNL reprezenta idealul ca **în fiecare sat** să fie **o școală**. El înființa școli , mai ales normale, iar P.Conservator ... le desființa [!!!] (p. 553) ..... **S-au uitat toate acestea ? !**

C Toma - georgist / 31 aug.'32

▣ **Politica de național-țărănire a PNT**

[LD semnificativ ! : Nu se mai aude nici o voce autorizată a PNT .Singurele replici , deseori menite să stîrneasă rîsul, sunt a celor doi preoți activi, Man și Breban, sau a unor iluștri necunoscuți.. Poate este o simplă întîmplare .]

" **Că PNL n-a făcut totul** pentru democratizarea vieții sociale și economice, **sunt de acord. Mai este mult de făcut**. Dar mă întreb un lucru, d-lor : **dacă vă luați dreptul de a reproșa PNL că n-a făcut totul** pentru aceasta, **ce ați făcut d-voastră** , care v-ați întemeiat partidul **pe clasa țărănească [!!!]** și guvernarea d-voastră s-a întemeiat **pe votul universal [!!!]** , **nu pe colegiile censitare** cu care am luptat noi ? (**înteruperi la PNT**)

- **preot Man** : Am făcut Arcul de triumf " (**ilaritate la PNT**)

- **Toma** : Vă spun eu ce ați făcut. **Vorbea d.Madgearu de acel " specific țărănesc" al legii administrative.**

:) " Care dispoziție din această lege reprezintă **specificul țărănesc**, domnii mei ? Decentralizarea n-ați realizat-o; [...] Ați făcut un singur lucru : **ați înmulțit numărul unităților administrative** , pentru ca **să puteți plasa comitetele electorale sătești în consiliile și funcțiunile sătești respective...**

- **DRIoanițescu** : N-ar fi mai bine să arătați ce ați făcut dvs. de cînd v-ați despărțit de liberali ?

- **Toma** : Să mă întreb după ce voi fi la guvern, nu acum.

Mai spunea d.Madgearu de "**specific țărănesc**" , **în modernizarea spiritului fiscal .**

:) **De unde rezultă specificul țărănesc** în spiritul fiscal ?

Din chipul în care execută agentul pe țăran ? [...] agenți fiscali care dezbracă femeile de haine pentru a încasa dările ? țărani arestați pentru împotrivire ?

:) Ați făcut reforma cooperăției, pentru ce ? **Ați considerat cooperăția ca o citadelă liberală** , și atunci **ați modificat legea , pentru a național-țărăniza această instituție...**

Gîlceavă parlamentară

- **Șt.Cicio -Pop** : îl roagă să rezume, deoarece a depășit timpul acordat ...

- **Gh.Brătianu** : Dle președinte, ați ocupat trei sferturi de oră cu votarea unor proiecte de legi...

- **Toma** : Dimineața am vorbit doar 5 minute...

- **Victor Papcostea** : Sunt deputați care vor să răzbune în ședința de azi toată absența lor....

- **Toma** : promite că va rezuma...

:) Care este "specificul țărănesc" la **pensionarea forțată a funcționarilor** , decît interesul ca **birocrăția țării să intre pe mîna PNT ?**

:) **Crearea Caselor Autonome** , ce scop a urmărit decît **desființarea unor citadele liberale** , pentru **reînființarea și înmulțirea citadelor PNT ?**

" **Politica PNT a fost o politică de distrugere a citadelor național-liberale și de înlocuire a lor cu citadele ale național-țărăniștilor** .[...]

specificul țărănesc , statul țărănesc pe care d-voastră îl creați ca o ideologie

, nu este un stat țărănesc ci **un stat țărănist** , împotriva căruia noi ne ridicăm

(**aplauze la PNL**) Și adaog : **oricare guvern va veni după d-voastră va avea o datorie**

capitală să deparaziteze funcțiunile și instituțiile de politicianizarea d-voastră " (**aplauze PNL**) (p. 553-554)

C.Toma -georgist / 31 aug.'32

▣ Ardealul, ardelenii - PNL

/ Relațiunile lui Ion Brătianu cu ardelenii .În "Memoriile " lui Kossuth , se reproduce o Notă pe care **Ion Brătianu** a lăsat-o, în 1859 lui **Cavour** , spre a lămuri **imposibilitatea unei înțelegeri** între **revoluționarii români și unguri** :

< **Nu cred în liberalismul și moderațiunea ungarilor**. E o mască pentru a înșela pe împărat. Știu că sunt mai exclusiviști ca niciodată și n-am încredere în unguri.

Dar chiar dacă ar fi altfel, **nu ne-am putea înțelege niciodată** cu maghiarii în privința **Transilvaniei** , pe care cu nici un preț n-o putem ceda Ungariei.

Românii de dincolo vor să se unească cu noi. Noi îi vom ajuta .

A-i ceda Ungariei, ar însemna trădare . >

"Dlor deputați, aceasta este nota lui Ion Brătianu și

:) atunci când se urmărește a se **știrbi memoria glorioasă** a întemeietorilor PNL ,

:) cu **formula prin nimic dovedotă** : < **Ardealul fără Ardeleni** > , aducem aici **mărturia netăgăduită a unui document istoric** , care arată îndeajuns , încă **din vremea celei dintii Uniri , atitudinea ctitorilor României moderne , față de populația românească a Ardealului.** " (aplauze prelungite la PNL) (p. 554)

C.Toma - georgist / 31 aug.'32

▣ PNL-georgist

[LD : pînă aici, absolut **nici o notă contrară , discordantă, adversă, față de PNL-ducist**. Dar nici nu se întrevide vreo porțiță de reconciliere între cele două partide liberale.]

"În ce privește politica PNL **noi ne urmăm drumul. Continuăm tradiția și ideologia Partidului Național-Liberal**. Procesul PNL nu-l aducem în această incintă .Partidele politice n-au căderea să-l judece . **El se dezbate în fața conștiinței liberale a țării** . (aplauze la PNL-g) Și se dovedește tot mai mult , din etapă în etapă , în **încrederea crescîndă a masselor liberale în directiva pe care o reprezentăm [georgistă]** , în credința , în munca și în jertfele noastre.[...]

"Partidul Liberal a știut tot timpul , printr-un proces organic de evoluție și adaptare , să-și înnoiască programul, metodele și conducerea. (aplauze la PNL -g.)

Această manifestare organică o reprezentăm noi, astăzi. Ducem o luptă înverșunată și implacabilă pentru **trumul desăvîrșit al acestor lozinci și pentru strîngerea masselor liberale în jurul lor.**

" Prin această izbîndă, PNL va fi din nou în stare să-și urmeze , în cadrul României întregite și înoite, opera rodnică de cîrmuire și de înălțare națională. [...]

Văd cheazășia acestei izbînzii , nu numai prin credința noastră, dar și **prin prezența în fruntea acestui partid a d-lui Gheorghe Brătianu , conducătorul firesc al generației tinere , sortit de destin și de marile lui însușiri** , să ducă mai departe **steagul partidului și tradițiile glorioase ale înaintașilor "** (aplauze prelungite la PNL-g) "

Încei **consecvent credințelor** ce urmărim și vă spun :

Ne deosbim principial de d-voastră [PNȚ] Suntem adversarii hotărîți ai concepțiilor , care împart națiunea în clase, pentru a avantaja pe una, în dauna celorlalte. **Noi luptăm pentru armonizarea claselor sociale și pentru solidaritatea lor .** De aceea, **ne vom opune cu hotărîre la orice legiferare , care va călca aceste principii."**(p. 554)

C.Toma, 31 aug.'32

51.)**Lotar Rădăceanu (PSD) ,discurs la mesaj, 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed .din 31 aug.'32, pag. 536 - 538)

[LD : ședința este condusă de Dinu Simian , vicepreșed. Camerei .Rădăceanu face o expunere sintetică a **doctrinei socialiste**, lansînd formula **"stat muncitoresc-țărănesc "** ,pe care o contrapune **" statului țărănesc "** ,formulă lansată de PNȚ .Este lăsat să-și expună argumentele , fără întreruperi, fără polemici , fără contraargumente, deși **atacă formula țărănistă, afirmîndu-și crezul în revoluție,distrugerea capitalismului,viitorul socialist**.Tratamentul diferă de cel aplicat liberalilor , de către PNȚ.

Să fie asta expresia siguranței cu care era clamat **"nepericolul " socialist în România ?** Sau expresia **începuturilor "marxiste " ale țărăniștilor ?**Exceptînd respingerea

colhozurilor, nu se deosebește prin nimic , ca doctrină, de comuniști .]

Rădăceanu / 31 aug.'32

#Guvernul Vaida-guvern burghez

" Dacă mai iau cuvîntul la discuția Mesajului, în numele Partidului Social -Democrat ,o fac fiindcă în discuția care a urmat aici , ca și în discuția care a avut loc la Senat, asupra declarației ministeriale ,s-a pus o problemă pe care noi o considerăm foarte importantă și față de care noi vrem să ne prezentăm atitudinea.

" Declarația ministerială , citită de d.prim-ministru Vaida -Voevod, pune și ea această problemă ,însă numai enunțînd cuprinsul ei, fără a o formula în mod precis.

Această declarație , de fapt, era o înșiruire a tuturor legilor și reformelor prin care guvernul actual speră că va putea să atenueze , și în cele din urmă , să rezolve, greutățile enorme prin care trece actualmente statul român.

" Noi nu vom tăgădui că între aceste legi și reforme anunțate , sunt multe utile, unele democratice ,cerute de împrejurările vremii.Dar dacă privim în ansamblu declarația guvernului , trebuie să constatăm că ea constituie , în împrejurările excepționale ale crezei de astăzi,un sistem de paleative ineficace , care ocolesc tocmai adevărata problemă , despre care trebuie vorbit , și pe care am s-o ating astăzi."(p. 536) [.....]

" Dacă examinăm politica pe care guvernul o anunță prin declarația ministerială, noi trebuie să constatăm că această politică nu iese din comunul politicii burgheze de pînă acum,nu îmbrățișează soluții de curaj, care să treacă dincolo , să deschidă drumuri spre un viitor nou al societății românești ; este, cum am spus adineauri,un sistem de paleative , menit să cîrpească aici, să cîrpească dincolo, dar în definitiv să lase neatins edificiul actual al vieții economice capitaliste.

El nu va intra în analiza legilor propuse ; a făcut-o prietenul Mirescu , arătînd caracterul hibrid, insuficient și ineficace , a reformelor propuse.[.....]

Rădăceanu / 31 aug.'32

«Stat țărănesc ?!

[LD : marxist în toată regula, Rădăceanu se ferește, totuși, să-și eticheteze doctrina ca marxistă.]

" Totuși, d-voastră ați venit cu o soluțiune ce vă pare salvatoare , cu o soluțiune care trebuie să aducă societății prefacerea esențială, pe care toată lumea o așteaptă și a cărei necesitate o simt toți, ați venit cu formula statului țărănesc.Stat țărănesc ? Formula este frumoasă , sună frumos într-o țară de țărani ,însă mi se pare că este cam lipsită de conținut istoric și sociologic. Cum poate să existe un stat țărănesc ?

Un stat țărănesc , prin predominarea clasei țărănești în politica țării , nu ar putea să existe atîta vreme cît există dominația clasei burgheze."[.....]

Rădăceanu / 31 aug-'32

#PNȚ?=flancul stîng al p.burgheze

" D-lor deputați , d-voastră din PNȚ de sigur că aveți intenții bune- și le-ar avea oricare partid și oricare guvern ,în fața acestei suferințe generale , în fața acestei stagnări groaznice, a oricărei vieți economice - și nu vi le tăgăduiesc.Dar, deși , d-

voastră ,reprezentați un flanc stîng al partidelor burgheze din România suferiți totuși de același defect , de care suferă toate partidele burgheze ,anume sunteți reprezentanți ai interesului capitalist , reprezentanți ai sistemului capitalist actualmente în vigoare.

[...]" D-voastră vorbiți de stat țărănesc,dar lăsați neatins monopolul burghez asupra mijloacelor de producție și asupra mijloacelor de circulație.Vorbiți de stat țărănesc,și lăsați țărănimea sub exploatarea capitalistă. Nu poate să existe un stat țărănesc cu burghezi ;poate să existe numai un stat burghezo-capitalist , clădit pe spinarea muncitorilor și pe spinarea țăranilor." (p. 537)

Lotar Rădăceanu / aug.'32

52.) M.Negură (PNL) , interpelare : cooperația .1 sept-'32

(DAD, MO 21, 1 sept. 1932, pag. 579 –581)

[LD : Polemică țărănist –liberală privind Cooperația.

Instituție pentru care, între cele două partide,s-a dus o neîntreruptă luptă de concurență . Fiecare lăuda gospodărirea chibzuită a banilor sub regimul partidului său, și învinovăța

de risipă pe adversar. **Mișcarea cooperatistă**, inițiată de liberali înainte de război, (în care se remarcă și I. Mihalache) a fost revendicată de doctrina țărănistă ca parte componentă a **statului „țărănesc”**.]

▣ Portofoliile instituțiilor cooperative

-M. Negură : Controlați datele pe care vi le pun la dispoziție și veți vedea că sunt numai pe anul 1930. [...] Numai aceste instituțiuni, **Banca Centrală Cooperativă, Oficiul Național și Consiliile de administrație ale Uniunilor de Control**, pe un singur an, în total, au încasat cifra frumușică și rotundă de **8.538.006 lei**, fără cheltuielile de deplasare la Banca Centrală Cooperativă și Oficiu, pe care le-am pus însă în socoteală la Centralele Cooperative.[.....]

-M. Ghelmegeanu : polemică

-Cooperarea sub regim PNL / PNT

-M. Ghelmegeanu : În orice caz, cheltuielile făcute de **fostele Centrale, sunt cu mult mai mari decât** cheltuielile pe cari le fac instituțiile cooperatiste acum. [.....]

-I. Răducanu : Dintr-un bilanț fictiv.[.....]

-M. Negură : [...] pentru că v-ați referit la portofoliul putred al Centralei Bancilor Populare și al Centralei Cooperativei Sătești, din trecut și că sunt bani pierduți, am să vă citesc diferite posturi din chiar bugetele d-voastră și veți vedea că ...

-I. Răducanu : **E prea multă „negură”, în cifrele pe care le citiți d-voastră**

-M. Negură : **„Noi facem lumină. [...] Nu puteți impresiona opinia publică, nu puteți induce în eroare Parlamentul. Fapt grav și indiscutabil este că d-voastră, prin politica cooperatistă pe care ați inaugurat-o, atât prin legiuirile aduse cât și prin solidarizarea permanentă cu cei care sunt socotiți de rea gestiune, în dauna statului și a cooperatiei, ați favorizat ceea ce nu era îngăduit, ați inaugurat jaful.”**

-M. Ghelmegeanu : De aceea am ordonat ancheta.

-M. Negură : D-voastră vă tânguți că comisia de anchetă a lucrat cu ușile închise. Cred că a făcut o greșală. În atmosfera greoaie a Oficiului Național al Cooperatiei, **trebuia să se țină ușile și ferestrele deschise**. [.....]

-M. Ghelmegeanu : **Răspunsul din partea guvernului l-am dat în ședința trecută, la 25 August, așa că acum nu e decât o replică, pentru ca d. Negură să-și facă forma.**

-I. Costinescu : Dar este o sdravănă replică.

-M. Negură : **V-ați arogat un merit că prin legea din 1929 d-voastră la comisiunea de judecată, ați pus un președinte de tribunal, că ați făcut un imens serviciu cooperatiei, că ați introdus justiția în cooperatie.** Cred că după cele ce s-au petrecut la cooperatie, **trebuia să duceți cooperatia la justiție, pentru că în adevăr să se facă opera de purificare și de însănătoșire necesară.**

-Nichifor Robu (LANC) : **„Acolo s-au împrumutat bani dela Teatrul Național, cari nu au nici o legătură cu cooperatia [...] Oameni cari sunt parlamentari, au fost și prin consiliile de administrație, sunt membri ai Partidului Național-Țărănesc și de ai Partidului Liberal, încât procesul acesta puteți foarte bine să-l lăsați să-l facă alții.”**[.....]

-V. Papacostea (PP) : Trebuie să recunoașteți un lucru, că, dacă d. Negură a avut o impresionantă armătură de date și cifre, **nu mai puțin documentat a fost d. subsecretar de stat Ghelmegeanu.**

-M. Negură : l-am răspuns că are date false.

-V. Papacostea : De aici am tras o concluziune, cu un fond logic și psihologic [.....] Concluziunea este că **nu dintre d-voastră poate veni denunțul și acuzarea la adresa celui alt, căci nici unul dintre d-voastră nu sunteți fără păcat.** [.....]

-M. Ghelmegeanu : [...] S-a zis, **ce caută cooperția în debaterile între partidele politice – fiindcă, incontestabil, între Partidul Liberal și partidul Național-Țărănesc, prin modul cum d. Negură a înțeles să-și desvolte interpelarea, a luat naștere o discuțiune, care, are o latură politică. Această latură politică n-o tăgăduiesc și nu poate fi tăgăduită.** De ce? **„Pentru că conducerea în cooperatie, atât din punct de vedere al organizării ei, cât și din punct de vedere al gestiunii, atinge directă răspundere a partidelor politice, cari sunt chemate la guvern”** și, este incontestabil că, după cum **guvernul PNT nu-și declină răspunderea modului cum a fost organizată și condusă cooperatia dela 1929 până astăzi, nici Partidul Liberal, prin reprezentanții săi**

acreditați, nu va putea să-și decline răspunderea pentru modul cum cooperarea a fost condusă și organizată dela 1920 până la 1928. Numai pe această latură , procesul politic a avut loc. Dacă am făcut uneori o comparație între trecut și prezent, n-am făcut-o pentru a comite această greșală, care m-ar desonora, pentru ca din erorile trecutului să fac o justificare pentru eventualele insuficiențe ale prezentului. Nu, am făcut-o numai pentru că progresul realizat este și mai evident prin comparație. Și eu îmi păstrez această convingere, - și cred că, ancheta va ajunge la aceleași rezultate, - că dacă se compară cele două gestiuni, a noastră, dela 1928 și aceea a guvernelor liberale, dela 1920 până la 1928, nu va fi nimeni care să nu vadă unde sunt răspunderile și să nu gradeze răspunderile, așa cum au avut loc.

M.Negură / interpelare , 1 sept.'32

53.) V. Rădulescu (Raportor), discurs conclusiv, Cameră , 1 sept.'32

(DAD, MO.21, șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții în discurs : **Mihalache** , **IG Duca**, **Gh. Brătianu** ș.a.

[LD : este un doctrinar "țărănist", cândva prieten cu Lupu . În locul argumentelor și analizei aplicate celorlalte partide (doctrine, programe, politici ,) el recurge la întrebări retorice, persiflări, etichetări. Denotă fie aroganță, fie incompetență, fie simplitate.

Este în schimb , un fervent susținător al **regimului parlamentar**, al rolului ce revenea **majorității parlamentare** în mecanismul politic de guvernare, ceea ce confirmă **ponderea acesteia în doctrina PNȚ**. Discursul este exclusiv un **rechizitoriu vehement la adresa PNL-ducist Nici nu se ocupă** , punctual, de Adresa de Răspuns la Mesaj , de felul **cum majoritatea înțelege să sprijine guvernul.**]

Vezi integral , [fișiere PNȚ și Parlament](#) .

*Notă : Vasile Rădulescu

"Am fost elevul unei **școli normale de învățători** - băiat sărac - și am fost întâiul la clasificare [...] regret că nu am fost învățător, la țară [...] pentru că profesorii mei m-au sfătuit să merg mai departe ; m-au oprit în București , la o școală de aplicație, unde, pe cînd dădeam lecții, **am făcut liceul** , am făcut **studii de drept** și am ajuns **magistrat**. (aplauze la PNȚ) [...] am onorat acest scaun de magistrat [...] **astăzi, sunt avocat** , toți știu cum **exercit profesiunea și nu-mi este rușine să arăt din ce trăesc**" (Cf.replicii date lui Lupu ,DAD, MO 23, șed din 6 sept.'32 , p. 673-680)

V. Rădulescu / 1 sept.'32

«Consens și responsabilitate

"Pe această **platformă de obiectivitate** , sunt nevoit să **recunosc** , în primul rînd, **veritatea afirmațiilor** pe care le-a făcut ieri **d. Duca**, în numele PNL .

Suntem de acord pe această constatare că, în ce privește **liniile mari ale politicii de stat, suntem toți** bărbații politici și toate partidele politice **de comun acord**.

"Suntem de acord în ce privește **politica externă**;

Suntem de acord în ce privește **apărarea teritoriului românesc** ;

Suntem de acord în ce privește **politica minorităților** ;

Suntem de acord în ce privește **atitudinea noastră față de armată**." (aplauze)

#IG Duca -Coroana

[LD : nici un prilej nu a fost lăsat de adversarii lui Duca , ca să nu i se bată încă un cui la sicriul răzbunării lui Carol .Voi marca acest lucru.]

Un singur lucru **regret mult** ,că **d. Duca** , ieri, l-a pierdut din vedere - lucru care trădează tradiția noastră unitară într-o anumită chestiune : **regret că d. Duca nu a învederat** că mai este o altă chestiune în care **toți bărbații noștri politici ai acestei țări s-au găsit pe aceeași linie tradițională a devotamentului către Coroană**.

-Duca : Aceea se înțelege de la sine și nu mai trebuie declarată.

-Ie Lazăr : "Devotamentul către Coroană , PNL nu-l etalează niciodată

-I. Inculeț : "Suntem partid monarhic și devotamentul se înțelege de la sine .

-I. Răducanu :"Într-adevăr , din trecutul dvs se înțelege de la sine

-V. Rădulescu :"**Luăm act** de declarația d-lui deputat **Inculeț**. Și avem și noi această convingere ,**că este făcută cu asentimentul d-lui Duca, șeful PNL.**" Și atunci trebuie să

tragem această **concluzie** , [...] pe buzele noastre ale tuturor bunilor români din această țară este **aceeaș formulă** , în care am trăit și pe care am rostit-o în toate împrejurările : **<Trăiască Regele !.>**(adunarea aplaudă în picioare) (p. 582) [...]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

#Regim parlamentar fals

Regretă că Argetoianu nu este în incintă, ca să-i dea răspuns la observații .

"Am introdus înadins anumite pasagii în această Adresă , care se referă și la **problema constituțională** și la problemele economice , pentru că aceste probleme corespund **nevoilor sufletești** și nevoilor materiale ale poporului român.

Am introdus într-adevăr **o anumită frază** referitoare la **dispozițiile noastre constituționale**, **afirmând că poporul român a ajuns astăzi la o maturitate necesară ca să se poată pronunța în chestiunile mari ale politicii românești , în deplină libertate.**

Cînd am introdus acest pasagiu , **aveam o anumită țintă** , pe care constat că **am atins-o** .Într-adevăr , **d.Argetoianu s-a simțit atins**. Pentru ce , mai mult ca altădată , am stăruit asupra acestui **pasagiu** , **a cărui eliminare o cere d.Argetoianu ?**

"Pentru că noi avem încredințarea că , în ce privește dreptul public, ne găsim într-adevăr în **o perioadă de transformare**. [**LD : hodoronc tronc !**] Este netăgăduit că **pînă în momentul de față , noi am trăit într-un regim parlamentar fals.**" [...]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

#Guvernul Iorga -deviere de la regimul parlamentar

[LD :Speculații , găselnițe, de rea credință .Merge pînă acolo cu antili- liberalismul încît găsește circumstanțe atenuante lui Iorga pentru "defecțiune" considerînd PNL principalul vinovat pentru devierea de la parlamentarismul constituțional .]

"După 1928, cînd credeam că am terminat cu **un trecut rușinos**, am asistat din nou la o deviere formală de astă dată, **la o deviere fățișă de la normele regimului parlamentar**, prin felul cum s-a constituit **cabinetul Iorga**.A fost, într-adevăr, o deviere de la regimul parlamentar , pentru că nu se poate închipui într-o țară **un regim parlamentar , fără partide politice."**

#PNL-criminali în fața istoriei

"Partidele politice sunt de esența regimului parlamentar .De ce ? Pentru că în fiecare moment , **un guvern trebuie să se sprijine și pe încrederea Coroanei și pe încrederea Parlamentului**.Nu se poate presupune că **un guvern** există în spațiu, **fără această dublă susținere**.Întrebăm atunci pe d.Duca și întreg Partidul Liberal ,**cu ce au contribuit la întărirea parlamentarismului în România**,cînd , în 1931,**au ajutat guvernul Iorga să ia puterea și imediat l-a părăsit ?**În ce situație s-a găsit acel guvern din p.d.v. al uzanțelor parlamentare ?**Ne mai avînd încrederea întreagă a Parlamentului**, el trebuia - și era fatal - **să se reazeme numai pe încrederea Coroanei**.În această situație, era imposibil ca Coroana să nu fie descoperită în fiecare moment.

lată marea greșeală a PNL , care este **adevăratul autoral devierii de la normele regimului constituțional "** (aplauze la PNȚ) (p. 583) [...]

" În fața situației dezastruoase , **Regele a făcut un apel călduros la toate partidele politice**.Singuri **dvs [PNL-1] ați refuzat să răspundeți la acest apel** , așa încît **sunteți criminali în fața istoriei** .(apaluze prelungite, bravo la PNȚ)

Rădulescu / 1 sept.'32

≡Raportul majoritate parlamentară-guvern

-**Rădulescu** :**Socor** se întreba dacă guvernul are încrederea majorității parlamentare ... Ce-l face să se îndoiască de această încredere ? **În regimul parlamentar , miniștrii nu se pun la vot** ,este suficient ca **Regele să încredințeze puterea unui membru al majorității**,pentru **ca banca ministerială întreagă să aibă încrederea majorității**.

-**Matei Socor** (ziarist):Cam riscantă teoria aceasta !

-**Rădulescu** : **Din moment ce majoritatea vine zilnic la sedință ,din moment ce nu se pune un vot de neîncredere , prezumția în drept este că banca ministerială este în asentimentul majorității.**"(aplauze la PNȚ)

-**I.Manolescu -Strunga** :Înrebați pe d.Halippa ...

-**V.Rădulescu** : Die Socor, în trecutul nostru politic, noi am dat exemple că **se pot întîmpla conflicte între majoritatea parlamentară și guvern** . Vă aduceți aminte ce-a

pătit d.Manoilescu cu niște proiecte de legi.Acest lucru nu aduce la scăderea regimului parlamentar ; în toate țările din lume ,**ministrii se pot schimba."**

Ceea ce trebuie reținut ,este ca **majoritatea să fie neconținut păstrătoarea normelor regimului parlamentar.**Din acest p.d.v. , noi putem să afirmăm că , în fiecare moment , **majoritatea parlamentară de azi, rămâne credincioasă acestor uzanțe ale regimului parlamentar"**(aplauze la PNȚ) (p. 586-587) [.....]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

«Apel la colaborare+amenințări și șantaj

[**Extraordinară răsucire de poziție , pentru un final de discurs, pentru un final de dezbatere la mesaj,după aproape o lună în care PNȚ nu a făcut alceva decât să lovească în PNL ! Și, ca ultim argument : șantajul cu Regele !]**

PNL cunoaște bine **cauzele adânci și îndepărtate ale crizei** , știe că toată lumea geme, dar **se menține într-o atitudine de sectarism** pentru care opinia publică îl condamnă.

"În aceste împrejurări, **nu aveți dreptul să răscoliți neconținut trecutul** ,și pe mine să mă iertați că am făcut-o, dar am făcut-o provocat .

Este și în interesul d-voastră, și în interesul țării , ca să dăm trecutul uitării și să începem o epocă nouă.

-**Voci PNL** : S-o începem de la 1928 , s-o începem cu d-voastră ! (întreruperi)

-**I.Vasilescu -Nottara** : Să vă uităm trecutul nefast

-**V.Rădulescu** : **Vreți să nu dăm trecutul uitării ?** Vi-l restabilesc în două cuvinte :

ați falsificat regimul parlamentar .Aceasta ați făcut în timp de 10 ani.Ați respins apelul Majestății Sale Regelui la colaborare .Ați ajutat guvernul Iorga , producând această deviere a normelor constituționale în Țara Românească și ați avut atitudinea conuscută față de Coroană , atitudine pe care o continuați și astăzi , prin insinuațiuni perfide, aruncând cuvântul că acest regim este o provocare a țării .Iată de ce a spus să uite trecutul." Trebuie să vă acomodați noilor împrejurări și să veniți cu inima curată la lucru , pentru că ,în adevăr,este o crimă astăzi , ca un om politic să respingă apelul de colaborare pe care l-a făcut Majestatea Sa Regele.PNȚ, care n-a fost de acord cu guvernul Iorga , după ce l-a criticat,a dat tot concursul la lucrările parlamentului.

[**LD:Minciună !**]"Aceasta este mai moral decât ce ați făcut d-voastră.Dvs nu v-ați opus la formarea guvernului, numai ca să puteți intra ciți mai mulți în Parlament, iar a doua zi l-ați făcut cea mai crâncenă opoziție " "Ca deputat și ca om , nu-mi permit să vă dau vreun sfat .**Ca raportor al Adresei**, îmi îngădui să fac acest lucru.

Sunteți datori , pentru binele acestei țări, să părăsiți linia pe care o urmați.

Dacă nu vă veți acomoda noilor împrejurări, dacă veți otrăvi neconținut viața publică a acestei țări, așa cum ați otrăvit-o pînă acum, nu veți mai exista în istoria politică a acestei țări, și este posibil ca stindardul dvs să treacă în alte mâini mai curate " [aluzie la Gh.Brătianu !] (aplauze prelungite la PNȚ)

Dacă vă veți menține în această atitudine , impregnată de calcule electorale , de interese meschine și de echivoc, vremea vă va măcina , și nu veți rămâne în viitor decât o simplă expresie electorală a vremurilor de astăzi.

Iată de ce **sunteți datori să ne dați tot concursul .Noi vă chemăm în ajutor, așa cum este dator să o facă orice om cinstit .Dacă dvs nu ne veți da acest concurs, luați act că avem destule forțe în rîndurile noastre , avem destule inimi curate să ne continuăm drumul singuri.**Noi facem un apel călduros la toate inimile curate, la toată opinia publică și la toată presa cinstită , și suntem siguri că cu ajutorul acestora vom izbuti.

Istoria va spune **care sunt astăzi forțele oarbe ce țin în loc dezvoltare a neamului nostru și care sunt puterile de lumină și de viață , ce mîină acest neam pe drumul progresului și al civilizației ."** (aplauze la PNȚ.Oratorul este felicitat de d-niiministrii și de dnii deputați) (p. 596)

V.Rădulescu / raportor, 1 sept.'32

54.).Al.Vaida -Voevod discurs -conclisiv, Cameră, 2 sept.'32

(premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț)

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32, p. 607- 616)

[**LD : titlurile problematizate, sublinierile și parantezele drepte îmi aparțin.Vaida , apare mai ales în postura de " homo regius" Nu vorbește nimic concret despre intențiile guvernării - legislative, economice , sociale etc -Ci se răfuiește mai departe cu PNL ! . De aceea discursul integral vezi **fișier PNȚ**]**

- ▣ Elogiu democrației parlamentare
- ▣ Opoziția ▣ Argetoianu ? Nu , PNL !
- ▣ Consens : Politica externă - Armata - chestiunea minorităților.
- ▣ Partide, fracțiuni, dizidențe. ▣ PNL Ducist ▣ Scandalul ... București ▣ Rotativa
- ▣ Șefia în PNȚ : Maniu .
- ▣ Monarhia - PNL ; Duca - Carol II
- ▣ Ardeleni-Regăteni ▣ PNR -PNL
- ▣ Angajare guvernamentală
- ▣ Mulțumiri protocolare
- ▣ Consens la partidele de guvernământ
- ▣ Monarhia - PNȚ ; Maniu - Carol II

Vaida / 2 sept-'32

▣ Elogiu democrației parlamentare

[LD : tactică ? sinceritate ? democratism ? naivitate ? viclenie ? bonomie ?
Indiferent de substrat ,această "slobozenie" electorală i-a adus lui Vaida (și altor ardeleni) caracterizarea de "anexatori ai țărănismului","nașul G de F " ,"complice al minorităților" ,"remorcator al soc.-democrațiilor" ș.a ș.a Cum dintre toate partidele și grupările ,Vaida (și alți ardeleni) a putut considera PNL-ul ca "inamicul nr 1 al democrației ?"

Acesta este marele paradox al democrației "parlamentare " promovate de ardeleni.]

S-a spus de către un opozant că **dezbaterile la mesaj** au fost **ridicol de lungi**.

"Păreră mea este că **această desbatere a fost foarte necesară**, deoarece dacă este vorba să se dea expresie tuturor nuanțelor de păreri , atunci **îndreptățit este fiecare partid** sau fiecare **fracțiune** ori **grup parlamentar** , ca , prin oratorul său, să vină aici și să spună ce crede."Statistic, din majoritate au vorbit 4 oratori De la PNL ducist - 3 ; de la celelalte partide - 2 sau 1 .Argetoianu a spus că el (Vaida) ar fi "mama Camerei " , adică un fel de "cloșcă " "nume care , în trecutul istoric al neamului românesc **nu este nume de glumă, ci de glorie !**"I-am răspuns atunci : aceștia - arătând spre dvs, spre liberali -**iată sunt fiii d-tale din flori .**

" D-lor deputați, **eu revendic dreptul de a afirma că fiecare dintre dvs. ,de aici, fără deosebire de partid - deci nu numai minoritarii - aveți în suflet o scînteie de recunoștință pentru libertatea care a facilitat ca întreaga națiune să fie reprezentată aici , așa cum este , fie cu păreri bune, fie rele , dar cu părerile adevărate ale corpului electoral,** (aplauze la PNȚ) Și dacă am ținut cu stricteță ca **alegerile să fie libere** , am făcut-o dintr-o înaltă convingere : **nu este bine ca părerile să fie înăbușite , nu este bine ca în masse să clocotească nemulțumirile** , ci ele trebuie , în deplină libertate ,**să poată fi exprimate aici , în Parlamentul țării , și discutate contradictoriu.**

" De aceea , d-lor, **îmi pare bine că dezbateră a fost largă , că toate părerile s-au putut exprima liber**, fiindcă în ziua de azi , cînd se discută dispariția culturii europene, cînd toată lumea caută să găsească o soluție problemelor aproape de nerezolvat, atunci **trebuie să ne dăm seama că noi, o țară relativ mică ca întindere și populație, și un popor abia trezit la libertatea deplină cetățenească , cu un stat intrat între țările libere constituționale,avem datoria față de noi înșine, să ne sfătuim , oricît de mari vor fi ciocnirile între diferitele opinii, să ne sfătuim pentru a găsi soluțiunile pentru asigurarea viitorului acestei țări și acestui neam.**

Totodată,găsindu-le , **să intrăm și noi în rîndul acelor state** , cari și ele se zburciumă , întîmpinînd poate greutăți mult mai mari , pe care noi le-am învins. "

" Dlor deputați, aruncînd o privire retrospectivă asupra istoriei neamului românesc , pe două mii de ani în urmă, am mîngîierea că , oricît de grele au fost restriștile prin care a trecut **înțelepciunea poporului și înțelepciunea cumpătată a conducătorilor lui,** la sfîrșit au știut totdeauna să găsească **calea mîntuitoare .**

Vom ști și în viitor ca **împreună, noi și d-voastră, contrari politici , dar mînați de același ideal, să găsim această ieșire din impas.**"(aplauze la PNȚ) (p. 605-607)

Vaida / 2 sept.'32

▣ Opoziția

"În această discuțiune, **diferiți oratori** , au venit și **au făcut critici , dar soluțiuni nu au dat.** Eu le mulțumesc pentru critică , fiindcă, în definitiv, **soluțiuni dator este să dea guvernul** ieșit din majorități.

"**Mulțumesc** d-lui **Cuza** , mulțumesc reprezentanților **socialiștilor**, mulțumesc **partidului georgist**, d-lor **lupiști**, mulțumesc **maghiarilor**.Mulțumesc **LANC** și mulțumesc și altor grupări, dar înainte de toate d-lui **Duca** ,ca reprezentant adevărat al partidului său, pentru că desigur, **păreră din discursul său, este o mai fidelă expresiune a Partidului**

ducist liberal, **decît discursul plin de porniri și de patimă a d-lui Dinu Brătianu ."**
(aplauze la PNȚ) (p. 607)

#Rotativa :Argetoianu / Vaida

" Dar mai trebuie să amintesc în treacăt pe **d.Argetoianu** , al cărui discurs a fost destul de larg ca întindere , dar din p.d.v. al conținutului , **s-a redus la o tactică** , care voia să fie **bizantină** , cred, **nu dibace**, deoarece în decursul discursului d-lui Duca , **d-sa a fost dezavuat** chiar și de **Partidul Liberal**, susținătorul guvernării Iorga -Argetoianu .
Anume , e vorba de **acea insinuare** , redată cu multă bonomie ,care tindea să arate că **dînsul**, într-un moment oarecare , **a preferat să se retragă , protejînd partidul nostru să vie la putere."**

" **Dacă am fi protejații d-lui Argetoianu** ,fiți siguri că **nu puteam obține, necum majoritatea** prescrisă în legea electorală , făcută de Partidul Liberal la timpul său, dar **nici maximul acelor procente** , pe care **Partidul Liberal le-a dobîndit** mai mult decît celelalte partide și fracțiuni de opoziție , adică nici cele **13 procente**.
"Am convingerea că **dacă nu ar fi sprijinit guvernul Iorga-Argetoianu , Partidul Liberal ieșea mult mai bine și mai puțin compromis în fața opiniei publice din aceste alegeri "** (aplauze la PNȚ) D-lor, de aceea , **termin scurt socoteala mea cu d.Argetoianu** ,pentru că eu constat că pe noi ea nu ne atinge.Iar **intenția de a insinua spre Coroană** , cred că **este întîrziată** , după **experiența pe care țara și Coroana au făcut-o** , **o dată cu politica d-lui Argetoianu**. (aplauze la PNȚ) (p. 607)

Vaida / 2 sept.'32

▫Propunere:consens politic

[LD : Am impresia că Vaida este primul care militează pentru ideea consensului partidelor de "guvernare" .Pe ce criterii clasifică el aceste partide , asta este o chestiune subiectivă, momentană.Ideea se va transforma, aproape,într-un automatism declarativ,privind Coroana, Armata și Politica externă , sub care , înșă ,au apărut fisuri și atitudini divergente.]

" Mi-a părut bine că **oratorul Partidului Liberal** ,onoratul domn **Duca**,după ce a spus că **nu dă nici un sprijin guvernului**, a ținut să constate că **în trei puncte trebuie să fie înțelegere deplină între diferite partide**, și că,oricare ar fi divergențele de păreri dintre noi, **în aceste trei puncte trebuie să stăm pe aceeași bază ."**
Primul punct este **politica externă** , al doilea este **armata** și al treilea punct este **chestiunea minorităților**." (p. 607)

[face largi paranteze privind aceste 3 domenii - vezi mai jos !.] [.....]

"Dlor deputați, **în aceste trei chestiuni** de care am vorbit ,cu adevărat **nu ar trebui să fie divergențe de păreri și de atitudini** și **nici vreo deosebire între enunțare și aplicare** , așa după cum a spus și d.Duca.De aceea , dați-mi voie ca ,acceptînd punctul d-sale de vedere de a combate prezentul guvern pînă în pînzele albe ,să-i adresez o rugăminte :**să primească metoda de lucru** din cele mai multe Camere ,**ca partidele , care se țin drept de guvernămînt**, să aibă totdeauna în chestiunile mari , prin reprezentanții lor ,**un sfat** , astfel **ca atitudinea lor să fie** - se înțelege , a unora guvernamentală , a celorlalți , opziționistă - **în continuitate în chestiunile de interes mari de stat .**"Eu adresez , de la tribuna Parlamentului ,**această invitație** partidului liberal ducist și partidului liberal georgist.Ce mă îndeamnă să fac această îndemnare ? Nu numai **interesul general al continuității** ,ci și o împrejurare care îmi impune , anume ,să adresez această rugăminte :**declarația d-lui Duca** că , în ultimii ani,politica noastră externă[**argumentează de ce este necesar - vezi mai jos**] (p. 607-609)

Vaida / 2 sept.'32

▫Consens:politică externă

" **În politica externă** , bine înțeles , repet ce am spus întoate ocaziile , **nu mă țin mai responsabil, nici în fața prezentului ,nici în fața viitorului, nici în fața țării , și nu țin responsabil nici guvernul , nici majoritățile ,în măsură mai mare decît orice partid , oricare fracțiune și oricare patriot**,pentru că, în momentul cînd este vorba de **interesul superior al țării ,de prestigiul țării** în fața străinătății și de asigurarea viitorului ei, **nu poate să existe deosebire între noi."** (aplauze prelungite, unanime) (p. 607) [...]**declarația d-lui Duca** că, în timpul ultimilor ani, **politica noastră externă nu a fost condusă cu destulă claritate** și **au putut să apară în ochii străinătății oarecari**

echivocuri și atitudini care ne-au fost nouă **foarte dăunătoare** și pe cari , interesul superior al țării cere **să le risipim cât mai neîntârziat.**

Dacă în guvernarea lorga -Argetoianu s-ar fi practicat metoda de a se sfătui cu șeful Partidului Liberal pe care-l reprezintă d.Duca și care era susținătorul guvernului de atunci , **acele greșeli, desigur, nu s-ar fi comis.**

Dacă s-au comis, o parte din vină cade și în sarcina Partidului Liberal. "

-dr.I.Costinescu : "Protestăm . **Noi am combătut guvernul lorga din ziua dintii.**

-dr.Vaida -Voevod : " Și atunci, d-lor, **ca să nu se mai repete asemenea greșeli** și ca să fie înlăturate greșelile vechi în chestiunea externă , **vă adresez această rugămintă și această invitație.** "[...]" Dar pentru că mă tem de ziua de mâine ,cînd cele spuse de d.Duca vor fi răstălmăcite tot de d-sa,în numele dvs. , ca să ne atace , vreau să fixez anumite declarațiuni ale d-sale,ca să fie bine înțeles și să nu se mai dea loc la controverse și discuțiuni între noi." Mai întii, în ce privește participarea noastră la **diferite conferințe** , apoi **situația noastră** sub raportul internațional și relațiunile noastre cu **Liga Națiunilor**

/Experții străini

-Vaida: În ziarele "Viitorul " și "Universul " , adică în presa care secondează partidul dvs. ,după tactica indicată de fiecare momnt,**s-a și început o adiere de atac în numele suveranității naționale.**Adică noi participăm la conferințe, dar dacă nu vom ajunge la realizarea a tot ce dorim,atunci ne vom face culpabili în contra suveranității naționale.

"Dacă Vintilă Brătianu , în 1928, a invitat experții tehnici din străinătate , atunci a făcut un act patriotic ;dar dacă noi îl facem , rugînd Liga Națiunilor să ni-i trimită, se și pornește atacul contra noastră.

/Liga Națiunilor =limitarea suveranității naționale

[LD:1 nov.2006.Din expunerea aceasta a lui Vaid, cineva ar putea deduce manifestarea unui **protocronism european**,care admitea **limitarea suveranității naționale** .

Că nu era vorba de așa ceva, am multe argumente contrare .Dar chestiunea a fost lansată...și ea se reeditează -și sub **ce formă monstruoasă ! - acum cu intrarea în UE și controlul Băncii Mondiale ! Dar s-ar putea ca eu să fiu acum ... într-o mare eroare !]**

"Înainte de război, era **tradiția medievală a suveranității naționale** , cînd fiecare principe din duzinele de principii germani își revendicau suveranitatea.

De la aceia **s-a moștenit orgoliul acesta și de statele mici ,imitînd statele mari .**

A venit un moment , după războiul mondial , cînd la **Conferința păcii** ,statele mari și mici **au iscălit pactul Ligii Națiunilor Unite** ."Atunci vă întreb : oare **statele care și-au pus semnătura** pe pactul Ligii **nu au renunțat fiecare la o părțică din suveranitatea națională ?** Oare Englitera , Franța, statele mari, prin aceea că participă și discută , și după ce au ajuns la o hotărîre **se supun**, în interesul comun al lumii civilizate , nu înseamnă că **au renunțat la o parte din suveranitate națională interpretată în sensul vechi ?**

"Am avut satisfacția de a găsi în discursul d-lui **Duca** cîteva pasagii ,cari m-am convins că **d-sa este de aceeași părere**, pentru că d.Duca spune : **< Nu eu sunt acela care îmi voi face iluzia că România va putea să imprime punctul său de vedere acestor mari conferințe internaționale ;** **că noi suntem aceia cari putem dicta soluțiunile pe cari trebuie să le ia lumea.**Dacă noi , de 50 de ani încoace, am putut pe terenul politice externe să înregistrăm deseori succese însemnate [...] aceasta **s-a datorat faptului că noi am știut totdeauna să solidarizăm în marile problemele internaționale interesele României cu interesele mari ale lumii.** Nu mă îndoiesc că **oricine ar fi pe banca ministerială în această țară va ști să rămînă credincios acestei vechi și rodnice tradiții.** >[...]

Am ținut să fixez lucrul acesta deoarece **se vede de pe acum un început de critică** , în proporția în care **sosesc experții tehnici ai Ligii Națiunilor** . În această privință , chiar mi-a fost dat să citesc un articol de critică răutăcioasă , în care se spune :**<Ce ne trebuie nouă străinătatea ? Doar suntem și noi destul de grozavi.** >

Domnilor, românul nu este numai poet născut, românul este și financiar , și filozof, și medic născut ! Noi avem calități multe , fiindcă suntem un neam deștept de oameni .

-Xeni : " Faceți aluzie la ziarul "Cuvîntul " probabil .

-Vaida : Sunt așa de multe , și apoi, **nu știu din care tufă sare iepurile lberal . (ilaritate)**

-Xeni : Aveți obsesie !

-Tătărescu : Așa se întîmplă cu oamenii trecutului

-Vaida : Păcat că ești pe băncile acelea ,**dle Tătărescu ,dta ar trebui să fii acolo** (arată spre PNL-g)"Dlor , e vorba de **experți tehnici** . Apoi, noi avem profesori de mare valoare și oameni politici cu mare pregătire și ,de sigur, că banca aceasta ministerială este ilustrată de oameni de muncă și de pricepere .Dar, d-lor, făcînd pe modestul - fiindcă tot se vorbește :< **trebuie să vie un guvern de autoritate mare** >,< un guvern de mari individualități > ! <**un guvern care să se impună** > ! [...] **eu sunt gata să fiu modest împreună cu colegii mei**,dar fiți și dvs de oarecare modestie (ilaritate la PNȚ) cu cine din crema dvs am putea să mai îngroșăm autoritatea acestei bănci ,ca să se nască acel < **guvern de mare autoritate** > !?(mare ilaritate , aplauze la PNȚ)
Unde sunteți, d-lor ? Anunțați-vă ca să vă vedem ! (mare ilaritate , aplauze la PNȚ)

-Leonte Moldovan : Dle prim.ministru, băgați de seamă ....

-Ilie Lazăr : Iată, dl. Leonte Moldovan ! (mare ilaritate , aplauze la PNȚ)

-Vaida : Aveți printre dvs un specialist ,**acela nu este nici d.Dinu Brătianu, nici Duca , este Victor Antonescu** .Ei, l-ați auzit **cît de europenește, nu liberalicește** (mare ilaritate la PNȚ) și **cît de modest a vorbit ?** De ce ? De unde , d-lor ? [...]

În zădar vom afirma :suntem o țară mare ! Dar dlor, **dacă am lua mapamondul** - și sfătuiesc pe fiecare din această incintă să vadă **cît de mare este România Mare** , iar după ce a văzut cît de mare este , **ca teritoriu** , să vadă și scala statistică **a populației** , și în urmă să arunce o privire în jur de sine și să zică : **Doamne , suntem noi românii deștepti** , dar , în definitiv , și **profesorii noștri** de la Universitate , profesorii noștri de la Școala de înalte studii comerciale și de la alte școli de specialitate , , **au avut ca profesori**,la rîndul lor, **pe aceia care ne fac acum onoarea să vină în România , trimiși de Liqa Națiunilor**,să vie ca oamenii cei mai **experimentați în chestiunile economice și financiare**. Ori atunci. d-lor, cred că omenia aduce cu sine **să nu-i criticăm ,ci să-i primim cu toate onorurile** cuvenite profesorilor noștri. (aplauze la majorități) (p. 612)

Vaida / 2 sept.'32

«Consens :Armata

"În ce privește **armata** , **ce rost are toată diplomația** , toată iscusita stilistică de cîntărire și de perfecționare școlară , printr-un cuvînt sau altul al notelor diplomatice , cari susțin relațiunile dintre diferite state ,**dacă ele nu se pot sprijini pe o forță reală** , pentru că **voinea concentrată și cristalizată a fiecărui neam** este,în definitiv, **armata ,care ne asigură existența și viitorul.** " (aplauze unanime, îndelung repetate) (p. 607)

Vaida/ 2 sept.'32

«Consens:chestiunea minorităților.

[LD :acest **consens**, poate fi luat în considerare doar parțial, din p.d.v al partidelor românești, și el constă din faptul că **PNȚ nu mai flutură "Hotărîrea de la Alba Iulia "** atunci cînd ia în considerare **reglementarea regimului minorităților**.Dar atît !

Față de primul deceniu după Unire, **PNȚ devine mai ponderat** ,după experiența și responsabilitatea guvernării .

De aceea, **Vaida este nedrept cu politica guvernelor românești față de minorități** .

Trebuie să faci un efort să-i înțelegi pe acești fruntași ardeleni, cît a fost "**mentalitate democratică** " ,cît a fost "**amprenta conviețuirii** " , cît a fost "**complexul de superioritate** " față de regăteni, cît a fost "**oportunism cras**", cît a fost "**nostalgia** " , cît a fost "antiliberalismul " și "antiregătenismul " lor.Pentru că, în ultimă instanță, **minoritățile au dat " examenul loialității "**,pe tot parcursul interbelicului.

"Politica săsească " (cartelul cu guvernul) , nu a fost **nicînd adoptată de maghiari**, care **și-au exprimat tendința reală în 1940**.Altfel.... totul este **vorbărie politicianistă** . Am pescuit-o și eu, multă vreme, silită de "**linia partidului** " pentru a "cimenta " prietenia cu naționalitățile conlocuitoare !]

"În ce privește **chestiunea minorităților** ,**dacă** d.Duca a putut să dea expresiune mulțumirii sale pentru atitudinea actuală a Partidului Maghiar, a Partidului German și a celorlalte fracțiuni etnice minoritare,aceasta **se datorește** împrejurării că **pe timpul guvernării lui Iuliu Maniu** , pentru prima oară,**s-au introdus alte metode** decît cele **aplicate de guvernele cari s-au succedat pînă atunci** " (aplauze la PNȚ)

"Aduceți-vă aminte de **chestiunea minorităților** , care pînă atunci fusese **de veșnică tîrguială**.Se închidea cutare liceu minoritar ,ca să fie apoi deschis, **nu în schimbul unei atitudini politice,ci în schimbul voturilor** pe care respectiva minoritate era aplecată să le dea **guvernului care făcea alegerile** .Așa a fost cu faimosul **Pact de la Ciucea** [Goga

]așa a fost cu faimosul **acord din 1926** al Partidului Liberal cu minoritarii .

"Și atunci când **nouă ni se repropoază cartelul cu Partidul German** ,
îmi vine în minte vorba veche : <difficile satiram non scribere> , pentru că vorba din Ardeal
< Ciufu ciufulește > -adică onoratul domn **Duca își bate joc de noi** , tocmai d-sa ,
care **a beneficiat totdeauna de voturile minoritarilor** ,nu în schimbul unei juste aplicări
a principiilor legalității ,ci **în schimbul unor concesiuni de natură politicianistă "**
(aplauze la PNȚ)

"**Guvernul Național-Tărănesc** , adus la putere în 1928 , **nu a făcut pact cu Partidul
Maghiar** , însă **tratamentul de care s-a bucurat minoritatea maghiară** , a dus la rezultatul
ca **astăzi reprezentantul în Parlament al acestei minorități a avut simțul de echitate și a
făcut declarațiunile pe care le-a făcut** ,cu ocaziunea acestei discuțiuni la Adresa de
Răspuns la Mesajul Tronului. Și atunci , cred că d.Duca nu trebuia să adreseze Partidului
Maghiar expresiunea sa de **mulțumită** ,ci **Partidului Național Tărănesc** și,în special
guvernului ieșit din acest partid , guvernului prezidat [sic !] de Iuliu Maniu "
(aplauze prelungite la PNȚ)

-Iosif Willer:p.d.v. al PNM

-**Iosif Willer (PNM) :**" D.Duca **nu a vorbit despre Partidul Maghiar "**

-**Vaida :** "Dvoastră **voiți să rămîneți cu vot separat** , d-le Willer ?

-**Willer :** "Dle prim-ministru , nu despre asta e vorba.Dacă dvs vă reamintiți , în timpurile
trecute , împreună cu prietenii d-voastră cei mai apropiați,cari erau și prietenii mei
personali, **am condamnat , am disprețuit , am detestat atitudinea antecesorilor
acelora cu care ați făcut cartelul electoral** [Blocul Economic Maghiar] și nici odată **nu
mi-aș fi închipuit** , dle prim-ministru, **că chiar d-voastră veți face cartel în contra
partidelor minoritare** .**Aceasta este cea mai tristă decepție a mea în viața mea
politică "**

-**Vaida :** " Dle Willer, **faceți aluzie la Blocul dvs** . Apoi, dle deputat, **încercarea de-a
face cartel cu noi ați făcut-o și dvs**.D.Mihai Popovici este de față și poate afirma lucrul
acesta

-**Mihai Popovici** (ministr.Juștiției) : "**Era o dorință vagă a unora dintre d-nealor "**

-**Francisc Laar (PNM) :**"Am fost invitați, dle prim-ministru la un cartel electoral , însă,
deoarece **condițiunile nu au fost satisfăcătoare cartelul nu s-a desăvîrșit. "**

-**Willer :**"Dle prim-ministru , aceasta este o chestiune cu mult prea interesantă și cu mult
prea importantă ,pentru ca să putem trece așa de ușor peste ea.**Noi**, nu pentru că am fi
simțit vreun resentiment advers în contra dvs ,**nu am făcut cartelul electoral** .

Eu nu pot comite o indiscrețiune , arătînd cine a făcut prima propunere. Nu este obiceiul
meu ca să desvălui ceea ce în mod prietenesc am vorbit cu d-nii distinși cari m-au onorat
cu prietenia d-lor ;așa că **nu pot divulga convorbirile pe care le-am avut** .

Declar , însă , că este numai **o chestiune de tactică** , dacă facem cartel ori nu.

Majoritatea partidului nostru **nu a vrut să facă cartel electoral** , chiar din cauza aceasta ,
pentru că **suntem de altă părere** .**Noi nu am vrut să fim condamnați** din cauză că ne-
am asigurat mandate și nimic nu am putut produce pentru populația noastră.

Noi nu vrem să ne expunem , împotriva altor minorități .Simțul nostru de tact ne
oprește de a ne pronunța despre atitudinea altora ,arăt numai ceea ce este **concepția
politică ,a poporului maghiar. "**

-M.Popovici :p.d.v. al PNȚ

-**M.Popovici :** " D-le președinte, **la unii din partidul maghiar, era dorința** , precum d-l
Willer știe,**să facă un pact electoral**.Discuții oficiale nu au fost, dar contactul neoficial
care s-a luat , a relevat un lucru.S-a spus : < **suntem dispuși să facem eventual cartel
electoral , dar , înainte , de a face cartel electoral,trebuie să încheiem un pact politic.>**
< **Avem cîteva gravamene [LD :?]de aceea, dacă partidul majoritar acceptă
programul politic,atunci am fi eventual dispuși să facem un pact electoral.>**

Noi la aceasta am răspuns :<**programul nostru spune clar și limpede care este politica
noastră minoritară**.Noi politica minoritară **o considerăm ca o politică de stat**.
Din politica minoritară **nu putem să facem tîrgueli de mandate** , de aceea înțelegem **să
facem un cartel pur și simplu**. După alegeri, toate partidele sunt libere să urmeze
politica ce o voesc.**Nu înțelegem însă deloc să facem pact politic** , ca problemele
acelea grele și mari de interes general de stat, **să le scoborîm la tîrgueli electorale >**
" De aceea **am respins orice pact electoral întemeiat pe pact politic** .

Fiecare partid minoritar , care a încercat să facă pact electoral, a venit înainte de toate cu un program politic. Noi am refuzat pactul politic , pentru că , pentru noi, în programul nostru cu care am mers și mergem înaintea alegătorilor , se spun toate credințele și toate concepțiile noastre , care privesc și problema minorităților și noi nu putem să ne abatem de la ideologia și de la linia dreaptă pe care și-a propus-o partidul nostru . Din acest motiv , pentru că nu am acceptat să modificăm punctul nostru de vedere politic, nu s-a încheiat pactul electoral "(aplauze la PNȚ)

-Vaida : "Onorată Cameră, după ce din ambele părți se constată că așa au mers lucrurile, sunt cu atât mai mult dator să exprim mulțumirile mele pentru declarațiunile d-lui Willer , fiindcă , de cînd este lumea, dragostea sinceră nu atribuie retribuțiuni , ci se dă gratuit. Cu atât mai bine dacă prin d. Willer , partidul maghiar se declară solidar în privința atitudinii loiale a minorității maghiare față de statul român , și nu numai eu, ci cu toții trebuie să le fim recunoscători."

-Pompiliu Ioanițescu : "Numai să fie sinceri ."

-Vaida : " Ca să fie sinceri, d-lor deputați, trebuie ca în primul rînd noi să ne dăm silința ca d-nealor să se simtă mulțumiți , să nu aibă nici un gravamen .(p. 608)

Vaida / 2 sept.'32

▣Partide, fracțiuni, dizidențe

[LD :de la considerațiile pozitive la adresa partidelor noi sau dizidențelor ,cărora le-a recunoscut legitimitatea, sau le-a prezis un viitor ,a fost considerat " naș " al lor. Dar n-a fost numai atât , și evoluțiile ulterioare ale lui Vaida vor releva și similitudini doctrinare (mai ales naționaliste)]

-Vaida : " Partidul Liberal Georgist reprezintă ceva nou. Ceva nou reprezintă și celelalte grupări și fracțiuni. Fie LANC , fie Garda de Fier , fie Partidul Socialist Democrat , fie diferite grupări și fracțiuni, toate sunt expresiunea sbuciumului care caută o soluție, care caută o reechilibrare ,rezultantă a multor curente care se exprimă în voința alegătorului român. "Dar nu a trecut suficient timp , ca să se poată discuta cu reprezentanții acestora , "acum trebuie să ne ocupăm de reprezentanții trecutului " (aplauze la PNȚ)(p. 609)

Vaida / sept.'32

#Obiecțiile PNL Duca

[LD : face bășcălie, calambururi ; este dușmănos, pătimaș, rău ; nu se ridică la înălțimea rangului la care ajunsese. Trebuie să reproduc toată această filipică de cafenea , pentru a-i detecta substratul ?Cum voi trata acest personaj politic ,care și-a asumat acest rol distructiv al PNL,și apoi se va despărți și de PNȚ ?Din p.d.v. tactic, el fletează noua formațiune a lui Gh. Brătianu, îi sugerează chiar perspectiva de a deveni partid de guvernămînt, în rotativă cu PNȚ

Și toate acestea numai pentru a fi pe placul regelui]

"Partidul Ducist Liberal reprezintă niște tradițiuni pe care partidul nostru le-a condamnat și combătut. Reprezintă lumea veche, lumea care se mai zbate să-și salveze viitorul, ceea ce nu se poate - în lupta pentru existență. După a mea convingere , Partidul acesta este menit pierii ,pentru că misiunile pămîntești el și le-a împlinit. (aplauze prelungite pe băncile majoritare)

-Bucureștiul PNL versus Bucureștiul PNȚ

-Vaida :Dacă este vorba de Capitală , este destul să aruncăm o privire din stratosferă asupra Bucureștiului , timp de 50 de ani cît PNL a stăpînit Capitala,și apoi să coborîm puțin mai aproape de realitate , să ne uităm de la o înălțime de 500 m dînd roată peste Capitală :nu avea pavaje, omul risca să-și rupă picioarele, la mahalale erau bălți pline cu lîna broaștei ... miasme insuportabile... lacul de la Băneasa era o rușine... la Snagov, bălți medievale... singura consolare era numai biserica lui Vlad Țepeș.

După numai cîțiva ani de guvernare PNȚ [primarul Dobrescu] : avem apeduct, canalizare, pavaj ... la Snagov este o plăcere ... lacul de la Băneasa, a devenit un loc de odihnă..."Făcînd această comparație plastică, se desprinde și mai bine înaintea ochilor noștri afirmarea mea :Partidul Liberal este al trecutului , iar noi și partidele și fracțiunile acestea suntem ale viitorului. Am început , în fine, să putem răsufla, să putem munci. "(p. 610-611)

Vaida / 2 sept.'32

-Rotativa Iorga / Vaida

" **D-lui Duca nu i-a plăcut nici felul cum am ajuns noi la putere** (ilaritate la majorități)
.Are să vi se pară poate un paradox, dar vă asigur că **în partidul nostru nu este nimeni**
care să nu fi dorit ca, în loc să ne ajungă pe noi acest < noroc > , **să-l fi ajuns pe d. Duca.**
(ilaritate la majorități). Astăzi ,dlor, de-i fi ministru, de-i fi deputat, înseamnă a aduce **o**
jertfă în interesul viitorului acestei țări.(aplauze la PNȚ)

D. Duca întreba cum am venit la guvern și nu înțelege, nu este mulțumit, nu-i place.

Eu am o satisfacție. **Noi am venit la guvern după planul și conform propoziției**
făcute. Eu cred că **declarația** făcută aici la tribună de d. Tătărescu , în numele partidului
Liberal , deci și a d-lui Duca...

-**Tătărescu** : M-am explicat asupra acestui lucru , vreți să revin a doua oară ? Dacă vreți,
o fac.

-**Vaida** : Dvs , care **compuneți organizația guvernării Iorga-Argetoianu...**

-**Leonte Moldovan** : Zadarnic repetați vorba aceasta ....

-**Vaida** : văzînd că se termină guvernarea acestor dioscuri , **voiți să scăpați de pe**
corabia care se scufundă . Dar, se înțelege, ați avut înaintea ochilor, **recunosc**, și
interesul unei **vieți politice normale** și astfel ați dorit **reintrarea în metodele**
consituționale parlamentare. Ei bine, dlor, s-a împlinit ceea ce ați dorit.

Că nu sunteți dvs la guvern , spre norocul d-voastră, _ pentru că vă asigur, noi o să
suportăm toate greutățile. Și oricît ați insinua că nu e și al țării, **tot vom reuși să facem și**
mai mult , și mai bine, decît ați fi reușit dvs.(aplauze prelungite la PNȚ) **Partidul**
Național-Țărănesc nu se irosește.

Dar dacă dvs ați fi venit la putere , era ultima etapă a posibilităților dvs, de a vă mai
afirma cîndva la guvern, pentru că popularitatea dvs, în definitiv, o constituie numai
acele modeste **13 procente**; numărul nu este omen, **omenul sfîrșitului !**

-**Leonte Moldovan** : Ne dăm rendez-vous peste trei, patru luni.

-**Vaida** : Nu știu cine a zis aceasta , dar **faceți dovada reală** , nu fantezistă - cum sunt
alegerile eparhiale sau cele de la Tutova - **faceți dovada leală** că nu cele 13 procente ,
ci **țara vă reclamă , și Majestatea Sa vă voeste**, și noi suntem gata oricînd , să vă
cedăm locurile "(aplauze la PNȚ) (p. 613)

Vaida / 2 sept.'32

▀Rotativele conducerii PNȚ

" A fost și **o parte urîță în discursul d-lui Duca** , atunci **cînd a spus că noi nu avem**
șef. Apoi dlor, **noi șef avem, șef de partid, iar șef de guvern vedeți bine că este în**
carne și oase în fața d-voastră, și dacă i-ați recunoscut că este din Țara Cîinelui, apoi
vedeți **că știe și să muște** .(aplauze la PNȚ)

Dlor, șefii sunt de multe feluri Șefii solitari .... Șefii ambulanți .... Șefii vagabonzi ...

Șeful PNȚ este un om de convingeri ....

-**I. Hudiță (PT-Lupu)** : Răspundeți vă rog de ce d. Maniu nu a venit la șefia guvernului?
Am vrea să ne dați o explicație. "

-**C. Xenii** : De ce nu este șef al guvernului, asta vrem să știm .

-**Vaida** : Eu aș vrea să vă satisfac toată setea de curiozitate , dar aș ruga pe dnii
deputați de pe băncile lupiste să nu se mai lase influențați de **lucrătura "Viitorului"** ,
căci acolo se tot pisează chestiunea.

Dlor, vreți să știți , bunăoară , poimîine **de ce mă voi retrage eu de la guvern ?**

Apoi, d-lor, poate că de la o vreme **omul se plictisește** să fie totdeauna în bătaia
tuturor

Ori poate, cum sunt eu, are anumite necazuri, **boli de ale vîrstei**, chiar și acum timp de o
săptămîină, am suferit atroce dureri . Le-am suportat , dar **poate** va veni momentul cînd
mă voi retrage în viața particulară , voi rămîine un simplu soldat al partidului , voi
rămîine unul din vice'președinți.

-**dr. Costinescu** : Noi vă urăm sănătate.

-**Vaida** : "D. Maniu nu are considerații de acestea. [...] pentru că d-sa este **un om de o**
tărie , de o rezistență incomparabil mai mare de cît oricare om politic din țara noastră.
Veți admite însă că, dacă **un om a muncit cît a muncit Iuliu Maniu la guvern**, cînd ziua
lui de muncă nu era așa de scurtă cum e a noastră, de 15 ceasuri în permanență , ci era
mai mult, veți admite dlor, **are dreptul , ca om, să stea , să se și odihnească** , să aibă
răspunderea întregă a partidului, dar **să nu mai ia pe deasupra și răspunderea**
guvernului . Or, dlor, **aceasta nu exclude să vină vremea cînd d-sa să ia și**
răspunderea guvernului, și poate va da altuia conducerea partidului. "

-Xeni : Va să zică este obosit, atîta tot.

-Vaida : " Unde este scris ,dlor, că odată ce cineva este **șef de partid , trebuie să fie și șef de guvern , și invers ?Eu nu știu. Așa a fost totdeauna tradiția ?** Pe cît am văzut , nu totdeauna a fost așa , fiindcă însuși d.Duca a citat exemple cunoscute.

Dar , nu de asta poate fi vorba."

" **Vă doare pe dvs** - înțeleg - și de aceea regret că un domn deputat lupist , a făcut un serviciu , fără să vrea,Partidului Liberal...

-Hudiță : am făcut întreruperea ca să fim lămuriți.-...

-C.Toma (PNL-g) : Și noi am pus chestiunea...

-dr.Costinescu : Vedeți, toți liberalii sunt de acord....

-dr.Vaida : "**D.Duca este clar cînd nu trebuie și confuz cînd nu vrea.**A dovedit-o în decursul discursului de ieri [1 sept]Ce a voit d.Duca ? **A voit să-l întreacă în iscusință bizantină pe d.Argetoianu** , ceea ce este o încercare zădarnică .

D-lui a venit și a insinuat că **între Iuliu Maniu și între Coroană , este ceva tulbure.**

A insinuat **că nu este deajuns să fi primit conducerea partidului.**De ce ? Fiindcă prin **aceasta a recunoscut - este adevărat - de formă , dar nu a recunoscut de fapt.**

Vedeți subtilitatea , că într-adevăr,suntem acum guvernați după metode constituțional-parlamenteare ,că, prin urmare, lucrurile sunt așa ,încît **este nădejde să se poată pescui în ape turburi ,pentru ca în trei luni de zile, să se împlinească visul d.lui Leonte**

Moldovan , și se vede, și a dlui Duca .(aplauze la PNȚ)

-**Leonte Moldovan** : Nu este un vis, dar greutățile sunt așa de mari !(p. 613)

Vaida / 2 sept.'32

▣Monarhia -PNL/Monarhia -PNȚ

//Carol/Duca

[LD : deși discursul, apoi polemicile , ating , deseori , penibilul , -poate și din cauza restricțiilor privind discutarea publică a Monarhiei -ele sunt semnificative și scot la suprafață mentalitatea corifeilor.Din păcate, pe "dovezi " de acest fel , va trebui să sondez , totuși, substratul profund uman, al acestor relații.Atîta stăruință se pune pentru a transmite lui Carol **nu atît mesajul propriei supuneri ,cît de a "demasca " adversarul pentru absența acesteia .**

-Vaida :Apoi d-lor, de ce i-au trebuit aceste premise d-lui Duca ? Ca să poată veni după aceea **cu tunul cel mare și cu clopotul argintiu , să afișeze dinasticismul și loialitatea partidului Liberal .**(ilaritate la PNȚ)Anume , să arate cum **marele Rege Carol** , la cutare ocazie , a cedat în fața lui Ion Brătianu ,cum **Marele Rege Ferdinand** , la cutare ocazie ,a trebuit să se supună ori să cedeze voinței lui Ion Brătianu și

d.Duca să încheie capitolul ,**făcînd apologia patriotismului dinastic al Partidului**

Liberal.D.Duca a continuat , într-un ton patetic, care mie îmi place foarte mult la d-sa ; dar cum este vorba veche din Sfînta Scriptură :< **Glusul este al lui Iacob, brațul este al lui Eșeu** > (ilaritate, aplauze la PNȚ)Si, d-lor, vorba d- lui Duca : **enunțarea este una, aplicarea este alta.**(ilaritate, aplauze la PNȚ)D.Duca a enunțat idei frumoase și cred că **din Saulus , cu adevărat a devenit Paulus**(ilaritate, aplauze la PNȚ)[...]

"Dlor să arăt însă cum ați procedat d-vs. cu marele Rege Carol , glorificat ieri de d.Duca.

Toată onoarea lui Ion Brătianu ,tatăl, atîta cît se poate da.Dacă dvs.ați dispărea,partidul nostru are datoria să peregrineze la casa lui Ion Brătianu, tatăl.Aceasta este una.

Dar pentru generațiile actuale , **de ce falsificați istoria ? "**

-**Leonte Moldovan** : Noi ? Dvs o falsificați zi de zi.[...]

-Vaida :"**Este o tactică -nevrednică de liberi aleși , reprezentanți ai națiunii -să se vie pe căi lăturalnice , prin insinuarea contrariului și prin tactica de a îmbia ,și să se caute a obține , nu încrederea , ci grația Coroanei.**

Vrednic de oameni liberi și de **adevărați devotați ideii monarhice și regelui , este ca , în toate ocaziile,cu modestia cuvenită ,păstrînd distanța care se impune prin împrejurări, în interesul însăși al autorității naționale, concentrată în strălucirea Coroanei ,să spui adevărul întreg ,** așa cum este în fundul conștiinței tale cinstite ."

(aplauze îndelung prelungite la PNȚ) (p. 616)

Vaida / 2 sept.'32

//Ardeleni-Regăteni

[LD Atenție ! Este pentru prima oară cînd în limbajul lui Vaida apar **nuanțe xenofobe, de natură rasistă, pe care le plasează ca argument al neunirii PNR cu PNL**

Bine-nțeleș, el nu nu extinde această "judecată", și la situația din Ardeal !]

-Vaida : "Die Brătianu, de cînd eram copil, eu am început să pricep, în casa părintească și a moșului meu, că două nume erau pomenite, două figuri mari erau sărbătorite, afară de **Regele Carol**, prin tablourile cu Plevna, cu trecerea podului la Calafat și cu toate celelalte : era bunicul d-tale, **Ion Brătianu și Kogălniceanu.**" [.....]

Dar dați-mi voie, după România Mare, am făcut o altă experiență. Studiind situația din țară, am văzut că a fost o întrelăsare, nu vreau să zic cu premeditare, dar o întrelăsare catastrofală pentru această țară. Fiindcă, pe de o parte, se vorbea de unirea națiunii, de altă parte, pregătirile nu s-au făcut, iar în ce privește poporul de aici, de baștină, a fost copleșit de elemente eterogene, de elemente neautohtone...

-Voce : Țigani !

-Vaida : de elemente neromâne, datorită înlesnirii pe care le-a făcut-o Partidul Liberal.

Așa încît, noi, Ardelenii, cînd am trecut aici, cu sentimentul că noi trebuie să mergem alături cu Partidul Liberal, dată fiind evoluția noastră cu desăvîrșire democratică și legătura noastră sufletească, și de sînge, și de interese de comunitate desăvîrșită, cu țărării de la noi, am ajuns să mergem în contra liberalilor, luînd asupra noastră toate persecuțiile, împreună cu Partidul Țărănesc, cu care am fuzionat" (aplauze prelungite la PNȚ)

//Ardealul fără ardeleni !

[LD : există o limită în toate ! Vaida depășește această limită. Ce loc sa-i acord în interbelic ? El vorbește, încă, în 1932, de "poporul vostru" (regățenii) și "poporul nostru" (ardelenii) Cît despre acuze ...citează-le pur și simplu]

-Vaida : "Da, pentru trecutul istoric, recunoștință cîtă vrei. Niciodată nu vreau să cred că Ion Brătianu, tatăl, a zis : Ardealul fără Ardeleni. Am rezistat să-i dau crezămînt.

A spus-o însă, ieri, așa de frumos, prin cuvinte cu adevărat de valoare înaltă literară, d. raportor Rădulescu, care a fost situația ardelenilor.

"Dacă nu am intrat în Partidul Liberal și am susținut lupta alături de Partidul Țărănist, timp de 10 ani, noi am avut parte, nu de dragostea frățească la care ne așteptam, ci de cele mai crude persecutări și de cele mai mari calomnii." (aplauze prelungite la PNȚ)

Toată recunoștința trecutului istoric : toată recunoștința lui Ion Brătianu tatăl, și lui Ion Brătianu, fiul. [...] dar sub raportul prezentului, a fost un adevărat martiriu." (p. 615)

-CIC Brătianu : În întreruperea mea, eu nu m-am referit la tratativele d-voastră cu Partidul Liberal, care cred că nu interesează această discuție ; eu m-am referit la restabilirea unui adevăr istoric pe care dvs. trebuie să-l cunoașteți.

-Vaida : Dar nu l-am tăgăduit niciodată...

-Costinescu : Dar cum v-a terorizat ? Precizați faptele...

-Vaida : Ați comis cele mai mari crime ...

-Costinescu : Vă rog să explicați, care crime ? Să vă explicați în fața țării.

-Vaida : " Mai cutezați să vorbiți de unire sufletească, dvs care ați făcut totul pentru a ne săraci, pentru a ne nimici ? Pentru că erăți obișnuiți să fiți exploataorii fără milă ai poporului vostru, tot așa ați voit să procedați și cu noi."

(aplauze la PNȚ, proteste la PNL; mare zgomot)

-G.I.Brătianu : "Die președinte al Consiliului, țin de datoria mea - și aceasta este ultima întrerupere pe care v-o fac - țin de datoria mea să protestez în contra cuvintelor pe cari le-ați folosit la adresa Partidului Național - Liberal, referindu-vă la o perioadă dintr-un trecut pe care-l revendicăm și noi cu toată hotărîrea. De altfel, să-mi dați voie să vă amintesc că, în această perioadă chiar la care vă referiți, și anume anul 1922, d-voastre ați fost aproape să ajungeți la o înțelegere de guvernare cu PNL, de sub președinția tatălui meu, Ioan Brătianu." (p. 616)

(aplauze la PNL) [Gh. Tătărescu cere și el cuvîntul, dar Cicio -Pop și Vaida nu-i îngăduie]

Vaida / 2 sept.'32

▀Angajare față de Coroană

-Vaida : De aceea, d-lor, din partea mea detest metodele pe care le-a aplicat aici, în primul rînd d. Argetoianu, și în al doilea rînd d. Duca.

"Dovada nu se face prin cuvinte ci prin fapte. Vrem ca țara aceasta să fie încheagată ca unitate națională, la baza căreia rod atîtea intrigi politicianiste ?

Vrem să nu fie slăbită ci întărită ? Atunci, trebuie să susținem cu toții paladiul care asigură unitatea încheagată a națiunii, să susținem strălucirea Coroanei, să susținem

ideea de regalitate și de Rege "(aplauze , ovații, îndelung prelungite la PNȚ)

-**Leonte Moldovanu** : "**De aceea, n-ați fost la încoronare la Alba Iulia !**" (aplauze la PNL ; proteste la PNȚ)

-**Vaida** : "**Nu ne-am dus la încoronare ?Nu ne-am dus , tocmai ca să susținem adevărata idee a libertăților constituționale cetățenești, încălcate de dvs.**" (aplauze la PNȚ)

-**Voci PNL** : "**Ați fost contra Regelui Ferdinand !**"

-**Vaida** : "Noi, oricând, pe față și cu fruntea sus , **am cutezat să ne mărturisim , cu smerenia cuvenită** ,față de Coroană, în mod sincer, convingerea noastră. N-am avut și nici **n-am adoptat tactica aceea** , ca să venim și să zicem :am susținut guvernul lorga -Argetoianu , fiindcă așa s-a dorit din partea Coroanei.Și fiți asigurați că dacă Regele ar fi socotit înțelept să vă aducă pe d-voastră , și nu pe noi la putere, **noi v-am fi dat concursul întreg ,de opoziție patriotică** ,colaborînd , alături cu dvs, ca organ critic , la opera de stat pentru binele țării. "(aplauze prelungite la PNȚ)

-**Leonte Moldovan** : "**Aceasta s-o crezi d-ta !**"

-**Vaida** : "Dlor,dar după ce hotărîrea Regelui a fost luată ,**puteți să ne criticați cît voiți** , dacă nu doriți o colaborare cu noi, dar s-o faceți printr-o critică onestă , patriotică. Veți continua mai departe cu **insinuările perfide politicianiste ?Faceți-o !** Noi nu vă vom urma pe calea aceasta .De sigur, **a fi ministru e greu** ; dar și **mare răspundere revine fiecărui deputat** ,în ziua de astăzi.Dar nu dvs - opoziția - ci **noi - majoritatea și guvernul - acoperim necazurile și noi trebuie să găsim mijloacele** pentru a scoate țara din zbciumul , nevoile și greutățile în care **politica dvs.,de decenii, a adus-o pînă aproape a prăpădit-o !** (aplauze prelungite la PNȚ) Nelăsîndu-ne abătuți de la calea datoriei, oricare ar fi greutățile,**vom sta la acest post de jertfă** , în conștiința că ne facem datoria față de patrie și Tron , **și vom avea , nu sentimente de insinuare pentru scopuri egoiste ,ci de recunoștință față de factorul constituțional** , care a înlesnit ca **această țară să intre în normal** ,să aibă **un regim cu adevărat democratic, constituțional și parlamentar**.Cred că **țara întregă și opinia publică ,afară de cele 13 procente ale dvs ,este solidară** , în credința ,că **țara aceasta** , pe viitor , **să fie condusă de voința țaranului și de voința Majestății Sale Regelui.**"(p. 616)

Vaida ,2 sept.'32

55.)**Virgil Madgearu**, declarație presă :**Conf. de la Stressa , 3 sept.'32**

(Ministr.Industr. și comerț)

("Dimineața " , 3 sept.'32)

[LD:Madgearu a fost la Sinaia, să-i prezinte MSR p.d.v al României la Conferință.Înapoiat în Capitală , a susținut **o conferință de presă** , la care a explicat scopul conferinței . Delegația română : **Virg.Madgearu, Savel Rădulescu** (șeful diviziei economice din Ministerul de Externe) ,**Em.Marian** (dir.Oficiului Național de Export) Titulescu , fiind suferind,nu va participa la conferință.]

Madgearu / 2 sept.'32

▀**Tratament preferințial**

"România se aștepta ca **la această conferință** să se ia măsuri ferme și concrete. Rezoluțiile de la **Conferința de la Varșovia**, indicaseră unele **soluții practice** pe care **agricolii intenționau să le susțină la Stressa**.Era vorba de **tratamentul preferințial** Dar se spera că ,**la Stressa**, ele își vor găsi **o mai adecvată formulare**, deoarece de 2 ani ele întârziaseră.Cel mai important era **creditul agricol internațional** , prin care ț-agricole să-și poată procura **fonduri ieftine** .

"Am deplina convingere că , **prezentîndu-se unite în blocul agrar** , statele agrare din centrul și răsăritul Europei ,vor reuși , de astă dată, **să ajungă la realizări practice** menite **să ușureze situația agricultorilor** și să prevină pericolele ce amenință dacă starea de lucruri continuă.

" În ceea ce privește **interesele deosebite ale României** , pe care sunt delegat să le reprezint, am socotit , în interesul cauzei noastre să întocmesc un **Memoriu** asupra **situației economice și financiare a țării noastre** ,rezultată din împrejurările crizei mondiale și să schițez **o serie de propuneri** pe care le voi prezenta conferinței, în numele guvernului român "

Madgearu,2 sept.'32

56.) M.Stelescu (G de F),Precizări la "Sumar", 2-15 sept.'32

[LD : este , neîndoelnic,**purtătorul de cuvânt al G de F în Parlament.** CZCodreanu lipsește sau tace .I.Z.Codreanu , din când în când, îl sprijină. Are reacții spontane, tinerești, în special **de natură etică.**Nu vorbește ca lider de partid, ci ca exponent al generației tinere, al studenților.Uneori **insinuiază, alte ori amenință** , cu **principiile și "școala Gărzii "** Din intervențiile lui, însă , este greu să se extragă mai mult decât o **stare de spirit justiciară** ,dar nu doctrina G.de F. Trebuie ca din acestea , totuși, să extrag ceva !]

#2 sept.Situația studenților (la Sumar)

(DAD, M. O. 22, șed.din 2 sept.'32 , p. 605-606)

[LD :Are absolut tot dreptul de a prezenta doleanțele studențești.Dar are o atitudine sfidătoare,cu subînțelesuri, cu vagi amenințări față de parlamentul în care intrase și de partidele politice.]

/Căminele și taxele

"În alte cămine,**admiterea se face după culoarea politică** și așa mai departe,tinzându-se la **dezorganizarea vieții studențești** , prin introducerea în mijlocul lor a **politicii murdare de club.** Un al treilea aspect , sub care se prezintă problema materială a studențimii , sunt **taxele.** [...] **Această bătaie de joc** a banului trebuie să înceteze , fiindcă **e ban muncit** din greu și **nu câștigat din jetoane de prezență sau din diverse diurne** (întreruperi, vociferări la pNȚ) **Dvs rideți , că aveți 30.000 lei diurnă pe lună.** Nu e frumos să luați în deridare **doleanțele studențimii** cari sunt aduse în fața Parlamentului (întreruperi) **Ironiile dvs** au un rol față de alții ; pe mine **nu mă impresionează ;**

-**Ștefan Cicio -Pop:**"Fă bine și te calmează, dle deputat ! (ilaritate)

Te-am lăsat să vorbești aproape o jumătate de oră "

/Curentele studențești : stânga / dreapta

- **Stelescu :**"Curentele anarhice de stînga **speculează această stare precară a elevilor și studenților.**Și de unde **pînă ieri aveam numai o studențime creștină națională**, azi începem să avem **o studențime dezmembrată de diferite curente nesănătoase.**Cred că **în mod intenționat se aruncă studențimea în mizerie** , pentru ca , apoi, **partidele și oamenii politici, să pescuiască agenți electorali pentru ei.**În recente alegeri, **cunosc oameni politici cari au cumpărat cu bani suflete de studenți.**Dar sunt și nenorocite excepții care au luat electoralul și au pornit la luptă pentru bani[...] Iată unde aruncă mizeria pe student.**Studențimea de azi a învățat să nu mai creadă în idoli.**Chiar zilele trecute **s-a prăbușit în stradă cel mai mare idol al ei.**

Ea crede în realități : realitatea existenței sale, fără de care nu-și poate avea independența ei de gîndire și de simțire .

Vine toamna , vin cursurile, vin taxele , vin nevoile , luați aminte ! "....]

M.Stelescu / 14 sept .

#14 sept.Demascarea lui Argetoianu et comp.(Comunicare)

(DAD, MO 27, 14 sept., p 838)

/Câte o spânzurătoare în fiecare piață publică !

-**Stelescu :**Virgil Madgearu , în discurs la Mesaj (Senat) ,criticînd opera nefastă a guv.Argetoianu ,arăta cum au fost date 5 milioane de la Banca de scont lui Jean Pangal. "În total , **94 de milioane reprezintă asanarea partizanilor politici ai d-lui Argetoianu** , spune d.Madgearu , textual "

-**C.Argetoianu :** "Îmi pare rău că nu te-am asanat pe d-ta ! "

-**Stelescu :**"**D-ta să taci din gură !** (ilaritate) Mai mult, d.Madgearu a spus că operațiunile dlui Argetoianu **au ieșit din cadrul legii ! Ce măsuri va lua guvernul ?"Dacă tace** , dă dovadă de **complicitate sau teamă .Dacă e complice**, de ce se mai face **demagogie ?** Iar **dacă îi este teamă, să plece** ,căci **țara nu are nevoie de guverne ce se tem de hoți** ,azi cînd ar trebui să fie **cîte o spânzurătoare în fiecare piață publică "**

M.Stelescu / 15 sept.'32

#15 sept.Întâmplări grave la Turda (interpelare)

(DAD, MO 28 , şed din 15 sept., p. 864)

/Tricolorul maghiar !

-**Stelescu** : Vrea să relateze în Parlament **întîmplările grave de la Turda** (13-15 sept.)

Cu tricolorul maghiar arborat peste tot ;s-a insultat naţiunea, politica naţională ; s-a batjocorit tricolorul !(proteste la PNTJ)

-**Şt.Cicio Pop** : Miine veţi face o comunicare .

-**Stelescu** : Eu vreau să relatez acum , şi dvs protestaţi ?

-**Voci PNTJ** : " La şcoală ! "

-**M.Stelescu** : "**Da! La şcoala naţionalismului !** "

-**Iosif Willer** (PNM) :Roagă să nu se ia încă în discuţie , pînă ce el va da lămuriri, după ce va lua legătura cu cei de la Turda.Învinuirea nu poate fi întemeiată.

-**Stelescu** : Este întemeiată .**Nu sunt lăsat să o spun."**

-**Şt.Cicio Pop** : " Vei vorbi cînd îţi va veni rîndul.Supune- te Regulamentului.

Prea mulţi apărători ai ţării , nu-s totdeauna bine veniţi "

#27 sept.La buget (intervenţie)

(DAD, MO 36, şed. din 27 sept.'32, p. 1335)

[**LD : lege privind reducerea unor cheltuieli bugetare**]

/10 milioane ptr Palatul regal?!

-**Stelescu** :MSRegele a fost jignit pentru că n-a fost întrebat , şi s-au prevăzut 10 milioane pentru Palatul Regal.Dacă MSR ar fi ştiut, ar fi refuzat.

Cînd în ţară **se moare de foame, cînd studenţii n-au cămine**

/G de F renunţă la diurna de deputat

În numele deputaţilor Gărzii de Fier, de declară că **ei renunţă la diurna de deputat** "trăind cu toţii încazarmaţi, ducînd o viaţă de mizerie, ca să fim în spiritul vremii de azi, a mizeriei,nu să ne lăfăim în bogăţii , în timp ce alţii în jur mor de foame "

Exemplul trebuie dat de " sus " [.....]

"Facem această şcoală a sacrificiului , pentru ca miine,cînd vom fi chemaţi de acest popor sau de alţii [LD: care alţii ?] să luăm frînele acestei ţări, dacă ne va ajuta Dumnezeu, să ştim , pe baza acestei şcoli de sacrificiu,să aplicăm adevăratele principii de sacrificiu salvatoare neamului nostru. Atît am avut de spus şi, uneori, este bine de învăţat şi de la cei mici, căci **cei mari au şi multă rătăcire "**

(aplauze la G de F şi unele bănci ale opoziţiei)

M.Stelescu / 30 sept.'32

#30 sept.Către Mihalache şi Gusti (Comunicare)

(DAD, MO 39, şed .din 30 sept.'32 , p. 1488)

/Interzicerea revistelor pornografice

Cere miniştrilor de Interne [Mihalache] şi de la Instrucţia publică [Gusti] ,să ia **măsuri pentru interzicerea revistelor pornografice** etalate cu deşănţare în vitrinile librărilor. (Ex.clădirea lui Ignat Hertz ;Revista " Râsul ")

Consideră **nocivă, periculoasă, imorală, această "industrie " pornografică .**

Face **apel la parlamentari** , în calitatea lor de părinţi, profesori , educatori, **să se alătore acestui apel.**

M.Stelescu / 3 oct.'32

#3 oct.Către Dimitrie Gusti (Comunicare)

(DAD, MO 42, şed. din 3 oct.'32 , p. 1618)

/Greva studenţilor de la Drept.

Ce atitudine are guvernul , ministrul Instrucţiei publice [D.Gusti] ,faţă de **greva** declarată

de studenții de la Drept ,pentru soluționarea cererilor întregii studențimi ?[.....]
Studențimea are încredere în dl Vaida și ministrul Instrucțiunii că va îndeplini aceste juste cereri." Sub regimul dvs democratic , și sub egida acestui stat țărănesc pe care îl preconizați, este o anomalie apăsarea cu taxe enorme a studențimii sărace, care se ridică din rîndurile țărănimii sărăcite de cămătari "

M.Stelescu / 7 oct.

#7 oct.Votarea Conversiunii (Intervenție la Sumar)

(DAD, MO 46 , 7 oct.'32 , p. 1808)

/Ar fi votat contra și pe față

-Stelescu :Dacă ar fi fost la votarea Legii GGMironescu (6 oct),ar fi votat contra , și pe față.Unii deputați PNȚ , lași, au ieșit pe culoar ca să nu voteze legea ! (aplauze la opoziție)

-Șt.Cicio Pop : " Dle Stelescu, ești prea tînăr ca să dai lecții la alții (aplauze la PNȚ) . Dta nu poți fi judecătorul conștiinței altora ."

-I.Zelea Codreanu -tatăl : "Cînd are curaj, are dreptul să o spună aceluia care sunt lași " (aplauze la opoziție)

57.)Ilie Lazăr (PNȚ),interpelare :Opera Română , 15 sept.'32

(DAD, MO 28, șed. din 15 sept.'32 , p. 866-867)

Anunță interpelarea pentru ministrul Instrucțiunii , D.Gusti.

Sub trecuta guvernare a PNȚ , Opera Română din București a avut o subvenție de 30.000.000 (1929) ,apoi de 22.500.000 lei (1930) cauză care a determinat pe dir.I.Perlea ,să demisioneze.

#"Scandalul" administrării George Georgescu George Georgescu,secondat de Alex.Buzescu (dir.administr.),au preluat Opera sub formă de concesiune,adică de comercializare a artei, cu concesionari (care sunt și azi).

Experiența a dat rezultate fatale și" tragi-comicul ", sffrșit al concesiunii, dublat de agresiunea cunoscută .Astăzi , moralul Operei este f.scăzut.

-Ernest Ene:" Opera trebuie desființată, aceasta este părerea mea "(aprobări la PNȚ)

-Ilie Lazăr:Deși concesionată,Opera continuă să fie subvenționată cu mai mult de 30.000.000 lei și alte beneficii materiale (lumina , încălzirea, reparații) , ceea ce este f.straniu .În schimb, lefurile au fost scăzute (cu 40 %) , cu două reduceri mari ,adică cu o curbă mai mare decît la funcționari .[dă o serie de alte date banesti]

"Adevărul acesta coincide cu faptul că , în cîteva luni ,după obținerea concesiunii, d.Georgescu a putut să-și cumpere o casă întreagă cu tot ce era în ea, în strada Spătarului 26, și un automobil "Kreiser " , limuzină (înainte de asta , strîmătorat, luase , de la gura compozitorilor săraci ,un împrumut de 100.000 de lei ! ca premiu de compoziție , deși nu a compus nimic !)D.Georgescu este și dir.Filarmonicii(salariat cu 50.000 lei lunar și ...alți 50.000 lei pentru fiecare din cele 12 concerte

În aceste condiții, Opera este bine să treacă din nou la stat .

-Ernest Ene:"Dlor deputați, cînd un ministriu primește numai 30.000 lei pe lună și dir.Operei și Filarmonicii primește 100.000 lei,acesta este un scandal public, pentru care protestez și mă asociez la această interpelare.

-Ilie Lazăr :Acest "cașeu "îi este servit de impresarul Jean Feder , care și-a asumat exploatarea concertelor simfonice, într-un sistem de semi-concesie.

Filarmonica ,sub tutela "Fundației Carol II " , ca instituție de stat , are un " negoț " cu cei doi.Situația lui GG , cu cîștigurile de mai sus, este "inadmisibilă " , devine și

"imorală "cu atît mai mult cu cît "o singură persoană " își aduce aceste contribuții artistice ,fără să apeleze și la alte persoane, șefi de orchestră fiind ținuți " la distanță " Cazul d-lui Perlea , căruia , de la plecarea sa de la Operă (1930) ,nu i s-a mai oferit niciodată să dirijeze la cele două instituții !

-dr.I.Costinescu (PNL, ex primar București):Administrația d-lui Perlea a costat de 3 ori mai mult.

-I.Mitache :Ca director a fost detestabil.

-**Ilie Lazăr** : Dle Costinescu, d.Perlea este cel mai distins dirijor al nostru, care s-a distins în străinătate , 6 ani !

-**IMLeon** :dar **concesionarea Operei este opera PNT !**

-**Ilie Lazăr** : Da, dar eu am protestat și atunci !

-**Costinescu** : Descurcați-o !

-**Ilie Lazăr** : O s-o descurcăm."Este logic, este drept, și în primul rând necesar , că , dacă după marele **George Enescu** ,s-au relevat doi dirijori mai de seamă, dnii **I.Perlea** și **G Georgescu**, cele două mari instituții muzicale,**Opera și Filarmonica**, pentru care statul face sacrificii, **să fie**, dacă nu de data asta chiar **oferite celui dintii**,care este și compozitor,să fie cel puțin **împărțite între ambii [.....]este dăunător ca în mîna unuia să se monopolizeze toate** [...] este imoral ca unul să cîștige milioane , iar celălalt să nu se bucure [...] Cere registrele , pentru dezvoltarea interpelării .
Ilie Lazăr / 15 sept.'32

58.)Legiferare-,sept.- oct. '32

[LD : eu am urmărit dezbaterile la diverse legi ,exclusiv din p.d.v. al **doctrinelor politice, al confruntării de interese, în opera de legiferare / guvernare .**

Am cercetat dezbaterile legilor mai incitante la **Cameră** și la **Senat** .

Recunosc că ... ambiția mea ... nu a fost răsplătită pe măsura efortului.

Dar , puse cap la cap, poate, poate , iese ceva. Sper.]

/Administrative

-modificarea **Legii administrative** (din iul.'31, Iorga) , care a modificat Legea din 1929 (PNT, Maniu) ,care a modificat legea din 1924 (PNL, Brătianu)

-modificarea unor art. a **Legii organizării Ministerelor** , din aug.1929 (PNT)

-modificarea **Legii drumurilor** ('32, Iorga) ,care modificase Legea drumurilor din 1929 (PNT)care modificase Legea drumurilor (PNL)

/Regimul muncii

-modificarea **Legii privind Contractele de muncă** (art. 76)

-modificare **legii Conflictelor de muncă / grevele /** ,18 oct.1932

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XX, p 701.702)

-modificarea unor art. la **legea ptr. ocrotirea muncii femeilor și copiilor și durata zilei de lucru ;**

-modificarea **Legii Camerelor de Muncă** (din 14 apr.'27)

-modificarea **Legii pensiilor invalizilor și mutilaților**

/Regimul cetățeniei

-prelungirea **Legii pentru obținerea cetățeniei române**

-înscrierea ulterioară în **Listele de naționalitate**

-modificarea **Legii privind Colonizarea** (din 1930)

/Financiar-economic

-modificarea **Statutelor** Băncii Naționale a României (din 1929)

-**organizarea CEC**

-modificarea **Legii pentru jocurile de noroc** în stațiunile balneare

-modificarea și adăugirea la **Legea concordatului preventiv** (1929) (modificată de Iorga)

-abrogarea **Legii ptr. lichidarea datoriilor comerciale** .

-modificarea și abrogarea unor dispozițiuni din **Legile ptr reforma agrară ;**

-modificarea legii **Asanarea datoriilor agricole / Conversiune** -II - / 26 oct.1932

(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XX, p 757)

/Agricultură și cultură

-modificarea **reglementării plantațiilor de vii** -hibridii (Legea Sisești -Iorga) ,

-crearea unui fond necesar dezvoltării **rețelei naționale a radiofuziunii**

(**D. Gusti** ministr.Instruct. și Arte) ,

/Anticorupție

-lege pentru **Controlul averilor și apărarea onoarei** ;
/ lege anticorupție / , 18 oct.1932
(C.Hamangiu, *Codul general al României* vol. XX, p 707-714)

---

59)Cameră.Lega Controlul averilor și apărarea onoarei,23 sept.'32

[LD:5 nov.2006.Inițial , dusesem toată această documentare la fișterul Etică.
Trăind (vazând, auzind , simțind) acum în atmosfera otrăvită, halucinantă a corupției după revoluția din 1989 ; ascultând (urmărind) scandalurile și sfidarea cu care noii îmbogățiți își etalează îmbuibările ;urmărind opiniile partidelor, parlamentului, a ministrului Justiției Monica Macovei ș.aș.a. ... m-am hotărât ca dezbateră la această lege s-o tratez la opera de guvernare a PNȚ, considerând-o o lege excepțională , la o atmosferă excepțională, care poate da și răspunsul la mentalitatea de epocă și (nu cumva ?!) perpetuarea ei în societatea românească de azi]
(DAD, MO 33, șed. din 23 sept.'32 , p 1156- 1157)

a)M.Popovici,

PNȚ, în Parlamenul Iorga, a luat inițiativa realizării acestei idei de asanare și a depus la **8 iulie 1931,proiectul de lege "pentru controlul averilor și apărarea onoarei " .**

Același proiect , **PNȚ I-a depus la 14 martie 1932**, fără a reține atenția Adunării.

Guvernul Iorga, preluând ideea, a dat **proiectul de lege privind " cercetarea averii funcționarilor publici "** ,în redactarea regretatului **C.Hamangiu** , proiect ce a rămas în arhivă.**Dr.Valer Pop**, ministr. Justiției , cu titlul modificat, s-a votat de Camera deputaților (15 apr.1932) "**obligațiunea de justificare a bunurilor dobândite în cursul executării unei funcții publice** "Proiectul nu a devenit lege ,prin căderea guvernului.

PNȚ a fost în fața alternativei : **M.Popovici a optat pentru proiectul din 14 mart.1932.**

M.Popovici /

[LD : Citează din **Expunerea de motive la proiectele de lege propuse de PNȚ în Parlamentul Iorghist**, în iul.'31 și mart'32 .Urmează cea mai vie dezbateră de epocă privind morala publică .]

a)M.Popovici, **Expunerea de motive,(ministr. Justiției)**

[iul.'31, mart.'32] , 23 sept.'32

-Necesitatea celor două componente

Mai mult chiar decât legile , **morala publică este adevărata creatoare a normelor de viață colectivă** ,îndrumând existența **raporturilor dintre membrii unei societăți** , pe care **conștiința juridică** , oricât de trează , **nu le poate fixa în cadrul dispozițiilor dreptului pozitiv.**

Este plin de înțeles **exemplul națiunilor de veche civilizație** , unde **dreptul nescris al regulilor de viață socială** ,se prezintă mai bogat decât normele dreptului codificat.

Acolo unde **conștiința de cetățean și de om nu sunt îndeajuns formate** ,**puterea legii trebuie să intervină** pentru a garanta **sanționarea abaterilor ,pedepsind pe vinovați** ,apărând onoarea integrităților.Societatea are dreptul să se apere , dar și obligația de a apăra.**Sanționarea vinovaților** este necesară , **dreptul de apărare al nevinovaților** trebuie garantat **Teama de sancțiune** este o frână pentru cei ce nu o găsesc în conștiința lor.**Apărarea celor onești** este **un exemplu , un îndemn** , pentru toată lumea. **Nimic nu este mai primejdios** pentru destinele unei societăți , **decât un regim de viață publică care tolerează insinuarea fără rostirea acuzării și rostirea acuzării , fără aplicarea sancțiunii** .Un asemenea regim **încurajează toate îndrăznelile ,și pregătește umilirea tuturor onestităților."**

-Atmosfera /psihoză/românească

"Constatăm cu îngrijorare că **o asemenea stare de spirit își face drum** , din ce în ce mai mult în anumite straturi ale societății , **cu grave urmări în regimul vieții publice** .**Societatea noastră** , în anumite cercuri, **este prea tolerantă față de oamenii publici** , cari, **abuzând de situația lor oficială** , și-au făcut sau **și-au sporit averi personale** , a căror proveniență nu s-ar putea justifica cu mijloace normale.

Se îngăduie prea deseori unor **astfel de exemplare să sfideze pe oamenii cinstiți** ,

apărând uneori chiar în postură de îndrumători ai moralei publice .

În schimb,cu o ușurință crescândă , **se acoperă cu simple bănueli sau cu calomnii și insulte** pe oamenii a căror probitate nu poate fi pusă la îndoială. Membrii cei mai marcanți ai acestui guvern (și ai altor guverne) **au avut de suferit clevetiri** ,fiind siliți , la Tribuna Parlamentului , **să spulbere învinovățiri și insinuări tendențioase** .Ușurința de a uita , merge în același pas cu ușurința de a acuza .

-Primejdia dezechilibrului moral

"Amândouă înfățișează **pericolul , primejdia dezechilibrului moral** .

Această problemă complexă , legată și de nivelul educației generale, **trebuie să preocupe Parlamentul**.Cu atât mai mult cu cât "**Ritmul nou** " [Guv.lorga -Argetoianu] nu disprețuește calomnia care , cu ușurință ,este ridicată **din stradă la tribuna Parlamentului** .

În timpul campaniei electorale [lorga -Argetoianu] chiar **membrii guvernului s-au servit de această armă împotriva PNT** ,uitând că un guvern are datoria de a dovedi și pedepsi ,nu de a defăima.Guvernul [lorga] a dispus **arestări după denunțuri și bănueli, încurajând calomnia , măcinând încrederea opiniei publice în conducătorii ei.**

-Inițiativa PNT

"Protestăm împotriva unor atari practici.Prin acest proiect de lege , **PNT dorește să dea statului și societății posibilitatea de a pedepsi pe vinovați și de a apăra pe onesti**. PNT nu a venit cu legea , în 1928, din scrupul moral, **pentru a nu se spune că o face din răzbunare** ,după lunga-i opoziție de 10 ani, când fusese prigonit de atâtea regimuri.**Astăzi PNT se găsește în afara unor atari bănueli ,legea va folosi pentru pedepsirea tuturor vinovaților** , oricine ar fi și oriunde s-ar afla.Prin ea, **vor putea fi pedepsiți exemplar atât vinovații îmbogățiti ,cât și calomniatorii celor nevinovați**.Țara cere însănătoșirea vieții publice [...] Prin lege [...] **încrederea și liniștea vor fi readuse în spiritul cetățenesc.**

Ministrul Justiției, Mihai Popovici

b)Raportul la lege ,I.Gr.Periețeanu , 23 sept.'32

(DAD, MO 33, 23 sept.'32, p. 1141- 1145)

Consil.Legisl. Cameră .Președ. **Virgil Grossu** Membrii **N.Penescu , Iosif Rang.**

«Criza morală postbelică

După declararea Războiului , s-a abătut asupra poporului **o criză fără precedent : economică, financiară socială.Paralel, s-a abătut o criză morală** , ale cărei efecte ,la început imprevizibile , au sfârșit prin **a tulbura grav opinia publică** , când **faptele s-au acumulat și au devenit izbitoare . Complicatul tablou sociologic și psihologic** , pe fundalul căreia s-a adâncit această criză morală,**este greu de surprins : zvăncoliri și patimi fără frâu**, oglindind o epocă de **scăderi morale și dezechilibru sufletesc**. Fenomenele sunt foarte complicate .

-Îmbogățitii peste noapte

În mijlocul indigenței generale, **numeroase persoane** (cu funcții în stat) ,**au rupt brusc cadrul unui trai modest** ,pentru a duce **o viață de lux și belșug** ,în vădit **contrast cu mijloacele bănești** de care, legal , puteau dispune.**Locuințe somptuoase** , răsărite ca-n basme **Patrimonii magic create** sau sporite și impertinent etalate , sub ochii buimăciți ai mulțimii amărâte

Sărăcia, transformată , ca prin farmec, **în bogăție**

Mâini cumpătate și resemnate , devenite **mâini sparte și sfidătoare "**

-Exces de suspiciuni și imputări

De aici, fireasca întrebare : **de unde ? cum ?**Întrebare la început timidă , apoi categorică și aproape unanimă.**Opinia publică** a sfârșit prin a fi **alarmată , tulburată și**, ca de obicei a căzut și în **excesul imputărilor nedrepte** , îndreptându-se **spre toți cei ce participau la viața publică.O atmosferă de suspiciune , otrăvită , înăbușitoare , intolerabilă**,străbătută de **permanente și supărătoare învinuiri** , impunea o clarificare .

Obsedanta și cominatoarea întrebare trebuia să capete o dată răspuns, pentru deplina linișțirea opiniei publice , pentru satisfacerea moralității sociale.

-Ideea controlului averilor

Sub acest imperativ s-a născut ideea sancționatoare a controlului averilor .

PNȚ, în Parlamentul Iorga, a luat inițiativa realizării acestei idei de asanare și a depus la 8 iulie 1931, proiectul de lege "**pentru controlul averilor și apărarea onoarei**".

Același proiect , PNȚ l-a depus la 14 martie 1932, fără a reține atenția Adunării.

Guvernul Iorga, preluând ideea, a dat proiectul de lege privind "**cercetarea averii funcționarilor publici**" , în redactarea regretatului **C.Hamangiu** , proiect ce a rămas în arhivă. **Dr.Valer Pop**, ministr. Justiției , cu titlul modificat, s-a votat de Camera deputaților (15 apr.1932) "obligațiunea de **justificare a bunurilor dobândite** în cursul executării unei funcții publice "**Proiectul nu a devenit lege , prin căderea guvernului.**

-Inițiativa PNȚ

PNȚ a fost în fața alternativei de a alege din cele **3 variante.M.Popovici a optat pentru proiectul din 14 mart.1932.**

Ideea sancționatoare de **control a averilor, este împărtășită de toată lumea politică și imperios reclamată de glasul națiunii.**S-a urmărit , însă, de a se evita cu oricechip încălcarea principiilor din Constituție.

-Patrimoniul supus controlului

S-au fixat patrimoniile supuse controlului :

-**Consiliile de administrație al Regiilor publice comerciale sau Case autonome;**

-Membrii în **Comisiile pentru treburi în țară și străinătate ;**

-**Avea miniștrilor** a fost scoasă de sub control , până la eliberarea din funcție

...**Acțiunea de cercetare** poate fi pusă în mișcare de orice cetățean care are indicii și dovezi că o avere este ilicită.S-a pus o singură restricție : **denunțul să nu fie vag, lipsit de temeii** , pentru a nu încuraja actele ușuratece , lașe, de răzbunare

...**Se vor lua în seamă și denunțurile anonime** ,după o prealabilă triere de către parchetele generale.

Cei a căror avere este propusă spre cercetare , sunt obligați să declare în scris situația exactă a **patrimoniului și origina lui, de la 15 aug.1914.**

Cei care s-au ridicat la cea mai înaltă dregătorie publică , care au avut sau pot să aibă cinstea de a fi **consilieri ai Tronului**, împrejurul cărora luptele politice permanentizează uneorio ambianță de încriminări , mai ales pe chestia cinstei,
vor fi judecate de forul judecătoresc cel mai superior (Înalta Curte de Casație)

-Sancțiunile :

-**Avea nejustificată : 90 % din valoarea ei , impozit în favoarea statului.**

-**Denunțătorii de reacredință vor fi pedepsiți.**

[urmează legea]

c.)**Avizul Consiliului Legislativ, Senat , 22 aug. '32**

reactualizînd **Avizul Consiliului Legislativ** din 15 martie 1932.

(DS, MO nr. 25, șed. din 22 aug.'32 , p. 815-818)

[LD : Fă legătura cu **legislatura Iorga**, cînd, după polemicile în "cazul " Boilă, Ministrul de Justiție **Valer Pop**, promitea să aducă "**proiectul Mihalache**" , cît mai curînd în discuție.Era previzibil ca Proiectul de lege să suscite vii și contradictorii discuții. Pe mine , în fond, nu mă interesează atît argmentările juridice - deși ele îmi dau o idee precisă a esenței acestei legi -ci mă interesează **substratul doctrinar, conflictul de interese, criteriile morale** și, din toate , **mentalitatea de epocă** . De asemenea, mă interesează **mobilitatea reală** care a stat la baza avansării Proiectului de către **PNȚ**, de către **Mihalache**, și cauzele eșecului .Atenție ! : **cum și cît se poate detecta la Mihalache împrumutul, imitația ,legislației bulgare** ,care să legitimizeze **conceptul de lume, civilizație, mentalitate " balcanică "** . Vezi pe larg la **fișier Legislație .]**

I.Evoluția legii

Proectul de lege a fost înaintat de Ministerul Justiției -Mihai Popovici -la 19 aug.'32 .

Consiliul Legislativ a constatat :

-Proiectul de lege **era identic** cu Proiectul de lege , din **inițiativă parlamentară**[14mart, **I.Mihalache**] ,trimis în cercetarea Consiliului la 15 martie 1932 [Guvern Iorga] , pe care Consiliul dăduse un Aviz (15 mart.'32) cu alți semnatari ,și era **întemeiat pe aceleași motive,însușite acum și de Ministerul Justiției.**

[LD : este reprodus , mai întâi , Avizul din 15 martie și apoi avizul actualizat_]

-Concepție de morală socială

Proiectul pornise dintr-o " concepție de **întăită morală socială** " căutînd "să dea **satisfacție de zideratelor** exprimate de **opinia publică** ",contra "acelor **profitori** cari, întrebunțînd situațiunile lor oficiale , **au strîns averi în dauna statului."**

-1 august'21 ,se votase (gub.Take Ionescu ,Titulescu finanțe), în același scop,**Legea impozitului progresiv pe avere și pe îmbogățirea din timpul războiului** ,cu dispozițiuni pentru **controlul averilor funcționarilor publici** (art. 19) ,**lege care nu s-a aplicat ,și s-a abrogat .**

-În același scop,au existat succesiv , diverse **Proiecte** , din inițiativă parlamentară: 6 febr.'31 ; 8 iul.'32 , **care nu s-au luat în discuție ;**

-În același scop, întocmise un **Proiect** și fostul ministru al Justiției , **C.Hamangiu** , care a și fost publicat în volumul de proiecte publicat de Ministerul Justiției .

-**Valeriu Pop**, care urmasa lui Hamangiu, **promisese și el aducerea legii**

-Legislație comparată

Asupra aceleași materii , în domeniul legislației comparate , există cîteva precedente :

-În **Bulgaria**, a existat o **lege** (20 dec.1894) , apoi , după război, **o lege pentru controlul averilor și confiscarea în interesul statului** (18 apr.1919) , căreia l s-a adus anumite modificări (9 febr.1920) care " **neîndoios , au fost cunoscute și de autorii proiectului român "**

-În **Franța**, o serie de legi (1 iul.1916)_au supus la impozite excesive averile dobîndite fără muncă,în dauna statului, " **în felul cum era conceput Proiectul Titulescu ,din legea din 1 aug.1921 "**

II.Observațiuni de tehnică juridică și legislativă .

În forma actuală, **Proiectul nu are o aranjare sistematică a materiei.**Diferitele articole sunt încadrate **fără legătură între ele și fără nici o titlatură** necesară diferitelor părți ale materiei .

În consecință, Consiliul propune ca Proiectul să cuprindă **următoarele titluri** : [.....]

Proiectul este intitulat "....**și apărarea onoarei** "

/Consiliul este de părere că **această parte să fie suprimată din titlul Proiectului** , deoarece **obiectul proiectului nu este acesta**,apărarea onoarei formînd obiectul altei legi.

/Proiectul nu accentuează suficient **caracterul cu totul secret al cercetărilor și denunțurilor** primite.**Consiliul** este de părere ca **un text special să accentueze aceasta** , și **să înscrie o sancțiune** , fie numai disciplinară , **contra celor cari ar divulga și publica astfel de informațiuni**,pînă după darea hotărîrii definitive de constatare a averii nejustificate ;

/Consiliul crede că e bine ca **cercetările să fie făcute de magistrați și judecarea încredințată Curților de Apel**,cu recurs la Casație.

Proiectul trebuie să prevadă ,însă, **cine se va ocupa de averea magistraților .**

/Proiectul prevede , pentru cel bănuît, obligațiunea de a da **o declarație** spre a arăta **situația averii sale.**

Consiliul propune ca declarațiunea să conțină :

1.**Un inventar** al averii mobile și imobile la 14 aug.1916, sau la data intrării în funcțiune ;

2.**Un inventar** similar, la data promulgării legii ;

3 **Memoriu** cuprinzînd origina creșterii averii.

/Proiectul conține **sancțiuni severe contra denunțătorilor**, în caz că **denunțarea s-ar dovedi neîntemeiată.****Consiliul** crede că, **deși** este exact că **materia ce se legiferează este de natură să înlesnească pornirile de răzburări de tot felul și deci și calomnia** , **totuși** este în interesul cauzei urmărite ca "**dreptul celui denunțat de a se plînge contra denunțătorilor săi**,să nu se nască **decît după hotărîrea definitivă** asupra situațiunii averii celui denunțat,și **acțiunea penală** să fie lăsată a fi judecată de instanțele

de drept comun ,iar nu de instanța special însărcinată cu cercetarea. "

60.)Retro,Declarațiile finale la "cazul Boilă",14 mart.'32

Retro Legislatura Iorga(DAD, MO. 61, șed. din 14 mart.'32, p. 2433- 2459)

[LD:se înregistrează **o deplină unanimitate în parlament** :toate partidele cer și sprijină proiectul de **lege privind controlul averilor și apărarea onoarei** ,propus de PNT. Unii punând accentul pe "control", alții pe "onoare"]

▣PNT (Ed.Mirto)

"PNT a depus în ședința Camerii din 8 iul.'31 un proiect de **lege pentru controlul averilor și apărarea onoarei**, înțelegând să dea statului și societății posibilitatea de a urmări cu înlesnire pe **funcționarul sau omul politic** bănuind că **și-a făcut sau și-a sporit averea** pe căi nepermise și **în dauna avutului public**. (aplauze la PNT)

"PNT a înțeles ,însă,-dle Florea -ca odată cu aceasta să se stabilească și **răspunderea reală , prin lege, a calomniatorilor** cari, oriunde ar fi,se grăbesc cu ușurință să **descrediteze onoarea oamenilor corecți** și să infiltreze **descurajarea și neîncrederea generală** în reprezentanții statului și ai forțelor politice cu răspundere față de opinia publică." **Camera a încuviințat urgența**, iar reprezentantul ministerului de justiție și-a luat angajamentul solemn de a studia proiectul depus de PNT ,și **de a vota o lege în acest sens**, cel mai târziu în sesiunea de toamnă a acestei Adunări.

" **Angajamentul guvernului nu a fost respectat** , nici în actuala sesiune deschisă la 1 februarie,**guvernul nu a depus proiectul de lege pentru controlul averilor**.

Guvernul și-a călcat astfel , pentru a doua oară, angajamentul luat.

-Iorga : Îl acceptăm pe al dvs.Îl primim.

-Mihalache :Urgența e votată din august .

-Mirto:În schimb **guvernul, prin ministrul de justiție [Hamangiu]** ,ca șef al parchetului, **a tolerat** în unele cazuri ,ca **instanțele represive** să fie puse **în serviciul apărării** unor **inculpați particulari**, pentru a le procura **pretinse dovezi de apărare în procesele de calomnie** ce li s-au intentat.

-Valeriu Pop: Sub ministeriatul meu ?

-Mirto: Este vorba de trecut.

-Iorga : Nu este elegant - **este vorba de un mort**.Cum vorbiți dvs așa ?

Este **un gest de hienă** , de care sunt incapabil.

-Mirto : " În acord cu majoritatea , **d.ministru de justiție [Valeriu Pop]** a afirmat **necesitatea unei legi de control al averilor** , fără de care justiția nu poate merge pînă la capăt în cercetările sale.Față de această stare de lucruri , **cînd guvernul** , **călcîndu-și angajamentele luate, nu a dat pînă acum justiției un instrument legal de control al averilor**,dar **tolerează cercetări**,cari nu pot avea un sfîrșit categoric și definitiv,iar pe de altă parte **întreține** prin diferiți membri ai majorității sale , **o atmosferă intolerabilă de suspiciuni generalizate și reprobabile**,PNT își face datoria de a **înainta din nou proiectul de lege pentru controlul averilor și apărarea onoarei**.

-Iorga : Foarte bine.

-Mirto : **PNT cere guvernului și Adunării , votarea de urgență** , potrivit încuviințării date de Adunare și angajamentului luat de guvern în ședința Camerii din 8 iulie1931.

Dacă însă nici de data aceasta ,**guvernul nu-și va respecta angajamentul** ,ce concordă cu angajamentul ministrului de justiție ,**PNT constată că sunt interese de a nu se clarifica situațiunea, pentru a se putea continua calomniile,sau sunt interese de a nu se controla averilor funcționarilor și oamenilor politici**

(Întreruperi la majorități, aplauze la PNT)

/Iorga :cine este autorul legii ?

"Râd.Eu primesc să se aducă în dezbatere **acest proiect.Nu avem pe nimeni de acoperit. La urmă s-o vedea fiecare cum s-o găsi**.[...]

Dar eu **aș dori** un lucru - și aici mă adresez și către majoritate și către PNL și către PNT și către toate grupările de aici -**cînd cineva redactează o operă literară de caracter politic**,ar fi bine **să nu o pună în spinarea altuia,să vedem autorul**.

[LD:Maniu ? Mihalache ?]Este foarte sigur că **din finul spirit al d-lui Mirto ,nu ar fi eșit un astfel de produs politic**.(aplauze la majorități)

-Mirto : Dle prim-ministru, v-au înșelat așteptările, **sunt colaborator**.

-Iorga :A, bine, pentru partea bună ! (**ilaritate**)

-Mirto : Vă rog , dle prim-ministru și d-lor deputați, **să încuviințați extremă urgență.**

-Iorga : Nu am nimic în contra."(p. 2450)

/PNL(I.G.Duca)

-IGDuca : Dle președinte, cer cuvîntul.

-Gh.Brătianu : Țin să declar că **Partidul -Liberal se asociază la extrema urgență și că proiectul intră în vederile sale...**

-IGDuca : Nu mai vorbi în numele unui partid pe care nu-l reprezinti .

Dlor deputați, țin să declar că **suntem perfect de acord cu propunerea făcută de d.Mirto ca să se voteze cu un ceas mai înainte proiectul de lege, privitor la controlul averilor funcționarilor publici.** (aplauze prelungite la PNL)

De altminteri ,d-lor, **nu este prima dată** cînd am cerut acest lucru.Dar, dacă cumva ar fi fost locul ca să ne îndoim de necesitatea practică și aș zice chiar imediată , a acestui proiect de lege, desigur că **dezbaterile penibile , la cari asistăm de două zile, ne confirmă necesitatea absolută a votării acestui proiect ."**

(aplauze la PNL și majorității) (p. 2450)

/P.P(AI Otetelișanu)

-Otetelișanu : Dle președinte, cer cuvîntul.

-Voci : În numele cărui partid ?

-Otetelișanu : În numele Partidului Poporului.

-Voci : Care ?

-Otetelișanu În numele Partidului Poporului,țin să fac următoarea declarație:În aceste două zile **s-a dezbătut un caz care privea o anumită persoană** ,și în același timp, **s-a făcut o propunere pentru votarea de urgență a unui proiect**, propus de către reprezentanții unui partid,care se găsește astăzi în parlamentul țării.

În ce privește **chestiunea personală, noi nu avem a ne amesteca.**

Noi ne exprimăm însă mirarea că a fost adusă înaintea Camerei,cînd ar fi trebuit să fie epuizată în fața instanțelor judecătorești.

În ce privește propunerea de a se aduce în discuția Camerei , cît se poate mai urgent , **proiectul pentru cercetarea averilor foștilor demnitari sau actualilor demnitari ai statului,declarăm că ne asociem la această propunere** , și rugăm și noi Biroul (p. 2450-2451)

/PT-dr.Lupu. (AI-Ștefănescu-Goiceanu)

În numele PT, este **de acord cu legea și aducerea ei în urgență.**

"Însă dvs. ,d-le prim-ministru, sunt acum doi ani , spuneți , **în materie de legiferare, următoarele : legiferare , da ; dar < quid leges sine moribus ? >**

Ce înseamnă lege fără moravuri ?Dvs. aveți obligația morală să votați urgența acestei legi,dar să faceți dintr' însa o cruntă și rapidă realitate." (aplauze) (p. 2451)

/PNȚ(Ion Mihalache)

" Am de făcut **două scurte rugămînți** în numele PNȚ.**Prima**, este adresată d-lui ministru al Justiției ; și anume , ca d-sa să binevoiască a interveni la justiție pentru ca în timpul cel mai scurt , **cercetarea [cazul Boilă] să se desăvîrșească** ,și **justiția** , cu o imparțialitate cît mai demnăde întregul nostru respect ,

să-și facă datoria pînă la capăt.

A doua rugăminte. Este ca "**extrema urgență**" să însemne altceva decît zece luni de zadarnică așteptare ; **să însemne în adevăr "extremă urgență"** , adică trecerea imediată în comisia specială și **aducerea cît mai repede în dezbateri publică.** (aplauze la PNȚ)

În discuțiunile cari au urmat zilele acestea, de la început pînă la sfîrșit, pînă în ultima clipă,a rezultat în modul cel mai evident ca **țara să aibă grabnic la dispoziție un instrument cu îndoitul rol** : pe de o parte, să dea posibilitatea de **a se urmări acei cari,deținînd o parte din puterea publică, au putut să abuzeze de avutul public;**

iar pe de altă parte , **pe oamenii corecți , să-i pună la adăpost de calomnii "**

(aplauze) (p. 2451)

/PNL-2 (Gh,Brătianu)

" Țin deci, pentru a fi auzit de toată lumea, să **repet** încăodată că **ne asociem la cererea de urgență** făcută de d.deputat Mirto.

Țin să mai adaug **o constatare** pe care am avut ocazia s-o fac în cursul unei recente călătorii în străinătate.Acolo, **un factor** însemnat al vieții politice din acea țară, mi-a spus că ceea ce **apasă asupra țării noastre** , este această **atmosferă de impuritate** , pentru două mari rele: **corupțiunea și calomniia.**"Cred că **proiectul de lege** înfățișat de d. deputat Mihalache , **răspunde acestei nevoi**,și ca atare cerem **să se declare urgența** , pentru că prezentarea lui în discuția acestei Adunări,va fi singura clarificare , deplină și obiectivă , a acestei penibile chestiuni ." (**aplauze**) (p. 2451)

/Liga "Vlad Țepeș " (C.Spulber)

" În numele "Ligii Vlad Țepeș" , **cer cu insistență** ca **proiectul pentru controlul averilor să fie prezentat** pentru luare în considerare , **chiar în ședința de mîine**, și rog **Camera să găsească mijloacele necesare pentru aplicarea legii.**

"Față de **consimțămîntul unanim al partidelor** reprezentate în această Adunare, rugăm biroul Camerei, **să ia măsuri ca proiectul de lege** din inițiativă parlamentară pentru **controlul averilor și apărarea onoarei**, să fie trimis de îndată **la comisia respectivă** ,pentru ca de urgență să fie adus în **dezbateri publice** a acestei Adunări "**(aplauze)** (p. 2451)

■Valeriu Pop (ministrul Justiției)

" La **apelul** pe care mi l-au făcut **d.Duca și d.Mihalache** , am răspuns anticipat încă de sîmbătă .**Repet acest răspuns.** Voi face ca **acest dosar** , încă mîine dimineață , **să plece la Cluj**, și **cercetările justiției să se facă** în modul cel mai **prompt și urgent** posibil,cu toată obiectivitatea și păstrîndu-se cu desăvîrșire **prevederile legii.**

"În ce privește **legea pentru controlul averilor**, avînd consimțămîntul d-lui prim-ministru, voi face **tot ceea ce personal îmi este cu putință** și tot ce este în căderea departamentului meu ,ca acest proiect de lege **să vină cît mai urgent în dezbateri** în plenul acestei Adunări" (**aplauze**) (p. 2451)

"Cazul Boilă" // Legea controlului averii și apărarea onoarei // 12-14 martie mart.'32

61.) D.luca (PNL-1) , discurs la Legea control avere,23 sept.'32

(DAD, MO 33, șed. din 23 sept.'32, p. 1161-1166)

În această sesiune chiar, a fost **o regretabilă întrecere a membrilor PNT , inclusiv din guvern, pentru a pune într-o lumină neadevărată actele oamenilor mari de stat din PNL,aducând toate învinuirile și ofensele la adresa lor.**CIC Brătianu și IGDuca au restabilit , cu talentul și autoritatea lor ,dreptul la recunoștință față de generațiile de conducători din trecut.

D.luca /

/Raportul Periețeanu .

Raportul d-lui Periețeanu la lege, este **o adevărată operă literară și juridică.**

Ca om , ca membru al PNT ,**a vrut însă să scoată în evidență meritele PNT**,ignorând preocupările în această direcție ale altor guverne și partide .

D.luca /

#Decăderea moralei publice

Trebuie să recunoaștem că **războiul mondial** - care a suprimat atâtea vieți omenești ; care a transformat în ruină tot ce generațiile clădiseră ; care a pulverizat tot ce era muncă omenească - "**a dărâmat în mod aproape definitiv și morala publică.** "

Averi strânse cu casnă , de generații întregi s-au distrus , și l-au transformat pe cel avut în sărac, aruncându-l în mizerie .În schimb alții "**corbii suferinței generale** " , și-au creat într-o zi sau o noapte **averi fabuloase.** Ei s-au transformat în **bogătașii societății noastre** , și-i cunoaștem sub numele de "**îmbogățiții de război** "

Chiar dacă nu au fost pedepsiți, ei sunt **cunoscuți de opinia publică ,disprețuiți și calificați drept delincvenți ai moralei publice .**

Pe lângă ei, există **o altă categorie** ,care ar trebui **socotită de criminali** ,care au făcut averi nu prin comerț și afaceri directe, ci ... **profitând de situația lor în organizația de stat** ,

ca funcționari și demnitari . În contra acestora , opinia publică dorește sancțiuni.
D. luca /

▣ Poziția PNL

"Făcându-se ecoul opiniei publice, **PNL a cerut** , de la război încoace ,sancționarea acestora .**A scris în Program, în Manifestele electorale, necesitatea acestei legi.**
" Astăzi, nu numai că împărtășește legea, dar o va susține ."

D.luca /

#Prima guvernare PNȚ

În timpul alegerilor Iorga -Argetoianu , s-a găsit, s-a constatat , **un sentiment general de neîncredere** ,născut tocmai de guvernarea PNȚ.Astfel s-a impus, necesitatea unei atri legi în Parlamentul Iorga.

PNȚ a făcut atunci o diversiune , venind cu un proiect care **cerea mai mult pedepsirea denunțătorilor ,decât controlul averilor.**[evocă, fără să-l numească, "**cazul Boilă** " care a făcut obiectul scandalului din martie '32;se declanșează iar o polemică **Iuca-Popovici ; Xenii - Popovici** , în care reiau argumentele din martie '32]
[n-o mai reproduc, citez doar concluzia]

-**M.Popovici** : A fost doar **o persecuție politică** , pusă la cale, exploatată tendențios , **pentru crearea unei atmosfere împotriva PNȚ**

-**C.Xenii** : Acel fapt nu se va ștege din conștiința publică niciodată ; cazul - este o pată în viața noastră publică ; Bine a făcut d.luca că l-a amintit .

-**M.Popovici** : Repetați mereu acușările dvs. **Noi venim astăzi cu această lege.** **Vă dăm acest instrument în mână.Putem aștepta atât armistițiul de la dvs. , să nu mai continuați această otrăvire a atmosferei , care se bazează pe o minciună . Așteptați să iasă legea, să se facă apoi un control larg, ce va dovedi cine a avut dreptate !** (aplauze la PNȚ) Acum nu este loial ca dvs să repetați , iar, toate zvonurile...

-**dr.I.Costinescu** : Dle ministru ! Insistați prea mult !

-**D.luca** : el s-a întîlnit cu Sever Bocu (despre care el strigase "Boilă -Bocu ")l-a reproșat că poate să-l compare cu Boilă .Ne învinuiți de creare de "atmosferă " !

Dvs, prin solidarizare cu Boilă [Mirto, Voicu Nițescu], **ați creat această "atmosferă "** În martie , **Proiectul Mihalache, cerea mai mult pedepsirea denunțătorilor , nu controlul averilor.**

-**Popovici** :**Nu ne solidarizăm cu nimeni.Dar "manopera " contra lui Boilă a fost pusă la cale...**

-**D. luca** : Parlamentul Iorga a venit cu alt proiect; A fost votat de Adunarea deputaților ; urma Senatul ...

-**Popovici** : **Dvs ați împiedicat 10 ani această lege**

-**D luca** : **Cu acest proiect de lege, închideți gura tuturor.Felicitați pe M.Popovici că l-a ales raportor pe d. Periețeanu.PNL va susține și va vota legea."**

D.luca / 23 sept.'32

62.)Lotar Rădăceanu,la Legea control avere și apărării onoarei ,23 sept.'32

(DAD, MO 33, șed. din 23 sept .'32 , p. 1182- 1183)

-**L.Rădăceanu** : Dacă într-un alt Parlament , din altă țară, s-ar fi prezentat o asemenea lege, **el ar stîrni nedumerire și o întrebare legitimă : De ce mai este nevoie de o lege specială pentru controlul averilor ,dacă legislația penală oferă destulă posibilitate pentru a lovi în orice modalitate ilicită** de a dobîndi avere, mai ales **pe spinarea și în paguba statului."**

În parlamentul nostru,însă ,**legea aceasta este foarte bine venită ca principiu[.....]**

#Specificul regimului capitalist român :

#"Forme fără fond " ;acumulare primitivă]

#Politicianism/ Fanariotism

[LD : din amalgamarea **teoriilor conservator-junimiste** (a formelor fără fond) cu **teoriile gheriste** (neoiobăgia) Rădăceanu ajunge la **enuțuri radical -generalizatoare** ,privind **caracterul ilicit și jefuitor al clasei politice românești,"specificul " României**

moderne. Este interesant că , din acest p.d.v., se întâlnește cu **Madgearu** , dar își ia argumente și de la **Șt.Zeletin** .O face selectiv, prezumțios , numai pentru a-și argumenta teoria.]

"Statul capitalist și formele exterioare de viață burghezo-capitalistă nu puteau avea, prin urmare, o funcțiune corespunzătoare lor. Cu atât mai puțin a putut să aibă o funcțiune politică burghezo-capitalistă , **clasa stăpînitoare** care mînuia acest aparat : **partidele și guvernele**. [...] Dar , din p.d.v. istoric , fără îndoială, că **evoluția prematură a aparatului de stat burghezo-capitalist** , a statornicit **pentru evoluția modernă a României**, ca un **principiu dominant al clasei conducătoare și al partidelor de guvernămînt**, **exploatarea puterii de stat în interes personal, în folosul de clică**, ceea ce , în termeni populari , înseamnă **jaf în averea statului , furturi și fraudă !** " [...]

" Dar , dacă **sunt păreri că acest fenomen se constată în toate țările, noi, socialistii , suntem de părere că avem de a face cu un fenomen specific românesc**, aceasta fiind o chestiune de doctrină , care nu ne poate preocupa aici." (p. 1183) [...]

Rădăceanu / 23 sept.'32

#Sistem oligarhic.

#Regim autocrat politicianist

[**LD : consecvent politiciii socialiste a epocii [vezi Șerban Voinea !] , el duce argumentația pînă la ultime consecințe, depărtîndu-se de subiectul legii aduse în discuție, folosind-o ca pe un pretext pentru a-și prezenta doctrina]**

" În orice caz, dacă pentru România , **controlul averilor constituie o problemă politică**, a cărei importanță nu poate fi tăgăduită, **explicațiunea** trebuie căutată în toată evoluția României moderne și în **sistemul oligarhic politicianist pe care l-a creat această evoluție** , nu din voința oamenilor, ci sub înfrîurirea evenimentelor istorice , care ele au determinat aspectul actual al României.

"Exploatarea statului, abuzul de putere pentru îmbogățirea clasei conducătoare - acesta era și este aspectul economic al sistemului politicianist din România.

Lui îi corespunde în mod perfect un aspect politic.

" **Regimul nostru constituțional** , cu toate formele sale democratice, cu toate formele sale parlamentare , **este un regim autocrat. Puterea nu pornește de jos în sus, ea pornește de sus în jos**, și **poporul**, ca purtător formal al suveranității naționale, nu este chemat să indice el guvernul și directivele lui , ci **este chemat numai să le confirme "**

"**Acest regim autocrat** corespunde de minune cu nevoile politicianiste : **se vînează și se cucerește puterea, aducătoare de atîtea beneficii** . [...]

"**În realitate** , este vorba de **un sistem** , este vorba de însuși unul din **aspectele fundamentale ale regimului capitalist în România** , care nu exploatează masele numai din p.d.v. economic, **prin stoarcere de plus-valoare**, prin stăpînirea mijloacelor de producție și de circulațiune, **dar și pe această cale , a jafului în averea publică.**"

#PNȚa continuat sistemul

"**Împotriva sistemului acesta oligarhic politicianist** [...] este adevărat că , după război, s-a ridicat , cu o deosebită putere, **Partidului Național-Tărănesc** , purtat de **marile mase țărănești** . Totuși, nu este mai puțin adevărat că **avîntul de prefacere** , avîntul de schimbare fundamentală a vieții constituțională, a vieții politice din România, pe care **dvoastră l-ați avut în opoziție** , **s-a oprit în mod destul de lamentabil la guvern**, și că **dvs nu ați fost și nu sunteți în stare să desrădăcinați vechiul sistem oligarhic politicianist** , că, dimpotrivă, **mrejele lui se întind și asupra dvs** . și că **dvs sfinșiți făcînd parte și dvs. din vechiul sistem** , și continuînd tradițiile lui , pe care nu le puteți **aboli** ." (aplauze la PSD) [...]

PSD: Schimbarea regimului oligarhic !

[**LD : aici are perfectă dreptate. Sper, însă , să gădesc argumente solide pentru a-i spulbera suportul doctrinar-marxist, pentru a înfățișa problema în adevărata-i lumină substratul moral, de decadență a moravurilor, și cauzele lui.]**

"Cîtă vreme împotriva sistemului adînc înrădăcinat prin tradiție, prin istorie, nu se ridică o **voință [PSD!]** care nu cunoaște **compromisuri sau slăbiciuni** , nu putem avea nici o speranță în eficacitatea unei asemenea legi, dacă în dosul ei nu este o **forță socială**

[Clasa muncitoare !], care să o aplice împotriva tuturor acelor care sunt reprezentanții regimului oligarhic politicianist în această țară.[...]

#Corupția partidelor de guvernare

"Dvs săriți asupra liberalilor și îi acuzați de **Tancrezii** lor ;liberalii sar asupra dvs ., acuzându-vă de toți **Boilii** dvs [...]

Cu ce parolă a venit la putere guvernul **Averescu** ?

Cu **parola celebră a " răspunderilor "**, pentru ca apoi să se afunde în afaceri murdare !

Cu ce parolă a venit la putere guvernul **PNL**?Că va trage la răspundere pe "**hoții de averescani** " !

Cu ce parolă ați venit dvs, **PNȚ**,la putere , în 1928 ?[...] cu promisiunea că veți lua de guler pe **hoții de liberali** și îi veți vîrî acolo unde merită, în pușcărie ."

dar **guvernul Iorga**,ce a făcut ?A promis că vor curăța țara de **racila național-țărănistă !**

Au făcut ceva ? **Nimic !** A țîșnit un proiect de lege pentru controlul averilor (din inițiativa dlui Mihalache) ;un proiect similar a fost depus de PSD, chiar de Rădăceanu .

Partidele burgheze se amenință reciproc, dar poporul a ajuns la concluzia că "**Corb la Corb nu-și scoate ochii** " , pentru că, există "**o uniune sacră** " între toți. [...]

Rădăceanu / 23 sept.'32

«Schimbarea radicală de sistem !

«Societate și morală socialistă !

" **Dacă** vrem să dispară din Țara Românească sistemul de pînă acum ,**care confundă**

averea publică cu interesul particular al **claselor conducătoare** ;**dacă** vrem ca în

adevăr să înceteze cu **jefuirea avutului public** ;**dacă** vrem ca **o nouă morală politică**

să se introducă realmente în această țară ,nu numai în discursurile de la tribunele politice ,atunci nu ne poate ajuta nimic altceva decît **o schimbare radicală de sistem:**

în primul rînd prin **democratizarea reală și desăvîrșită a țării** și în al doilea rînd, printr-o

luptă , pe această bază, **pentru o societate nouă**,pentru o societate în care va domina

munca , **pentru societatea socialistă ."**(aplauze la PSD) (p. 1184)

L.Rădăceanu,23 sept.'32

63.)**Ștefan Holban**, la **control avere și apărarea onoarei** , 23 sept.

(PNȚ-Basarabia)

Intervenții polemice : **Ion Incuț** (PNL) , **M.Popovici**, **dr.Lupu**, **ACCuza**

(DAD, MO 33, șed. din 23 sept.'32 , p. 1166-1167)

[LD:Este fost **învățător**, **devenit avocat** .Bine-nțeles, la fel cu colegii, atacă partidele adverse , mai ales **PNL** și **Regățenii** ! Dar o face cu asupra de măsură, cu răutate, cu ură,cu resentimente generalizatoare , punând sub stigmatul corupției și nedreptății chiar actul unirii Basrabiei cu România (pe care pare a-l regreta) .

Zadarnic încearcă să-l tempereze **liberalul basarabean Incuț** ;inutil îl apostrofează **dr.Lupu** că exagerează,când el învățase metoda hulirii chiar de la el ;de prisos încearcă ministrul **Popovici** să-i tempereze partitura antiromânească.

Acest **Ștefan Holban** parcă vorbește deliberat ofensator, **ca la un miting bolșevic** la care se lansau toate calomniile antiromânești din epocă.De ce să nu consider eu că discursul lui chiar acest scop avea? Grav este că făcea parte din PNȚ, că ajunsese deputat în Parlamentul românesc,și că,atîcînd PNL și Vechiul Regat era ... aprobat !]

#Regimul corupător liberal și averescan în Basarabia

-**Șt.Holban** : PNL, după război, nu a făcut altceva decît să dea dovadă că era nevoie de **această lege**.Afît din **PNL** cît și **PP**, și-au făcut **averi** numai **prin politică și guvernare** .

Ex:s-a stricat **legea agrară basarabeană**, votată de Sfatul Țării , sub incidența legii din Vechiul Regat ,sub cele două guvernări. **Justiția nu este independentă** (unii magistrați , sunt membri devotați ai PNL-vechi

-**I.Incuț** : "De ce calomniezi d-ta **magistratura din Basarabia** ? **Este un corp select** , contra cărora n-au fost plîngeri nici o dată.**Dvs vreți să introduceți în magistratură " coloratură politică "**

-**M.Popovici** (ministr.Justiției):"**Eu sunt cunoscător al situației din Basarabia și trebuie să dau dreptate d-lui Incuț** știu că **singura instituție bună introdusă în**

Basarabia a fost magistratura, oameni foarte buni. De altfel, în toată țara, **magistratura la noi are nivel superior altor instituții**. Sigur, nu se poate pădure fără uscături, dar .... nu se poate aduce **nici o bănuială magistraturii** (aplauze unanime) **Să nu o tîrim în discuțiile noastre ."**

-Șt.Holban : La noi, la Lăpușna și Chișinău, **este un număr destul de mare de astfel de magistrați** La noi în România, este obiceiul ca, **dacă cineva, este din armată, biserică, magistratură, poate să facă orice ilegalități [...]** **trebuie să-i acoperim să tăcem**. Dvs liberalii ați făcut din magistratura din Basarabia **un instrument al dvs.** acești magistrați **v-au susținut pe dvs. la putere în Basarabia "**

Ex. **Un proces** care trebuia să se judece în 1920 - sub guvernul Averescu, - încă se judecă la 1931 ! **au fost împușcați 6 țărani** la secția de vot **Cornești "primele jertfe basarabene ale oligarhiei române "** - Numai la mine la Lăpușna, am **peste 30 cazuri de morți în alegerile dvs.fără vină**

-I.Inculeț : **"Dar la Lupeni, s-a împușcat cu vină sau fără vină ?** [.....]

-dr.Lupu : Și eu cunosc Basarabia . Dacă a fost cineva din Vechiul Regat care **și-a făcut datoria în Basarabia aceștia au fost magistrații.**

-M.Popovici : **"Cred că am afirmat același lucru , dle dr .Lupu.**

-dr. Lupu : Dle Holban, te cunosc ca om de treabă.Să zicem că d.Popovici își apără magistratii ;că d.Inculeț își apără partizanii, ca șef PNL, acolo ; [...] eu n-am nici un interes dar, **dacă la dvs. , în Basarabia , "din această Românie pe care o hulești așa de rău "** - te-am auzit **cum ai vorbit despre popi, despre militari -** dacă a fost ceva la înălțime , **apoi a fost magistratura.** Tocmai la legea controlului averilor, **nu vorbi așa de magistrați care n-au făcut averi .** Ai fost învățător.Acum ești avocat.Dacă ai ceva cu un magistrat , adu-i la cunoștința ministrului , **nu ataca toată magistratura**

-Șt.Holban : "Dle Lupu, **mi-ați fost profesor de politică !D-ta mi-ai spus cum să atac partidele adverse . Dta mi-ai spus că liberalii sunt < așa și așa > .** (ilaritate) **D-ta m-ai învățat cum să fac un discurs ! "**

-dr.Lupu : Cusurul dvs ! **Sunteți buni oratori electorali** dar nu și **buni oratori parlamentari .**

#Consecințele nefericite ale unirii Basrabiei cu România

-Șt.Holban (continuă lamentările basarabene) : " **Nu există în Țara Românească un oraș care să facă impresie de mormint ca Chișinăul."**

-ACCuza : "Este copleșit de jidani, de aceea "

-Șt.Holban : Într-o săptămînă, la tribunalul Lăpușna s-au declarat **42 falimente și peste 100 concordate .**

-ACCuza : Dacă sunt **100 de jidani faliți, ce-ți pasă d-tale ?**

-Șt.Holban : Nu mai cu cine să lupți d-ta .Trebuie să desfaci partidul .

-ACCuza : Dvs să luptați acolo **să eliberați Basarabia de jidani,** nu să faci politică contra magistraturii române.

-Șt.Holban : Acolo sunt și ruși magistrați.

-ACCuza : nu este vorba de ruși, ci de jidani .

-Șt.Holban : "În Basarabia s-au făcut **mai multe nelegiuri** decît în alte părți ; **mai mulți oameni s-au îmbogățit** pe cale necinstită."**Aceasta s-a întîmplat cînd Basarabia s-a unit cu România ,sau au venit autorități din Vechiul Regat. "**

[...] După revoluție, deși era parlament ,organizații revoluționare, directorate...

slăbiseră comunicațiile și instituțiile,și **"a început deodată o prigoană a elementului local,**bănuindu-l de **bolșevic, de rus, de moldovean care ține cu rușii.**

Atunci s-a creat o **mentalitate** că numai **acel venit de dincoace e om cumsecade ,** numai **acela să aibă slujbă, să dețină puterea "**Tot ce era local era suspectat . [...]

Prin baionetă și închisoare s-au furat oamenii din Basarabia .

Așa s-a procedat ! Se mai procedează și acum .

De aceea această lege va fi primită bine în Basarabia."

Șt.Holban / 23 sept.'32

64.)Vasiliu-Oituz (LANC) , discurs la Legea control avere,23 sept.'32

(DAD, MO 33, șed. din 23 sept.'32, p. 1170- 1175)

[**LD . este ultimul său discurs parlamentar.Curând decedează]**

[1918-'19.]Măsurile g-ral Grigorescu

După legea exproprierii și a împrumutării , aceasta este cea mai importantă , din p.d.v. social și moral.**Ar fi trebuit făcută la timp , până nu-și împărțeau averile tâlharii din Țara Românească.**Dacă această lege se făcea la timp , se venea și în sprijinul reformei agrare , împărțindu-se țăranilor banii și uneltele necesare.

Primul care a luat la noi măsuri pentru controlul averilor , a fost **gral Eremia Grigorescu** ,când era ministru de război.În 1918, după plecarea lui Marghiloman, în acel guvern de funcționari,g-ralul, aflând că unii ofițeri posedau averi importante (capturate de la ruși sau de la trupele inamice din Ardeal)a dat ordin să se verifice averile ,**averile au fost confiscate,iar ofițerii pedepsiți.**

În febr. 1919 , gral Grigorescu întocmise **un proiect de lege pentru controlul averilor.**Era prevăzut controlul averilor tuturor locuitorilor din Țara Românească. De ce ?Pentru că **nu funcționarii și militarii se îmbogățiseră ci jidani care speculau în război și după.**

-Afaceri făcute cu exportul vitelor și cerealelor ;

- " " " cu aprovizionarea armatei ;

-jidanii erau plătiți cu aur.

Nu se prevedeau sancțiuni pentru cei ce denunțau tâlharii, ci ... **se oferea răsplată, recompensă.**

Vasilie -Oituz /

#Legea PNT=legea ptr. protejarea vinovaților

Proiectul PNT nu este pentru controlul averilor, ci de **închidere a gurii tuturor** celor ce vor mai îndrăzni să vorbească de jefuitoarii României.Este un proiect pentru **"apărarea și păstrarea averilor furate "**și **"întinderea mușamalei** asupra **vastelor fraude și tâlhării săvârșite după război ."** (aplauze LANC)

#Jidanii ajutați de politicieni au jefuit România

DI. Mihalache se întreba într-o zi de ce în țara aceasta bogată , **țăranul este cel mai sărac !?"** Pentru că în Țara Românească se găsesc cei mai mulți jidani [...] Acești jidani fiind în număr mare ,**au speculat poporul român până la sânge , cu ajutorul politicienilor "** De ce nu ați adus legea în 1928- 1931 ?

-**M.Popovici :** Pentru a nu da impresia de răzbunare contra celorlalte partide .

-**Vasilie -Oituz :** Nu este vorba numai de liberali.Haosul cel mare a fost între 1919-1923, când **"jidanii diferitelor partide "** umblau cu bonuri de tezaur și împărțeau avutul țării în toate statele din lume.Dar **cine va avea curajul să denunțe pe cei vinovați ?**

Vasilie - Oituz /

#"Tâlhari "- Denunțatori "

"El are **2 colegi** care, înainte de război erau săraci , iar acum ,îmbogățiți, **unul a ajuns ministru,**(cu case în provincie, cu copii la studii în străinătate) ,altul are moșii la țară .. **Unul s-a împrumutat ; altul a furat ;** Cum să-i denunțe ?

-**Lupu :** **denunță-l acum** la tribuna Parlamentului, că nu te pedepsește nimeni !

-**Vasilie-Oituz:**l-aș denunța dar **mi-i teamă de vacarm** și nu va mai fi șed. publică

-**VGBeldie :** **Să ai curaj** în fața justiției , nu numai în propaganda electorală !

-**VTPrelipceanu :** **Desființați dispoziția cu pedeapsa denunțatorului .**Dați-i o primă pentru curaj !

-**Virg.Solomon :** Dvs credeți că este just să aduci învinuiri unui om , fără nici o răspundere ?Chiar acum dvs ați proferat o serie de învinuiri , din care **99% le vrem sancționate .**De 14 ani, atâtea procese , și nimeni nu a fost pedepsit pentru calomnie .

-**Vasilie -Oituz :** **Un om care a intrat în politică sărac -lipit pământului,** și peste un an de zile **ajunge arhimilionar** , trebuie să se supui controlului și să nu spuie că este calomniat. (Aplauze la toată opoziția)

-**Virg.Solomon :** De acord .Dar aceștia nu sunt **"calomniati "** .Dar a afirma că are **15 moșii** și el să nu aibă niciuna ;**că are 20 de case , când el are 1 ;** atunci **denunțatorul este de rea -credință,** și trebuie pedepsit.

#Toate guvernele sunt vinovate !

-**Vasilie -Oituz :****Toate guvernele sunt vinovate** .În propaganda electorală noi am publicat **o listă cu 106 tâlhari** Am fost acuzați de demagogie !

[se declanșează o polemică **Lupu-Vasilii-Solomon** , cu "clasicile" exemple de hoții : spiritul negru, etc etc Polemica **Lupu** ("filipicile" lui...) -**Solomon** vezi mai jos
Atenție LD: **I. Zelea Codreanu** spune că **Manifestul** era al **G de F** și fusese scris de **CZ Codreanu** .Vezi mai jos]

Un proiect de lege să prevadă cercetarea averii pentru toți .Toți să facă declarații de avere ,să nu se aștepte denunțarea . Pedepsirea denunțatorului este inadmisibilă, imorală !

-**Gh.Popp** : **Dar denunțul fals este moral ?**

-**Vasilii-Oituz** : Obligați pe **toți să facă declarații de avere**, și nu mai este nevoie de denunț.

-**I.Gr.Periețeanu** : "**Nu trăim într-un regim despotice, să facem legi inchizitoriale , cum vrei d-ta ."**

-**Vasilii -Oituz** : O țară întreagă , **14-15 milioane creștini**, cer asta ,și **dvs. apărați 100.000 tihari ,care au jefuit țara !**

LANC cere **controlul tuturor locuitorilor țării !**

Iar denunțatorii să nu fie pedepsiți ! (aplauze LANC)

Vasilii -Oituz / 23 sept'32

65.)Virgil Grossu (PNT) ,la control avere și apărarea onoarei,23 sept.'32

(DAD, Mo 33, 23 sept.'32, p. 1176- 1178)

[LD : **președ. Comisiei legislative ce a pregătit legea ; expune principiile și liniile de bază ale proiectului,pornind de la "fizionomia moral-psihică " a societății românești,în acel moment.Este un discurs profesionist,competent, consistent, echilibrat.]**

/Consensul tuturor partidelor

Lege a suscitat **multă vâlvă în opinia publică, presă, parlament**.Spre cinstea vieții noastre publice, la discuțiile din **Comisie , reprezentanții tuturor partidelor au colaborat într-un spirit de desăvârșită armonie și înțelegere** ,lucru pentru care le mulțumește de la tribuna Parlamentului.

#Atmosferă moral-politică încărcată

În țară este o **atmosferă încărcată :Pasiunile politice** care , în incursiunile lor , emană **"miazme otrăvitoare "** , încărcate de **"suspiciuni "** , la adresa oamenilor, a instituțiilor ; **Tainice dorinți** , unele **"prea perfide"** pentru a se manifesta ,**alte "subterane"** , incapabile să folosească viața de aer liber . Țara traversează o **" criză de ordin moral "** , efect direct și inevitabil al **slăbirii raporturilor de superioritate morală**,în care **pătura conducătoare** trebuie să se găsească față de **pătura condusă**.

"Cazuri specifice " au menținut la ordinea zilei **așa-zisa problemă a destrămării morale** ;Ele au fost **susținute cu pasiune și îndărătnicie**.

-Guvernanții expuși pe ecranul necinstei

" Pentru trebuința cauzei [legea] , voi admite că **membrii tuturor partidelor politice** , care au deținut cândva puterea în stat , au fost, rând pe rând , **expuși pe ecranul necinstei** și că perioada de timp care s-a scurs din preajma războiului și până azi, **fiecare moment nou**, acceptat sub cele mai bune auspicii,**a sfârșit prin a fi prezentat drept o deziluzie și mai dureroasă ,drept o înfrângere și mai crudă, a principiilor de virtute și de morală "**

-3 întrebări fundamentle

Ar trebui să ne întrebăm dacă **ambianța creată ideii de autoritate și muncitorilor ei , este legitimată ?**

Dacă este legitimată, ea **nu este periculoasă ?**

Dacă este periculoasă ,**nu trebuie urgent lichidată ?"**

Virg.Grossu /

/Suspiciunea opiniei publice este legitimă

"Răspunsul la prima întrebare este pe buzele fiecăruia : **perioada războiului** (pregătire,

desfășurare , refacere)a încetățenit **un fenomen nou : îmbogățirea rapidă , bruscă. În toate țările.Și la noi.**La un moment dat "**o pânză confuză de incorectitudine** s-a așezat deasupra capului tuturor "care reprezentau ideea de stat.Tabloul acesta îngrijorător , în care trebuie făcută partea convenită "**spiritului de exagerare specific țării noastre**" , arată că "**consecințele** la care s-a ajuns, **au totuși o bază de adevăr.**" În manifestările vieții noastre de stat , **s-au produs eclipse** .
Aceste eclipse au legitimat reacțiunea opiniei publice , chiar și excesele ei.
Este legitimă o mișcare care dorește realizarea unor **postulate fundamentale** ale unui stat civilizată :**moralitatea desăvârșită în viața publică** "(apluze la pNT)
În fond, ideea de stat este o abstracțiune .De aici confuzia între abstracțiunea teoretică și realizarea tangibilă.

/Atmosferă periculoasă ptr autoritatea de stat

" Avem **o opinie publică** care, **dezorientată** de marile greutăți prin care trecem , **se întrebă** dacă nu trebuie să-și îndrepte privirea spre altă direcțiune,**forma actuală de stat părăndu-i -se** cu preocupări prea egoiste și **ne mai meritând încrederea ei.**
Într-o **atmosferă de confuzie intelectuală și morală, de defetism sufletesc și criză economică** atmosfera publică este asfixiantă, otrăvește judecata sănătoasă , **presară germeul disoluției sociale și morale,și ,deci,"este o primejdie pentru însăși ideea autorității de stat "**
Virg.Grossu /

/Clasa conducătoare - datoare să împrăștie suspiciunile

"Opinia publică reclamă de multă vreme **justificarea situației materiale a unor demnitari ,aparținând tuturor partidelor politice.**Întârzierea luării de măsuri , a creat în opinia publică **impresia că întârzierea este voită, intenționată, datorată unor interese meschine, chiar personale,"**ca o confruntare de beneficiari ai aceleiași religii " și că ea **nu-și va ataca niciodată "propriul său mod vital "**
S-au întins suspiciunile asupra întregii clase conducătoare ,indiferent de partide, de persoane ,considerată "incapabilă de preocupări mai înalte " , "incapabilă mai ales de reacțiuni de ordin moral."
Această mentalitate "vădit jignitoare și vădit nedreaptă " ,trebuie să fie risipită.
Clasa conducătoare este datoare s-o împrăștie .
" Dacă **un stat și un popor** poate să trăiască fără cultură și fără averi,nici unul nici altul **nu poate să trăiască și să progreseze fără echilibrul sufletesc ,asigurat și statornic pe baze de ordin moral."**(aplauze PNT)
Virg.Grossu

▣Legea=pildă clasică de etică politică

"În acest adevăr se află însăși **rațiunile legii adusă în discuție :**

Inovarea legislației noastre prin aceea că

I) poate cere oricărui demnitar public ,să se supună controlului statului;

II)Înfrânarea unor abuzuri , a unor calomnii;

Dacă prima parte , se pare, are acordul tuturor ,cea de **a doua , este supusă criticilor :** că este o perfidie ; că anihilează pe prima ; că creiază o atmosferă de ostilitate față de denunțator ;că descurajează denunțul.Nimic mai neadevărat ,deoarece :**va fi condamnat doar denunțatorul de rea-cerdință !**"După ce **ai mortificat un om , așezându-l pe banca acuzației publice ,să nu-l poți pune la îndemână mijloace cu care să poată obține reparațiunea ce i se cuvine ? Dreptul de reclamație a victimei este un comandament moral , pentru orice societate civilizată.**

Trebuie să se țină cont și de **gingășia problemei :legiferăm acum într-un domeniu virgin, pe care nici unul din statele europene nu a încercat până acum să-l exploreze , inovăm."**Trebuie să procedăm cu toată precauțiunea .Construcțiunea juridică a legii atinge un nivel excepțional , atât prin obiectivul moral, cât și prin procedură.**Această lege reprezintă " actul vital al unei societăți care, amenințată în ființa ei morală, creiază ea însăși instrumentul de autoflagelare . "**

"Este o pildă clasică de etică politică , când, voluntar și în plină conștiință a gravității faptului săvârșit,o societate croiește cele mai severe norme de viață pentru reprezentanții ei cei mai de căpetenie ."

Vrem ca pe viitor , **viața funcționarului și demnitarului public să fie ca o oglindă în**

care fiecare , privind,să găsească **dezinteresare și muncă onestă și rodnică "**
(aplauze PNȚ)

Proiectul nostru este menit **să despartă apele vieții publice românești .**

El împinge **spre mlaștinile stătătoare apele rău ordate ,**
dar dărâmă obstacolele și deschide albi largi curenților cristaline "

Pentru aceste **considerațiuni de etică politică**, declar că **vom vota proiectul de lege**
(aplauze la PNȚ) Virgil Grossu / 23 sept.'32

---

66) Ernest Marton (PEvreesc),la Legea control avere,23 sept., '32

(DAD, MO 33, șed. din 23 sept.'32, p. 1184 -1185)

«Declarație

Partidul Evreesc face următoarea Declarație :

Legea adusă de guv. PNȚ **umple un gol simțit de întreaga populație .**

Ea va face **un adevărat "traij moral "** , deosebind **elementele corecte și demne** de a ocupa funcțiuni de stat ,de acelea ce le compromis.

Noi credem că **elementele incorecte , trebuie înlocuite din viața publică.**

Legea este o măsură generală de moralizare ,care va aduce **un imens bine țării**, în instrument de **educație cetățenească** , în condițiunile excepționale prin care trecem.

Nu o singură dată s-au adus **acuzățuni fățise corpului funcționăresc și reprezentățnilor**

electivi ,că au făcut **averi fabuloase prin mijloace nepermise** , învinuiri cari, după cum afirmă însuși d. Periețeanu ,au fost adesea întemeiate.

În mijlocul indulgenței generale,**numeroase persoane [...] au rupt brusc cadrul unui trai modest ,pentru a duce o viață de lux și de belșug**, în vădit contrast cu mijloacele bănești restrânse [...] Această boală socială a vremurilor postbelice , observată nu numai în România, ci și în alte țări.

Va vota legea.

Ernst.Marton,23 sept.'32

---

67)Gaspar Muth(P.Germ)Controlul averilor și apărarea onoarei,24 sept.'32

(DAD, MO 34, șed. din 24 sept,'32, p. 1212- 1214)

[LD :notă **Jurnal** 28 mai 1989 :<da, dle Muth ! Cu mare amărăciune ! Am notat aseară în Jurnal,exact această amărăciune , stupefacție ... m-am simțit bolnavă de inimă rea pentru noi." **Interesantă ideea lui privind "oglanda de moravuri "** (pe care o prezintă legile și dezbaterea lor ,în corpus juris al României) , a epocii interbelice.El pune punctul pe "i" , adresându-se , peste timp , istoricului "de mâine" .**Folosește ideea lui în introducerea la acest moment legislativ.>**

[LD:6 nov.2006 S-au scurs de atunci peste 17 ani și noi am trecut printr-o revoluție anticomunistă, după care , aidoma perioadei de după război, a început **un jaf care întrece toate jafurile adunate la un loc** în istoria ultimilor 200 de ani !

Ion a plecat azi la Montreal , la simpozion...Doamne, cu ce gânduri și cu câtă amărăciune, revoltă ,față de moravurile de acolo și cu semne clare că vom avea parte de ele și noi ! Deci nimic nu se poate schimba !

În 1989,dezbaterile la lege trebuiau să constituie un capitol din cartea la care o plănuiam privind **Parlamentul în dec. 4** .După revoluție, mi-am schimbat proiectul și ptru **trilogia interbelică** (la care am ambiționat) , ea trebuia să fie cuprinsă la vol III , despre **Etica politică.Acum** ,revin-prelucrez,și o plasez la guvernare , lăsând la Etică doar chestiunile teoretice și exemplele .Dar este greu de despărțit apele .Scriu cu gândul la circul ce se face acum la noi în această chestiune:DNA, ANI,Lege ptr. declararea și controlul averii
Dar epocile nu se pot compara]

[LD : **Ziarist, avocat, Timișoara .Original din Lovrin**]

«Legea =oglanda vie a moravurilor publice din România

Proiectul de față este unul dintre acelea despre care " **istoricul României** și după secole **va pomeni cu oarecare amărăciune."** Curiozitatea acestei legi **nu stă în faptul** că **ea ar putea schimba radical moravurile noastre** ci că **suntem siliți să declarăm** **că nu sperăm acest rezultat "**"Curiozitatea specială care va da acestei legi o **marcă istorică** ,este că ea va fi în **corpus juris** al României , **o vie oglindă a**

moravurilor publice ale epocii noastre contemporane "

»Legislație comparată

/Roma antică

...În opul său vestit în lumea întreagă "**Grandeur et décadence de Rome**" istoricul italian **G.Ferrero** se ocupă foarte pe larg de unele **legi ale Imperiului Roman din timpul lui August: lex Poepa, lex Caducaria, lex Iulia de adulteris.**

Ferrero se ocupă de aceste legi mai mult decât de bătălia de la Teutoburg ,unde Varus a fost bătut de germanul Cheruse .**Ferero** pune **înfrângerea** pe seama **viciilor profunde care măcinau imperiul**.Din epoca aceea a rămas zicala < **Romae omnia venalia** > .

Și acest proiect va fi, cum am zis, o oglindă a moravurilor țării noastre , ca un **simptom al unei boli** ,care dacă nu va fi vindecată ,**va distruge organismul nostru de stat** .Ne temem că, la urma urmei,va fi pentru viața noastră de stat, **mai catastrofală decât orice criză materială ,financiară sau economică** "

O refacere economică nu va fi posibilă fără o refacere morală .**Degeaba legiferăm** noi controlul averilor și apărarea onoarei , **dacă "corupția, delapidările, fraudele și șantajele , continuă "** fără măsuri severe și imediate.

/Rusia sovietică

Citim în **Rusia sovietică** , aproape zilnic , sunt **condamnați la moarte și împușcați delapidatorii banilor publici**

"Până când țara noastră nu va avea **un mare Harun -al - Rașid** , până când nu vom avea **omul de stat mare**,hotărât și capabil **a lucra cu mână de fier , extirpând corupția cu foc și cu fier** ,atâta vreme **fundamentul statului nostru este periclitat** și o refacere durabilă este imposibilă "

/Ungaria

În Ungaria (la separarea de Austria) , după restaurarea Constituției ,**corupția era mai mare ca aici**. Și odată a venit acel Harun-Al-Rașid ungar ,care **a guvernat 15 ani , Coloman Tisza** (tatăl lui Ștefan) :**a numit prefeți cinștiți , nu politicieni** , care au vorbit **cu primarii , cu oamenii , în-patru-ochi , și a făcut curățenie .** (**povestește cum a fost destituit primarul din Lovrin-Timișoara**)

Astfel de om ar trebui și României.**Postulatele fundamentale** ale unei organizații de stat sănătoase , **sunt :cinstea în viața publică și dreptatea , în toate ramurile conducerii de stat ."**

Muth /

»Apărarea onoarei conducătorilor

"**Nu cred că mai există o țară în lume**,unde **onoarea oamenilor conducători să fie pradă liberă oricui** ,în așa măsură ca la noi. "După coloanele zilnice ale **ziarelor de partid , nici nu există un om de stat cinstit , în țara aceasta** .După culoarea de partid, **aici este atăcat d.Maniu, dincolo d.Duca** ,și sunt **tratați ca bandiți, ca escroci** .

Aceasta este realitatea;**dacă nu individual, într-o formă destul de clară,în colectivitate "**

-**Șt.Cicio -Pop** : **Die deputat, eu n-am citit așa ceva !**

-**G.Muth** :Căutați în ziarul "**Patria** " și ziarul "**Viitorul** " , ziarul "**Ordinea** " ;la noi la Timișoara , vă pot prezenta **ziarele d-lui Avram Imbroane** care-l atăcau pe d.**Vaida ca trădător de neam** **Opinia publică** din România Mare nu mai are **nici o încredere , nici un respect pentru conducători** .Ori, este **o mare crimă să zdruncini încrederea poporului în conducătorii săi**,pentru că în vremuri grele nu va rezista.Recunoaștem stăruințele sincere ale legiuitorului ,dar **această lege nu va afea efectul dorit**.

Va da ocazie la **șantajuri, scandal de presă**.**Furturile, delapidările** vor continua .

"Numai precauția și viclenia vor fi mai mari "**Cum vreți să apărați pe conducătorii de stat , pe conducătorii partidelor ,contra unor atacuri lașe și defăimătoare ? "**

»Libertatea și responsabilitatea presei

"Este destul să se găsească un așa -zis "**strohman** "(**om de paie**) pentru **o lovitură morală** ,în spatele căruia se află cei interesați și **începe o procedură penibilă, contra unui om de talia lui Maniu sau Duca** .

De aceea era bun sistemul dezbaterilor secrete ,nu dădea presei subiect de scandal . În 3 ore **stirile ajung la Paris, la Viena**, iar după 4-5 luni, judecătorul spune că **"strohmanul " nu a avut dreptate !** Aceasta este o **"jefuire morală "** a conducătorilor , a poporului, a statului român.Și atunci... **unde găsim apărarea onoarei ?**

-Emil Socor ("Dimineața) :Închidem gura presei, asta susțineți dvs.

-ACCuza : A presei jidănești,calomniatoare .

-Socor : Dta , cu manile d-tale, de 50 de ani spui prostii

-ACCuza : Taci din gură **trădătorule, condamnatule, degradatule !**

-Gaspar Muth : Dacă este vorba de o alternativă , între închiderea gurii presei și apărarea onoarei conducătorilor,**eu aș alege-o pe ultima.**

-ACCuza : Și noi , împreună cu d-ta .

-Gaspar Muth : " Dle Socor, eu nu sunt reacționar , sunt om de presă de 30 de ani.

Sigur, presa să aibă libertate absolută,dar **"și responsabilitatea să fie absolută :** (aplauze LANC) o responsabilitate efectivă , **nu ca astăzi** , când durează luni și luni , zi de zi se produc în țară **calomnii , aspra tuturor conducătorilor țării**

Și ei nu merg la judecată , tocmai **din cauza legislației presei ! "**

" Nu sunt concluziile mele personale , ci ale Partidului German, care a lucrat serios și sincer în această privință , fără ură de partid, și cu oarecare patriotism pentru această țară în care trăim "

-Voce : "Numai oarecare ? !" [LD : caraghioșii ! de ce se leagă !]

▣Propunerile PNG

-Gaspar Muth : Sunt mulți care pun la îndoială patriotismul nostru ,totuși, **cu patriotism, noi vă propunem :**

1.O lege severă , specială, o procedură extraordinară statorială,contra delictelor de corupție .

2. O lege specială, severă , cu procedură extraordinară, de urgență,în ce privește delictele de presă .

"Fără combaterea eficace și radicală a acestor delictes atât de periculoase din p.d.v. al vieții noastre publice , țara noastră nu va fi vindecată nici de boala sa materială , nici de boala sa morală " (aplauze la PNG , la unele bănci ale opoziției)

Gaspar Muth / 24 sept.'32

68.)Adam Popa(PNT) , la Legea control avere ...,24 sept.'32

(DAD, MO 34, 24 sept.'32 , p. 1216- 1220)

▣Retro:Mentalități

"Înainte de 1919 , în Ardeal , a fi conducător era echivalent cu un apostol ; Poporul avea încredere absolută în conducători ;Exista o mare închegare între conducători și conduși ;Nu s-a fi realizat unirea dacă nu ar fi existat această încredere ; În Vechiul Regat , la fel, nu erau mai prejos."Neamul românesc , în toate părțile lui, a avut conducători deopotrivă dotați și sub raportul moral și sub raportul capacității , al priceperii. "

#Mentalități contemporane

#Față de orice guvernare , există suspiciuni .Prin aceasta se subminează interesele naționale ale unui neam." O stare sufletească în care nu există nici un fel de încredere între cei conduși și conducători ,nu va putea duce la zile mai bune."

" Concepția de cinste **trebuie** ridicată și sus și jos. **Trebuie** să avem acest ideal de înălțare morală.Luptele politice să fie duse pe tema credințelor, convingerilor, nu a acuzațiilor.**Nu cu calomnii** care jignesc întreaga clasă conducătoare , se pot îndrepta moravurile ;De obicei, **se acuză cu mare ușurință , din patimă, cu patimă, din interes, din răzbunare** **Trebuie împiedicată libertatea de a cleveti , de a acuza fără temeii ; Prin lege, PNT pune la temelie o nouă piatră fundamentală la temelia și dezvoltarea României.**

Adam Pop ,24 sept.'32

69.)I.Zelea Codreanu-tatăl (G de F), la Legea control avere..., 24 sept.'32

(DAD, MO 34, 24 sept.'32, p. 1220 -1227)

[LD : vezi o parte autobiografică , din discurs , la fișier G de F . Este prieten cu M.Popovici - au fost ostași, împreună, în război - dar legea nu este a lui, este a PNȚ !]
Era simbătă seara; în incinta Adunării, **cca 30 deputați**.(GGMironescu voia să treacă repede niște legi financiare) **IZCodreanu** , de câteva ori, spusese că se grăbește, că pierde trenul spre casă, ceea ce stârnea râsul adunării.Cine avea urechi de auzit spusele bătrînului Codreanu ? !Dacă ar fi vorbit un adversar "redutabil" , Camera ar fi fost plină.
Și totuși ! În discursul lui Codreanu există exprimate multe adevăruri și există **elemente specifice de doctrină legionară**.Explică celorlalte **partide** de ce **nu vor, nu pot și nu vor rezolva problemele țării**.**Prevestește revoluția legionară .**
În Parlament se rîde, se rîde, se rîde]

IZCodreanu /

#Curente morale contrare în PNȚ

Legea este rezultatul a **două curente din PNȚ** , foarte distincte .

Două curente, două nuanțe, nu "regionale" ,nici "politice " , ci ...morale .

Unii luptă sincer **pentru ideea legii** ; vor să contribuie la **purificarea societății** , a **atmosferei morale** ;**Alții** vor vota legea **pentru "a trage mușamaua " care acoperă jafurile .Mușamaua asta se întinde, se întinde , este elastică , nu se rupe de zeci de ani**.În Parlamentul lorga (în care el a intrat spre sfârșit, la parțiale) a văzut o chestie "**misterioasă** " :de unde **PNȚ** vocifera și voia **votarea legii de urgență** , după niște vorbe "magice "ale lui lorga , **s-a potolit !** Ce a spus atunci lorga ? :< *De ce această grabă extraordinară acum, nu credeți oare că era mai bine venită cu câțiva ani în urmă , înainte de a se fi făcut anumite depozite în străinătate ?!* >

Atât a spus prim-ministrul de atunci... și valurile agitate s-au potolit !

Acum , ce atîta grabă cu legea asta ? "

IZCodreanu

«Poziția Gărzii de Fier

DIVasiliu Oituz (LANC) a citit dintr-un Manifest [**LD : vezi mai sus : cel cu 106 tâlhari**] , pentru care dvs îl învinuiți de " demagogie " .**Ce nu a spus d-sa** , este că **Manifestul este al Gărzii de Fier,și este lansat de șeful grupării noastre**[CZCodreanu- fiul] **înainte de alegeri**.Dacă vă amintiți , în Camera trecută , **șeful Gărzii de Fier a cerut pedeapsa cu moartea pentru cei ce jefuiesc banul țării ."**

«"Pentru ce am cerut pedeapsa cu moartea "

"Lumea întreagă **s-a ridicat contra acestei idei**."S-au ridicat **șefi și fruntași de partide și de grupări politice** ;s-a ridicat împotriva , **presa,aproape în toată țara și în unanimitate** "De aceea, **Corneliu Zelea Codreanu** a trebuit să răspundă cu acel **Manifest**,intitulat "**Pentru ce am cerut pedeapsa cu moartea** "

-**VGBeldie** :DI Oituz a luat manifestul dvs ?

-**IZCodreanu** : Se întîmplă adesea pe la d-lor , dar noi nu facem caz ! În acel **Manifest** , s-au publicat **jafurile descoperite în 1931** (culese , cu răbdare , din presă)

Și s-a ajuns la un total de **19 miliarde și 700 milioane**.

-**VGBeldie** :**Cu acel Manifest , dvs v-ați ridicat nu contra hoților , ci contra partidelor politice . Ați împărțit Manifestul,cerând pedeapsa cu moartea și arătând că partidele au dus țara la dezastru .Dar din acele nume, nici unul nu era al oamenilor politici**

-**IZCodreanu**: Manifestul a cuprins pe jefuitorii publicați.

Dar jaful indirect, al politicienilor,în Consiliile de administrație , în trusturi ? !

Cele **19 miliarde** erau " o picătură de apă " , dacă nu în mare, într-un lac mărișor !

Dacă aducem învinuiri partidelor ? Da !

N-am trecut numele unor politicieni , **pentru că nu am știut precis sumele .**

Altfel, Manifestul ar fi ajuns la sume fantastice !

"Dar , d-lor, o acuzare directă o aduc de aici, de la tribună , **tuturor partidelor de guvernământ** : **din cei ce au furat miliardele , câți sunt în închisori ?**

-**Iosif Rang**:**Mergeți la tribunale ! 1-90 de procese zilnic , pentru fraude, furturi, delapidări ...**

-IZCodreanu : **Eu v-aș duce la închisoare , nu la Tribunal !** Există în închisori dintre cei ce au furat de la 100 milioane în sus ? **Sunt din cei ce au furat o găină, o căciulă, un suman Partidele sunt vinovate de situația aceasta .**

-M.Negură :N-ai fost niciodată într-un partid politic ?**Eu te știu averescan.[...]**

-IZCodreanu : Dvs nu spuneți că se fură și din bunul particular , când țăranul vinde grâul [...] În care țară din lume , afară de coloniile din Africa, exploatate de aventurierii albi, s-ar putea ca **un țăran să ia pe 1 Kg de grâu 1 covrig ? ! Acesta este jaful !**

"Țara noastră are o pungă , grozav de mare , **plină cu puroi ,** care îi ține **temperatura ridicată** și amenință să dea în **septicemie** și să ne ducă la **moartea nației noastre [...]**

Dvs. „prin legea dvs., spuneți ce i se cuvine bolnavului :” **să i se dea ceai de romaniță și oblojeli calde** " (ilaritate) D-lor, este prea târziu !

IZCodreanu /

#Apărarea onoarei ! ?

"Trebuie să vină bisturiul de fier , să taie punga cu puroi , și, oricât de dureroasă ar fi pentru trupul nației, această operație , să stoarcă , până va ieși tot puroiul.Nu cu ceai de romaniță și oblojeli !În loc să fiți preocupați de asta , **dvs .vă gândiți la 100 de inși care , săracii de ei , pot fi calomniati !** Cât despre **calomniile de presă,** știe el cum merge asta în justiția românească ! (El are un proces cu Jak Leister de la " Neamul Evreesc " , care se judecă de 10 ani ! **Iar dacă este vorba să se aleagă** între terfelirea onoarei și moartea nației,**preferă să suporte durerea calomniei "**

/Să fie duși direct la abator !

"Națiunea română vrea ca în întinericul acestor nenorocite vremuri , în care se jefuiește țara,-de cei mici **"cu mult "** ;de cei mari **"cu foarte mult "** **-să fie prinși și " să fie duși de-a dreptul la abator "** [spune o parabolă cu boii la abator]

-Ernest Ene : **Să auzim soluțiile dvs.Le aveți preparate ?**

- IZCodreanu : Mă mir că după parabola cu boii la abator, mă întrebați de soluții ! [..---] **nu avem încredere că dvs veți prinde boii să-i duceți la abator ...**

-C.Algiu : **Suntem siguri că nu avem asemenea boi care pasc iarba țării .**

-IZCodreanu : Țara întreagă crede că **aveți nu numai boi ci și Boili [cu asta le închide gura !]**

#"Controlul averilor "

"Ce bucurie am avut când am văzut titlul legii ! Eram gata să-mi înstrunez lira să vă laud !

-dr.Lupu :Ai fost naiv !

-IZCodreanu : dar am citit mai departe și am văzut că **marea dvs preocupare este " Salvarea onoarei " !Blestemata opinie publică** care nu are altceva de făcut decât să vorbească de rău pe bietii oameni nevinovați ,alături de gura lumii și presa pe deasupra ! **"Este adevărat când presa liberală scrie despre național-țărănești [...]**

și perfect adevărat când presa național-țărănistă scrie despre liberali ! "(ilaritate) **"Eu dau perfectă dreptate și onora și altora "**

IZCodreanu /

#Sancțiunile ?!

Deși știți că < **Gura lumii doar pământul o astupă !** >**legea vrea să astupe " gura lumii "Sancțiuni ? :90 % din avere .**Îi lasă 10% hoțului , merită și el săracul măcar atât , că a fost isteț să fure .**Vreo pedeapsă ? : nu se poate , căci sunt hoți "subțiri " !** Pedepsim pe" denunțatori "

Și atunci întreb:Ce iese din această lege ? : să închidă gura lumii și a presei .

"Legea nu urmărește pe jefuitori , ci îi pune la adăpost , îi apără "

-Gr.Periețeanu (raportor) :Vrea să facă niște precizări, nu pentru **IZCodreanu** -care este de bună credință -ci **pentru d.M.Negură,** ca să-i explice ce înseamnă denunțul de " **bună-credință** "

-M.Popovici (ministr. Justiției) :**Dle Negură, când veți veni dvs la putere , veți îmbunătăți legea,Iar "când va veni dl. Zelea Codreanu o va face și mai drastică , va pune pedeapsa cu moartea și așa mai departe "** (ilaritate) **Foarte bine. Noi facem atât , începutul. Dvs veți face ce vreți, dar lăsați-ne să trecem legea !**

[**urmează o polemică Periețeanu -Lupu -Negură**]

-Codreanu: Vă mulțumesc, m-am odihnit suficient (ilaritate) [.....]A ! veți zice , dar atunci **pățimesc 157 de oameni din Țara Românească , indicați pe nedrept de denunțatori !**
"Ei bine, lasă-i să pătimească , numai țara să trăiască !"

IZCodreanu /

▫P.d.v.legionr :legea

"**Faceți această lege cum vrea poporul , și veți avea în câteva ore încrederea națiunii :**

1.Toți locuitorii, în 3 luni, să-și justifice averea .

2.Dați 25 % statului, 50% denunțatorului , din ce se confiscă .

3 Calomniile nu vor fi pedepsite ."

De ce nu faceți așa ? Pentru că nu puteți să veniți dvs cu această lege .Pentru ce ? Vă voi spune eu...

-VGBeldie : Cu atât mai bine .(ilaritate)

-IZCodreanu : Și noutatea este o prevestire ...

-M.Negură : Funestă ! (ilaritate)

-IZCodreanu : "Nu-i nevoie de acest adaos acum , aici, dacă ar fi cazul , l-aș spune eu singur.**Dar nu-l spun ca să nu vă speriați ,** deși într-o măsură oarecare este și **o prevestire funestă pentru partidele noastre de guvernământ ! "**

▫Sistemul nou va salva țara

[**anunță revoluția legionară - vezi la fișier G de F**]

Dlor deputați ! popoarele se conduc de sisteme .

Sistemul actual de conducere al popoarelor s-a născut la 1789.

-Voce : Ziua ?(mare ilaritate)

-Codreanu: Dvs. faceți parte din sistemul care trebuie să moară. " (p. 1226)

"Acum se arată fenomenul care prevestește și pregătește moartea partidelor.[.....]

Vă anunț - și cu aceasta închei - că nu tîrziu , sistemul cel nou se va naște și în țara noastră ,și ceea ce nu puteți face dvs. va face acel sistem nou .El va salva nația românească !"(apaluze la G de F) (p. 1227)

I.Z.Codreanu / 24 sept.'32

70.) **D.Cioc (PNL-2),la Legea control avere...,24 sept.'32**

(DAD, MO 35, 26 sept.'32, p. 1269- 1275)

[**LD :este însărcinat să vorbească în numele PNL - georgist Poate îl nedreptățesc, dar , după argumente și stil,tare înclin să cred că este creația lui George Brătianu.**

În orice caz, abordarea este deosebită, oferă explicații la anume fenomene specifice democrației , și , decurgând din ele, argumente la lege]

▫Precedente legislative

În 1918, ministrul Finanțelor , **Arion** , introdusese în *Legea fiscală* chestiunea controlului averilor ;**În 1921, Titulescu** a legiferat în legătură cu "*îmbogățirii de război* "

În 1929, PNȚ a dat *o lege de aministie* ,pentru **cei pedepsiți pentru îmbogățire pe căi ilegale.**

▫Legea=domeniu nou,specific democrației

Legea se face cu **consimțământul tuturor partidelor** ;era **cerută de opinia publică** ;
îmbrățișează **un fenomen nou :criza morală , izvorată din război și evoluțiile**

postbelice .Tendința marilor demnitari **de a se îmbogăți fără muncă** , prin exercitarea propriei influențe și demnității lor**Opinia publică** , exagerând, **pornită contra tuturor demnitarilor** ;Acestea sunt **cele două fețe ale unui fenomen social -moral .Ce se**

urmărește prin lege ?-potolirea iritării opiniei publice contra îmbogățirii ilicite .

Domeniul este nou ,pășește dincolo de dreptul pozitiv actual. Nu găsim **nici o doctrină**

în această materie ,**nici o reflecție, nici un studiu, nici o altă legislație pe aiurea,**

afară de legea bulgară (pe care nu o avem) ,care nu este amintită în Expunerea de motive .Nu se găsește **nici o tradiție istorică** ,pentru că fazele conducerii popoarelor ,

anterioare democrației ,nu au simțit nevoia unor legiferări a controlului averilor .

Toate aceste faze , mai apropiate de absolutism,țineau poporul și opinia publică prea departe de conducători, iar conducătorii ,la o înălțime destul de mare în turnul lor de

comandă , erau feriți de ochii indiscreți ai controlului .[.....]

"În maxima acestui pendul " se găsește însăși chestiunea pe care o discutăm astăzi : **apărarea elitei corecte , îndepărtarea conducătorilor incorecți.**

Trebuie să recunoaștem că **legea este o inovație.**A trebuit să ne ferim de stâncile dreptului pozitiv , care , de multe ori , erau constituționale

(art. 26 , privind presa ; art. 14-15 , privind confiscarea averii)

Făuritorii legii au reușit să facă **o lege -instrument admirabilă ,** merite deosebite având Periețeanu .S-au definit bine categoriile juridice : avere , avere ilicită (noțiune nouă , de ordin moral)

/Omul politic în democrație

Democrația a scos politica din cabinetul oamenilor de stat ; democrația a aruncat politica în stradă;Omul politic al democrației trebuie să-și ducă viața publică **în văzul lumii întregi , < în vitrină >** zice Barthou , în "Le Politique" din "Caracteres de notre temps "sau **<sub geam >** , cum zicea d. ministru Mihai Popovici , în Comisiunea care a examinat proiectul acestei legi." **"Omul public,sub democrație , trebuie să-și ducă viața sub văzul lumii întregi ,ceea ce nu se cerea conducătorilor de ieri. "**

D.Cioc /

/Opinia publică în democrație

Când a coborât "în stradă" , **politica a intrat în mulțime și în presă.**

"**Omul de pe stradă** " , în examinarea problemelor politice , trebuie să recunoaștem că **aduce cu el toate instinctele , prejudecățile ,toate pasiunile , și , de multe ori , întreaga lui ignoranță .**De aceea , prin legiferare , **democrația trebuie "să-și apere conducătorii cinstiți , de orice calomnii " ,trebuie să se apere "înlăturând pe conducătorii incorecți "**

D.Cioc /

≡Momentul etico-politic

[**Lupu atinge culmile demagogiei și nesimțirii !Mai este și ignorant ! Urât caracter are !**]

PNT este **inițiatorul și autorul legii ;**

PNL nu au adus-o , pentru că **nu a fost necesară ;** înainte de război nu au fost asemenea tendințe .

-**dr Lupu** : Ţi aduci aminte de vorba lui Ion Brătianu : **< Îmbogățiți-vă , cu orice preț ! >**

-**D.G.Deleanu** :**Prin muncă și în mod cinstit**

-**dr Lupu** : Este un fenomen care **s-a repetat cu național-țărăniștii**,pentru că **și ei s-au îmbogățit cu orice preț !**

-**Inculeț** :Dle Lupu , ești sigur că Brătianu a spus aceasta ?

-**Dr.Lupu** : Dta n-ai de unde să știi , pentru că , pe atunci , erai comisar în Rusia (ilaritate la PȚ)Eu mă refer la Ion Brătianu cel Bătrân.Dta nu ai studiat istoria .Când , în 1864 , s-a făcut exproprierea și s-a dat țăranilor 1/ 3 din moșii ,tot ce a rămas mai bun s-a dat statului care l-a dat , pe 30 de ani (5 lei ha 1)pentru a forma burghezia liberală .Idea era bună din p.d.v. politic , dar nu și moral.!

-**George Brătianu** : **Dle Lupu , fraza trebuie întregită cu înțelesul dat de d. Deleanu .**

-**D.Coioc** : Intervenția dlui Lupu , subliniază justetea afirmațiilor mele .**Legea nu a fost necesară nici în 1928 , la venirea la putere a pNT .**

Cioc /

#Amnistia acordată de PNT

-**Cioc** :În 1929 , PNT a dat o lege de amnistie , pentru cei pedepsiți pentru îmbogățire pe căi ilegale .

-**Răutu** (PNT) :După război , **PNL a dat 7 amnistii cu caracter penal , prin care s-au acoperit toate turpitudinile vechi , falsuri etc.**

-**D.luca** (PNL-1) :Amnistiile au avut caracter politic și militar

-**D.Cioc** : acele amnistii erau în cadrul general european cari iertau o serie de abateri de la legile militare .**Ori amnistia din 1929 , a fost oribilă din p.d.v. juridic , deoarece au intrat în ea mari infractori ,fraudatori de milioane .**Aveați și dvs delicvenți în întreaga cooperare .**Ați greșit politicește și ,de aceea , acum a trebuit să veniți cu această lege .**
Cioc /

#Diversiunea PNȚ

Dorința opiniei publice de a veni cu o atare lege s-a ivit în 1931, în iulie, **de aceea ați venit atunci cu primul proiect** (pe care l-ați și aruncat după căderea guvernului) "Dansul miliardelor", al bugetelor umflate, al împrumuturilor, "a prins în oarecari contingente ilicite pe o parte a personalului dvs. politic.

"Atunci opinia politică a început să acuze. **Ca o ripostă la această acuzare, ați venit cu acel proiect, în iulie 1931.**

#Legea Mihalache/Popovici

Ce perspective are legea? DI Periețeanu, spune: < *Ora socotelilor a venit!* >

Eu cred că acea "oră" n-a sosit deloc! Sunt pesimist. Nu vor fi prinse cazurile de îmbogățire dinainte, nici cele legate de "dansul miliardelor"; nici comisiunile; nici furniturile; nici averile făcute prin trafic de influență, nici a băncilor falimentare, nici jetoanele prezente, nici tantiemele.

Art. 42 este bun pentru viitor: declarațiile de avere obligatorii a oricărui funcționar, de aici înainte. **PNL va vota legea, cu încredere în efectul viitor.**

D.Cioc, 24 sept. '32

71.) dr.Lupu (PT), intervenții și discurs la legea Control avere, sept '32

[LD: atenție la acest politician care -cu **un partid pitic și zgomotos** -a făcut din tribuna parlamentului fortăreața luptei sale politice de la care a tunat și fulgerat împotriva tuturor. **Mașină-aspirator** a tuturor nemulțumirilor străzii și mahalalei; **receptor și colportor** de zvonuri, bârfe și culise; **vânător de combinații** electorale sau guvernamentale perfectate în culise; omul ce **plângea de mila țaranului** sărăcit și a trăiit toată viața în hotel de lux; **demagogul** prin excelență al scenei politice, de la 1907 la 1918, de la 1919-1944, de la 1945 până la moarte.

Tare mă tem că acesta este **prototipul "omului democrat"** pe care a putut să-l nască societatea românească.]

a) La discursurile lui Șt. Holban și Vasiliu-Oituz, 23 sept, '32

(DAD, MO 33, 23 sept. '32, p. 1173-1175)

[În scandalul declanșat cu **Virgil Solomon**, privind ipocrizia legii; când a vorbit de afacerea cu "spirtul negru" **Cezar Spineanu, Cezar Simionescu**, insistau să dea nume...]

/Moravurile nu pot fi îndreptate prin legi

-**Lupu**: Nu intenționează să intre în astfel de discuții, pentru că el **nu crede în această lege.** "Această lege este o **lege de moravuri**, și moravurile se infiltrează prin educație și viață civică, nu prin legi."

"Averile mari se fac în viața politică - nu numai la noi, oriunde - prin două mari categorii de afaceri: se fac prin **comisiunile împrumuturilor** și se fac prin **furnituri**.

Cele mai mari bogății, zecile și sutele de milioane, se fac atunci când oamenii politici fac împrumuturi."

La miliardele care se cheltuiesc la furnituri, fie civile, fie militare, **se fură 30-40%**

Vă desfid că aveți autoritatea morală să puneți sancțiuni severe pentru astfel de oameni. Pentru ce? Vă voi spune eu, dar nu acum. Acum nu vreau să-mi stric pieptul degeaba, cu **"bazaconiile acestor de legi"**, cu proiecte nestudiate.

Dar când l-am văzut pe d. **Virgil Solomon** că o face pe **"leaderul"**, mă uitam cu ironie la el pentru că a îndrăznit să mă întrebe pe mine din ce trăesc! **"Așa v-ați deprins dvs cu calomniile și cu averile risipite**, încât atunci când v-am spus că trăesc din diurna mea de deputat ați început să râdeți!" **[Solomon vrea să-l întrerupă]**

Te rog să stai jos; eu am ac de cojocul d-tale **[se ia la hartă cu alți majoritari]**

/Lașitatea seculară a românilor

"Când pedepsești la fel de aspru pe cel ce fură, și pe cel ce denunță, înseamnă că **faci legea de ochii lumii.**" **"Nu trebuie această măsură într-o țară de oameni lipsiți de curaj,** unde **lașitatea este seculară**, moștenită din anumite **cauze istorice și psihologice**, care, spre nenorocirea poporului român **dăinuiesc și astăzi,** încât **acest popor a fost nevoit**, strâns între două imperii puternice care au căutat să-l sugrume și, apăsător de barbari, să creeze proverbul **< Capul plecat, sabia nu-l taie >** și

< **Mulțimea copiilor , bucuria Românilui** >.Dar , ce a fost bun în trecut, **astăzi a devenit o otravă de moarte** ,pentru că **astăzi nu mai este permis să ții tot capul în jos** ,atunci când suntem toți la un loc ,și **să mai aplici aceste proverbe. "**

/Să nu fie pedepsiți denunțatorii !

Nu puneți nici o pedeapsă pentru denunțatori !Mai degrabă delatori mulți, să prindem pe tâlhari !(**aplauze la opoziție**)

[în finalul intervenției, spune că nu vorbește cu **Virgil Solomon** , până nu-i aduce **diploma de doctor, deoarece a auzit că** , deși ocupă 2 posturi de doctor primar, și stă mai mult prin **Egiptu are diplomă !** Apoi părăsește incinta Parlamentului !]
Vezi pe larg răspunsul lui Solomon,acuzele la adresa lui Lupu , epigrame și bârfe .
Fișier Etică VI]

b)Protest la Sumar 24 sept.'32

(DAD, MO 34, șed. din 24 oct.'32, p. 1188 - 1189)

Imun la calomni și injurii

DI Solomon spune că eu primesc 2000 lei de la **caniota cluburilor** pe care le patronez... Eram în guvernul 1927/ 1928 și mereu mă soma colegul de la Justiție, IThFlorescu, să-l mut pe dl Solomon de la **"Asigurări sociale "** pentru că face politică PNȚ ! N-am luat acea măsură.leri l-am apostrofat dintr-un scrupul moral-politic. **"il me tapait sur les nerfs "** Eu sunt obișnuit cu atacurile ! De când am intrat în politică am fost făcut **:" bestie "** (la 1907) ,**"scelerat "** ; 8 ani și jumătate , cît am lucrat la clădirea PȚ ,am fost acuzat că **"primesc bani de la Moscova "**Sunt imun și vaccinat la aceste calomnii

Cluburile sunt de 3 ani (1929) :unul la org.centrală, altul la org. Capitalei .

La aceste cluburi se joacă cărți.(ca la clubul averescan și cel al lui DRloanițescu)

-**M.Popovici** : **La clubul nostru, de 6 ani nu se mai joacă.**

-**Voce PNL** :**Nici la cluburile liberale nu se joacă .**

-**Lupu** : Să se facă o lege să le interzică .

-**ACCuza** : Nu-i nevoie de lege ! Desființați dvs tripourile de la cluburi .

-**Lupu** : **Vă asigur că le voi desființa.** Cel mai jignit s-a simțit când **-a fost acuzată "** **sfânta mamă "**Atunci a mers la Maniu (care avea și el o mamă) , și , cu lacrimi în ochi, **l-a rugat să spună un cuvânt."** **DI Maniu** , cu ochii săi sticloși albaștri, **a rămas de piatră și nu a spus un cuvânt.**De atunci , să știe ,că **l-am rupt complet de la sufletul meu "** [...]

«Va vota legea, va cere controlul averii

" Voi vota această lege ; voi cere cel dintâi să vină **o comisie** , compusă din toți magistrații ,**să arate precis din ce și cum trăesc eu . Eu trăesc** ca nimeni dintre dvs., **într-o cameră modestă ,frugal, nepermițându-mi nimic. Nu am fost la teatru de 10 ani de zile,** nu mă duc la spectacole,**nu am un giuvaer, un inel, un ac de cravată,** nimic din ce formează toaleta superfluă .**Nu sunt în consiliul de administrație ; nu sunt dator la bănci ;De ce veniți cu acuzații ?** Consider o calomnie ignobilă aserțiunea dlui Solomon.[**Cere din nou lui Solomon să vie cu diploma**]

c)Discurs la Lege,26 sept.'32

("Dimineața " , 28 sept.'32)

«Legea=tardivă, inutilă, inoperabilă

"Am citit expunerea de motive : **o pagină frumoasă de literatură** , a unui **idealist incorigibil.** [Mihalache]Dar în lumea aceasta de materialști crași , **trebuie să iubim puțin pe idealști și să le facem măcar onoarea unei discuții.**

Dar , în acest fel de lege, nu cred. Aceasta este **o lege de moravuri** ,și **moravurile nu se pot corecta prin legi.**Chiar în domeniul juridic , legile se calcă.

Dvs știți ce a spus marele **Balzac** :

<Legile sunt niște pînze de păianjen , în care se prind muștele mici ; bondarii cei mari rup pînza de păianjen .>

În domeniul public, averile mari s-au făcut din comisioane și furnituri de la stat.

"Și vă desfid să ajungeți dvs să-mi arătați că veți putea ,prin această lege , să faceți să se

dea vreun ban înapoi ,din multele milioane care s-au furat în materie de furnituri și în materie de comisioane , în împrumuturile de stat.[...]

Legea dvs de acum, este extraordinar de tardivă.[...]

"Revenind la lege, să spun : **trebuie o asemenea lege și mult mai drastică încă, căci ce să ne încurcăm cu codurile de pînă acum ?**Omenirea evoluează.

Destul de trist că am trăit 2000 de ani cu legile romane și cu codul roman .

Trebuia să veniți de la început cu asemenea lege ; eu nu vă fac o învinuire numai dvs, ci tuturor.De cîte ori , de la tribuna Parlamentului , nu s-au adus și s-au arătat **jafurile nemaipomenite** care au mers pînă acolo , din partea slujbașilor , că **s-a înstrăinat sufletul alipit** cu drag la țara noastră ?[...]

"Noi putem să trăim pe **acest teritoriu blagoslovit de Dumnezeu** din antichitate ,ca nici un alt popor din lume, căci **avem la noi totul și de toate.**

Dar avem scăzut , în același timp, într-un grad îngrozitor,sentimentul de datorie pentru lucrul public,și de jertfă pînă la abnegație, pentru interesul comun.

"Aceasta nu se va face și nu se poate face, prin legi. "[...]

"Veți adăuga **încă o lege inutilă la cele patru mii de legi** pe care le-ați făcut.

Dar , nu veți împiedica niciodată judecata aceea cistită și precisă a opiniei publice , care , cu ochi de sentință, vă spune : **din muncă dreaptă nu faci palate de piatră."**

Eu nu votez legea."

#Izvoarele corupției

-Războiul

" Războiul ne-a dat de sigur mărirea națională , întregirea granițelor firești.Dar nu numai aici , ci pretutindeni,**războiul a fost un război imoral** , pentru că , în timpul războiului , **sute de milioane de oameni** au socotit că **a fura și a ucide** este **esența moralei superioare** .

-Absența elitei ardelenene

"Am intrat în epoca postbelică.Eu am scris atunci o serie de articole asupra **intelectualității ardelenene** .Am spus atunci ce așteptam noi, de aici, de la cei de dincolo : așteptăm să iasă de acolo **o pleiadă de oameni de esența morală și sufletească a lui Gheorghe Lazăr**.Am avut pe un Horia, pe un Cloșca, pe un Crișan , pe un Avram Iancu, care au plătit cu jertfa vieții lor.**Nu vi se cerea jertfa vieții dvs ; aceea o dădusem noi, aici , cu cei 800 mii de morți, din toate clasele** , căzuți pe toate câmpiile de război.

O dăduserăți și dvs , desigur, dar într-o măsură mai mică.

Cerem de la dvs., ardelenii, să vină acea elită ,care n-a venit ."

-Mentalitățile

"Noi putem să trăim pe **acest teritoriu blagoslovit de Dumnezeu** din antichitate ,ca nici un alt popor din lume, căci **avem la noi totul și de toate.Dar avem scăzut , în același timp, într-un grad îngrozitor,sentimentul de datorie pentru lucrul public,și de jertfă pînă la abnegație, pentru interesul comun.**

"Aceasta nu se va face și nu se poate face, prin legi. "[.....]

Lupu / 26 sept.'32

▣Guvernarea PNȚ și corupția

Cu această lege, PNȚ nu va face nimic" Întîi, pentru că , **nu aveți căderea să o faceți** .

Pe drept sau pe nedrept , **administrația dvs.din 1928-1930 ,nu a fost clasată între cele mai cinstite și nepătate administrații ale acestei țări.**

-Mihai Popovici (ministr. Justiției) : **Asta o crezi d-ta** .

-Lupu : "O cred eu și o crede și poporul."

-Popovici : îi aduce aminte cînd , victimă a unor calomnii, Lupu îi spusese că nu va mai acuza pe nimeni , fără dovezi.

-Lupu : "Intervenția ministrului Popovici este inutilă, căci eu nu am acuzat personal pe nimeni."

-Popovici : "Dar ai bănuț pe toată lumea "

-Lupu : "Am pronunțat eu vreun nume ? **Am făcut procesul unei guvernări, unui întreg partid "**

#Retro'1915.Cazul Lupu .

Pe mine, oricine m-a atăcat, de mine nu s-a prins.Eu am trecut prin calomnii , cum trece gîsca prin apă,pentru că nimic nu era adevărat, în dosul acelor acuzații.

În 1915, am fost trimis să fac **cumpărături pentru stat**. Am avut cu mine doi tovarăși.

Unul s-a întîmplat să nu fie de treabă.M-am dus acolo și, prin relațiile mele, am luat de la fabricanți ,direct, materia primă cea mai ieftină care se poate găsi în toate anelele cumpărăturilor țării românești.

-Dinu Brătianu : Așa este .

-Lupu : Am luat bumbac cu 7 lei pachetul de 4 kg, cînd se vindea cu 13 lei. În timpul cînd eram la Londra ,**celălalt tovarăș a venit și a spus că am fugit în străinătate cu 5 milioane și cu o americană** (ilaritate) Cînd am venit, i-am provocat pe toți domnii aceia care mă acuzau , să vină aici .Camera , prezidată de **Mihail Pherechide** , iar fratele d-tale , dle Dinu **Brătianu** , întrebat de el a spus :< **Îl cunosc pe dr.Lupu.Nu poate face asemenea lucru.Așteptați să vină el .**>Pentru aceasta, i-am păstrat dragoste etenă în sufletul meu. Am venit aici și i-am provocat să aducă acuzațiile. **Au dispărut ca șoarecii, nu a mai venit nici unul**.Eu am spus : sunt niște infami.Au protestat tovarășii lor, iar Pherechide , care nu mă iubea, [...] a spus că epitetul e prea slab."

Lupu / 26 sept.'32

#Corupția funcționarilor.

-Jaful perceptorilor

[LD: **deci amintirea despre jaful perceptorilor din Basarabia a fost adevărată !**]

Revenind la lege, **trebuia această lege, și mai drastică chiar** .[...]

De cîte ori , de la tribuna Parlamentului , nu s-au adus și s-au arătat **jafurile nemaipomenite** care au mers pînă acolo , din partea slujbașilor,**că s-a înstrăinat sufletul alipit cu drag la țara noastră ?**

Ce ,dvs nu știți **ce au făcut perceptorii în Basarabia ?**

Nu știți că proprietarii se duceau și împrumutau bani cu dobîndă de la perceptorul din cutare circumscripție ?**Pedepsitu-s-a vreunul, cu legile în vigoare ? Nici unul !**

Nu știm noi **administaratori financiari** de la dvs , cari au refuzat locuri importante și au luat postul de administrator financiar, fiindcă este mai rentabil ?

Lupu / 26 sept.'32

-"Spirtul negru"

Acum 2-3 ani, doi deputați PNȚ , erau revoltați peste măsură că anumiți funcționari superiori ai PNȚ erau amestecați în **frauda spirtului negru**.S-a făcut o comisie .A pornit o anchetă.**Nu s-a făcut nimic !**

În timpul guvernării Iorga - Argetoianu , **Societatea " Triton "** (spirt negru) a fost amendată,directorul și alți cîțiva funcționari au fost arestați .A venit ministrul **Valer Pop** (murise Hamangiu)**toți au fost eleberați și au fugit peste graniță**.Din cei 1.180.000 .000 lei care trebuiau încasate de la acești bandiți, **nu s-a încasat nimic , iar afacerea a fost clasată !** Din ce cauză ? Din cauză că erau în **Consiliul de administrație** al societății și **oameni din partidul dvs**,Iar numele **bărbaților politici amestecați** , ăra să fie în Consiliu,au fost ale d-lor **Roxin și Roianu**.

-Afacerea Roxin

-Th.Roxin (care ședea în banca întîia, s-a repezit spre tribună și a strigat) :

" Minciună . Ești cel mai mare **calomniator** și cel mai mare **mincinos**. Un **om ordinar** , un **om ticălos**. Îți voi dovedi "

-Dinu Simian : îi cere lui Roxin să-și retragă cuvintele.(**se iscă un mare tumult**)

-T.Roxin :acest om este **cel mai mare calomniator** al României întregite **calomniator ordinar** ce ești !Mizerabile ! nu retrag nimic față de acest mare calomniator **Mizerabile !**

-Dr.Lupu(aplecîndu-se peste balustradă) : **Nu mă ating cuvintele d-tale !**

-Roxin (în culmea enervării, sare peste trepte, ajunge în fața lui Lupu, gata să-l lovească,dar s-a interpus între ei **ministrul Popovici** ; încăerarea a fost evitată ; zgomotul nu s-a potolit)

-Dinu Simian : gestul său trebuie interpretat ca o ieșire spontană și firească ,după **martirajul suferit** timp de un an sub guvernul Iorga, cînd, fără să fie nici un indiciu de vinovăție,s-a cerut arestarea lui. Nu a fost arestat , pentru că s-au găsit **judcători**

integri care au declarat că nu pot aresta un om contra căruia n-au nici o probă de vinovăție, și au clasat afacerea .

-Justiția cu pumn în gură

-I.M.Leon : "Justiția a avut pumnul în gură !" (se iscă alt tumult !)

-D.Simian : cere lui Leon să-și tretragă cuvintele ...

-I.M.Leon : Dvs credeți că noi n-am asistat la tot ce s-a întâmplat de la 1928 pînă azi ? Eu nu știu că atunci cînd s-a deschis ațiune publică contra spirtarilor, **a intervenit cineva să oprească cursul justiției ?**

-D.Simian : cere lui Leon să-și retragă cuvintele **Nu admit să insultați justiția !**

-IMLeon : După Regulamentul Camerei, **numai Coroana nu poate să fie în discuție , încolo, deputatul are voie să ridice la tribună orice chestie . [.....] s-au făcut presiuni asupra justiției ,** cînd trebuia să intervină ca să reprime faptele de care au fost acuzați domnul Roxin și toți ceilalți ?[...] judecătorului de instrucție, atunci cînd cerceta la Cluj faptele care se puneau în sarcina d-lui **Romulus Boilă**, i s-a luat delegația.

Același lucru s-a întâmplat și cu judecătorii cari judecau pe d. Sever Bocu la Timișoara.

-D.Simian : iar îl admonestează...

-IMLeon : socot că justiția poate să vină în discuția Camerei și n-am nimic de retractat. [...]

-T.Roxin : dr Lupu l-a mai acuzat o dată. **A fost găsit nevinovat de justiție.**

La toate procesele de presă pe care le-a intentat, calomniatorii nu s-au prezentat.

72.)V.Roșețeanu (PP),la Legea control avere..., 24 sept.'32

(DAD, MO 34, șed. din 24 sept.'32, p. 1197- 1204)

«Legea Mihalache /Popovici

O consideră f. importantă.O va judeca din **4 p.d.v. : tehnic, utilitate, scop, sinceritate .** Din p-d-v. tehnic, **opoziția a fost de acord cu majoritatea,de aceea mulțumește lui Virgil Grossu și Periețeanu ,** distinși juriști de la baroul Ilfov. Exemplul ar trebui urmat și la alte legi.

-Inoportunitatea legii

PNT a făcut o mare eroare aducând, însă, acest proiect într-un moment când se tratează cu străinătatea împrumutul pentru Conversiune .Se confirmă că în Țara Românească se fură ! Țineți cont de Raportul Rist,și veți vedea că în Țara Românească se fură !Nu trebuia să veniți cu legea într-o sesiune extraordinară

-Pedeapsa denunțătorilor ?

"Sunt așa mulți acuzați în PNT încât le este onoarea în pericol ,de veniți în lege cu pedeapsa denunțătorilor ,nu cu controlul averilor ?

-I.Gr.Periețeanu(raportor):Codul penal transilvan

[LD:deci "apărarea onoarei" fusese inspirată din Codul Penal Transilvan.Deci nu era o "inovație" ci o "imitație" , un împrumut .De când? Al cui ? Ce mai prevedea ?]

-IGR.Periețeanu :DI Otetelișanu (PP) , în sesiunea trecută , **a susținut în numele PP utilitatea pedepsei denunțătorilor .**Acum am făcut o lege unificatoare.

În Codul Penal transilvănean, acuzația mincinoasă ,în apărarea onoarei, se pedepsește cu 5 ani de închisoare .

#Hamnagiu a murit de inimă rea !

-Roșețeanu : A celor de rea -credință **!Este foarte curios că PNT face acum atîta caz de apărarea onoarei ! Nu urla PNT ,în 1927, că mareșalul Averescu a furat perdelele de la Președinție ?!**Mareșalul nu s-a plîns de aceste calomnii.

De ce a confiscat PNT , ministrul Mihalache , "Nemul Românesc " din 8 iunie 1932 ?

Prof.Iorga ,în "Doi ani de restaurație " arată că eminentul și cinstitul Hamangiu a vrut să facă purificare morală și a murit de inimă rea când a văzut că este împiedicat .

-Iosif Rang (PNT):Trebuie să-i facem autopsie "(ilaritate LD : !?)

-Roșețeanu :Îmi pare rău că asta stârnește ilaritate. De asta a murit Hamangiu , a făcut

congestie...

-CNTeanu (PNT) : A murit din cauza regretului infamiliilor pe care le-a pus la cale [...]. Tot ce era infamie și calomnie s-a scurs prin Ministerul de Justiție , un minister de " război politică "

#Cazul Boilă

-Roșteanu : Nu am crezut în acuzațiile aduse dlui ministru Popovici ,dar "**cred că Boilă este vinovat "** Cereți dvs o anchetă parlamentară și vă asigur că veți satisface opinia publică și Parlamentul. **Eu cred că Boilă a comis ce s-a spus.** Convingeți-mă de contrariul.

-Pr. D.Man : Nu vorbiți așa de o persoană absentă ,care nu se poate apăra .Această lege va face lumină.

-Roșteanu : **De ce nu ați aplicat Legea din 1921 -legea Averescu- ,pentru îmbogățirii de război ?**

-Periețeanu : **Legea a fost abrogată de PNL ! Ea era pentru îmbogățirii de război, acum este pentru toată lumea .**

#Consiliile de administrație

[LD:Atenție la Periețeanu:**Consiliile de administrație** nu urmau să fie puse sub supravegherea legii ! Și ce vacă de muls era acolo !]

PNT a înființat 100 de Consilii de administrație ,ați plătit pe unii cu 200 - 500.000 și 1 milion de lei !vs ați organizat , astfel, " jaful în mod legal "

-Dr.Lupu : Are dreptul dl Roșteanu :Legea trebuia făcută din 1916.Uite, La Uzina Reșița sunt **20 de membri în Consil de administrație**,care sunt plătiți cu 1, 2, 3 milioane ! Unii sunt juriști, alții sociologi , "granguri mari, în afară de politică " ...

-I.Gr.Periețeanu : **Asta trebuie introdusă în Codul de comerț , la controlul Societății Anonime , nu în această lege.**

Roșteanu ,26 sept.'32

73.)Gr.Periețeanu (raportor),concluzie,Legea control avere,27 sept.'32

(DAD, MO 36,27 sept.'32, p. 1290- 1297)

/Legea=rezultatul unei colaborări fructuoase

Când **criticile** la lege sunt **tangentiale** ; când **argumentația** este un **carambolaj**, când **proiectul** de lege este un **pretext de atacuri personale** ; rolul raportorului este f. redus.**Legea nu este opera sa** ; este **rezultatul fericit al unei colaborări fructuoase** , ca niciodată ;a fost definitivată cu **concursul distinșilor opozanți** , cărora le mulțumește. În Comisii, tot timpul **a fost "un armistițiu"**, **fără precedent** în munca acestora . La asta a contribuit și **spiritul larg, înțelegător al d-lui Popovici** , care nu a tiranizat , încât **această lege este , efectiv, opera Corpurilor legiuitoare.**

/Legea=o idee mult amânată

D.luca l-a reproșat "**erori**" istorice ."Lacunele" istorice au fost deliberate ,și s-au datorat dorinței sale de a nu strecura "note iritante"De ce atâta zburcium pentru **prioritatea ideii ? Ea nu aparține nici PNT,nici PNL**

...ci lui **Titulescu** care , în **1921**, (art. 19 din *Legea contribuțiilor*) a prevăzut **obligatia declarației averii** de către oamenii publici .

Ideea a fost legiferată ; ea nu a fost aplicată.

...În **1923**, la modificarea acestei legi, **ideea de control al averilor, a dispărut.**

În apr.**1931**, Proiectul **Valer Popp** , era incomplet, inform, inaplicabil.

...Ideea a fost preluată de PNT , de Mihalache .

Important este că, **până azi, averile nu au fost controlate .**

/Controlul tuturilor =o psihoză gravă,prematură

IZCodreanu cerea **să controlăm pe toți** : sfredelind ziduri, siluind căminurile , săpând pivnițele ,sondând tainițele trupești, ca să descopăerim : valuta forte, diamante , briliante (ilaritate) **"Psihozele sunt grave , mai ales când au un caracter colectiv. "**

Vreți să controlăm valuta în străinătate ? Cu ce drept ?"**Sunteți prematuri cu**

preconizările dvs. Actuala așezare socială nu îngăduie înfăptuirea lor .
În ce privește **prevestirile dvs. fatidice** , **le ascultăm cu mâhnire** , fără să pierdem încrederea într-un viitor apropiat și bun."

/Grija ptr.respectarea principiilor constituționale

Pentru a ajunge la această lege, **am sacrificat principii scumpe ale Constituției** ,
care vizează libertăți și inviolabilități , ale dreptului pozitiv, inversând procedurile."

[-Vasilii -Oituz:pe baza acestor principii s-au făcut toate tâlhăriile în Țara Românească]
Cât de dureroasă poate să fie călcarea și nesecotirea acestor principii ,
pentru care omenirea a luptat atâtea veacuri !

Nu cereți toți respectarea Constituției ? ! De 4 zile **trăim într-o atmosferă de
agresivitate colectivă.**

/Necesitatea "neutralizării veninului" :denunțătorii

Discursurile s-au ocupat mai mult de **soarta " denunțătorilor "** și f. puțin de controlul averilor .Vă asigur că vom avea "denunțători " Pletoră ! Dacă nu avea **partea a II-a**,
dacă "veninul " nu era neutralizat , legea putea deveni un seris instrument de luptă politică ,armă cu două tășuri .

[-Victor Slăvescu : De sigur !]

Românii nu se vor prezenta cu denunțuri ?"Numai când se va apăsa **magicul buton al
clientelei politice ,se vor pune în mișcare anumite resorturi sufletești și denunțurile
vor fi gata " !**

[-D.Ionescu : "Se va face o mașină denunțătoare "]

De sigur ! Și recunosc, sub acest aspect, **legea este inoportună . Inoportună,
dar ... serios cerută , prin consensul tuturor partidelor."**

/Evitarea sistemului inchizitorial

Codreanu a preconizat controlul tuturor averilor .*Ar fi fost un sistem inchizitorial,
un fel de < Bocca de lione >* (lugubra cutie de scrisori venețiană)

Când controlul este inutil, exercitarea sa este jignitoare.

/Evitarea escaladării denunțătorilor

**Justiția nu trebuie să devină tarabă pentru denunțători, arenă periculoasă
în care detractarea să-și verse impunit nesfârșitul ei sac de infamii .**

**Să-i premiem pe denunțători ?Șantajul n-ar mai sfârși ,decât odată cu trecerea averii
de la șantajat , la șantagist !De aceea **denunțătorul de rea credință trebuie pedepsit "****

Cere votarea legii.

I. Gr.Perișeanu / 26 sept.'32

74.)M.Popovici (Justiție),concluzie ,Legea control avere, 27 sept.'32

(DAD, MO 36 , 27 sept. '32, p. 1297-1301)

«Legea Maniu-Mihalache-Popovici

[LD : multe moașe are această lege ! De fapt, este a fiecăruia și a tuturor.Dar de data asta , la somațiile insistente ale opoziției,Popovici face aceste precizări :lege făcută de **Maniu** ;studiată de juriști ,însușită de **Mihalache**;reînsușită de **Popovici**, restudiată și definitivată de **Perișeanu, Grossu și Penescu** ;analizată de **Comisia legislativă**.
Atâția autori, atâtea revizui,atâtea aprobări și respingeri în dezbateri,arată **sensibilitatea (dificultatea)domeniului , tendințele politice sau tot atâtea interese de apărat ?]**

Inițiativa acestui proiect este revendicată, în întregime ,de PNT.

Iuliu Maniu întocmise un proiect pe care a vrut să-l depeie în ziua când Iorga a dizolvat parlamentul(apr.'31)Proiectul, studiat de juriști,**a fost însușit de Ion Mihalache ,și propus de 2 ori în Parlamentul Iorga .Acum, am depus același proiect** pentru a nu se spune că ne-am schimbat opiniile, de când nu mai suntem în opoziție.

Am cerut părerea calificată a d-lui **Perișeanu** , și d-sa **mi-a spus că nu merge , să nu-l semnez, să-l mai studiem.Proiectul actual este definitivat de Perișeanu, Grossu și**

Penescu ,Comisia juridică (Cameră și Senat) l-a studiat și l-a adus în această formă. Cu această lege ,ne găsim la granita dintre morală și drept și de aceea este foarte greu de hotărât. Ideile morale , valoarea moralei , este o idee de ordin intern ,sufletesc. Judecătorul actelor morale este conștiința fiecăruia și constrângerea internă. Când conștiința slăbește ,când controlul intern slăbește , atunci intervine dreptul pozitiv cu constrângerea , pentru a împlini lipsa de control a conștiinței." M.Popovici /

#Persecuțiile ardelenilor

[LD:7 nov.2006.Dumnezeule mare! Ce face "politica partizană" dintr-un om inteligent ! Dacă ar fi fost un caz singular , izolat, trecător, nu aș fi dat atâtă importanță fenomenului Dar este mai mult de atât ! Este un **complex**, transformat în **obsesie**,secretând **ură** , metamorfozat în **afect resentimentar** ,sublimat în **stindard de luptă** ,devenit **program guvernamental** .

Să fi fost **transferul acestui complex psiho-politic antimaghiar** milenar **asupra regătenilor**,percepuți ca noi impilatori ?

Să fi fost **conduita de stăpân** a noului stat asupra **noilor provincii** unite cu țara ?

Să fi fost **revolta basarabenilor și ardelenilor** justificată ?]

-M.Popovici : " dr Lupu a adus critici aparte ardelenilor .

"Spre durerea noastră, acesta este adevărul : **persecuțiile cele mai feroase s-au adus împotriva Ardelenilor** [...] **nu numai din PNT,ci și a celorlalți Ardeleni Suntem revoltați**. Cum ? **Un Cicio -Pop, un Maniu , un Vaida , un Vlad,nu au fost totdeauna o pildăde cinste ?** " (Aplauze PNT) Credeți că ei nu au avut ademeniri destule pe vremea Ungurilor ? **Nu au venit cu steagul curat ?** "

-M.Negură : "**De ce de d.Cicio -Pop nu vorbește nimeni , și de Boilă , toată lumea ?** **Românul zice că până nu faci foc nu iese fum.**"

-**Ștefan Goiceanu** : "**Spiritul negru nu înseamnă Ardealul**.Tot ce este curat sufletește în Ardeal,nu se poate solidariza cu chestia spiritului negru.

-M.Popovici : "**Împotriva oamenilor politici din Ardeal** **persecuțiile s-au dus pe chestiune materială**.S-au produs împotriva lor și, la căderea guvernului, din motive electorale , **a fost arestat Crișan** ;se dăduseră **ordine de arestare contra lui Voicu Nițescu, Al.Vaida Voevod** Acestea nu sunt persecuții ? ! "

▪Consolidare națională !

Eu fac parte dintre cei care s-au străduit să împace , să apropie mentalitatea din Ardeal cu cea din Vechiul Regat .dr.Lupu vrea să tulbure din nou apele , să răspândească iar acea atmosferă tulbure în Ardeal.

Băncile din Ardeal - sărăcite ; întreprinderile din Ardeal - sărăcite ; indivizii din Ardeal - sărăciți ;Și ne mai pomem și cu invective de tot felul !"**Aceste învinuiri , neântemeiate , ori-de -unde ar veni, subminează consolidarea națională .**
Eu pun mai presus de orice , această idee."

M.Popovici

▪ Votarea legii(28 sept.'32)

Pledează pentru votarea legii ; pentru acest "început " ; piatră unghiulară în refacerea morală.

-Se discută legea pe articole.

-Se trece la vot : Votanți : 166

Bile albe :150

Bile negre :16

-28 sept.Cameră.Adoptă legea.

-Senat.Dezbatere la legea Control avere și apărarea onoarei

Raportor-N.Corodeanu

75.)I.Botez (PNL-Duca) ,la Control avere și apărarea onoarei ,31 sept.'32

Senat .(DS, MO nr. 25 din 4 oct. 1932 , pag. 819 – 820)

Ministr.de Justiție ,M.Popovici ;Raportor ,N. Corodeanu .]

[LD :profesorul universitar în civilizație engleză !]

I.Botez /

▣Proiectul de lege

/Mijloc legal ptr.controlul averilor ilicite

-I.Botez (PNL-ducist):D-le președinte, d-lor senatori, **proiectul de lege** care ni se prezintă este **concretizarea, în formule juridice, a unei atmosfere sociale.** Este un imperativ categoric al conștiinței publice, ceea ce dovedește că **societatea noastră** își are încă neatins **instinctul de conservare morală,** care prețuește, în viața unui popor, **mai mult chiar decât instinctul de conservare fizică.** De aceea nici nu este dezacord.Toate partidele au fost de acord să se dea un mijloc legal,ca acele **averi,** care au apărut de scurt timp, **averi de generație spontanee,** făcute în special de acei cari au deținut un mandat sau o funcțiune din partea statului, **să fie sancționate într-un chip sau altul.**"[.....]

/Mijloc legal de apărare a onoarei

- I. Botez:Al doilea fapt, al doilea resort, este de natură sufletească:**revolta sinceră a oamenilor onești,** cari, din cauza **otrăvirii atmosferei publice,** nu mai pot să fie **deosebiți de acei necinști.**Astăzi, **opinia publică** adeseori face **confuziune** între cine este **cinstit** și cine este **necinstit;**și,amărâtă și sceptică, își pune întrebarea uneori, **cine mai este astăzi cinstit.****O clarificare a acestei atmosfere este dar necesară, ca să se știe cine este cinstit și cine nu.**[.....]D-lor, mai multe cauze dar explică **înveninarea acestei atmosfere,** care azi se concretizează prin **legea de apărare a patrimoniului,** nu numai material, al statului,dar și al patrimoniului **celei mai superioare valori spirituale a omenirii :onoarea.**D-lor, onoarea este un **concept social,** dar ea este de natură **pur individuală și personală.** Oricând **statul,** în dreptul lui, în baza acelei formule juridice de pe timpul Romanilor, **"suprema lex",** poate **să-ți ceară și averea,** poate **să-ți ceară și viața,** poate **să-ți ceară și copilul ,dar nici odată nu poate să-ți ceară onoarea."**[.....]

Botez/ 31 sept.'32

▣Necinste versus onoare

Vedeți prin urmare că **această lege** manipulează cu cea mai sensibilă și cu cea mai delicată noțiune de morală.Și noi toți revoltați împotriva celor cari au făcut afaceri și averi din patrimoniul social al statului, cu tot riscul ,**admitem această lege, care împarte pe cetățenii țării în două categorii** din punct de vedere al onoarei :**Cetățeni** admiși **onorabili** și **cetățeni suspecti și controlabili** din punct de vedere al onoarei. [.....] Totuși, eu cred că poate **ar fi fost posibil să-i urmărim pe cei vinovați,fără această lege,** care, după cum am spus,implică oarecare **defaimațiunea organizării de stat** și care cere azi **un sacrificiu tuturor oamenilor onești** din serviciul statului."

/Sanționarea

"Mai mult ,**admițând scopul legii,** trebuie să admitem și sistemul din lege de **a confisca averea prevaricată prin aplicarea unui impozit de 90 la sută,** singurul admisibil din punct de vedere constituțional, cum ne afirmă autorul proiectului.

Dar,aplicarea unui impozit la o avere, **nu consacră oare legitimitatea ei,** scoțând pe posesorul ei din domeniul ilicitului ?Iar cel necontrolat, controlabil în continuu să fie un ilicit presuntiv ?**Certificatul de control devine astfel o necesitate de a-și stabili onoarea, pentru orice demnitar al statului.**

Dar, suntem de acord, facem o jertfă pentru binele statului, **pentru desintoxicarea acestei atmosfere corosive** care planează asupra fiecăruia." [.....]

Botez/ 31 sept.'32

#Concepția țărâncopului țărănist

" D- lor, aceste considerații, fără să vrei, amintesc **vieța noastră politică dinainte și de după războiu.**Și înainte de războiu, **politica se făcea, desigur și în mod caustic și în mod agresiv,dar nu se făcea niciodată cu țărâncopul.**După războiu, însă am văzut apărând **concepția țărâncopului.**E aportul în luptele politice **a noului temperament,**

prea sevos și virulent, al noului partid, pe care d-voastră îl reprezentați aici.
D-voastră, fără istorie, nu aveți încă ochiul istoric pentru a înțelege procesul evolutiv de creare al României moderne, de către Partidul Liberal și însemnătatea mare a episodului istoric pe care îl reprezintă în viața națională a poporului nostru."
În panoplia statului țărănesc, prea exclusiv, stă târnăcopul;
statul burghez, nu cunoștea această armă cavalerescă.
Legea actuală ține târnăcopul suspendat deasupra capului fiecărui slujitor al statului. Concepția sensibilității onoarei și a creditării ei, cum e curent în Occident – nu e admisă pentru demnitarul statului. E drept, d-voastră ați ocolit puțin; în locul ilicitului penal, ați pus ilicitul civil. Dar, deopotrivă ating onoarea."

#Onoarea cu certificat ?!

"Și repet :dacă nu se poate altfel, dacă nici legile din trecut nu sunt suficiente și dacă d-voastră, care faceți legea, declarați că, cu alte mijloace nu puteți asana această țară, primim formula legală a d-voastră , pe care o declarați juridicește inexorabilă." [...]
Necesitatea legii actuale caracterizează și ea morala unei epoci.
Situatiunea este dar gravă, nu numai din punct de vedere economic, dar – această lege o confirmă – situațiunea este gravă și din punct de vedere moral.
Când atmosfera este atât de otrăvită, când de la sine opinia publică nu poate face distincție, când statul nu mai poate pedepsi pe cei vinovați, decât trebuind să vină cu o lege specială de această natură unică în istoria țărilor civilizate, ne înspăimântăm și spunem :aducem jertfa noastră, dar să dea Dumnezeu să vedem pe fiecare la locul lui, sau așa cum zice englezul :< The right man in the right place> .
(omul potrivit la locul potrivit) [...]

Este nevoie, suntem în acea stare sufletească a veacului al 18-lea, pe timpul fanarioților, ca să venim cu o lege târnăcop ?

Dacă este așa să o facem, să o facem. D-lor, oamenii cinstiți de astăzi se vor vedea amenințați de primejdia și ofensa calomniei ; și pentru mine calomniatorul este un criminal mai mare decât asasinul, căci asasinul îți ucide trupul, pe când calomniatorul îți ucide sufletul. Tâlăria este ceva odios, dar e omenesc ; calomnia, însă, e ceva diabolic. [...] Am rămas rău impresionat , citind legea și admitând-o, sub titlul de sacrificiu inexorabil al oamenilor cinstiți, când văd că se fac comisiuni chiar pentru controlul averilor judecătorilor și pentru membrii Curților de apel și de Casație. Mi-am zis : și justiția, principial, e suspectată ? Nimeni nu este scutit ?

-M. Teodorescu : Ce vă pasă ?

-I. Botez : Am spus că onoarea este judecata altora asupra ta; onoarea cu certificat nu este onoare. Și faptul că te duci să ți se controleze averea, faptul numai că te duci acolo și te întorci cu certificat, nu-ți înalță demnitatea."

«Opinia publică versus politicianul

"Recunosc că nu ați putut face altfel, probabil, dar nu pot să nu recunosc primejduirea oamenilor cinstiți cu această lege. Cu toate acestea, am spus că este un imperativ categoric al opiniei publice, al opiniei publice dincolo de partid, căci adeseaori opinia publică condamnă pe omul politic, pentru că atât de bârfit a fost omul politic, încât astăzi nu i se mai spune om politic, i se spune politician, și când i se spune politician, în imaginațiune apare ființa cea mai abjectă, cu atmosfera și cu virulența nedescriminantă de astăzi.

Recomand guvernului, care este forța executivă, pe lângă o urmărire și aplicare drastică a legii pentru cei vinovați și o veghere deosebită asupra cinstei celor nevinovați. "

Botez ,31 sept..32

76.) Vică Georgescu (PNT) , la Control avere și apărarea onoarei, 31 aug.'32

Senat .(DS, MO nr. 25 din 4 oct. 1932 , pag. 822 – 823)

Vică Georgescu / 31 sept.'32

«Legea -semnal luminos !

"[...]să-mi îngăduiți câteva scurte însemnări pe marginea unei legiuri, care, cred, va

Însemna,pe linia de evoluție a societății românești și în linia gândirii și a legislațiunii românești,**un adevărat semnal luminos de distanță.**

"Prin excelență,**legea este un fenomen social.**Încât eu plec dela acest semnal luminos, pe ale cărei linii voi încerca să mă țin, nu pentru a jongla cu sisteme abstracte,ci pentru a putea abstrage din realitățile înconjurătoare câteva din ideile călăuzitoare ale acestei legi.
Vică Georgescu / 31 sept.'32

/Intersecția dreptului cu morala

"Proiectul de față intervine la **intersecția cu legea ordinară** și legiferează într-un sector comun pe care ni-l dă **întretăierea** a două cercuri, două noțiuni :**dreptul și morala.**

Am fost siliți să legiferăm și pentru **considerațiuni politice** și **pentru considerațiuni sociale**,dar mai ales pentru considerațiuni **morale.**

Apreciați și d-voastră **sinceritatea politică a acestei legiuri** și veți înțelege rostul **considerentului din care a ieșit.** [...]

Dar, d-lor, **din considerente sociale** trebuia să facem această lege,căci trebuie să **risipim atmosfera** în care trăim, fiindcă avem impresiunea că **plutim pe ape pline de miasme.**Trebuie să se înțeleagă că **acest stat nu este o țară de șarlatani, nu este o țară de tâlhari,nu este o țară de briganzi** și trebuia să **dăm cetățenilor**, în măsura în care au slăbit resorturile vieții de stat,trebuia să le dăm **mijloacele de a-și risipi singuri temerea aceasta.** "[...]

Vică Georgescu / 31 sept.'32

▣Atmosfera moral-parlamentară

-Dezinteresul bisericii

Și, d-lor, să-mi dați voie, ca în prezența d-voastră, **să mă uit cu tristețe** spre aceste **bănci,ale prelaților.****Mi-aș fi închipuit,** că la o lege pentru controlul averilor, **biserica**, prin tot se are mai însemnat în **Senatul României Mari, să fie mult mai numeros reprezentată.** [.....]

-Aprobarea partidelor

Dar d-lor, vream să remarc numai un singur lucru : că împotriva tuturor acestor obiecțiuni, rămâne ceva :rămâne **unanimitatea partidelor care acceptă acest proiect de lege.** [...]

-Necesitatea legilor morale

"**DI.Mihai Popovici** va putea să lanseze același **strigăt sfișietor** dar loial al lui **Durkheim** ,care a spus cândva **< Nimic mai ușor de demonstrat , decît absurditatea legilor morale [...]Dar trebuie să ne supunem lor cu respect >**

Ei bine , dlor, ca un general care ține pentru el însăși răspunderea ,**dl Mihai Popovici** a trecut ceva mai departe și **a luat în fața analiștilor de suprafață ,asupra sa, acel < credo quia absurdum >**

-Mihai Popovici, ministrul justiției : " **Proiectul a ieșit din colaborarea tuturor partidelor "**

- **Vică Georgescu** :Cu atât mai bine că **întreaga opinie publică** a acelora,care se preocupă de acest domeniu al legiurilor de ordin moral, **a întrupat sufragiul unanim.**

-Meritul PNT

" Am ținut să iau cuvîntul la această lege [...] dar am făcut-o și pentru a da satisfacție unui sentiment de tinerețe ,unui elan pe care-l simt, **atunci cînd înțelege Partidul Național-Tărănesc ,să pășească în ogrorul legiferării morale .** [...] fiindcă am impresiunea că , în clipa cînd **legea va deveni perfectă**,prin promulgarea ei, pe întinsuri largi **se vor deschide ferestrele de unde așteptăm aerul primenit și aromat** ,în stare să risipească **o atmosferă înăbușitoare .**

Votez legea, d-lor, fiindcă, mai presus de orice, **cred** că de aici, de la acest loc, **de la această tribună,pot să lansez primul strigăt, al primei mari victorii a PNT, în domeniul asanării morale.**"(p. 824)

Vică Georgescu / 31 sept.'32

77.)CRădulescu -Motru ,laControl avere și apărarea onoarei,31 sept.' 32

Senat (DS, MO nr. 25 din 4 oct. 1932 , pag. 824 – 830)

C. Rădulescu-Motru / 31 sept.'32

▣ Legea=legea ptr. apărarea averii statului

"D-le președinte, d-lor senatori, legea actuală nu este de loc un capriciu de legiuitor, legea actuală este cerută de un curent al opiniei publice și PNT, care întotdeauna a fost foarte simțitor la curentele opiniei publice,dela început a știut ca să o pună în programul său și să o realizeze."

Ca să ne dăm însă bine seama de curentul acesta de opinie publică în țara noastră, trebuie să-l încadrăm puțin în curentul general care se găsește astăzi în Europa. Dacă legiuirea aceasta nu există în codurile de legi ale țărilor celelalte,spiritul ei este, cu toate acestea,cerut peste tot. Peste tot este o alarmă de risipa care se face în averea statului și mai ales, este alarmă de risipa care duce la îmbogățirea unora în defavoarea statului.[.....]

C. Rădulescu-Motru / 31 sept.'32

▣Corupția

"Dar d-lor, de unde vine această boală a societății noastre de astăzi ? Îmi permiteți numai câteva considerațiuni teoretice,pentrucă aceste considerațiuni teoretice fixează și înțelesul programului nostru.

Vechile forme de guvernământ –și când zic vechile forme, înțeleg monarhiile absolute - n-aveau nevoie de legi pentru ca să apere avutul statului.

Legea de față, care este intitulată <Lege pentru controlul averii și apărarea onoarei > de fapt este legea apărării averii statului , contra acelor care abuzează, care fraudează.În formele vechi, în monarhiile absolute, nu era nevoie de o lege specială, fiindcă voința monarhului elimina pe acei cari se atingeau de averea statului.

De multe ori se întâmpla – negreșit, dacă monarhul nu era un părinte al poporului – să fie și el un fraudator public și, atunci, avea în ceilalți funcționari niște colaboratori, niște complici ai lui.Dar acolo, unde se întâmpla ca monarhul să fie într-adevăr iubitor de popor, acolo, întotdeauna acei cari veneau în atingere cu avutul statului, aveau de cine se lovi și avea cine să-i pedepsească, dacă erau vinovați.[.....]

Monarhiile, nu cele absolute, dar cele patriarhale cum erau acelea care erau spre binele poporului,aveau funcționari la înălțimea situațiunii lor. Reamintesc între altele numai funcționarii prusieni de pe vremuri,cari erau oameni de elită,oameni competenți, oameni cari într-adevăr se purtau, din punctul de vedere al cinstei,în mod ireproșabil.Până la un punct și în Austria veche erau funcționari de mare stimă."

/Era burgheză-spiritul capitalist

[LD: în largul său se va fi simțit venerabilul ex-conservator C.Rădulescu -Motru când este vorba de pus la stâlpul infamiei spiritul burghez.Asta nu înseamnă că nu avea dreptate , aplicat la prima fază a capitalismului sălbatec.Analogia ,oare, se potrivește capitalismului român ?]

"D-lor, în societatea noastră de astăzi,dela începutul erei burgheze, cu organizațiunea capitalistă,intrăm într-o epocă în care avutul statului nu mai este așa de ușor de apărat,cum era înainte.[.....] Cu era burgheză se schimbă însă, puțin lucrurile.Organizația capitalistă se întemeiază pe ce?

Se întemeiază în primul rând pe inițiativa de a face bani ; de a produce cât se poate mai mult ;a fi prin orice mijloc întreprinzător ;a câștiga, prin avantajele pe care le ai, orice ocaziune de a deveni bogat. Nu, în zadar, unul ca ca Guizot –care reprezintă foarte bine spiritul burghez – a spus :Iozinca timpului nostru este : îmbogățiti-vă ! " Acesta este spiritul burgheziei, spiritul capitalismului."

/Corupții

"Dacă acesta este spiritul capitalismului,atunci este greu de apărat statul, de aceia care au foarte multă inițiativă, de aceia care vor numai decât să se îmbogățească . Cine atacă statul ?Întâiu, atacă statul aceia care sunt furnizorii lui, aceia care furnizează statului în mod necinstit și se îmbogățesc pe spinarea acestuia.Ei bine,aceștia nu sunt prevăzuți în lege ;aceștia sunt simpli particulari. Aceștia ies din lege, căci

spiritul codului nostru penal este în spiritul burghez, și deci, trebuie să-i lase la o parte. Al doilea, **aceia care se sustrag dela impozite**, cari nu fac declarațiuni exacte, și cari se îmbogățesc astfel în paguba statului.

-**Vică Georgescu** : Este o lege specială pentru aceștia.

-**Mihai Popovici** : Sunt prevăzuți aceștia în legile fiscale.

-**C. Rădulescu-Motru** : **Funcționarii propriu ziși**, aceia cari colaborează cu autoritatea, cu guvernul, în administrația țării, **aceștia intră în legea de față**. În sfârșit, sunt **reprezentanții** de toate categoriile ai **instituțiilor publice**, ai **corpului cetățenesc**, ai **corpului electoral**, cari intră și ei în legea de față.

Legea de față, prin urmare, cuprinde pe aceste două categorii din urmă. "[.....]"

«Statul autoritar se apără altfel

"Eu nu aprob, dar spun, când statul e puternic **față de particular**, el întrebuițează alte mijloace **de cum întrebuițează statul burghez**. Tot așa și Mussolini. **Acesta nu dă prea mare importanță libertății individuale**, când este vorba să apere avutul statului. Dar ca să nu lungesc prea mult vorba, și **un stat apropiat de noi**, care a apărut cândva în **tendința socialistă cu nuanță țărănistă**, **statul bulgar**, **nici el nu s-a jenant să lase la o parte principiile dreptului individualist**, pe care se bazează statul burghez și **a făcut o lege pentru apărarea avutului statului**, o lege care trece peste multe considerațiuni, de care ne-am izbit și noi." [...]

C. Rădulescu-Motru / 31 sept.'32

/Legea: spiritul țărănismului Mihalache

"A doua manifestare a fost aceea care **s-a îndrumat spre PNT**, și a fost oarecum formulată de fruntașii noștri. Trebuie o lege pentru apărarea statului, lege care este astăzi sub forma de **controlul averilor**. D-lor, poate că o să merg prea departe ca teoretician, dar pentru mine **această manifestare a PNT este un semn că acest partid înțelege că este o mică deosebire între ceea ce vrea el să fie**, în aceea ce **statul țărănesc ar trebui să fie, față de statul burghez capitalist**, așa cum îl cunoaștem noi din Europa occidentală. Nu cred, d-lor, că **Partidul Liberal ar fi putut vreodată să vină la această idee**. [...]"

/Legea: în contradicție cu spiritul burghez al PNL

"Putem să reproșăm statului major liberal, orișice, dar ca să facă o prostie, aceasta nu putem să i-o reproșăm. **Nu ar fi fost statul major liberal așa de prost**, ca, față de opinia publică **să pună înainte o lege**, care ar fi văzut-o toți că **nu cadrează, că nu se potrivește cu spiritul burghez al partidului**.

A găsit aceasta la un Mihalache răsunit, în sufletul lui, fiindcă oarecum, parcă sufletul țărănesc...

-**I Botez** : D-le Rădulescu-Motru, mie îmi pare foarte rău, ca coleg universitar, să vă scoborâți. Vă scoborâți [...]"

-**Motru** : Nu am vorbit de pungăși, ci eu am vorbit de apărarea avutului statului.

Apărarea avutului statului, într-un stat burghez și mai ales care practică principii liberale, așa cum s-au practicat la noi, **este foarte grea**.

-**I. Botez** : Eu nu am să discut mult cu d-voastră. **Teoria pe care o discutați este absolut superficială**, că totdeauna, **în esența statului burghez este libertatea individuală**, care spuneți d-voastră, **înseamnă a te îmbogăți pe urma statului. Nu este aceasta concepțiunea cea adevărată**.

-**Motru** : "La noi s-au îmbogățit pe seama statului. În sfârșit, d-lor, **cele două curente au fost acestea** : a fost **curentul principal pentru restabilirea unei autorități, care să apere**, cu mână de fier, **avutul statului**, și a fost **curentul celălalt, pe care l-am îmbrățișat noi PNT**, care am crezut că, **înarmând mai bine statul în contra particularilor**, vom putea, prin urmare, **să mulțumim pe acei cari erau în opinia publică indignați**." [...]"

C. Rădulescu-Motru / 31 sept.'32

/Dificultatea descoperirii corupților și denunțătorilor

"Îmi este frică iarăși, ceea ce va produce câte odată scandal – **îmi este frică că va servi ca o unealtă contra presei**. Căci, d-lor, se poate foarte ușor, **ca denunțurile**, care sunt strecurate în presă și care natural, sunt **venite din svonul public**, poate ca să dea

ocaziune la trageri la răspundere a redactorilor și aceasta poate să fie, la urmă de tot, **un pretext pentru persecutare**.[...]”Dar,d-lor, în afară de parlamentari, **funcționarii ceilalți** –și funcționarii mici și o categorie de funcționari cari ar putea fi delicvenți în această privință, dar cari n-au avere vizibilă – **cum vor fi aceștia descoperiți ?**[...]

C. Rădulescu-Motru / 31 sept.'32

«Cauzele corupției

”Dar, d-lor, să vin la principiile noastre, **ale statului țărănesc**.D-lor, statul nu se apără prin legi, atât, cât prin organizarea lui.Și dați-mi voie să fac aici o apreciere care nu este tocmai favorabilă timpului nostru .Ca statul să aibă destulă autoritate, ca să-și controleze funcționarii și să meargă la măsuri de rigoare în contra funcționarilor, **atunci și statul trebuie să-și facă toată datoria față de funcționari**.De cele mai multe ori **incorectitudinile funcționarilor** sunt provocate de **lipsa de organizare a statului**. **Slăbiciunea statului face ca funcționarii să fie necinstiți**.

Dacă statul nu este corect în plata salariului, **dacă** statul nu este corect în respectarea dreptului de înaintare, **dacă** statul nu este corect în menținerea unui funcționar cinstit în locul lui, **nu poate să pretindă dela funcționar o corectitudine prea mare**.

Prin urmare, înainte de toate, pentru ca statul să devie din nou stat, care să nu fie păgubit de funcționari,trebuie ca el să-și dea o organizare cât se poate mai bună.

-I. Botez :Dați-mi voie, fiindcă aici ne aude țara întregă : ați spus, **că statul** în asemenea împrejurări ,**nu poate cere o corectitudine prea mare funcționarilor**. Aici nu este chestiune de comparație. **Statul nu poate să ceară decât corectitudine**.**În nici un caz funcționarii nu pot fi îndemnați la incorectitudini**. Chiar când statul nu poate plăti pe funcționari, nu le poate scuza incorectitudinea.

-Motru : Desigur. În orice caz, tu stat, te aperi. Ideia mea este că nu poți să ajungi la rezultatul pe care-l dorești, **dacă nu tai dela început boala, iar boala pornește de acolo, din lipsa de moralitate**, pe care o găsim la funcționarii de astăzi, care stă în aceea că **statul nostru, statul burghez, n-are o tărie morală ridicată**."

-I. Botez :"**Statul nostru are tăria morală ridicată**. Nu se poate admite că n-o are."

- Motru :”În principiu trebuie să admitem că o are. **Eu am altă pretențiune**."

-I. Botez :”Funcționarul mic, cu bietul lui șperț, nu mai face avere ; **este vorba de gangurii cei mari**."

Motru / 31 sept.'32

«Formula statului țărănesc

-Motru: D-lor, cu toate aceste puține considerațiuni ale mele, nu vroiam să scot în relief decât un singur lucru : **pe noi național-țărăniștii legea de față ne mulțumește prin aceea că este un început**; dar nu putem să considerăm că acest început istovește cu desăvârșire aceea ce avem în sufletul nostru. **Idealul nostru este cu mult mai larg decât este cuprins în această lege**

.Noi dorim ca în **formula statului țărănesc** să se găsească cu timpul **o așa organizare a statului**, ca să putem **să remediem scăderile** pe care le are în sine **statul burghez capitalist** ." [.....]

”Termin prin a ura că **această lege** , fiind un început pentru țara noastră,și fiindcă **acest început este tocmai al Partidului Național-Țărănesc**, și al unui om ca dl Mihai Popovici,urez ca această lege să aibă de la început rezultate bune.

În orice caz, în fața unui fapt real , care se va întâmpla , **când primul om care a frustrat statul , îl voi avea condamnat** ,iar nu aplaudat, atunci am să zic : fac amendă onorabilă și **mă mulțumesc** ca de pe urma acestei legi ,**măcar unul singur a fost prins** , și a fost constrâns să restituie în patrimoniul statului aceea ce a luat " (aplauze la pNȚ)

Rădulescu -Motru,31 sept.'32

78.)N.Corodeanu(raportor),concluzii la dezbateri ,4 oct.'32

Raportor la lege (DS, MO nr. 25 din 4 oct. 1932 , pag. 828 – 830)

Corodeanu / 31 sept.'32

«Legea.

”D-le președinte, d-lor senatori, în calitatea mea de raportor, țin foarte mult să mulțumesc distinșilor oratori,cari m-au precedat și cari mi-au ușurat în chip magistral rolul meu.

Dar eu aş dori ca acest proiect să fie remarcat, nu numai prin discuțiile frumoase, la care a dat naștere, și nici prin nevoia penibilă care l-a adus aici, ci doresc ca el să fie remarcat, mai ales, prin foloasele, prin consecințele practice, pe care le va aduce, devenit lege. Primim, d-lor senatori, proiectul acesta, **cu inima strânsă, fiindcă el este dictat de o realitate dureroasă din țara aceasta**, dar îl votăm cu bucuria speranțelor, că el va avea de efect să înlăture unele bănuiele tulburătoare, care vițiază atmosfera noastră publică. Trebuia, d-lor, să existe în definitiv o posibilitate juridică, care să lichideze în orice moment acele bănuiele, cari vin de jos și acele incriminări reciproce, al căror spectacol, foarte gustat de altfel, se dă pe scena vieții noastre politice. [...]

"El vine dintr-un aspect moral, care este numai al unui strat social. Este, dacă voiți, o lege de privilegii, fiindcă nu privește națiunea cea mare, mulțimea aceea, care nu a venit în contact niciodată cu bunătățile, ce se perindă în vârtejul de afaceri din marile orașe. Și nimic nu ne-ar îndreptăți deci, să generalizăm aspectul acesta moral la națiunea întreagă. Dar eu merg mai departe. Nu trebuie să confundăm necesitatea acestei legi, născută dintr-un aspect foarte trecător, cu nevoile de morală de toată ziua și din toate țările. Eu consider că este un aspect trecător, fiindcă spectacolul care s-a dat într-un anumit strat social, la noi, în timpul din urmă, provine, după mine, din cauze foarte vremelnice."

#Cauzele corupției

/Aparatul politic-administrativ

"După războiu, aparatul nostru politic și administrativ a fost pus în contact direct cu întreaga pulsațiune a vieții noastre economice. Statul nu s-a mulțumit să fie numai furnizor de dreptate socială și administrativă; a fost și furnizor de mărfuri; a cumpărat și a vândut, a lichidat depozite, a supravegheat poliția comerțului intern și extern, a autorizat vagoanele care veneau sau care ieșeau, câte odată după nevoile unui moment, ca să nu zic într-un chip foarte arbitrar. Toate acestea se făceau de aparatul nostru politic și administrativ.

/Funcționarii

"De sigur, acei cari solicitau aceste activități, nu o făceau desinteresat. Dar este lucru cert că nu au rezistat la tentațiuni atât de numeroase, acest aparat al nostru. Explicațiunile sunt zadarnice astăzi. A fost aceasta poate în mare parte un specific românesc, dar nu trebuie să învinuim Nația Românească întreagă de prevaricațiune, pentru că numai pătura aceasta a fost pusă în posibilitate de a comite astfel de fapte.

/Orașul

"D-lor senatori, s-a creat în modul acesta o atmosferă, firește în orașe; adică în principalele centre, fiindcă centrele erau acelea care, în lipsa unei tradițiuni economice și în urma freneziei frățești, cu care s-au unit provinciile, au fost obligate să dirijeze această vieată economică. Și cei cari au dat naștere la situațiuni de acele care provoacă tentațiuni, firește că au fost nu numai funcționarii statului, dar a fost și pătura aceea care venea în contact cu această vieată economică de stat."

-Tentația bogăției

"Ei bine, d-lor, astfel s-a format o anumită atmosferă morală, o atmosferă de toleranță reciprocă, o atmosferă, aş putea zice, nu numai de toleranță, dar câte odată, dacă mi-aș permite cuvântul, de admirație pentru succes. Amintiți-vă d-voastră, în cafenele, în cluburi, cu câtă plăcere gustam butadele acelea sfidătoare, care se atribuiau unui personaj politic sau altuia. Și noi admirăm în ele prestigiul inteligenței! Și în această atmosferă, d-lor, eu nu am văzut încă un om, căruia să i se întoarcă spatele sau să i se refuze mâna, pentru că averea lui are o origine bănuită!

-Tentația ascensiunii politice

"Ceva mai mult, s-a creat o morală specială, o morală de adaptare în sferele înalte politice. Linia morală nu mai era comandată de acel imperativ categoric de care vorbea d-l Botez, ci de un imperativ foarte conciliant, hipotetic, sau condițional, ca să întrebuițez cuvântul celebrului filosof, care a făcut o distincțiune pe terenul moral în

acest sens."

- "Intervenția "

"Am văzut ceva mai mult, d-lor. Era câte odată afixat pentru un fel de reclamă și de supralicitare, **succesul unei intervenții !** Am văzut **cucoane**, care se cereau respectate și care urcau scările de ministere, **lăudându-se cu succesul care l-au avut la cutare administrație sau la cutare ministru**. Ei bine, d-lor, **acest spectacol se dădea într-un anumit strat social**.

«Opinia publică

"Dar **opinia cea mare publică**, înalta conștiință morală a acestei națiuni, **a reacționat** și trebuia să reacționeze, căci un popor care rămâne insensibil la ideea morală, își pierde cumpătul lui de vieată. **Reacțiunea** însă **n-a avut posibilitatea distincțiilor** și n-a avut **nici mijloacele de verificare**."

/Politicienii

"Și atunci **a intervenit politica, cu înfățișarea ei hidoasă**, ce-o are câte odată, speculând asupra acestui sentiment de reacțiune publică. **Politicienii s-au grăbit în adevăr să se acuze unul pe altul**."

/Colportorii: bărfa, zvonurile

"Și am văzut **oameni, din cei mai bănuți** – d-le Botez, nu fac nici o aluzie – dar era o bănuială insistentă tocmai asupra unuia din politicienii noștri, **care întreținea un ziar** și care **insulta fețele cele mai cinstite** pe care le-a avut vreodată țara aceasta. **Era psihologia vinovatului, care vrea ca totul să fie întinat, pentru ca să se acopere odată și trecutul lui**. [...]
lectorul sau auditorul a primit cu credulitate de foarte multe ori toate acușările. Dacă am face fiecare din noi mărturisiri asupra a ceea ce am auzit de la oamenii pe care îi cunoaștem, **am rămâne înspăimântați**. Eu am auzit odată, într-un grup de intelectuali, cărora li se impune un discernământ și un control propriei lor cugetări întotdeauna, **înfățișându-se** unul dintre oamenii **noștri politici**, care este mai curat ca soarele, că are palate. **[Maniu ? !]** Și o spuneau poate cu bună credință, cu credulitatea aceea care îți sugerează mediul politic în care trăiești.

- **O voce** : Avea și fotografia palatului. [...]

Corodeanu / 31 sept.'32

«Consens parlamentar

- **N. Corodeanu**, raportor : Ei bine, d-lor, **acest proiect a fost făcut de comun acord de toate partidele**. Căci pentru onoarea acestei tribune, trebuie să recunoaștem că **toate partidele suntem de acord cu el**, ceea ce înseamnă că toate partidele doresc ca să înlăture, cu toate mijloacele posibile, **pe acei intruși, care întinează morala și atmosfera politică în care trăim**."

Corodeanu / 31 sept.'32

/Inovații juridice

[LD: atenție ! cât de des se invocă (subliniază, accentuează) caracterul "novator" al legii ; cât de **jenați și mândri** se arată oamenii politici că **România este prima** (și singura !) **țară din lume** în care se face o supralege anticorupție.

"Ce-am făcut deci noi, prin noi, înțelegând **tot Parlamentul** ?

Am chemat justiția în ajutor, și a trebuit să chemăm **justiția cea mai nebănuită**. [...] **magistratura înaltă**. **Principiile de bază** ale acestui proiect de lege ? D-lor, să nu confundăm, dar am spus în raport că **noi avem nefericirea morală și fericirea științifică, să inovăm**. **Noi suntem deci precursori în această materie, care are de bază ideea aceasta, că cine stăpânește o avere [...] este obligat să dovedească originea ei**." [...]

Corodeanu / 31 sept.'32

/Presa în lumina Legii

"D-l Motru a spus : **ce faci cu presa** ?

"Nu putem impieta asupra libertății constituționale a presei.

Am lăsat-o absolut neatinsă, deoarece, **dacă aduci o atingere principiilor** de felul acesta în societate, **ajungi la dărâpănarea ei și la regretul** pe care nu o să-l poți niciodată satisface cu bucuria unei îndreptări.

Sunt lucruri cari, **deși pe baze învechite, trebuie să trăiască.**

Libertatea presei înscrisă în Constituție o respectăm, dar și cel care scrie la ziar, poate să fie rugat să dea o informație precisă, dacă o are."

Care este sistemul legiuitorului ?

Îl cheamă și-l întreabă : < poți să dai un detaliu nou ? >

Omul de presă poate să spună : < **Nu pot, eu scriu la gazetă, treaba mea.** >

Judecătorul se închină.

Dar poate să spună și altceva :<d-le judecător, nu mă mulțumesc să scriu la jurnal, vin să mă constitui denunțator dela începutul până la sfârșitul procesului, pentru că sunt atât de convins că pot să servesc această societate și pe calea aceasta, încât te rog înscrie-mă ca denunțator. >

Eu cred că **sunt două atitudini diferite.**

Nu tragem noi pe calea aceasta indirectă – ar fi să ni se atribuie nouă o vulgară atitudine legislativă – **nu tragem în fața unei jurisdicțiuni** care nu este a presei, **pe acei care sunt apărați de un principiu constituțional.** "[...]"

Corodeanu / 31 sept.'32

/Curtea de Apel //Avocații apărării

[Lămuriri, asupra **tehnicii legii.**]

"Sunt desemnați **trei consilieri de Curte**, cari, în prealabil, **fac instrucțiunea.**

Ei sunt aceia care văd, dacă , în adevăr, este cazul ca cineva să fie supus judecății plenului **Curții de Apel.**

La judecata Curții de Apel – ca să-l satisfacem pe d-l Motru – am pus **cel mult 2 avocați.** [...] **Am redus numărul avocaților**, stabilind în felul acesta o posibilitate ca să se poată da dreptate de către justiție mai curând."[....]"

Corodeanu / 31 sept.'32

«Efectul așteptat al Legii :asanarea morală.

"Dar, d-lor, vă întrebați d-voastră :**va avea vreun efect această lege ?**

Eu, d-lor, mă mulțumesc chiar și cu **valoarea ei politică, cu valoarea ei morală**, cu ceea ce derivă numai din existența legii.

În realitate nu putem preciza ce se va întâmpla.[.....]"

Eu cred că **această lege, aplicată sau nu**, va pune, în sfârșit, **bazele unei credințe** :vom înceta, odată pentru totdeauna, să admirăm și să cinstim pe **aceia cari s-au îmbogățit pe nedrept.** Rupem în felul acesta cu un trecut.[...]dar va fi deprimată societatea, atunci când, urcând catedra, scoțând sabia sau îmbrăcând roba, știi că tu muncești cinstit și **alții folosesc munca ta ca să huzureze în fața ochilor tăi.**

Să sfârșim, d-lor, cu această oligarhie – să nu vă supere cuvântul și nici să nu-l interpretați greșit –**cu această oligarhie rapace**, care compromite simțământul fundamental pe care trebuie să-l aibă fiecare om, trăind în orice mediu social.[...]"

Noi trebuie să facem toate eforturile ca să putem trece cu această solidaritate morală dincolo de vârtejul actual gruparea noastră națională. **Pentru aceasta trebuie să facem toate eforturile. De aceea, să poftim, d-lor, la control.** "

N. Corodeanu, 31 sept.'32

79.)La Buget /Proteste, 19 sept.'32

V.Slăvescu(PNL-1) C.Toma (PNL-2) ,Dr.Lupu (PT),19 sept.'32

(DAD, MO 30, șed. din 19 sept.'32, p. 977-978)

Protest la nesocotirea Parlamentului :**polița în alb** pentru **constituirea Bugetului**

Răspunde :**GGMironescu** (ministr. de Finanțe)

[LD: **GGMironescu** cere votarea unor **măsuri financiare imediate**, similare cu **votarea bugetului**. Opoziția protestează (**Victor Slăvescu**) că prin asta se ia Parlamentului un drept fundamental. **Lupu** - coleg de liceu-internat cu GGMironescu - face un apel sentimental, devine amenințător;

#Nesocotirea atribuției fundamentale a Parlamentului: bugetul

#"Polița în alb"

-**C.Toma** : Se cere Parlamentului un lucru f.grav : să dea "**mandat în alb guvernului**" ; se cere Parlamentului să abdice de la unul din rosturile sale fundamentale, la unul din **atributele sale esențiale : facerea bugetului**, opera de legiferare, controlul puterii executive. Dacă parlamentul renunță la aceste drepturi, **nu devine inutil ?** Să nu se invoce lipsa de timp. În curînd se va deschide sesiunea ordinară. De ce să se dea "mandat în alb" acum ?

-**dr.Lupu** : Poate că tocmai acesta este motivul. **Vrea să creeze precedent, să desființeze Parlamentul**. Parlamentul s-a creat din necesitatea națiunii de a controla bugetul Curții risipitoare a Angliei. Aceasta este baza și actul de naștere al Parlamentului. D-sa [**G.G.Mironescu**] a vrut, prin tangentă, să suprima Parlamentul. Altă rațiune nu văd. Băgați de seamă că **vă încărcăți conștiința cu o răspundere mare** în fața viitorului. [...] **DI.Mironescu va fi pasibil de chemarea în judecată pentru încălcarea Constituției**. Este o îndrăzneală de a cere Parlamentului votul în alb, pentru chestiuni care sunt de esență pură parlamentară. " **Îmi pare rău că ești moldovean, că ești bătrîn, dar vei putea fi judecat pentru călcarea Constituției**."

-**C.Toma** : În Belgia, recent, s-a petrecut un caz similar, dar parlamentul belgian a refuzat să dea mandat în alb guvernului ! "poate că **Belgii Occidentului sunt mai conștienți de drepturile lor, decît Belgii Orientului** ." (ilaritate)
Protestează ; va vota contra .

(#)Portret :GGMironescu

-**dr.Lupu** : D-ta ești un **om blînd cu zîmbet fermecător**. Cineva spunea : <**Să ne păzim de oamenii care zîmbesc !**> (ilaritate) Nu știu dacă d-ta îți dai seama că **înscrisii o pagină tristă în istoria parlamentarismului românesc**, cu asemenea proiect ? ! "

"Cum d-le, vii să ne ceri nouă **poliță în alb** asupra celei mai importante calități și asupra **însăși originii Parlamentului : controlarea bugetului statului ?**"

Nu vedeți **diferitele curente de înlăturare a Parlamentului**, de batjocorire a lui ?

Poate vom trăi și vremuri mai grele dar, să știți, **Parlamentul "este singura instituție și singurul regim** sub care această țară, **România**, cu două Principate, **a putut să progreseze** și să scape de absolutismul de 400 de ani al prinților, cu fanarioții și ceilalți. "

(aplauze la toată opoziția) [adresîndu-se colegului GGM] **Vei trece sau nu acest proiect ?** Acel lucru să-l ștergi de acolo și **să nu ceri Parlamentului să-ți dea poliță în alb**, să faci d-ta ce vrei. Mie, chiar dacă aș avea încredere în d-ta, că **ești om cinstit, moldovean** de la Vaslui, **vecin** cu mine, că nu vei trece peste orice măsură ; **dar cine îmi garantează că d-ta stai acolo pînă mîine ?** A venit acum **d.lunian** din străinătate, cu d.**Potîrcă**, care au fost primiți la gară cu fanfara. Mîine vă răstoarnă de acolo ! Să fim serioși "să nu ceri o asemenea măsură " "vă rog să fiți serios, d-le ministru, să nu veniți cu asemenea proiect ! **Noi respingem proiectul întreg** .

-**N.Mischie** (PȚD-Sterist] : îl respinge. **Regretă că "majoritatea" face un asemenea abuz**

-**MIGheorghiu** (PND-Iorga) : Respinge și el proiectul, dar **vine cu un proiect elaborat de Iorga** prin care se stipula ca **Parlamentul să abdice de la atribuțiile sale**, la **drepturile conferite de Constituție**, privind **modificarea Bugetului**...

-GGMironescu :răspuns-scuză

"**Nu fug de controlul Parlamentului**. Nici nu aș putea fugi de acest control. Dar dvs, care trăiți sub acest regim de 20 de ani, **știți că Parlamentul poate fi prorogat** [...]

În acest timp, **lunile ce vin, eu ce să fac ?** Nu se răstoarnă țara într-o lună și jumătate .

Dar **eu vreau să pregătesc terenul pentru bugetul viitor**.

Veți avea posibilitatea ca deciziile guvernului, să fie supuse ratificării Parlamentului .

/Puteri discreționare în probl.financiare

Principiul ca guvernul să aibă puteri discreționare în materie financiară

este aplicat în toate țările. Chiar în **Anglia** , câteva luni în urmă, Parlamentul (compus din câteva partide) a dat puteri discreționare guvernului pentru îndreptarea situației financiare a țării. Același lucru s-a făcut în **Franța și Belgia**.

Socotesc , deci , că nu trebuie să fie o îngrijorare serioasă în această direcție.

Vă rog să discutați pe articole și să votați legea.

Legea se votează, în pofida protestelor opoziției.

80.) I. Mirescu (PSD), corupția în Poliție , 26 sept. '32

Interpelare scrisă, nesuținută

(DAD, MO 35 bis (anexă) , șed. din 26 sept. '32, p 1-22)

[LD : nu apare întâmplător în " anexă " ! era atinsă **camarila regală!** Are 22 de pagini.

Nu am xerox. Fișă sumară .Nu știu dacă această interpelare, acest Memoriu, a stat la origina scandalului Mihalache - Maniu - MSR , dar este posibil]

#Interesele oculte

Nu a putut dezvolta interpelarea oral din cauza aglomerării ordinii de zi și a "**Intereselor oculte**" ale celor vizați care au acoperit cu autoritatea lor , ori cu lipsa de curaj, **murdăriile , necinstea , corupția** ce s-au cuibărit la Instituțiile de stat .

#Venalitatea funcționarilor, Poliția Capitalei .

Nereguli și abuzuri la Poliția Capitalei ; venalitate și complicitate la Birourile de moravuri , cu patronii caselor de toleranță , tripouri, cafenele ; sistem abuziv de amenzi și taxe ilegale

EI , Mirescu, a adus asta la cunoștință **în guvernarea Iorga** (17 -18 febr. '32) , cerînd **o anchetă parlamentară** . Ancheta s-a dat unor persoane înrudite (**Negrea** - rudă cu **Puiu Dumitrescu** , secretar al MSR; dl **Gabriel Marinescu** , prefectul poliției Capitalei, prieten cu Puiu Dumitrescu , a pus la cale să fie bătut ; i s-au oferit bani ; a fost amenințat (Scrisoarea lui Gabriel Marinescu către generalul Cantacuzino-Grănicerul)

Acum (1932) **cere reluarea anchetei** . N-o mai dezvoltă oral , și de aceea , o depune în scris. (înșiră toate neregulile)

Mirescu / 26 sept. '32

#Prostituția .

Legea sanitară (art.305) desființează **negoțul cu carne vie** . Conform legii, **nici o casă de toleranță nu ar mai putea fi** .

Legea nu este aplicată , deoarece **asa au decis proxeneții** , găsind o lacună legii, **care interzice " negoțul " nu prostituția** .

Ministerul de Interne a aprobat , însă , că **2-3 prostituate** pot locui într-o **casă , cu contracte de chirie ! "Odăi mobilate "** ! ... pentru că prostituția "pe cont propriu " este admisă ! **Bordelurile** s-au transformat în "**case mobilate "**

(dă un tabel - **67 ! - al fostelor bordeluri devenite "case mobilate "**)

(dă un tabel cu **Hotelele - 34 ! - care adăpostesc prostituate**)

Această hotărîre a fost ratificată de C.Argetoianu

Arată intervențiile lui la Ministerul Sănătății ; Arată **Petiția "Comitetului pentru asanarea morală "** din cartierul "**Crucea de Piatră "** (apr.30) , înaintată **primarului Dem**

Debrescu , rămasă fără rezultat ; Dă cazuri de **boli, imoralitate publică, complicități ;**

-De ce Argetoianu a aprobat ca de " Casele de prostituție " să se ocupe Poliția, nu Serviciul sanitar , care aplică Legea sanitară ?

(#)Gabriel Marinescu

"Nici o dată **comerțul cu carne vie și degradarea abjectă a femeii** , nu a fost mai scandalos , ca acum **de cînd dl. prefect Gabriel Marinescu** s-a hotărît să construiască **cazarma de gradiști** , cu orice preț Edificiul " măreț " se zice că **a costat 47 milioane** și s-a construit cu "**bani murdari**" **Marinescu** și-a construit și **lui o casă cu 3-4 etaje**

EI, **Mirescu**, **nu crede** că cele ce se petrec la Poliție sunt cunoscute de forurile cele mai înalte și că nu se iau măsuri pentru că "**cineva**" , "**mai sus**" [**MSR !!!**] **protejează pe prefectul Capitalei** , contra calomniatorilor social-democrați

" **Guvernul are cuvîntul !** " , IIMirescu, deputat .

[LD : aviz lui **Maniu**, curînd prim-ministru ,și **Mihalache**, ministrul de Interne]
I.Mirescu ,26 sept.'32

81.)**Ed.Mirto** (ministr.Comunicațiilor),în Basarabia , 26 sept.'32

(" Dimineața " , 28 sept.)

[LD : inițiativa aceasta " personală " , fără aprobarea lui Maniu ,mi s-a părut încă o dovadă a existenței celor **două aripi în PNȚ**.Este o **încercare de revigorare a țărăniștilor**și o mediere ptr. problemele basarabene]

▫**Declarație Chișinău, 26 sept.**

▫**Tratative de fuziune cu dizidența "steristă"**

Mirto a făcut declarații presei , cu privire la tratativele cu steriștii .

"Am luat singur inițiativa acestor convorbiri ,ce nu mi-au fost cerute sau sugerate , nici de membrii **PNȚ basarabean**, și nici de membrii **PȚD** .Și am luat această inițiativă , pentru că socotesc că **lipsa de elemente democratice în Basarabia** ,nu îngăduie existența a două partide democratice și aveam deci convingerea că servesc și pe unii și pe alții și cauza democrației.**Impresia mea este că fuziunea se va face.**"

"De obicei **dezidențele** în partide se fac foarte repede ;**reconcilierile** se fac ceva mai greu.În momentul de față, **eu văd anumite piedici și obiecțiuni.**

Întru cît ele sunt făcute din partea unor **oameni sinceri**,vor putea fi satisfăcute , adică **transformate în condițiuni de fuzionare.** "

-**Descentralizare administrativă**

-**Autonomie locală**

[LD:descentralizarea și autonomia , două principii administrative democratice benefice, în cazul României ascundeau ,în realitate ,**fracturi grave** în procesul consolidării unității naționale,**tendențe camuflat separatiste resentimentare**.De altfel, aceste cerințe au constituit "**calul de bătaie**" al **curentelor provinciale din PNȚ** ,în primul deceniu al României Mari.Ajuns la guvernare,**PNȚ s-a prins în propria capcană]**

"**Ambele partide** socotesc că au nevoie de **realizarea urgentă a descentralizării administrative** ,cu o reală **autonomie locală**. Spun aceasta ,**fără a mă ocupa de cei puțini la număr** , care au cu totul alte gînduri,decît realizarea unei descentralizări,fără a-și da silința să înțeleagă ce este descentralizarea și pînă la ce limită poate fi făcută, dar **cari ascund sub această formă resentimente față de regăteni și ardeleni.**"

▫**Discernământ și responsabilitate**

Cred că cerințele **partizanilor sinceri ai autonomiei locale**, vor fi satisfăcute, printr-o **descentralizare administrativă** și prin o **descongestionare a atribuțiilor ministerelor**, care să pună la dispoziția cetățenilor , centre mai apropiate , spre a le satisface nevoile **fără ca să mai trebuiască să ia contact cu ministerele, la București.** "[...]

Socot că toate **aceste elemente cu autoritate morală** , vor aduce o mare contribuție , **putînd da pentru Basarabia o conducere** care să se bucure de **o desăvîrșită încredere** și care **să nu mai pună în sarcina guvernelor românești** cauze provenind din criza **mondială** și care să aibă , în același timp, **toată autoritatea pentru revendicarea și realizarea intereselor legitime ale provinciei.**

#**Basarabia:starea de inferioritate**

"**Basarabia** se găsește **în stare de inferioritate față de restul țării** , pe toate tărîmurile. Pentru o nivelare, **trebuie sacrificii de la bugetul țării**.[...] **bugetul** trebuie să aibă o tendință nestrămutată pentru **realizarea acestei nivelări**. Rostul venirii noastre este tocmai ca la **alcătuirea bugetelor** ,să ne conformăm întocmai **nevoilor provinciei** , văzute la fața locului.

" **Sunt decis să mă amestec în politica Basarabiei** și am credința că **legăturile mele personale** vor contribui și la **concentrarea forțelor** ,și la **impunerea revendicărilor provinciei.**"

Lege:Asanarea datoriilor agricole, Cameră, 27 sept.'32

Ministru Finanțe, **GMironescu** ; Raportor , **Pompiliu Ioanițescu**

[LD am fișat toate dezbaterile.La nici o lege , atâtea discuții contradictorii. Eu nu am putut lămuri care au fost p.d.v.cele mai realiste, justificate economic sau politic ,democratice, pro-cutare sau anti- cutare.

/Nici un p.d.v. nu întrunea toate aceste atribute , pentru că **erau incompatibile.**

/PNȚ se îndepărtează de Program, propagandă, angajamente , prin confruntarea din sânul "majorității" ,dintre țărâniști și ardeleni.

/În ultima zi, discursurile lui **Mironescu și Vaida** ,au cântărit greu în judecata " majorității", prin realism,sobrietate și vași îngrijorări (pe de o parte) , prin optimism (Geneva !) , o picătură de demagogie (convesiunea urbană !) și oportunism (votul nominal, pe față !)

/Absența fizică a lui Maniu , dar **omniprezența duhului său ,adevăratul** (sau nu ?) **inspirator al actelor de guvernare.**(Prezent doar la vot !)

/Interesant este lungul șir de opinii , pe diverse probleme , pe care l-a provocat dezbaterea legii .]

82.)Dezbateri la lege

GMironescu ,Pomp. Ioanițescu

LD : extrase - considerații privind problemele economice .

Context : vezi pe larg la **fișierele Legislație, Economie,partidele respective**

GMironescu (ministr. Finanțe);**Pomp.Ioanițescu** (raportor) ;

Dan Zaharia (PNȚ) ;**N.Penescu** (PNȚ) **N.Ceausianu** (PNȚ)

Gr. Iunian (PNȚ- în dezacord) **D.Moldovan** (PNȚ, bucovinean);

M.Gheorghiu (PND) ;**C.Argeatoianu** (Un .Agr.) ;

C.I.C. Brătianu (PNL-1) ;**C.Turtureanu** (PNL-2)

dr.N.Lupu (PT-Lupu) ; **I.Hudiță** (P.Ț) ;**P.Petrescu** (PT-Lupu) ;

Gh.A.Cuza (LANC) ;**IZCodreanu** (G de F) ;**I.Niculcea** (G de F) ;

Oct.Goga (PNA) ; **I.Isac** (Liga contra cametei) ;

Eduard Abrudbanyay (P.M.) ; **Fritz Connert** (P.G) ;**Gaspar Muth** (PG) ;

83.)Pomp.Ioanițescu(raportor)

(DAD, MO 26, șed. din 27 sept.'32 , p. 1310-1314)

≈1930 Varianta PNȚ : Conversiunea

În vara anului 1930 s-a pus pentru **prima oară** problema **conversiunii** ,România fiind țară agricolă, iar sărăcirea agricultorilor, aducând sărăcirea tuturor.

Guvernul român studiase dinainte problema **creditului agricol** , deoarece agricultura noastră,parcelară ,obținută prin împrumut,are , **suferea imens de lipsa de credit.**

Studiile aduse atunci de **delegația economică a guvernului**, în vara anului 1930, duceau însă la **concluzii deosebite.**

/M. Manoilescu (pe atunci în guv. PNȚ) pornind de **la o apreciere greșită a situațiunii datoriilor agricole** ,găsea "fantastica" sumă de 60 -80 miliarde lei (54-72 miliarde ,

proprietatea mică ;6-8 miliarde --proprietatea mare) **propunea o conversiune a datoriilor vechi , prin transformarea lor în credite lichidabile , într-un termen dat .**

Proiectul său prevedea emisiunea unor titluri de conversiune.Examinarea propunerii lui MM. **a dus la respingerea sa** , pentru că soluțiunea financiară putea fi fatală finanțelor noastre.

/Virgil Madgearu (pe atunci ministr.Industr.) , prin studiul său, propunea **alte soluțiuni**, pentru lichidarea creanțelor vechi, printr-un program de consolidare a organizației noastre bancare, **prin fuzionarea băncilor** , precum și prin **organizarea de institute de credit**

ipotecar și rural, pe bază de **emisiuni de obligațiuni** și , ș.a .
Studiul lui Madgearu prevedea o serie întreagă de măsuri pentru conversiunea datoriilor ,
o suspendare a executărilor silite, pe timp de un an ; înființarea unei **centrale a operațiunilor de conversiune**.

În nov.'31,s-a depus în Parlament **proiectul de lege pentru asanarea datoriilor agricole**.[.....]

Pomp.Ioanițescu / 27 sept.'32

19 apr. 1932 .Conversiunea Argetoianu

Legea conținea **cu totul alte norme**.Conversiunea urma să se facă **prin înțelegere între părți**,rolul statului **reducându-se la a fi intermediar** , prin **Banca de Agricultură**.
Legea s-a votat , **fără a se stabili soluția financiară**.

Pomp.Ioanițescu / 27 sept.'32

Sept.'32.Conversiunea GGMironescu

[LD : textul este atât de neinteligibil, cum rar mi s-a întâmplat să constat la vreo lege ! .
Aceasta este . încă o dovadă ,că PNȚ a fost chemat prin surprindere la guvernare , și nu avea nimic pregătit !]

-Imposibilitatea modificării legii Argetoianu

[LD: fără să explice de ce .În realitate, aceasta era distanța dintre demagogia opoziționistă și responsabilitatea guvernării .Mai era și dovada unor interese financiare (bancare și economice) , altele decât trâmbițele îngrijorări față de țărănime. .]

a)Noul ministru de finanțe,a alcătuit un **ante-proiect** , în vederea modificării legii , n care se arăta :**<Adevărata soluție a problemei trebuie căutată pe calea cea largă și dreaptă a contribuiri colectivității întregi la înviuarea producătorilor mici și mari, și la ușurarea sarcinilor grele ce ei au contractat>**

"Dar ,din nefericire ,**abrogarea legii și tratarea** în întregime a chestiunii pe alte baze ,
nu mai sunt acum posibile[....] Dacă nu se poate schimba baza legii pentru proprietarii mici, nu se poate schimba nici pentru acei mari.[....]

De altfel,odată ce ai alunecat pe un **povârniș** , nu mai este , de cele mai multe ori , posibil a **urca din nou culmea**, ci trebuie să fii mulțumit a nu aluneca mai departe"

-Pășuirea datoriilor

De aceea,noi propunem , prin proiectul alăturat, **modificarea citorva dispoziții ale legii** , în conformitate cu **declarația citită în Parlament de guvern** :

<Înțelegînd să păstrăm neștirbită conversiunea de drept a datoriilor țărănești , vom aduce , însă, legii asanării datoriilor agricole modificări , astfel încît să nu beneficieze de avantajele ei decît adevărații agricultori și pentru împrumuturi cu adevărat agricole , să nu se aducă atingere finanțelor statului și să nu compromită ideea de economisire și de credit . >

De aceea , s-a avut în vedere:**să se evite zdruncinarea Băncii Naționale** și **pentru a micșora turburarea creditului public și privat .**

b) După discuțiile ce au urmat, a reieșit **alt proiect de lege** cel care a fost **depus în Parlament** ,care a fost studiat cu cea mai mare atenție.**Acest proiect are ca scop principal o păsuire ....**

Conversiunea / 27 sept.'32

84.) C.Argetoianu(Un.Agrară) la Conversiune , 30 sept.'32

(DAD, MO 39, șed. din 30 sept.'32, p. 1524-1530)

Legea GGMironescu

Proiectul de lege al lui GGMironescu, a fost **făcut, desfăcut, refăcut** , într-o atmosferă regretabilă,**de patimă, de suspiciune , atacuri , insulte , amenințări**, care mai de care mai nedrepte ,**contra legii adoptate în aprilie 1932 .**

Temeliile legii GGMironescu sunt șubrede , " pe nisip " ,deoarece pretinde să rezolve o problemă ce nu o avem - **creditul** - și lasă nerezolvată o problemă ce o avem - **valorificarea muncii** ;

C.Argetoianu /

▣ Creditul

"Vreau să nu fiu înțeles greșit .**Știu foarte bine** - știm cu toții - **importanța creditului** în viața economică .Dar [...] în momentul de față , **moment absolut anormal** , problema creditului [...]

trebuie să rămână pe treapta a doua.În momentul de față, **trebuie să ne preocupe numai valorificarea muncii și a producției.**Interesele economice ale statului sunt asemănătoare cu cele particulare , în aceste domenii.[.....]

Argetoianu /

/Problema reducerii creanțelor

Legea din apr.'32, a căutat să pună de acord o stare de fapt, cu o stare de drept.

Că legea **nu a fost pe placul anumitor capitaliști, anumitor creditori,** o pricep până la un punct.

Dar nu a fost reaua -credință a debitorilor.**Campania contra legii a fost bine dusă :** că este **anticonstituțională ; că nu corespunde doctrinei internaționale ;că este fatală băncilor ; că este "bolșevică " , "revoluționară " ...**

Doctrina "intangibilității creanțelor " este amendată de toată lumea civilizată

-**Aurel Vlad** (PNȚ) :Unde nu există ? În afară de Rusia , există în toată lumea !"

-**Voce PT** : De unde știi dta aceasta ,de la Orăștie ?

-**Argetoianu** : Cum, în relațiile dintre state, nu s-a recurs la reducerea datoriilor !?

Statele debitoare au spus simplu : nu pot plăti ! **De 5 ani încoace** , toate **întrunirile internaționale pun problema datoriilor reduse :**

/ Raportul Băncii Reglementelor Internaționale de la Basel;

/ Adunarea de la Geneva ;

/Adunările de la Londra ;

Oameni de stat, de răspundere ,au îmbrățișat și ei ideea :

/DI.Beneș cere ștergerea datorieițărilor duniărene , pentru reparațiuni;

/ În SUA , producătorii agricoli amenință cu greva , dacă nu li se reduc datoriile ;

Este un lung drum parcurs... în conștiința economico-financiară contemporană.

În legea Mironescu , s-a apăsă pe respectarea creanței ;

s-a încurajat negocierea dintre creditor și debitor .

Dar :din p.d.v. al creditului, a dat o lovitură de spadă în apă ! ;

din p.d.v. al debitorilor , a dat o lovitură de măciucă în capul producătorilor !

(Aplauze la Un.Agrară și PT)

#Schimbarea poziției PNȚ

El are doctrina PNȚ de la Conversiunea din apr.'32 .**Scrisă și semnată .Semnată de dnii : Mihalache, Călinescu, Mirto, Lugosianu, Iacobescu, Graur, Ghelmeceanu** în care propunea conversiune și pentru proprietățile mai mari de 25 ha .**Acum au restrâns-o sub cifra de 10 ha , pe ceilalți excluzndu-i "Și atunci mă întreb, care este omul care s-a încăpățânat care,** contra voinței tuturor și credinței tuturor,**vrea să impună această lege ? "**

[aluzie străvezie la Iuliu Maniu !] [Vezi recurs în trecut ... **crezul lui Mihalache ... ce spunea el atunci despre aredeleni... despre PNR - fișier Doctrina de partid]**

"Astăzi eu văd pe dl_modest și simpatic și cumsecade [Iuliu Maniu] **dictator financiar** , iar pe **intransigentul Mihalache punându-i la dispoziție partidul și credințele sale "** (aplauze în opoziție)

"**Soarta ne-a împins pe câțiva la roluri pe cari poate nu le doream** , nici unii nici alții , ne-au împins înainte și **ne-a silit să luăm anumite răspunderi.**Eu pot să vă spun un lucru

Seara , când mă culc, mă culc cu conștiința împăcată , pentru ceea ce am făcut .

Mă întreb : **câți din conducătorii dvs pot să spună același lucru ? "**

C.Argetoianu /

#Criza financiară

"Când **agricultura muncește cu bilanț deficitar** ,când **comerciantul nu poate să ajungă să-și plătească nici impozite** ,când **industria trebuie să închidă porțile uzinelor sale** , **ce să facem cu creditele ?** Producătorii români nu câștigă azi nu din cauza scumpetei

capitalului ci,
prin **scăderea prețurilor muncii și producției lor** .
C.Argetoianu, 30 sept.'32

85.)**M.I.Gheorghiu** (PND),la Conversiune,27sept '32

«Declarația PND - N.Iorga

(DAD, MO. 42, șed. din 27 sept, p. 1647-1648)

[LD : **Avocat.Laudă legea guvernării Iorga ; rezultă că a fost, cândva la PNT ; probabil a plecat cu Iorga ,la ruperea fuziunii."Țărănist "Iorghist-el deplânge amputarea legii "Argetoianu" ,în defavoarea țărănilor ,având accente naționaliste contra experților străini.Prin declarația ce o citește în numele lui Iorga ,aflu și p.d.v. al acestuia** Trebuie să mărturisesc că exprimă **un p-d-v- foarte apropiat percepției mele față de lege.Pentru că ce altceva a fost "pășuirea" (acordată de legea PNT) față de "iertarea" datoriilor (acordată de legea Iorga-Hamangiu-Pop-Argetoianu) ?!**]

«Legea GGMironescu

[-**C.Algiu** :Cînd te va auzi șeful d-tale că-l lauzi pe d.Argetoianu, o pățești ! (Ilaritate)]

/Dezavantaj ptr. țărani

-**M.Gheorghiu** : Nu-l laud, eu arăt avantajele legii trecute , **față de preținsele avantaje ale legii de față.**[...] **Ați luat angajamentul în alegeri să menajați pe țărani, și , prin această lege, îi sugrumați, îi ingenuncheați, și încurajați pe risipitori.**[....]
dvs ați votat pe față legea [Argetoianu], făcînd declarații de la tribună ,prin d.Mihalache .**Astăzi aveți dvs autoritatea să înlăturați aplicarea legii** , prin proiectul de față ?
Nu aveți."[...]

/Vasalitate față de experții străini

"Prin concesiunile ce faceți, **ne dați pe mîna cămătarilor și a finanței străine** ,ca să se spună că **România nu e decît o țară vasală țărilor din Apus.**

Ce autoritate mai avem noi, țară independentă, cînd recurgem la împrumuturi de consumație,și cerem să vină experți străini să ne verifice ?Nu numai atît, dar chiar să-și impună punctul lor de vedere ,să ne oprească de a legifera în țara noastră,așa cum ne duce capul, și ne dictează interesele noastre ?

Apoi, dlor, dacă interesele noastre [...] ne dictează să salvăm agricultura , fiind țară eminamente agricolă,cum putem noi să ținem socoteală de ordinul acelor bancheri care v-au impus dvs **:< abrogați legea conversiunii , că altfel nu vă dăm împrumutul de consumație !>** [...] Acest lucru nu constituie **mai mult decît o subjugare economică ?**
[....]

Iorga / oct.'32

«Declarația PND

[LD :**Declarația este citită de M.Gheorghiu, care explică că i-a fost dată de prof.Iorga**]
<Partidul Naționalist -Democrat crede că guvernul nu are autoritatea trebuitoare pentru a schimba o lege de importanța aceleia , **a conversiunii,pe cari partizanii noștri s-au crezut datori a o vota, oricare ar fi fost metodele și modalitățile pe care nu le-au putut impune.Cine dorește să aducă modificări, are ca primă datorie să facă acele cercetări la fața locului , care ele ,și nu observațiile finanței străine , au a hotărî asupra statului independent al României .** >(p. 1647)

M.Gheorghiu ,27 sept.'32

86.)**dr.N.Lupu** ,discurs la Conversiune , 28 sept.'32

("Dimineața " ,comentariu, 30 sept.'32)

[LD : **Atenție ! Nu am discursul din Parlament. Se recomandă rezervă la comentariile " Dimineții "]**

/Succesul dr Lupu la tribună și opinia publică

Vorbind la legile financiare ale dlui G.Mironescu, d.dr.N.Lupu a avut un strălucit succes de tribună. Criticile sale perfect întemeiate, formulate cu avînt și vervă, fără atacuri personale, au impresionat profund incinta și tribunalele. Discursul acesta - unul din cele mai bune ale dlui Lupu - a avut un ecou puternic în opinia publică. Și nu puțini au fost frunțașii politici - trecînd peste deosebirile de partid - au recunoscut dreptatea afirmațiilor lui Lupu.

#Risipă, lux, fiscalitate excesivă

E nevoie de **economii** - a spus dr Lupu - dar economiile să înceapă de sus în jos, de la Vlădică, la opincă.

Risipa care se face cu aviația internațională [LD: pacifismul lupist !], cu **legațiile** prea multe și prea costisitoare, **cu falanga inutil numeroasă a subsecretarilor de stat ... indignează mulțimea cea mare. Fiscalitatea excesivă** - nu mai poate fi suportată. Impresia care a stîrnit-o dr Lupu, răsunetul și aprobarea marelui public, dovedesc dreptatea argumentelor dr Lupu.

" **Guvernul trebuie să ia aminte** și să procedeze de urgență la **suprimarea tuturor acelor cheltuieli inutile** "...

Lupu /28 sept.'32 .

87.)Consfătuiri PNȚ , 29 sept.'32

("Dimineața " , 30 sept.'32)

[LD :semne evidente că , în interiorul PNȚ scîrțîia ,era minat de atitudini diferite ,, divergente chiar,pe provincii .Din păcate îmi lipsesc documente mai elocvente. În orice caz, unii trag "**hăis**", alții "**cea**" Iar unele voci , consideră **guvernul Vaida , "guvern de camarilă "** ,ceea ce, deocamdată,Maniu contrazice...]

▫Consfătuirea ardelenilor

/Maniu:recomandări la Conversiune

Au avut o **consfătuire** în secția a V-a a Camerei ,sub președinția d-lui **Iulia Maniu**. **Maniu** a rugat să vie regulat la ședințe, să stea la vot, **să fie solidari cu guvernul**, care are de trecut o serie de legi importante.**Proiectul Conversiunii este al partidului și el trebuie votat**.Să se aleagă **2-3 ardeleni** și **2-3 bănațeni** ,care să reprezinte **p.d.v. al provinciilor la Conversiune**, și ceilalți să renunțe la cuvînt .

-**Aurel Vlad** : declară cu **nu votează Proectul conversiunii**.Cît privește celelalte legi, el declară că **acest guvern nu are autoritatea morală** să le prezinte ,deoarece **este "un guvern de camarilă "** ,care are menirea **să acopere anumite lucruri**.

-**Iuliu Maniu** : **Regretă că Aurel Vlad nu aprobă Conversiunea**. Punctul său de vedere nu este o surpriză."

În ce privește **declarațiile politice făcute de d.Aurel Popovici** , **protestează cu toată energia** împotriva afirmațiilor făcute de fostul ministru al cultelor.**Acest guvern este condus de d-nii Vaida și Mihalache** , oameni integri, oameni de caracter,cari în nici un caz nu s-ar preta la asemenea roluri."

/S-a hotărît ca **deputații și senatorii ardeleni**, **să voteze Proectul**

/S-a hotărît ca **deputații și senatorii** , care absentează, să nu primească diurna ;

iar **cei cu absențe îndelungate** - locurile vor fi declarate vacante .

/S-a făcut un nou **apel la solidaritatea majorității** , care are datoria **să stea alături de guvern**.

▫Consfătuirea bucovinenilor

/Menținerea conversiunii Argetoianu

Ei au hotărît ca, în numele lor, să ia cuvîntul **Dimitrie Moldovan**, fost director general al Basarabiei Dsa **va susține menținerea conversiunii de drept și prevederile legii Argetoianu , privitoare la regiunile muntoase**.

Ei vor mai avea o consfătuire, pentru a-și fixa atitudinea .

Consfătuiri ardeleni, bucovineni,29 sept.'32

88.) C.Turtureanu (PNL-g.) , discurs la Conversiune , 1 oct.'32

(DAD, MO 40, șed. 1 oct.'32 , p. 173- 1584)

[LD : [Vezi detalii la fișier Doctrina PNT , Legislație](#)]

#Multicefalia din PNT

În guvernarea PNT nu este " *bicefalie* " ,ci " *multicefalie* " , care-i cuprinde pe **Maniu -Vaida - Mihalache - Iunian - Popovici - DRloanițescu - Madgearu . Fiecare ministru , cu legea lui Fiecare lege ,cu 3 obârșii**

#Două guverne :Vaida / Maniu

"După cum știu, în toate marile chestiuni de stat, inclusiv în cea legislativă, **toate se discută de către cele două guverne**, unul prezidat de **Vaida** , celălalt de **Maniu** , și nimic nu se înfăptuește pînă ce nu trece **prin purgatoriul d-lui Maniu "**

-**Cezar Spineanu** : Vă deranjează ? Asta scrie "Viitorul "

-**Turtureanu** : " Pe mine personal nu mă deranjează mult, pe dvs și **țara care nu știe cui să se adreseze !"**

C.Turtureanu / 1 oct.'32

89.)Ședința Biroului PNT, 1 sau 2 oct.'32

("Dimineața ",3 oct.'32)

[LD : [o dovadă peremtorie a disensiunilor din PNT pe problema Conversiunii ; o dovadă că totul era regizat și hotărît la partid, de Maniu. Vezi pe larg la \[fișier PNT\]\(#\) \]](#)

Vineri sera , **ședința Biroului PNT** a început la ora 18 și s-a terminat la 4 dimineața .

#Disensiuni în PNT privind Conversiunea

Iuliu Maniu a declarat că discuțiunile la proiectul de modificare a Conversiunii , trebuie neapărat scurtate.Proiectul trebuie să treacă prin Cameră și Senat cît mai repede.

Maniu a anunțat că el **a făcut apel la solidaritatea și disciplina ardelenilor** ,că se bazează pe concursul acestora și că **va face uz de autoritatea d-sale pentru a potoli pe d.Aurel Vlad și Bonțescu.D.Maniu a cerut**, însă, ca și **d.Mihalache să obțină același lucru de la țărăniștii care sunt ostili proiectului.**

D.Mihalache ,însă, a declarat că **nu-și poate asuma această sarcină** , întru cît pleacă imediat în străinătate ,pentru a-și căuta sănătatea

PNT,1sau 2 oct.'32

90.) **I.Zelea Codreanu** (G. de F) ,discurs la Conversiune ,1 oct.'32

(DAD. MO. 40, șed. din 1 oct.'32 , p. 1570-1571)

[LD : [pledoarie pentru o conversiune cît mai largă ; ascuțit virulent antibancar, antisemit ; ericolul înstrăinării pămîntului țărănesc Vezi pe larg la fișier Legislație , la G de F \) \]](#)

/Modificarea legii !

[[Propune soluții tehnice concrete , pe paragrafe și articole. Propune ca majoritatea parlamentară ,la care să se ralieze și minoritatea opozantă, să impună guvernului modificarea proiectului.](#)]

-**IZC** : Sunt convins că în sufletul fiecăruia dintre dvs.**acest program** este resimțit ca **program real , care poate salva țara .Cine să înfăptuiască acest program ?**

Dorința mea veche ,ar fi să-l înfăptuiască **guvernul PNT** .

-**Voce opoziție** : Nu poate !

-**IZC** : Eu am spus dorința mea, pentru simpatia deosebită ce o am pentru mulți membri ai guvernului,și pentru mulți deputați din majoritate.**Guvernul** ,în loc de un astfel de program, **a venit cu actualul proiect,decî nu-i putem cere imposibilul**

Cine să soluționeze ? Mi se întîmplă deseori să fac profeții , care se îndeplinesc

Fac și acum o profeție : foarte curînd **acest program va trebui îndeplinit.**

Cine ? să-l îndeplinească **majoritatea Parlamentului !**

-**dr.Lupu** : Este împărțită !

-**IZC** : "Eu îmi închipui că este compactă.**Dar este între ciocan și nicovală !**

Ciocanul : banca ministerială .**Nicovala** : realitatea țării , nenorociții de alegători .
Ce ar putea face această majoritate , care este ca o "oaste" , înconjurată din toate părțile .Se predă ? Cui ? Luptă ? Cu cine ?" Gîndiți-vă la gravitatea și graba precipitării evenimentelor și, crezînd din toată inima - și să nu credeți că este o simplă formulă - că și **majoritatea și minoritatea** întreagă este **animată de același sentiment patriotic și e plină de iubire de neam** și de țară, zic că, **la acest asalt al majorității . s-ar ralia întreaga minoritate** , pentru că este vorba de însăși salvarea țării .

-Soluția? :personalitățile de marcă

Iată , am să vă citez un nume : **Grigore Iunian** .[....].**Garda de Fier se desparte cu 99 de puncte de concepțiile lui;dar o unește un punct : primejdia țării , în ceasul de față.rebuie trecută puntea aceasta periculoasă.**Acum , cot la cot, **să-i dăm sprijinul necesar ca să salveze Nația și Tara.**Ce avem noi de răfuit cu d. Gr.Iunian , ne vom răfui după aceea.

Această Cameră , mai are **personagii proeminente** care s-ar uni la un program real de salvare al țării.**D.Octavian Goga , d.dr.Lupu, d.George Brătianu, d prof.ACCuza. Garda de Fier**, pînă la sosirea "ceasului " ei,**este gata , pentru trecerea imediată a punții,să dea sprijin oricui**, dacă este **hotărît să salveze țara** . (aplauze la G de F)
[.....] **Această Adunare trebuie**, cu orice preț, **să găsească soluția.**"
I.Z. Codreanu / 1 oct.'32

▣**Ultima soluție:mână forte !**

Dizolvarea Camerei - dacă numai nu reușește - și **îndeplinirea programului prin decrete-legi**,sub rezerva ratificării ulterioare a Parlamentului.

Știu că este o procedură neconstituțională; că Constituția este legea cea mai înaltă ;**dar < Salus rei publicae suprema lex >**

Această lege este mai înaltă și mai mare decît toate constituțiile ."Pentru soarta României, în momentul acesta , nu există altă posibilitate."

Ori **aplicarea constituțională** a acestui program ;Ori **aplicarea neconstituțională** , dar logică, imperioasă.**< Tertium non datur >**" Mai adaug :**Repede !** Valurile au început să se mărească , zgomotul din depărtare se aude [...] repede **o mîină viguroasă pe cîrma corăbiei Patriei noastre care** , cu îndemînare și curaj,să înfrunte valurile primejdioase"
Cînd se va pune mîina pe această cîrmă, trebuie două lucruri : **curaj și credință** .

Credință tare , neclintită , în trei lucruri :

- 1.**În mila lui Hristos -Dumnezeu** , față de Neamul nostru și Patria noastră ;
- 2.Credința tare ca sîntca ,în **îndrăzneală și curaj , și vitejia tinerească a Regelui nostru Carol al II-lea** .

3.Credința tare în **virtuțile și steua norocoasă a Neamului nostru ! "**

I.Zelea Codreanu / 1 oct.'32

91.)D.Moldovan (PNȚ-Bucovina),la Conversiune ,Cameră,3oct.'32

(DAD, MO 42, șed.din 3 oct.'32 , p. 1648-1653)

[LD : atenție ! Deputat **bucovinean** (Vatra Dornei - Câmpulung) Agricultor. Este un "**țărănist " autentic, radical** . Este sincer și onest ; probabil a lucrat la Uniunea Camerelor de Agricultură ;Critică Legea GGMironescu ;pledează pentru **păstrarea conversiunii de drept** ;;apără interesele țărănilor cu pînă la 10 ha ; cunoaște legea, evoluția ei]

▣ Conversiunea ▣ PNȚ și Conversiunea . ▣ Guvernul - Conversiunea

▣ Conversiune de drept !

▣ Stat țărănesc ? stat agrarian? Stat capitalist ?

▣ Țărănism anti-bancar - ▣ Politica bancară a PNȚ

▣ Stat agrarian (dacă nu țărănesc !)

-D.Moldovan :Nu înțelegea "graba" și " nervozitatea " cu care unii deputați vor să treacă peste această lege importantă .

-Virgil Solomon : Dați-ne voie și nouă să ne plictisim cînd cineva vorbește și prost și prostii.În orice caz, pe d-ta te ascultăm cu toată atențiunea.[...]

D.Moldovan / ?oct.'32

▣**Promisiunea PNȚ: menținerea conversiunii de drept**

Proiectul Argetoianu (depus în nov.'31 și votat în apr.'32) a fost votat cu **asentimentul**

tuturor partidelor.[...]

"Eu cred că nu-i va trece nimănui prin minte că ,o majoritate absolut liber aleasă ,majoritate care este expresiunea PNT, a cărei concepțiune și frământare politică a acestei țări, a însemnat totdeauna o notă de absolută independență ,o notă mereu spre stînga,o notă de apărare a acestei țărârimi din această țară ;[.....]

"Dar Partidul Național Țărănesc , ca și celelate partide , s-a prezentat în fața țării avînd în bagajul lor ,în programul său, nu ca puncte de atracțiune , ci ca acțiuni izvorînd dintr-o fermă convingere , că altă ieșire nu se poate găsi ;au avut în bagajul lor politic ,**menținerea legii conversiunii agricole.**"

#Modificări aduse legii

Să zicem că a fost o greșeală , pentru a doua oară,din partea tuturor partidelor, a căror atitudine mă interesează mai puțin ;**această greșeală însă a comis-o și PNT , care astăzi guvernează țara**, și care nu și-a dat seama , nici de data aceasta ,**că avem obligația să ne gîndim la ceea ce se face.**

" În **declarația guvernului** , citită în fața Parlamentului acum cîteva săptămîni, se făceau anumite promisiuni , cari, de sigur, erau făcute după o adîncă chibzuială._

Nu numai atît.D.Pompiliu Ioanițescu , în raport, **dă o consfințire oficială declarației guvernului** .Iată textual : **< Înțelegînd să păstrăm neștirbită conversiunea de drept a datoriilor țărănești >**[...] pentru ca , **la scurt timp după această declarație , să ne dați în discuție un proiect de lege** prin care **nu se mai păstrază neștirbită**

conversiunea de drept a datoriilor țărănești ,iar în ce privește partea a doua, reglementarea datoriilor proprietăților mai mari de 10 ha, **se suspendă. "**

[...] între noi, care alcătuim majoritatea , și între acei cari formează **partidele de opoziție**,asupra părții întîia din proiect **nu este nici o deosebire** , am putea spune că **este un acord deplin.**[...] Îmi voi pune în fața dvs întrebarea : **ce vom folosi ; ce ne poate aduce suspendarea conversiunii de drept ?**Avem credința că **debitorul nu merită atenția și sprijinul moral și legal al acestei țări ?** [...] eu socotesc că **facem foarte rău cînd încercăm să reglementăm pe alte baze [...] conversiunea datoriilor agricole."**

" Dacă nu se admite intangibilitatea conversiunii de drept, pentru ca țărani să rămînă apărați și liniștiți,**conștiința mea de nepot de țaran, ca om care nu am ca ocupație decît agricultura, nu pot să votez acest proeict** ,pentru că **îl găsesc greșit, nedrept și primejdios. "** (aplauze pe băncile opoziției și pe unele bănci ale majorității)

D.Moldovan / oct.'32

«România=Stat țăărănesc ? stat agrarian? Stat capitalist ?

[LD:un om lucid care demitizează formula "**statului țărănesc**" ca o **iluzie programatică** a țărănismului inițial, a PNT-ului (după fuziune);un reprezentant al agricultorilor care recunoaște **caracterul burghez ,pur capitalist** ,al economiei românești ,dar evidențiind **ponderea agrară a țării**, contribuția agriculturii la economia generală,

se identifică cu doctrina și programul liberalilor .Pledând pentru sprijinirea **țărănimii ca masă socială reală**, aflată în dificultate -din care deriva obligația statului la **intervenționism**- el exprimă cealaltă componentă a liberalismului românesc:**solidarismul social**.Cu asemenea exemple vreau eu să demonstrez aproperea de esență a celor două partide, și diferențierea lor pe **alte criterii decît cele proclamate** (provincialisme, orgolii,interese de grup , ș.a.]

"Dar,d-lor, îmi place să cred că **dacă am pierdut o bună parte din iluziile pe care ni le făceam în privința unui stat țărănesc** în viitor,**dacă**, după o anumită chibzuială în timpul opoziției , am ajuns la convingerea că **au fost iluzii ,punctele fixate în programul nostru ,al Partidului Țărănesc,care program a fost adoptat ,cu ocazia fuziunii ,și de celălalt partid , cel Național,devenind programul PNT,dacă** ne-am convins că ,în împrejurările de astăzi, **nu mai putem să ne gîndim decît în existența unui stat pur burghez,bazat pe capital,totuși, ca un act de dreptate** , trebuie să ne gîndim [...] la cele 100 miliarde lei , pe care le-a plătit sub forma taxelor de export, agricultorii mari, mijlocii și mici ai acestei țări.[...] ani în șir, și funcționarii, și muncitorii și negustorii , toți orășenii,au mîncat pîine ieftină,au mîncat carne ieftină, sub forma prețurilor maximele [...] **Atunci , să chibzuim , măcar cu un pic de dreptate , dacă este bine ,ca gloaba să o plătească ,și de data aceasta ,tot țărânul din această țară ?** [...]

Apoi bine , dlor, **suntem noi un stat capitalist ?** Dacă mi-aș permite să vă dau un răspuns , deocamdată negativ,dați-mi voie să vă întreb , mai departe , **suntem un stat agrarian ?** Nu aș putea găsi justificarea .**Suntem un stat țărănesc ?** [.....]
nu știu cine mai crede în viitorul unui astfel de stat țărănesc,și nu știu cine mai susține o astfel de concepție "(p. 1651-1652) [....]
D.Moldovan / oct.'32

#Politica bancară a PNT

[Moldovan **pune punctul pe I** , pune degetul pe rană ! Este " o voce care spulberă "**mitul antibancar țărănist**" Dar nu știu cum să surprind cu exactitate meandrele gândului acestui agricultor bucovinean care,reușește o performanță uluitoare ideologică , **o stângă conservatoare sui-generis** :pune în **aceeași categorie năpăstuită pe țărani și boieri** ,jecmăniți de cămătari și bancheri.

Chiar așa.Dispăruse Partidul Coneservator ; dar moșierii (cu interesele lor) existau Deveniseră "agricultori" , "agrarieni" , "liberali" , "țărăniști"?]

Dacă s-ar fi gândit partidele de guvernământ să stăvilească poftele băncilor și băncușoarelor , care au răsărit după război ;dacă și-ar fi făcut pomana să ia în apărarea lui țărănimea acestei țări, față de cămătarii din Țigurile și satele noastre , nu s-ar fi ajuns la situația de azi. [....]

N-au făcut-o liberalii, nu o puteau face, pentru că **acest partid se bizuie numai pe bănci mari sau mici ;nu au făcut-o averescanii** , pentru că s-a găsit un mare economist , d.Manoilescu, care să reprezinte acolo, în Partidul Poporului, neoliberalismul .

Vă întreb , însă :**de ce n-am făcut-o noi , în 1928 sau 1929 ?**

Am pus cel puțin în aplicare legiurile care erau cel puțin în aplicare în unele provincii , și care pedepsesc cămătarii ?**Nu.**

Am venit cu Creditul Agricol ,dar am venit cu el **atunci când era prea târziu.** [...]

Dacă n-au făcut-o liberalii, dacă n-au făcut-o aliații lor din Partidul Poporului, **dacă nu au pus zăgaz cămătăritului**,ca să se înfrîneze huzurul și ticăloșie în această țară , și să nu ajungem în această situație nenorocită , nu nenorocită,ci catastrofală, din p.d.v. economic [...]**găsim că acum este necesar să revizuim această lege , să o schimbăm** pentrucă trebuie **să înviorăm creditul ?**[.....]

Dar nu ne întrebăm noi oare, că milioanele de țărani, la începutul vieții lor politice , și cu credința pe care o au **nu-și vor pune și ei întrebarea : pe cine apără această lege ?**

"D-lor deputați, eu am bănuiala că **această lege apără păcatele băncilor** din țara noastră , **din trecut și pînă astăzi**, pentru a pune repede **temelia unui nou sistem bancar în țara noastră.**

" Dar , dlor, **banca s-o punem noi drept icoană , drept evanghelie**, în fața acestei **țărănime ?**La **bancă** trimitem această **țărănime** desnădăjduită și ruinată să se închine ? Acesta este rezultatul **zbuciumului de 14 ani** de cînd colindăm de la un capăt la altul al țării ,pentru a pune **temelia noului stat ?**

Noi, **partidul Național-Țărănesc** , să ne transformăm în **apărătorii Băncii Românești și ai Băncii Marmorosch ?**Și să contribuim la aceasta cu credința că jertfele noastre , sunt **făcute pentru ca alte bănci să ia naștere ,pe ruina băncilor care au dat faliment ?** " (aplauze pe unele bănci ale opoziției) [...]

"Eu nu voi renege niciodată credința mea.**Sunt și rămîn țărănist** , pe poziția țărănistă, însă **în mijlocul acestui partid**, [...]**Este o iluzie pe care ne-o facem că procesul dintre noi și PNL a încetat.Este o greșeală ca noi, PNT** , să ne transformăm în **apărătorii capitalului leneș , păcătos, putred**,care n-a făcut în această țară, nici un pic de bine ,**pentru că toate spitalele , bisericile , școlile și mănăstirile , sunt făcute de acei boieri ,pe care îi apăsăm astăzi prin această lege**,iar nu de burghezia **venită din Fanar**, și adăpostită în această țară, ca arendași, ca bancheri, sau cămătari lacomi, răi și nesățioși. " (p. 1651-1652) [...]

D.Moldovan / oct.'32

▣ **Stat agrarian (dacă nu țărănesc !)**

" [...] ași înțelege , în cele din urmă - nu cu plăcere - **ca Partidul Național Țărănesc să se transforme într-un partid agrarian** ;dar nu pot înțelege ca acest partid să-și **renege programul** , pentru a lua locul partidului liberal,transformîndu-se în apărătorul băncilor putrede , cari au adus numai rău în țară și care pervertesc numai rău pentru viitor "**(aplauze la opoziție și unele bănci ale majorității)** (p. 1653)

▪Conversiune de drept !

[LD Atenție ! El se ocupă de datoriile țărănești .Dar, ca și în cazul reformei agrare, el vede **conversiunea ca un act "preventiv" contra pericolului bolșevizării !**

Pe de altă parte, tot în PNȚ, **există și un curent care consideră necesară consolidarea mentalității de plătire a datoriilor , ca absolut necesară !]**

Situația nu era la fel peste tot: Banat, Ardeal, Vechiul Regat, Bucovina, Basarabia, Dobrogea.Dar nu se putea legifera pentru fiecare provincie, pentru fiecare fracțiune de provincie.**Nu se putea face decît o singură lege."**

-Deficiențele legii agrare în Bucovina

"Dar cum să facă față **țăranul bucovinean nedreptățit prin reforma agrară ?** În Bucovina trebuiau să fie expropriate 136.000 ha, și **s-au expropriat doar 68.000 !**

3 ani , **legiuitorul din Bucovina a neglijat să ia măsurile pe care le-a luat în Basarabia,**(interzicerea vînzării de pămînt) , încît , prin furturi, tîlhării, s-au sustras de la expropriere ."Țăranul din Bucovina **nu s-a împrumutat de la Băncile Populare** (inexistente, la început) **Au rămas pe mîna cămătarilor** (dobînzii de pînă la 100% !) , încît sunt datori cu suma inițială împrumutată !

-Pericolul bolșevizării

" Vom putea pune noi **zăgaz în calea mișcării comuniste** , care **cuprinde județele din nordul țării " ? !** (**adresîndu-se colegului Simionescu**) "Este **ușor pentru dvs , din apusul țării,**care ați trăit și trăiți și astăzi , în **alte condiții , să priviți lucrurile în roz** și, în ultimă instanță,**să ne gîndim la mitraliere "**

Cezar Simionescu (intervenție)

" Tocmai pentru că nu privesc lucrurile în roz și am spus chiar adineaori că, dacă mergem,și **mergem, la anarhie** , ceea ce am spus eu, regret că d-ta n-ai vrut să înțelegi.

-Mentalitatea țăranului

" Niciodată **țăranul român [...]** **nu cere pomană** , și în campania electorală pe care am făcut-o noi în toate județele [...] că a venit vreun țăran și a spus : să mă ierte de datorii ! Dar pentru că **s-a făcut o lege ca asta** , pentru că **s-a făcut o greșeală și s-a sădit în mintea țăranului mentalitatea aceasta, ca să nu mai plătească."**

De aceea , eu spun că **este bine venită legea [PNȚ]** , fiindcă altfel ajungem la lucruri care într-adevăr sunt de haz [...]

"**Oamenii trebuie să înțeleagă că trebuie să plătească.** Țăranii înțeleg lucrul acesta și ceea ce face **legea este tocmai că tinde să consolideze acest spirit** , că **există obligația de a plăti [...]** Legea tinde **să deprindă pe țăran** cu această idee, **să știe că va rămîne dator și că va plăti dobîndă** numai la jumătate din datorie , iar celaltă jumătate nu o va mai plăti deloc."

-D.Moldovan (replică)

" Dle Simionescu, am înțeles.D-ta mă faci să văd acum, din nou, că în mijlocul nostru și în acest cerc restrîns, **se găsesc colegi cu care nu suntem de acord.**Or, tocmai ceea ce spuneam eu că **mă preocupă , mă frămîntă și, în parte , mă îngrijorează,este acest dezacord.Nu vom putea cădea de acord** , dle Simionescu , nici astăseară, nici mai tîrziu, nici cu d-voastră, nici cu alți colegi ! **Fiecare își va păstra judecata sa,** bazată pe argumentele care l-au făcut să ajungă la această judecată, și, la urma urmei, **rămîne să dăm votul nostru , fiecare după conștiința lui, asupra acestei legi."**[...]

-Insolvabilitatea țăranului

" Or, în capul țăranului , în credința lui, este că **baniile aceștia împrumutați i-a plătit cu vîrf și îndesat.**[...] țăranii care m-au trimis aici , înțeleg că este o nouă amîinare cu suspendarea conversiunii de drept [...].Țăranii ar plăti bucuroși astăzi, dacă ar avea cu ce. **Dar cu toată averea lor [...]** dacă ar vinde toate acestea ,tot n-ar avea destui bani ca să achite întreaga datorie ."

-Rapacitatea bancară

Dacă s-ar fi gândit partidele de guvernământ să stăvilească poftele băncilor și băncușoarelor , care au răsărit după război ;dacă și-ar fi făcut pomana să ia în apărarea lui țărănimea acestei țări, față de cămătarii din târgurile și satele noastre ,nu s-ar fi ajuns la situația de azi. (p. 1650-1651) [.....]

#Nu va vota legea

" Dacă nu se admite intangibilitatea conversiunii de drept, pentru ca țărani să rămână apărați și liniștiți,conștiința mea de nepot de țăran, ca om care nu am ca ocupație decât agricultura, nu pot să votez acest proiect ,pentru că îl găsesc greșit, nedrept și primejdios." (aplauze pe băncile opoziției și pe unele bănci ale majorității)
D.Moldovan /?oct.'32

92.) C.I.C. Brătianu (PNL-1) - la Conversiune,4 oct. '32

(DAD, MO 43, șed. Din 4 oct.'32, p. 1696- 1701)

[LD : atenție ! de la aceste poziții - se susține - i s-a tras lui Duca ! Atenție ! **Consens**

PNT-PNL în această problemă Atenție la **triada Cuza - Lupu - Goga**

LD: **respectarea angajamentelor** ptr. străinătate ; **politică economică interdependentă** de rel.

economice -financiare mondiale]

Interdependențe economice și politice

/Datoria externă

-**ICBrătianu** : Ce s-ar întâmpla dacă nu plătim datoria externă ? Mulți consideră asta ușor :

ne degrevăm de 6 miliarde ! Dar putem noi să nu plătim ?Suntem noi o țară , atât de consolidată politicește , încât să facem abstracție de toate celelate ?

-**ACCuza** : Amânăm plata , nu o suprimăm !

-**CICBrătianu** :Asta este altceva ! ; se poate face cu consimțământul creditorilor , nu cu inflație .

-**IGDuca** : Aceasta se poate obține printr-o politică economică sănătoasă ,internă .

-**Goga** : De oameni care au mâinile libere !

-**Duca** : Nu cu anarhia financiară de astăzi .

-**CICBrătianu** : Acum, pe plan mondial, țările au recurs la contingentare : asigurarea unei cote de import cu țara cu care se fac legături economice .De la clauza "națiunii celei mai favorizate "

s- a trecut la această contingentare , care **depinde de bunăvoința țărilor importatoare** . De aceea **exportul nostru depinde de relațiile economco-financiare și politice** cu diverse țări.Oricând ni se pot închide debușeele , fiind siliți să trăim închiși în propria noastră țară .

Putem noi rupe relațiile politice , care sunt legate cu cele economice ?Toate statele , când își reglementează problemele politice , încep cu reglementările economice.Noi, **dacă tulburăm relațiile economice , mai putem conta pe sprijinul politic** ,din ce în ce mai greu de obținut ?

-**ACCuza** : Nu văd prea bine sprijinul.

-**Voce PNT** : Este foarte mare !

-**dr Lupu** : Nu confundați statul cu comerțul !

-**CIC Brătianu** :Dvs credeți că vrăjmașii noștri , dacă ne-ar ști cu relațiile slăbite și nesprrijiniți , nu ne-ar ataca ?

-**Goga** : **Integritatea teritoriului nostru nu este un comerț de schimb !**

-**Voci PNT** : Dar n-a spus nimeni asta !

-**CICBrătianu** :toate sunt în legătură."**Interdependența politică este legată de cea economică în acest moment și toate țările pun chestiunea economică înaintea chestiunii politice "**

Prima condiție a unei economii sănătoase este un **buget echilibrat**.A doua condiție : **balanța comercială echilibrată**.Cum s-o faci echilibrată , dacă ești în conflict economic cu țările care îți asigură această balanță ?Se mai cere și **concursul marii finanțe internaționale** .Mica noastră circulație monetară cum poate fi menținută pe piața

internațională ? **Să nu avem o idee prea exagerată față de puterile noastre financiare și economice !**

CICBrătianu

«**Conversiunea=lege economică folositoare, echilibrată**

[**Atenție LD : fără echivocuri ! direct ! grija de credit ! Ajutorarea debitorilor mari !**]

Agricultorii debitori sunt într-o situație grea și **trebuie ajutați.**

Agricultura -principala ramură a României - **nu poate fi lăsată să se ruineze** ,când criza agricolă se dovedește de durată.

Dar acest echilibru trebuie făcut **printr-o lege economică folositoare.**

Nu ca legea Argetoianu **care duce la ruina completă a creditului** ,dl.Argetoianu spunând că creditul este deja ruinat, așa că Este ca și când un doctor , la căpătăiul uii bolnav , nu-i mai dă medicament ci otravă , zicând că și așa o să moară !

În toate țările **debitorii sunt ajutați , fără a distruge pe creditorii lor !"**

/PNL:Finanțarea conversiunii

"De aceea **PNL a insistat , și la Legea Argetoianu,că este nevoie de finanțarea**

Conversiunii Noi am propus :

-**Ajutorarea debitorilor cu dobânzi mari ;**

-**Reparația pagubelor** pe seama creditorilor ,ăcută **cu discernământ ;**

-**Instituțiile agricole , băncile populare , Creditul Funciar Rural , Casele de credit agricol,**

au portofolii agricole 100 % .Ele , care au ajutat cel mai mult agricultura , **nu pot suferi cel mai mult ,nu edrept ! Trebuie să ruinăm aceste instituții ?** Desigur că nu, ar fi o mare nedreptate "

/PNL:Respectarea contractelor

Mai este și principiul respectării contractelor , a angajamentelor .

Nerespectarea lor ,are un efect fatal asupra încrederii , atât în interior cât și în exterior .

Asta duce , inevitabil, la **fenomenul ascunderii banilor, la exportul de capital, plasarea în devize străine** .Să nu vă mire că **străinătatea a reacționat contra Conversiunii noastre !**

Este vorba de **aceeaș neîncredere :cum să se mai acorde credite unei țări care nu-și onorează angajamentele !?**De aceea , **nimeni nu mai vrea să-și plaseze banii la noi !**

Este destul să asanezi debitorul ? Nu ! **"Trebuie să menții creditul, pe viitor "**

Să respecti contractele , angajamentele .Să dai încredere capitaliștilor.

O țară nu poate trăi fără credit.

"O țară care-și distruge creditul intern și extern , este o țară destinată morții "

/PNL:nu iertarea, ci convertirea datoriei

Sigur că este nevoie de convertirea datoriilor .Conversiune nu înseamnă micșorarea datoriei , iertarea datoriei , ci prelungirea ei ,dintr-o datorie cu dobândă mare , pe termen scurt ,într-o datorie cu dobândă mică, pe termen lung.

PNL a înscris în Programul său , încă din 1930, acest lucru.Rezolvarea ,nu amânarea.

Ori Conversiunea GGM nu rezolvă, ci amână !

PNL nu va vota Legea GGM .Dvs sunteți ca omul de pe mal care trebuie să scoată piatra aruncată de altul în gârlă !**Vă țin pe acest mal oarecari curente din partidul dvs.Nu puteți scoate piatra din gârlă !**"(aplauze prelungite la PNL)

CIC Brătianu / 5 oct.'32

93.)Apel PNȚ ptr votarea Conversiunii , 6 oct.'32

("Dimineața " , 7 oct.'32)

[**Ședința se ține la ora 15, după amiaza , înaintea supunerii legii la vot]**

Iuliu Maniu :Votarea conversiunii !

Aurel Vlad :Respingerea conversiunii !

Al.Vaida Voevod :Necesitatea votării conversiunii

Ed.Mirto:Să se voteze legea

Victor Bontescu:Ardelenii vor vota legea !

Iuliu Maniu:Vot de încredere lui Vaida .

[LD:vezi pe larg și argumente la fișier Legislație]

a)Iuliu Maniu:Votarea conversiunii !

" Necesitatea consfătuirii de astăzi stă în aceea că **trebuie să hotărîm o atitudine clară a majorității parlamentare** ,în fața situației extraordinare create prin lupta foarte puternică a **opoziției** față de conversiune.Eu cred că nu e necesar să arăt mai de aproape pentru care **trebuie votat proiectul**.

Atît țîn să spun : se impune o absolută solidaritate și disciplină în jurul proiectului pentru modificarea conversiunii , impus de necesitatea vremurilor grele prin care trecem. [.....]

b)Aurel Vlad :Respingerea conversiunii !

[LD : rezultă că ajunge deputat prin alegeri parțiale , unde a trebuit să lupte cu calomniile contra lui Boilă ;**apără interesele creditorilor**, deplasînd pe umerii statului ajutorarea debitorilor.Pledoaria lui , mi se pare de bun simț, realistă , dar ....]

Și-a spus cuvîntul în oct.'31. În alegerile generale recente , **n-a susținut legea și a pretins abrogarea ei.**

A susținut că **statul trebuie să ajute debitorii**, fie săteni, fie orășeni.

Legea conversiunii trebuie să aibă 3 condiții : să fie constituțională, să nu aibă principii bolșevice,și să nu distruagă creditul.

Conversiunea "de drept " , nu se poate menține , **pentru că distruge creditul.**

Proiectul GGM **nu este suficient, pentru că nu asigură creditul .**

"Deci **nu-l pot vota** , hotărît să trag toate consecințele din votul meu."

-**Voce** : " Sunteți majoritar ! "

-**Vlad** : " Dar majoritatea s-a creat și grație concursului meu, **fără care guvernul n-avea prima** . (Murmure, proteste) Încă înainte de venirea experților (sept.) , și-a fixat punctul de vedere : **experții au avut același p.d.v.ca el**

"**Dvs , din rațiuni electorale și apreciînd greșit partea socială , ați luat un p.d.v.**

greșit .Sunt ferm convins că masa electorală , dacă ar fi informată, ar da 60% contra legii. **Nu-i exact că toată țărănimea este pentru proiect. Se exagerează numărul datornicilor**; o pătrime din gospodării, n-au datorii deloc ;[dă și alte date în aceeași idee] **Conversiunea de drept va aduce nedreptăți și ilegalități.** [.....]

" **Dar toți creditorii** , nu numai **băncile**, dar și **acționarii și deponenții și debitorii neagricoli**, necăzînd sub conversiune, **vor fi distruși , provocîndu-se criză.**

Sunt 1.500.000 deponenți la băncile populare ;la "Albina" numărul deponenților este egal cu al datornicilor.**Asanăm mai puțini oameni decît lovim**

.Ce dreptate este ca datornicului să i se ierte jumătate din datorie ,distrugeînd toată averea unui deponent ? [...] Vor fi **loviți cei ce au economisit** -elemente de valoare - și **protejați risipitorii.**[.....] Regret că sunt atît de angajat în punctul meu de vedere , încît **nu pot vota proiectul."**

c)Al.Vaida Voevod:votarea conversiunii!

Mulțumește lui Vlad că a făcut o mărturisire , și nu a adus "procesul"în Cameră. Recapitulează evenimentele din ultimile 6 luni.

/retro ' căderea gov.lorga

[LD, 8 nov.2006.Ion este la Montreal.A aflat că Pachett a transmis (probabil) la Montpellier recomandarea ca **Ion să nu apară în vol.Simpozionului !**

La revederea fișierului :doar atît :**de ce în culise tratative , și pe scenă o adversitate ireconciliabilă ?**

Doar atît : **Tătărescu să fi făcut de pe atunci jocul lui Carol** , și să fi dus acele tratative fără știrea lui IG Duca ? Din aceste frânturi de mărturisiri făcute la intervale mari și în conjuncturi schimbate , istoricul trebuie să se apropie cît mai mult de adevărul obiectiv ! **Te apucă răsul-plânsul]**

...Tătărescu l-a vizitat la Cluj. El a crezut că vorbește autorizat de PNL;deși adversar, **a aprobat felul lui de a vorbi , că ambele partide să lupte pentru răsturnarea gov.lorga ;Tătărescu a cerut formarea unei comisii mixte,dar el a fost contra , convins că PNȚ va cîștiga la alegeri.**

A căzut gov.lorga , mai curînd decît se așteptau ;a urmat eșuarea misiunii Tătărescu ; **...el a fost chemat să facă guvernul electoral , și așa a fost.** Dacă s-ar fi retras după

alegeri, își asigura un sfârșit frumos de carieră politică.

Dar a cedat din nou, pentru că nimeni nu voia să se angajeze.

/democrația și disciplina

Este recunoscător muncii deputaților, **"Dar se arată simptome de descompunere"**, în numele ideilor democratice. **Partidul socialist** are disciplină rigidă. În cadrul partidului se discută idei, dar, după fixarea unei tactici, nu mai există abateri (aclamații)

E ușor să faci critică. **Dar, ori te ridici la jertfa în interesul colectivității, ori n-ai ce căuta în viața politică.** Până acum s-a permis să se discute, dar pe viitor fiecare să țină disciplina, altfel suntem o turmă anarhică."

/Conversiunea Argetoianu

"Avem în fața noastră legea conversiunii. **În mod frivol și cinic s-a aruncat legea în Parlamentul Iorga**; s-au adus tot felul de dispoziții, după interesul fiecăruia.

Noi am moștenit-o astfel. Legea a fost făcută fără date statistice.

Gvernul de alegeri a dispus să se procure date, și le-ați văzut la megalomaniile șarlataniei naționale."

/Conversiunea PNT

Se puteau face obiecțiuni, deși s-au pierdut nopți studiind chestiunea. Cunoștea obiecțiunile lui Aurel Vlad. **Dar...**

"Noi reprezentăm întreaga națiune și clasele burgheze, dar trebuie să ne gândim mai întâi la elementul țărănesc obișnuit. Abia apoi vom căuta să îndreptăm și mizeriile debitorilor orașeni. Vor pierde și unii și alții. Vor cădea 5, ori 25 % din cei citați de dl Vlad.

Dacă noi acceptăm legea Argetoianu, sau amânăm pe a noastră, **găseam nenorocire**

jos și șarlatanie, sus. [exemplifică] **Trebuia să prezentăm legea.** Legea mai are

lacune. Aplicare va arăta ce mai trebuie de îndreptat. **Dar trebuie s-o isprăvim mai repede.** Corecturi se pot face. Se pot face ameliorări." **e datorie de partid să fie votată.**

[...] **unde ajungem dacă fiecare ia atitudine contra disciplinei de partid ?**

Am compromise posibilitățile constituționale. [...] **Dacă nu vom proceda astfel,**

trebuie să vie alții mai disciplinați decât noi să guverneze. [.....]

Vă rog să votați și să stăruiti să se voteze legea, pentru a face dovada disciplinei "

(aplauze, aclamații)

d)Ed.Mirto :Să se voteze legea !

[LD : aluziv și insinuant el le arată ardelenilor **"vărguța " solidarității"este o doză de șantaj în apelul lui.]**

Prezența lui în guvern a fost realizată telegrafic. Vaida l-a întrebat dacă să primească guvernul. A spus da, și a promis concursul, fără să pună vreo condiție; a urmat pilda lui Vaida. Au urmat critici; erau întrebați de ce au acceptat; guvernul s-a arătat solidar cu programul, după ce a analizat interesele de partid și cele electorale.

"Un țaran spunea că el, fiind de 14 ani în partid, are capital în partid; cel nou venit, n-are capital. Eu **sunt în ramura țărănească** din primele zile. Le spun **prietenilor** cu care am pornit la luptă că **avem capital în partid**, din sănătatea noastră. Avem în fruntea guvernului, simbolul cavalerismului. **Să ne înăbușim divergențele.** Ele vor putea fi satisfăcute la momentul necesar. Nimeni din conducere nu se va opune.

Dar pînă atunci, d. **Vaida Voevod să simtă că cuvîntul nostru de solidaritate e sfînt.**

Votați legea în unanimitate ! " (aplauze)

Maniu, Vlad, Vaida, Mirto, Bontescu, 6 oct. '32

94.)Pomp.Ioanițescu ,concluzie,Conversiunea GGMironescu ,5 oct.'32

("Dimineața", 7 oct. '32 Foto Pompiliu Ioanițescu

(DAD, MO 44, 5 oct. '32, p. 1720- 1722; 1731- 1739)

▣ Stabilizarea ▣ Criza ▣ Experții străini . ▣ Misiunile economice ale lui Madgearu

Vezi la fișier Economie

Pomp.Ioanițescu / oct.'32

▣Legea=Conversiunea PNT

Ministrul Finanțelor a fost criticat , ca unul din cei "trei mușchetari " ai legii.

"Legea este a PNT . Ea trecut prin **comitetul lui executiv și a fost aprobată**, iar **ministrul de finanțe** a fost acela care , în Parlament, **trebuie să o susțină**. [.....]

"**Dacă PNT aduce acest proiect de lege, o face cu conștiința** că într-adevăr **este util țării acesteia**, că este cu totul **democratic** , pentru că **urmărește înlăturarea profesorilor** . [...] **Conversiunea pentru țărani este un mare beneficiu.**" [.....]

()GGMironescu

"În țara noastră **nu se recunosc meritele niciodată**.

Totuși, meritele reale nu pot fi niciodată întunecate și vor fi recunoscute , acum sau mai târziu.Ei bine,dl **Mironescu are multe merite** .Este un om căruia **nu-i place vorba multă** ,dar care **muncește continuu și cu rod pentru statul** al cărui ministru de finanțe este.

I.G.Duca - intervenție în discurs -

▣ **Conversiunea**

[LD :atenție ! apără interesele instituțiilor de credit ,ceea ce făcea și ardeleanul Aurel Vlad,și alți membrii ai PNT]

-**IGDuca** : " Situația noastră este foarte clară: **noi am apărat proiectul d-lui Argetoianu**, pentru că **s-a dus în această țară o campanie hotărîită** , aș putea spune o campanie perfidă , contra noastră , zicînd **că noi suntem contra principiilor conversiunii**, noi care avem pretenția de a fi fost **cei dinții cari în programul nostru am preconizat această conversiune**.Atunci **am hotărît să votăm legea domnului Argetoianu** , ca un vot de principiu, ca să nu se mai poate specula de nimeni **că suntem în contra conversiunii datoriiilor agricole**.

Dar , în mod cinstit **am explicat și motivat** că , așa cum este legea întocmită în mănuntele ei, **nu va putea să rezolve în mod satisfăcător problema și că rămîne guvernului următor sarcina să o cerceteze**.

"Că **am avut dreptate**, se vede astăzi , fiindcă primul act de guvernămînt pe care dvs îl îndepliniți este să **modificați această lege** , cu toate că ați colaborat înainte la eleborarea ei.**Azi, veniți cu un proiect de lege care , după noi, nu rezolvă nimic**. După infinite pertractări , v-ați oprit la **formula următoare : amînăm chestiunea pentru 18 luni,fără ca nimeni dintre noi să știe , și nici dvs nu știți, ce se va face peste 18 luni**.Atunci noi zicem : **această soluție nu corespunde nici intereselor debitorilor , nici interesele creditorilor,și nu rezolvă întru nimic problema**, așa încît , **nu putem să aprobăm proiectul dvs de lege.**"

Ioanițescu, Duca / 5 oct.'32

95.)GGMironescu (ministr.Finanțe) ,concluzie la Conversiune , 5 oct.'32

(DAD, MO 44, 5 oct.'32, p. 1739-1747; "Dimineața" ,6,7 oct.'32)

[LD : la 6 oct., Conversiunea este votată în Cameră, iar Controlul averii, în Senat]

LD : nu știu ce să cred despre GGMironescu ! **Ori** este depășit de harababura stîrnită de lege, **ori** adoptă o sinceritate sub care se desolidarizează de lege , **ori** este un înțelept. ! Pînă la el, **nimeni nu a vorbit cu atîta sinceritate dezarmantă.Nu știau cum ar fi trebuit rezolvată problema ! Fructul demagogiei țărăniste li se oprise în gît !**

Totuși nu înțeleg **de ce i se spune "lege "** ,de ce a fost nevoie de atîta dezbatere , de atîtea tensiuni, cînd , în fond **era o amînare pe 18 luni !** În orice caz, **aruncă întreaga răspundere pe partid, pe forurile de conducere ale PNT]**

()GGMironescu :autoapreciere

"Am căutat și am făcut toate sforțările cari se pot face **pentru a cunoaște exact situația**. Trebuie să adog că , evident, **și eu am o anume cantitate de putere de muncă** , dar nu se poate tăgădui de nimeni ,și nu s-a tăgăduit niciodată că **am pus în serviciul țării ,pentru acest scop, toată puterea demuncă de care sunt capabil**.

Sunt 4 luni de zile de cînd, cu toată vîrsta mea, cu toată sănătatea mea cam șubredă, și cu toate greutățile pe care le știți,de cînd sunt în fruntea acestui minister,eu nu am lipsit decît două Luni din București, și **tot timpul am fost în biroul meu** ca să găsesc mijloacele , pentru a remedia situația. De ce vă spun asta ?

Fiindcă **este foarte greu de realizat lucrul acesta**. El nu poate fi realizat decât încetul cu încetul. Nu este chip să se îndrepte administrația într-un ceas, sau într-o lună, două sau trei; este o chestiune de durată."

▫Sit.financiară

"Nu vrea să prezinte întreaga situație financiară până a nu prezenta acestui popor un **tablou și cu lumini , nu numai cu umbre**. **Poporul nu trebuie descurajat prin tănguiri .Defetismul niciodată n-a dus la victorie .**

-**Lupu** : va să zică tabloul este sumbru.

-**GMironescu** : Dvs vă place întunericul, păstrați-l !

/Banca Națională

BNR - despre care s-a vorbit prea mult ! - **nu este o coterie a unor interese de partid**. Ea garantează moneda națională. **Situația ei nu este f. bună, dar nici atât de rea cum spun unii** ."Așa cum e, este în situație mai bună decât toate Băncile Naționale ale țărilor care ne înconjoară ,afară de Cehoslovacia " (**aplauze la pNT**)

Are o putere de acoperire în aur și operațiuni garantate "

GMironescu /

/Programul financiar al guvernului.

Economii serioase ;reducerea impozitelor ; mărirea resurselor naționale ; ușurarea statului de datorii ;ordine în finanțele publice . [**dezvoltă fiecare din această direcție**]

/Tezaurul

L-a găsit într-o situație gravă : Miliarde datorate funcționarilor și pensionarilor ; miliarde datorate furnizorilor ; 4 miliarde " depozite " (recipise de bani) ; fraude extraordinare la încasări (taxele pe benzină) ; multe nereguli morale .

/Restabilizare?!

Ar fi f. periculoasă. Ar face ca dintr-o problemă gravă pentru un nr.limitat de români,să devină o problemă gravă pentru toată nația."Nu ne putem juca cu soarta țării , experimentând teorii fanteziste "

▫Legea=pr.de lege a partidului

Legea **suspendă numai legea veche și fixează un termen** înăuntrul căruia să se poată **prin bună înțelegere , între creditori și debitori, să se ceară aceste afaceri și să ajungem** ,sub o formă mai ușoară decât forma severă a justiției , **la un rezultat mai favorabil.**

Nu ascunde că a crezut la început că va fi vorba de o modificare mai profundă a legii.**Nu tăgăduiește** că a fost și un proiect prin care se propunea o modificare mai profundă."Acest anteproiect,**nefiind însușit de partidul meu** ,am convenit , ne-am înțeles ,și am făcut **proiectul de lege de față, care este proiectul partidului, așa cum a ieșit din dezbaterile noastre, din acele foruri care cirmuiesc partidul nostru.**

[...] **conducerea partidului fixează anumite cadre și noi suntem toți obligați să ne supunem ,așa că în acest cadru s-a făcut legea de față."**

/Răgazul de 18 luni

Ea , dealtminteri, corespunde programului nostru "

Ideea cardinală a proiectului este de a da un răgaz de 18 luni. [...]

1.)**Legea** actualmente în valoare , **este inaplicabilă** , mai ales pentru țărani [.....]

2.) Este aproape **o imposibilitate practică de a ne pune de acord asupra unei soluții imediate ,toți " oamenii de bine " din această țară.**[...]

Dar este **un fapt pe care nimeni nu poate să-l tăgăduiască : nu suntem de acord**. Fiecare, privind cu bună credință problema, **găsește că trebuie o altă soluție**, împrejurările economice sunt așa complicate, încît **mintea noastră nu poate găsi o punte de înțelegere** și, pînă acum, eu cel puțin,**nu am fost în stare să găsec o formulă care să convină tuturor."**

/Un compromis, o tranzacție

Nu trebuie să se vadă în această amânare o încercare de a răpi drepturile cuiva, ci **afirmarea dorinței noastre de a ajunge ,prin colaborarea tuturor, la o soluțiune uniformă și comună [...]**izvorită din **consimțământul tuturor partidelor "**

De aceea , **el se mira că s-a făcut atîta caz de ea, că s-a vorbit atît de rău de ea.**[...]

"Am ajuns la **acest compromis** , la această rezultantă, la **această tranzacție a amînării**, a răgazului [...]. **După un an și jumătate , văzînd lucrurile mai limpede, vom putea găsi, poate , alte mijloace , mai practice ,mai eficace, pentru a îndrepta realmente și profund situația care ne îngrijorează.** [....]

GMironescu / 5 oct.'32

#Criza economică-financiară

Criza are aspect **economic și financiar**.România simte mai adînc **criza financiară** deoarece este o țară lipsită de capitaluri.

-Aspectul economic-social

Îmbracă o haină socială.Micii agricultori , pînă la 10 ha alcătuesc peste **90 %din pătura producătoare îndatorată. Aceștia îngrijorează.** Aici este cheia problemei.

S-a afirmat că sunt **1.500.000 țărani debitori. Numai atîția țărani sunt în Romnia ? Sunt cca 4-5 milioane !**Trebuie găsită o soluție care să nu împileze majoritatea .

-Aspectul financiar

(vezi pe larg la **fișier Economie**)

Guvernul are un program economic. Majoritatea oratorilor au spus că **de vină este stabilizarea** (cursul leului scăzut).**Nu îl interesează , pentru moment, dacă este adevărat.**Desfide pe economistul care poate să stabilească exact cursul leului în febr.1929.

..Banca Națională nu reprezintă un partid, o coterie, sau alte interese.

Ea garantează stabilitatea monedei naționale,merită tot sprijinul, toată bunăvoința.

Situația ei nu este așa de splendidă , cum ar trebui să fie. [.....]

..Economii , pînă acum, "**nu am putut face mare lucru** " .O reducere de 1 miliard și ceva nu este suficient."Totdeauna **este dificil de a face tăieturi și scăderi** "

Speră să se facă în viitor.

..Printr-o lege specială (votată la Cameră și Senat) s-a **făcut o reducere a impozitelor agricole, pe clădiri** ,cel profesional și cifra de afaceri. **Mai mult,deocamdată, bugetul nu îngăduie.**

-Impozitele

[**LD :și în această ipostază , GGMironescu se înfățișează dezarmant de sincer ! Tocmai această sinceritate l-a expus criticilor necruțătoare ale adversarilor !**]

...Bugetului îi lipsește cca 550 milioane lei pe lună !**Acești bani trebuie luați de la contribuabili !**De aceea s-au pus și alte noi impozite.

"Este trist de constatat că există o dezordine de neînchipuit în administrația finanțelor publice ,dezordine care se manifestă sub cele două aspecte cunoscute :**dezordine la impunere și încasări , dezordine la cheltuieli.**[.....]

Trebuie schimbați oamenii , trebuie schimbate metodele ; și aceasta nu este chiar așa de ușor de făcut.

Ce a constatat ?

A constatat că , din nenorocire, **75 % din impuneri sunt inexacte , părtinitoare** , adică **mult inferioare realității** .

Am făcut ce puteam face în acest interval, pentru ca să fac o retificare.A dat ordin să se facă **o cercetare generală** și zi de zi caut să îndrept aceste impuneri.

În chestiunea încasărilor , a găsit că **nu se încasează impunerile** .Înregistrarea încasărilor **este într-o stare imposibil de descris**

...A găsit tezaurul într-o stare foarte gravă : miliarde datorate pentru furnizori, miliarde datorii netrecute în buget,"așa ceva cum nu se poate închipui într-o țară civilizată "

Este **o așa mare dezordine** încît trebuie într-adevăr **un cap** care să poată suporta greutatea și să nu-și piardă cumpătul într-**un asemenea haos "**

-Aurel Vlad :"*Ritmul nou !* " [aluzie la Argetoianu]

-I.M.Leon : Este defectul contabilității publice .Ministerul finanțelor trebuie să pună ordine !

-Moneda .

"De bine de rău, **avem o monedă stabilă**. Din nefericire , **ea lipsește din buzunarele unora, mai ales a debitorilor**.Unii recomandă schimbarea monedei [Lupu] ."Este ca și cum ,fiind frig sau cald , spunem :hai să schimbăm termometrul , o să fie poate mai frig sau mai cald.[...] cu schimbarea termometrului nu se schimbă vremea.

În realitate, **s-ar vrea o altă conversiune a debitorilor , în detrimentul statului**.

GMironescu / 6 oct.'32

96.)Votarea Conversiunii, Cameră, 6 oct.'32

// consfătuiri // amendamente // grup Iunian // Cameră, 6 oct.'32

(" Dimineața " , 7 oct.'32)

Prezență masivă. Este prezent și Iuliu Maniu.

Votanți : 317; Majoritate : 159 ; **Voturi pentru : 201** ; **Voturi contra : 116**

De la PNT au votat contra : preot N.Mischie, N.Fortunescu, Șt.Graur, Gr.Iunian, D.Moldovan,Horia Tâlpianu, Aurel Vlad, Dinu Simian, Policarp Bețianu... ș.a.

[**Vezi pe larg ultimele incidente și proteste la [fișier Legislație](#)**]

ALTE LEGI

97.)Pr.Legea concordatului preventiv.[Falimentul] , 30 sept.'32

Ministr.Just.**Mihai Popovici** ; Raportor , **Vasilescu Nottara**

(DAD, MO . 39, 30 sept.'32, p. 1493- 1511)

(DAD, MO 46, șed. din 7 oct.'32)

[LD:mi se pare firesc să dau importanță și acestei ramuri economice **-comerțul -** despre care nu prea se vorbește .Mi se pare firesc să constat atenția acordată comerțului, și reprezentarea intereselor acestuia în parlament .Nu pot spune că înțeleg f. bine problemele specifice]

a)**M.Popovici** , Expunerea de motive :

Evoluția legii : "Concordatul preventiv " (Guv.Maniu , **Gr.Iunian** , iul.'29) ; Modificări (1930) ;" Lichidarea judiciară " (Guv. Iorga, **Valer Pop** , 1931) ;"Concordatul preventiv " (Guv.Vaida , **M.Popovici** , 1932)

Legea urmărea evitarea stării de faliment , pentru a salva comerțanții de la moartea civilă , **păstrându-i în capul administrării bunurilor lor**.

Moratoriul acesta este cunoscut ca **instituție antifalimentară** încă de pe vremea lui Justinian ,a trecut prin dreptul modern și a fost apoi **abrogat în mai toate țările** : Franța (1807) , Portugalia (1899) ,Italia (1903) . Mai exista acest moratoriu în Olanda , Belgia, Japonia și câteva țări din America Latină

.Datorită unor mari inconveniente , **Moratoriul a fost abrogat și la noi în 1929**.

Reintrodus sub guv.Iorga ("Lichidarea judiciară ")acum , **se abrogă legea Pop** , **deoarece** preocuparea de a menține comerciantul falimentar în fruntea administrației sale , **încuraja reaua credință și complica relațiile comerciale și bancare**

.Prin legea nouă, însă, **starea de faliment se declara foarte greu** , aproape că este desființată .

b)**M. Cancicov** (PNL-1) :

Legea a avut, în general, **o presă proastă** , fiind **considerată reacționară**.(**M.**

Manoilescu - reprezentantul Camerei de comerț , așa o considera) Presa proastă s-a datorat **ignoranței opiniei publice** și expunerilor de motive ale miniștrilor de resort.

Alții au considerat-o ca o expresie a " economiei dirijate " ,a politicii economice de stat , considerând-o **prea timidă**.

Legea , de drept privat, în fondul ei este bună. PNL nu a vrut să facă opoziție unei legi de drept privat sănătoasă , care stă la baza tuturor partidelor. De aceea a dat tot

concurșul și în Comisie .Nu invidiază PNTJ pentru "șansa " de a legifera a II-a oară în această materie .

-**M.Popovici** : Mulțumește pentru colaborare .

-**M.Canciov** : Dintr-o formulă glumeață - făcută glumeață de celebritatea lui Caragiale - < **faliment fără faliti** > , **ati reușit să faceți o fomulă juridică umană** , și la timp larg aplicată.

Ați creat un < **faliment fără faliti** > , **nu pentru slăbirea creditului** ,ci **ca o mângâiere privind asanarea creditelor comerciale** ,contribuind la ameliorarea crizei .

Nu este de acord cu criticile făcute de Leon Scridon (PNA-Goga) (oratorul este aplaudat , felicitat , de ministrul Popovici)

c)**Hans Hedrich (P.G.) :**

legea vizează asanarea comercianților...

-**M.Popovici** : Legea nu asanează ...

-**H.Hedrich** : Prin abrogarea Legii lichidării judiciare (Valer Pop) , **se răpește posibilitatea de refacere a unei categorii economice :meseriașii și micii industriași** , ceea ce **este o gravă greșeală**,din momnet ce guvernul a recunoscut necesitatea Conversiunii urbane.

Roagă să fie incluși în lege și **meseriașii și micii industriași** , pe care PNG îi apără.

d)**G.Deleanu (PNL-2) :**

Legile **nu au dat rezultatul dorit** pentru că nu s-a modificat nimic din **Codul de comert** privind "regimul falimentar " și pentru că **s-a legiferat tardiv , în materie** .

Dacă s-ar fi ascultat doleanțele negustorilor , s-ar fi legiferat la timpul potrivit , ca în alte țări.

"Negustorimea noastră merită toată atenția legiuitorului.Ea joacă un rol important în viața economică a țării ;și mai are un rol important în dezvoltarea generală a statului. "

Este cunoscută **contribuția negustorilor** , care dă **sume importante instituțiilor de binefacere , școlilor** , jucând un rol important în progresul statului modern.

Clasa negustorilor mai are un **rol important , specific românesc** , din p.d.v. social : la **periferia orașelor , în mahalale , în cartierele muncitorești ,în sate ...**

de multe ori **negustorul este salvatorul a mii de suflete** , cu alimente și chiar cu bani.

Nenorocul negustorilor din România este că n-au găsit în clasa conducătoare o atenție pentru ei ;**au fost mereu copleșiți cu dări grele.**

Speră ca , în viitorul "stat țărănesc " , **negustorimea va fi aranjată la rolul ce-i merită.**

În Legea prezentă,**nu s-a ținut cont de dezideratele negustorimii.**

Concordatul preventiv **este o lege copiată după legi similare** (mai ales cel german) ,

cu **câteva modificări care au stricat legea . La noi ar fi necesar elaborarea unui nou**

Cod Comercial , altfel , nicinoua lege nu va avea efect.(prezintă observații pe articole , propune amendamente) **Este sceptic privind efectul legii** .(p. 1833)

e)**Aureliu Weiss (PNTJ) :**

Apreciază legea din 1929 ;apreciază modificarea legii Lichidării judiciare ,în conformitate cu cerințele vremii , cu realitatea crizei economice

Legea aduce mare ușurare comerciantului , în evitarea falimentului .

Formula "lichidării nefalimentare " este foarte fericit găsită.**Legea va produce reînvierea în raporturile comerciale și va întări creditul comercial.**Se instituie ordine , în haos.

f)**Iosif Fischer (P.Evreesc) :**

" **Legea lunian " din 1929** , a avut drept scop :

a) **salvarea debitorului** ajuns la ananghie financiară , **printr-un acord cu creditorul său.**

b) **apărarea intereselor creditorului** , vizat de insolvabilitatea debitorilor ;

c) **ocrotirea largă a subiectului economic** , lovit de criza generală ,pentru a diminua numărul decăzuților economici (falimentul)

Legea a pus capăt avalanșei falimentelor care s-ar fi produs fatalmente.

La **Congresul pentru apărarea creditului** (Viena , 1930) , împreună cu senatorul

I.Comşa ,
a făcut parte din **Biroul congresului**. A fost însărcinat să facă un **Referat** despre **Concordatul preventiv din România**. (citează din Referat) .
Referatul a primit **aprobarea unanimă a Congresului** , fapt ce dovedește că "**Legea Iunian "**
a creat o atmosferă favorabilă creditului românesc și în cercurile inițiate din străinătate .

Legea din 1929, este una din cele mai reușite legiuri a **PNT**, și formează un **punct de onoare** pentru autor ,**fostul ministru Gr.Iunian**. Legea a avut unele lacune din cauza atmosferei încărcate ce s-a făcut atunci de către opoziție și de către băncile interesate (deși, ulterior , s-au bucurat de beneficiul legii .)

În Parlament, **Mircea Djuvara** (PNL-1) a combătut legea,iar unii au reușit să impună modificări defectuoase .Acum liberalii, **Mircea Cancicov**, o aprobă .

Modificarea Legii în 1930 (Guv.Iorga, Valer Pop) , **a agravat unele lacune ale legii vechi** .

Noul proiect de lege (legat de abrogarea legii Lichidării judiciare) **dă o mai mare extensie Legii concordatului preventiv** ,**fără a înlătura lacunele legii vechi**, ceea ce este păcat ! **Aduce înlesniri comercianților și industriașilor** ,dar **nu ajută suficient comercianții și industriașii mici**.

-**M.Popovici** :este concordat preventiv, **nu conversiune ! Vrem să împiedicăm falimentul , nu ne ocupăm de datorii**.Pentru a intra în Concordat , este necesară ținerea de registre .Ori, **micii comercianți și industriașii mici nu țin registre !**

Această categorie va fi discutată la asanarea urbană, nu aici

-**I.Fischer** :Atunci este contra abrogării **Legii Pop** , **făcută pentru lichidarea datoriilor comerciale** ,ca efect al Conversiunii. (pledează, argumentează) Își pune toată speranța în **Codul Comercial** ,care , poate , a venit timpul să fie făcut.

-**MPopovici** : **promite că în 6 luni va fi făcut**

g)**Sigismund Ferenczi** (PNM) :

De acord cu susținerile lui Fischer. **Consideră proiectul inactual** , când insolabilitatea debitorilor are un caracter general.Proiectul **se abate de la principiile democrației economice** -**N.Penescu** : **Democrația este să nu plătești datoriile ?**

-**Ferenczi** : Nu zic să nu se plătească ! Dar datoriile trebuie calculate la valoarea lor reală. Până atunci, **zadarnic se discută soluții parțiale** .

h)**P.Firică** (PNT)

Președ. Camerei de comerț și industr.Chișinău) :

Situația pe țară (fără Bihor și Sălaj)

În 1926 s-au produs 1.042 falimente (4.723 cereri)

1929, 1. 814 " (8. 010 cereri)

1930 1.172 " (4.417 cereri)

Legea concordatului , este bună pentru vremuri normale , **nu corespunde situației de criză**

Prin abrogarea legii Lichidării judiciare , se restrâng avantajele debitorilor.

"Comerțul are interese ce se confundă cu interesele agriculturii , și soarta sa depinde exclusiv

de rezolvarea problemelor ce frământă pătura țărănească.

Comerțul basarabean este aproape distrus pentru că acolo agricultura predomină.

Marele comerț cu cereale basarabean este aproape distrus.

Este adevărat că comerciantul este o figură antipatizată (ca receptorul !)

Dar n-ar trebui uitat că **Comerciantul creditor este , la rândul-i debitor !**

"Țărănimea sărăcită, statul rău platnic, funcționăria cu salariile restante , au determinat **o accentuată scădere a puterii de consum** ,ce pune comerțul în stare de grea suferință

"

Comerțul se zbate într-o mare criză : chirii sunt exorbitante ; impozitele f.mari ;

reduceri de personal ;funcț. din comerț lipsiți de asigurări sociale ; devizele sunt greu de procurat .

"**Fac apel la deputați să nu privească pe comercianți prin prisma unei bogății aparente** ,

în funcție de feeria galantarelor luminate , sau alte reclame, care , în fond , constituie **indiciul unei sărăcii** ,comerciantul în căutare de clientelă ... " (aplauze la PNT)

Comerțul nu se rezumă la magazinele ce împodobesc centrul orașelor :

aici nu se legiferează pentru Calea Victoriei ! "

"Sunt încredințat că interesele comerțului pot fi promovate în cadrele principiilor PNT,

și-mi fac o datorie de conștiință stăruind pentru ajutorarea comercianților ce s-au găsit **sub sclavia unor instituții bancare care au căutat , întotdeauna , prin mijloace lăturalnice ,**

să stăpânească nu numai comerțul , dar și conștiința cetățenească a comerciantului " [!!!]

i)I.Vasilescu Nottara(PNT):discurs concludiv

(Raportor ;a fost raportor și la legea din 1929)

(DAD, MO 46, p. 1830- 1854)

Este satisfăcut că **cei ce au criticat Legea din 1929 ,acum o consideră bună** și vor readucerea ei în practica judiciară .**Legea** a avut caracter juridic (nu economic) , deoarece este **o instituție de drept care are drept scop preîntâmpinarea falimentului .**

Ea există în toate țările lumii.Concordat preventiv - Germania , Italia , Suedia , România Lichidare judiciară - Franța, Anglia;Moratoriu - Belgia,Olanda ...

Indiferent de nume, prin aceeași lege se creiază o perioadă " prefalimentară " , pentru a împiedica comerciantul să ajungă la faliment .

Legea lichidării juridice (Valer Pop) era o lege care nu prevenea falimentul, îl desființa

și poate fi tradusă cam așa :< **De azi înainte , nici un comerciant nu mai plătește nimic !** > Dar comerciantul nu devine falimentar din vina lui ! Nu rămâne bogat după faliment !

Abrogând Legea lichidării juridice, **rămâne în picioare le Legea concordatului preventiv** (1929) Nu-i nimic dacă legea se modifică des ! Ea poate fi ușurată sau înăsprită .

-Iosif Willer : Expertii !

-Vasilescu-Nottara :Nu dle Wiler ! indiferent de experți, legea din 1930 trebuia abrogată ,

nu avea nici o rațiune , nici o bază juridică, era un haos ! Nu era o soluție ca **3.000 lichidări juridice să ducă la 3.000 de falimente !**

Legea noastră are următoarele merite :

a) **Am dat puțină comerciantului de bună-credință să-și lichideze singur patrimoniul ,**

să rămână un element util societății ;

b) **Am luat măsuri severe , aspre , contra comercianților de rea-credință, frauduloși.**

j)M.Popovici (ministr.Just) :

cere urgență la adoptarea legii.**Comerțul** este " unul din **factorii cei mai importanți ai civilizației** " ;" merge mână-n mână cu dezvoltarea omenirii " ; este " **generator de cultură și civilizație** " ;contribuie la "valorificarea producției întregi " , **producția nu este terminată până ce nu ajunge în mâna consumatorului "** **S-a spus că comerțul ar fi " parazitărilor ! Astăzi comerțul este " factor principal al producției "**

În România, el este legat mai ales de agricultură , de aceea trebuie să ne îngrijim de el .

Comerciantul , cu ajutorul creditului, cumpără marfă ..... o vinde și-și plătește datoriile .

Creditul comercial, capitalul mercantil, este temelia comerțului și, de aceea , trebuie să-l întărim.

El este ceva cu totul special , **este un credit "de circulație " , pe termen scurt.**

El trebuie apărat mai cu grijă. Pentru aceasta , **s-a creat "instituția falimentului "**

Falimentul poate avea consecințe dezastruoase , mai ales în vremuri de criză.

(cazul Conversiunii datoriilor agricole , care poate afecta creditul !)

La discuție pe articole, în Camera , **interven cu propuneri interesante , judicioase :**

Solomon Rosenberg, Iosif Fischer, Michel Weissmam - sunt cei mai activi .

Aurel Weiss ; P.Firică, N.Penescu, N.Fortunescu ;TVOrghidan

(Camera de Comerț-București) , **Gr.P.Mihăilescu** (?) , **G.Deleanu** (PNL-2)

În senat -**M. Manoilescu** (contra) , **V.Arjoceanu** (?)

Legea concordat preventiv, 7 oct.'32

98.) Modificarea unor art. la *Legea ptr. reforma agrară* , 5 oct '32

Ministr. Agriculturii / Subsecretar de stat - **M. Ghelmegeanu/Raportor, Al. Stan**
(DAD, MO 44, șed. din 5 oct.'32 , p. 1748- 1764)

[LD :abia se votase luarea în considerare a Conversiunii -GGMironescu , cu mare scandal din partea opoziției , cu nemulțumirea "țăraniiștilor" din majoritate, într-o atmosferă de mare nervozitate,că se aduce spre votare acest **Proiect de modificare a legii ptr. Reforma agrară.**

Se lucrează noaptea ,se trece cu intermitențe , de la Conversiune la această Lege...]
La 14 ani de la Reformă, mai existau **procese pentru stabilirea întinderilor de expropriere și cadastrarea terenurilor** (din lipsă de finanțare)]

---

a) Al. Stan ,Expunerea de motive

Legile agrare din 1921 , au dat în competența unor organe speciale soluționarea litigiilor din reforma agrară. În compunerea lor intrau cei interesați (proprietari și săteni)

"**Comitetul Agrar**" (ales din 5 în 5 ani) era instanța supremă

Astăzi ne găsim în situația că **instanțele de fond au rezolvat în totalitate procesele de expropriere** , urmând unele operații de cadastrare .

De aceea **se suprimă instanțele speciale** și **se lichidează operațiunile de reformă agrară.**

b) Avizul Uniunii Camerelor de agricultură

(președinte : **Virgil Potârcă**) a dat **avizul pentru proiect** . Dar remarcă că nici acest proiect nu fixa un termen pentru terminarea expropriierilor . Se întreba :

a) se mai pot face exproprieri ?

b) În caz afirmativ, în ce cazuri ?

c) Ce se întâmplă cu suprafeșle ce s-a constatat că s-au sustras exproprierii ?- mai ales în Bucovina .[**Urmează un mare scandal, deputații sunt nemulțumiți, dar Ghelmegeanu insistă să se voteze**]

c) **V. Serdici** (PȚ-Lupu) :

Protestează pentru procedeu de a aduce o lege prin surprindere , și a presa Parlamentul să o voteze . În Ardeal, **reforma agrară nici vorbă nu e sfârșită** : din 3 milioane jugăre , **1.700.000 jugăre nu sunt încă măsurate !**

d) **N. Constantinescu -Bordeni** (PNL-2) :

Protestează, consideră Proiectul **neconstituțional** deoarece "**Comitetul Agrar** " este o **instituție prevăzută în Constituție** (art.23) ,și are mai multe atribuții.

e) **Al Stan** (raportor PNT) :

Insistă să se aprobe desființarea "Comitetului Agrar " ....

▫ **VTPrelipceanu** ▫ **Adonis Popov** ▫ **D.Cioc ... protestează, aduc amendamente**

Dar Legea se votează ! 137 votanți ; **130 -pentru** ; **7- contra** ;

99.) **Gh . Brătianu** (PNL-2),Respingerea Acordului cu Geneva ,8 oct.'32

Declarație- Comunicare-întrebare .(DAD, MO 47, șed. din 8 oct.'32, p. 1881-1882)

[LD : **Gh.Brătianu s-a grăbit să facă declarația înainte ca Vaida să prezinte p.d.v. al guvernului .Va trebui să meditez cu privire la sensibilitatea la " demnitatea " , la "reputația" țării , (în raporturile cu marile puteri) urmată totdeauna de cele mai**

vehemente acuze privind imoralitatea guvernării. Și nu se poate spune că Gh.Brătianu , ca intelectual rafinat , nu realiza consecințele .
Vezi context și pe larg la **fișier Politică externă**]

Gh.Brătianu / 8 oct.'32

#Tutela și supravegherea marilor puteri !

"Am cerut cuvîntul ca să fac **o declarație** , care nu constituie propriu-zis o întrebare adresată guvernului.Credem că în chestiunea atît de însemnată a tratativilor cu **reprezentanții Societății Națiunilor** , d.președinte al Consiliului și colaboratorii săi ne vor face , în curînd, o expunere mai amplă.

" Pînă la aceste relațiuni mai complete , am socotit că trebuie să exprim de pe acum **punctul de vedere al Partidului Liberal** , pe care îl conduc, prin următoarea declarațiune :

"În chestiunea ultimelor comunicări , cu privire la ajutorul financiar ce s-a cerut de la Liga Națiunilor ,și care au avut în presă un atît de larg răsunset ,**nu eu voi aduce guvernului învinuirea de a fi respins condițiunile de tutelă** ,incompatibile cu noțiunea însăși de **stat independent** pe care țara noastră a cîștigat-o în decursul veacului trecut (aplauze vii la PNL-2) cu atîta trudă și prin atîtea jerfe. Nimeni nu-și poate stăpîni un sentiment de **legitimă revoltă** ,văzînd că se încearcă , sub forma controlului financiar , **revenirea la regimul de supraveghere al marilor puteri protectoare** , instituit de Convențiunea din Paris de la 1856. (aplauze la PNL-2)

"Nu cred că acest rezultat să fie în folosul Societății Națiunilor , în a cărei înaltă misiune de pace și de armonie politică și socială ne-am afirmat și ne afirmăm deplina noastră încredere ."

Gh.Brătianu / 8 oct.'32

#Reputația nenorocită a administrației românești .

!Jos guvernul PNȚ !

[LD : evident , se referă la regimul din ultimii ani]

Dar aceste **noțiuni elementare de independență și de demnitate națională** , care nu pot fi contrazise decît de glasul izolat al vreunui inconștient, **nu trebuie să ne ascundă realitatea** tot atît de gravă a răspunderilor interne.

S-a vorbit de < **pecetluirea drept în frunte a incapacității și neonestității presupuse , ale oricărui guvern român .** > "Refuzăm să credem că acesta ar fi înțelesul răspunsului de la Geneva.Dar se pune o altă întrebare :am făcut tot ceea ce trebuia pentru a înlătura **suspiciunea** pe care au întîmpinat-o reprezentanții noștri ?**Credem că reprezentanții aceștia n-au fost cei mai indicați** (aplauze la PNL-2) pentru a risipi **atmosfera defavorabilă** pe care împrejurările din urmă au creat-o țării.Și nu ne facem iluzia că cercurile străine nu sunt informate asupra celor ce se dezbat zilnic la București , în Parlament și în presă. Aceasta este înțîia concluzie.

"**Delegații guvernului** au spus, însă, problema modificării regimului de plată al datoriilor externe ,care **apasă cu o zdrobitoare greutate asupra bugetului nostru de săcie**.

Spre a obține însă această ușurare indispensabilă,trebuie făcută dovada că s-au folosit pînă la istovire **mijloacele proprii de îndreptare** a greutăților financiare.

Cum voiți să ajungem la acest rezultat cînd ministrul de finanțe [GGMironescu] , ale cărui intențiuni nimeni nu le poate bănuși , a trebuit să declare , în ședința de dăunăzi a acestei Adunări :< Trebuie să constat că, în ce privește economiile , nu am putut face , pînă acum , mare lucru.Am făcut o reducere de un miliard și ceva din actualul buget.Nu este suficient, am declarat-o singur.Totdeauna este dificil de a face reduceri și scăderi.> Eufemism care nu ascunde de unde au venit aceste dificultăți, ce împiedică din capul locului restabilirea echilibrului bugetar .

Sau ne închipuim că **votarea legii controlului averilor** ajunge să puie capăt **reputației nenorocite** pe care cîțiva ani de **jaf** , de **risipă** și de **nepricepere** au creat-o **administrației noastre ?**" Este evident că agitațiile care încurajează **defetismul fiscal** [Conversiunea !] sau care **sporesc îndoiala asupra stabilității monetare** , nu contribuie să limpezească situația României , din p.d.v.economic financiar.

Dar aceasta nu este singura cauză a greutăților pe care le întîmpinăm.

Restabilirea încrederii distruse nu poate fi înfăptuită decît prin măsuri hotărîte de economie , de reorganizare fiscală,de sancțiuni, cari trebuie să precedeze și să

pregătească aranjamentele necesare cu străinătatea (aplauze la PNL-2)
Ne trebuie la cîrma țării **un guvern unitar în convingeri și în metode** , cu o **autoritate deplină**,cu alt reazim decît **o solidaritate de partid prea șubredă** , ca să-i ascundă **dezbinările de fiecare clipă** ,pentru a găsi **leac sigur dificultăților** în care ne zbatem și care ne readuc la vremurile cele mai grele ale dezvoltării României moderne ! "
(aplauze la PNL-2)
Gh.Brătianu / 8 oct.'32

100.)Închiderea sesiunii extraordinare , 10 oct.'32

(DAD, MO 48. șed. din 10 oct.'32 , p. 2018)

[LD : **toată perioada discutării legilor**, **Mihalache** este absent ; **lunian** vine doar în ultimele zile ;**Maniu** tace în Cameră, dar lucrează prin ședințele de partid ;deși cînd a luat cuvîntul a fost aplaudat de majoritatea PNȚ,voci PNL strigau :<**Decretul de dizolvare ?!** >]

-**Al.Vaida-Voevod: bilanț pozitiv**

Mulțumește tuturor partidelor, mai ales **a celor din opoziție**,**"care ne-au făcut ceasuri amare de multe ori"** (ilaritate) dar **"și-au îndeplinit datoria de organ de control al guvernării "**.

-**Mulțumește majorității** , care ,**deși uneori a avut opinii diferite, că părerile au fluctuat,și-au făcut datoria** "dovedind că nava majorității se ține de lozinca orașului- lumină , a Parisului,< *fluctuat nec mergitur* > și că **"această majoritate vrea să-și îndeplinească datoria constituțională ;că vrea , spre a o putea împlini, să rămînă statornică programului său de partid**și știe **să păstreze prima regulă** , care ajută statele să poată să fie conduse ,**adică știe să fie disciplinată "** (aplauze la PNȚ)

-Apreciază **jertfa de a-și fi petrecut vara în sesiune** ; că și-au depus luminile și munca spre binele țării ; că în sesiunea ordinară , vor continua munca în solidaritate ;

-**Voci PNȚ : Trăiască Maniu ! Trăiască Vaida !**

-**Dinu Simian (vicepreșed.) :satisfacție**

Este pentru " prima oară "cînd parlamentarismul a ajuns pe calea ce se aștepta de multă vreme

"Dacă însă în ciocnirea ideilor s-a putut constata **vreo divergență**,aceasta **nu înseamnă că există ceva putred la bază**, ci , dimpotrivă, această ciocnire de idei ,nu poate fi decît **într-un organism sănătos**, care se dezvoltă așa cum se cuvine, pentru **noua viață a României moderne "** (aplauze la pNT) Mulțumește tuturor.

-**Mesajul Regal de închidere**

-**Al.Vaida:dă citire Mesajului regal de închidere a sesiunii**

-**Comentariu de presă**

("Dimineața" , 12 oct.'32)

[LD : **dintre miniștri** , **M Popovici** pare cel mai prolific ; **avînd în vedere însă că majoritatea legilor au fost simple prelungiri de termene se poate vorbi de o sesiune a "prelungirilor " legilor !]**

Sesiune bogată în lucrări.Discuțiile prelungite la validări și mesaj , au umplut vremea pînă guvernul și partidul cîștigător au ajuns la un acord privind modificarea Conversiunii.

La început , se hotărîse ca legea să intre în sesiunea din toamnă. Fostul ministru al Justiției,vicepreședintele PNȚ, **Grigore lunian**, s-a dus liniștit **la Karlsbad** .

Biroul partidului, cu votul inclusiv al lui Mihalache, a hotărît să **aducă legea definitivă imediat**.S-a admis **o formulă mijlocie , propusă de Iuliu Maniu** : menținerea conversiunii de drept ,scoate marilor debitori, măsuri pentru apărarea creditului, amânarea pe 18 luni.

Soluția nu a împăcat pe Grigore lunian , care,la întoarcerea din străinătate, a luat **atitudine fățișă contra ei**.**Această luptă a dominat și a fost caracteristica sesiunii**, deși partidul și guvernul au cerut insistent solidaritate**27 de deputați și 7 senatori majoritari au votat contra** .La închiderea sesiunii , **Dinu Simian** (care făcea parte din grup) ,care a prezidat ședința , spunea că acest episod este **corolarul adevăratului parlamentarism**.

101) Al Vaida-Voevod , declarație de presă , 11 oct.'32

("Dimineața " , 12 oct.'32)

[LD: Vezi pe larg la fișier **Politica externă**]

/Refuzul lui Titulescu de a prelua Externele

11 oct. De la formarea guvernului, adică de 6 luni, Vaida a insistat prin toate mijloacele de comunicație - telefon, telegraf, mesageri - ca Titulescu să intre în guvern, titular la la Ministerul de Externe. De 6 luni , Titulescu refuza mereu.

<Doresc ca d. Titulescu să vie alături de noi, să primească răspunderea acțiunii sale .Declar din nou, în fața dvs., că nu mă simt mai puțin răspunzător decât d-sa și decât toți aceia care întrețin un post mai mic sau mai mare. [...]

Eu mă jertfesc în aceste momente în postul ce- l ocup.

Sunt gata să mă jertfesc pînă la sinucidere .

Dar să vie și alții să împărtășească răspunderea cu mine. >

Insistența cu care a vorbit d.Vaida - necesitatea ca d. Titulescu să-și ia efectiv răspunderea unei politici externe, pe care se mărginea , pînă acum, s-o sugereze - dădea de gîndit.

▣ Pertractările

/13 oct.'32. Consfătuirea ardelenilor.

Ei s-au declarat solidari cu gov. Vaida , cu politica sa externă , cu partidul, cu grupul parlamentar. Titulescu – consideră ei – nu poate intra în acest guvern deoarece nu este înregimentat în partid. Titulescu este un diplomat strălucit ; un tehnician competent ; dar el a sprijinit formula guvernelor "de tehnicieni " formulă pe care PNȚ a combătut-o cu îndârjire.

102.) Ședința CC al PNL , 16 oct.'32

Declarațiile lui IG Duca și C.I.C. Brătianu ; Motiunea (Gh. Tătărescu)

/ Răsturnarea guvernului Vaida / Program de salvare a țării //

(BCS, fond Saint -Georges, pachet XVIII, dosar 2 ;

"Viitorul " , an 24, 18 oct.'32 ; "Dimineața " , 18 oct.'32)

[LD : În aceeași zi, PNȚ ține ședința de Birou Executiv și Vaida este chemat la Rege Bucureștiul intră în trepidația specifică marilor schimbări Bate vânt de remaniere, de cădere , de alegeri, de zvonuri. Fiecare își dă cu presupusul. Culisele se întretaie Greu să stabilești adevăr istoric !]

#Înlăturarea regimului PNȚ!

[LD: vezi pe larg la fișier PNL]

"CC al PNL s-a întrunit în ședință plenară , sub conducerea lui IG Duca.

În împrejurările politice actuale și față cu situațiunea în care se găsește țara, ședința CC al PNL capătă semnificațiune deosebită , întrucît întreaga opinie publică așteaptă cu înfrigurare cuvîntul și hotărîrile acestui partid, în mijlocul unui haos și al unei dezorientări [...]. În mijlocul haosului politic deslănțuit și al primejdiilor deschise de incapacitatea și de destrămarea regimului național-țărănist de astăzi, PNL și-a rostit hotărîrea lui neînfrîntă de a duce pînă la capăt acțiunea pentru înlăturarea acestui regim și pentru salvarea țării "[...]

I.G. Duca: Declarație

[...]

"Constat sănătatea morală și impunătoarea solidaritate a partidului nostru, astăzi, cu o bucurie mai vie ca oricînd, fiindcă spectacolul pe care-l oferă alte forțe politice ne-ar îndritui să desnădăjuim de situația politică a acestei țări , dacă PNL n-ar prezenta el, prin programul său, prin puterile lui organice, prin experiența conducătorilor lui,

și prin **conștiința** care însuflețește pe toți membrii lui, **o rază de lumină și de legitimită sperantă**, într-un cerc cu adevărat îngrijitor de întunecat "(aplauze)
Duca /

#Guv.Vaida="Guvernul haosului și al ridicolului "

"Într-adevăr , **situația** în mijlocul căreia țara se abate astăzi **este gravă din toate punctele de vedere** .Dealtminteri, era fatal să fie așa.

#PNȚ-criză de șefie, de program, de curente

Cînd a fost chemat la cîrma statului,partidul național-țărănist ,**noi nu ne-am sfiit a declara pretutindeni și în mod public** că acest partid **va fi cu desăvîrșire incapabil să facă față** nevoilor țării , atît de numeroase și atît de grele.Plecat abia acum un an de la putere ,după o guvernare , pe cît de incapabilă pe atît de funestă , **în plină criză de șefie, fără program, sfișiat de curente opuse și pradă tuturor ambițiilor și tuturor intrigilor personale,PNT era organic și vădit în neputință de a da României guvernul de care avea nevoie** . (aplauze)

Din nenorocire pentru țara noastră , prevestirile noastre s-au îndeplinit în totul. Și după 3 luni de activitate ,**guvernul național-țărănist de astăzi se prăbușește în haos și în ridicol**. (aplauze)

În toată istoria politică a României contemporane , nu s-a văzut încă o mai jalnică desfășurare de **nehotărîre , de contraziceri, de dezorientare și de nepricepere** ,ca aceea pe care ne-o înfățișează de trei luni guvernul prezidat de d.Vaida Voevod. NU NUMAI CA ACEST GUVERN A FOST **INCAPABIL SĂ REZOLVE** VREUNA DIN PROBLEMELE CE-I STĂTEAU ÎNAINTE, DAR CEEA CE ESTE MAI GRAV , **LE-A AGRAVAT , LE-A COMPLICAT ȘI LE-A COMPROMIS PE TOATE** ."

Duca /

#România -"Pe marginea prăpastiei "

"În chestia **financiară** , în chestia **economică**, în chestia **administrativă**, pînă și în **politica externă,ne-a dus pe marginea prăpastiei** .

N-am să vă descriu **situația tezaurului și a finanțelor noastre publice**.O cunoașteți. [...] au trecut 4 luni și guvernul nu a luat nici o măsură. **Destrăbălarea continuă** pe toată linia și în clipa cînd **funcționarii și pensionarii nu pot fi plătiți,căpătuirea partizanilor și desfrîul sinecurelor** se practică cu un amestec tulburător de inconștientță și de cinism . (aplauze) Tot astfel și în chestia economică. [...]

SOLUȚIA LA CARE GUVERNUL S-A OPRIT ÎN CEEA CE PRIVEȘTE **CONVERSIUNEA DATORIILOR AGRICOLE, DUPĂ NESFÎRȘITE ȘI TRAGI-COMICE PERTRACTĂRI , NU NUMAI CĂ NU SATISFACE NICI INTERESELE DEBITORILOR , NICI ALE CREDITORILOR , DAR LASĂ OPTSPREZECE LUNI , ÎNTREAGA ECONOMIE NAȚIONALĂ ÎNTR-O STARE DE PROVIZORAT , DE NESIGURANȚĂ ȘI DE AGITAȚIE SUB CARE ORICE REÎNVIERE A PRODUCȚIEI ȘI A ÎNCREDERII ESTE IMPOSIBILĂ "**

Iar **teoriile monetare** de la care se inspiră unele curente din PNȚ , **dau lovitura de grație oricăror forțări** de restabilire a unei vieți economice și financiare normale (aplauze)

Duca /

#"Regim cu "patru guverne "

Cînd țara așteaptă cu însetare o primenire administrativă , **s-au redat** , cu călcarea tuturor dispozițiilor legale,**consiliile comunale și județene ,compromise** sub trecuta guvernare național-țărănistă,și înfierate de întreaga opinie publică .

Cînd țara suferă mai mult decît oricînd, de o criză de autoritate, ea este osîndită să trăiască cu **un Parlament** care abea, și în chip suspect , a putut întruni 40 % din sufragiile corpului electoral și ,**sub oblăduirea unui guvern în care sunt atîtea tendințe opuse** , încît s-a putut cu drept cuvînt spune , pînă și în străinătate , că România se bucură de privilegiul unic de a avea , **deodată, patru guverne** :al dlui **Vaida**, al dlui **Mihalache**, al dlui **Titulescu** și al d-lui **Maniu** " (aplauze)

Duca /

#Politică externă controversată

"Cît despre **politica externă** , cele ce se petrec **depășesc ori ce închipuire** (aplauze)

Refuz și astăzi să discut controversalele ce s-au ivit în jurul **pactului de neagresiune cu Sovietele** și în jurul **colaborării tehnice cu Societatea Națiunilor**.

/Pactul cu Sovietele

În ce privește **pactul cu Rusia Sovietică**, atîta timp **cît negocierile sunt în curs**, **nu vreau să contribuim cu nimic la îngreunarea unei situații** care a fost îndeajuns îngreunată prin manifestațiuni, prin polemici, prin comunicate și prin desmințiri . (aplauze)

#Colaborarea cu S.N

"În ceea ce privește **colaborarea financiară cu Societatea Națiunilor**, concepțiile tradiționale ale partidului nostru sunt cunoscute .

Pînă în ceasul de față, nu ne-a fost îngăduit decît, pe de o parte , să constatăm că **ceea ce s-a trîmbitat într-o zi drept un mare succes** , a devenit **a doua zi o umilintă națională** , pe care însăși **guvernul Vaida refuza să o accepte**, iar pe de altă parte , să înregistrăm în domeniul internațional încă un penibil subiect de publice și reciproce învinuiri între guvernul de la București și plenipotențiarul de la Geneva . (aplauze)

Duca /

#Paradoxul relației Vaida-Titulescu

" Europa asistă uluită la această **situație paradoxală și fără precedent** : un președinte de consiliu care **oferă departamentul afacerilor străine unui ministru** de care s-a despărțit în ajun fiindcă erau în dezacord asupra unei mari probleme de politică externă și un ministru care primește să ia portofoliul externelor **fără să știe dacă împărtășește sau nu vederile cu guvernul**, cu care a acceptat să colaboreze . (aplauze)

Că logica unei atari situații scapă posibilităților de înțelegere ale opiniei publice românești, nu e de mirare. Dar ceea ce este mai trist este că aliații noștri nu vor pricepe cum este cu puțință ca într-o țară să se petreacă anumite lucruri.

SIMȚUL NOSTRU DE MÎNDRIE NAȚIONALĂ SE RIDICĂ CU ENERGIE ÎMPOTRIVA ODIULUI NEMERITAT PE CARE ÎNCAPACITATEA UNUI GUVERN TRECĂTOR ÎL ARUNCĂ ASTĂZI ASUPRA UNEI ȚĂRI CARE ÎN TRECUTUL EI, A ȘTIUT SĂ APERE CU PRICEPERE ȘI CU DEMNITATE INTERESELE EI INTERNAȚIONALE . (ovațiuni)

Duca /

▣ Acțiunea pentru salvarea țării

[LD : este mai mult decît o somare a Regelui !]

"Bineînțeles că **un asemenea guvern este definitiv osîndit** .

Aripa morții s-a întins peste el și prelungirea agoniei nu poate fi decît o promejdie ." (aplauze)

"PNL denunță țării această primejdie și cu toată hotărîrea va lupta împotriva ei.

Azi, ca și ieri, el își va face datoria **pînă la capăt**, și va căuta să **înlătore catastrofele** ce ne pîndesc. El cheamă la această luptă toate **conștiințele luminate** , toate **categoriile sociale**, toate **sufletele frămîntate** de îngrijorări justificate și de patriotice preocupări . (aplauze)

Acest apel vă invit să-l duceți în județele dvs., de la un capăt la celălalt al țării , convingși fiind că slujiți astfel , nu interese egoiste de partid , căci nu de asemena interese poate fi vorba în clipele de față, **ci de grave și primejduite interese naționale.**

Partidul Național-Liberal , care și-a legat numele de dezvoltarea României Moderne , ar dezerta de la datoria lui , **dacă** în fața situațiunii de astăzi n-ar semnala toată gravitatea ei, și nu ar închina tot patriotismul , tot sufletul și toate puterile lui, acțiunii de salvare a țării (ovațiuni) **Deși** greutățile de **astăzi sunt incomparabil mai mari** , de cît cele de acum patru luni și cele de acum patru luni [aducerea lui Vaida] **mai mari decît cele de acum un an** [greșala aducerii guvernului Iorga] **partidul național-liberal** are convingerea nestrămutată că, pe temeiul programului și unei acțiuni unitare , hotărîte , și nestînjenită în mișcările ei, **România poate fi salvată și repusă în făgașul ei normal al dezvoltării și consolidării ei** . (ovațiuni)

C.I.C.Brătianu:Declarație

[LD : vezi pe larg la fișier PNL]

" După expunerea atît de elocventă și inimoasă a **șefului nostru** , mi-ar rămîne puține

cuvinte de spus. Ar fi de ajuns să-l asigurăm de tot devotamentul nostru în greaua acțiune pe care a întreprins-o (aplaude)

"Cred necesar totuși să cercetăm câteva probleme ce se pun în legătură cu situația viitoare a Statului nostru. Aceste probleme sunt în legătură cu **activitatea noastră când am fi chemați la guvern** .[....]

"Un regim constituțional este desigur **numai atunci când un guvern este pus în situația să lucreze în deplină libertate** . El trebuie să aibă **răspunderea completă și mâinile libere** " (aplaude) În aceste momente grele, un guvern trebuie **să treacă pe deasupra** tuturor considerațiilor **de clientelă politică** .[...]. Dacă am proceda astfel, am cădea în **prăpastia în care a căzut partidul național-țărănist** care a pus mai presus de toate **considerație de clientelă de partid** . (ovații) [.....]

CICBrătianu /

▀Viitor program de guvernare

[LD : vezi pe larg la fișier PNL]

- ▀ Simplificarea aparatului administrativ [.....]
- ▀ Ridicarea economiei naționale [.....]
- ▀ Recuștigarea creditului [.....]
- ▀ Dezinteresare, disciplina , autoritate [.....]

Gh.Tătărescu(citește) :Moțiunea PNL

"Comitetul Central al PNL, examinând în ședința din 16 oct. 1932, situația internă și externă a țării , **constată** :

#Regim PNT=neputință, neomogenitate, criză

"În gravele momente de azi, țara este cîrmuită de **un guvern de neputință** , care în lumina actelor se dovedește **lipsit de omogenitate** și care, **în plină descompunere** , oferă zilnic tristul spectacol al neînțelegerilor și al **sfișierilor interne**, constituind astfel un izvor de **permanentă nesiguranță și de generală anarhizare**.

" **Regimul național-țărănesc nu a putut așeza pe drumul rezolvării nici una din grelele probleme** care așteaptă soluționare și nu a știut să aducă **nici o măsură eficace** pentru ușurarea nevoilor care apasă toate categoriile sociale, mulțumindu-se să practice o **politică de amînări , de improvizări și de expediente** , avînd la bază **inchoerența și dezorientarea** și avînd drept ultim rezultat ,agravarea și înrăutățirea întregii situații interne.

#Politică externă=ușurință și contrazicere

" În ordinea externă , unde interese vitale stau azi în cumpănă, guvernul a inaugurat o **politică de ușurință și de contrazicere** , care a creat României **situații ridicole și inextricabile** , fără de precedent în anele noastre diplomatice și care a **compromis grav** , nu numai problemele ce se găsesc în dezbateri ,dar și prestigiul și autoritatea Statului însuși.

▀PNL adjuce guvernarea

" Așa fiind, **partidul Național-Liberal** , care de la început a denunțat opiniei publice incapacitatea organică a regimului actual, **consideră că fiecare zi de întîrziere în înlăturarea guvernului ,primejduiește grav interesele vitale ale statului nostru**.

" Totdeauna , ca în toate momentele grele din trecut, **partidul Național-Liberal declară că stă și azi în slujba țării** ,conștient de rolul său și de sacrificiile pe care gravitatea împrejurărilor o reclamă **strîns unit în fața programului** și a credințelor sale. **El va da șefului său tot sprijinul** , ca să poată , avînd deplină libertate de acțiune ,să îndeplinească și în acest ceas, **marea misiune pe care partidul o revendică în consolidarea României Moderne** "

C.C.al PNL / 16 oct.'32

103.)Ședința Biroului PNT;audiința la Rege,16-17 oct.'32

("Dimineața " , 18 oct.'32 ; "Viitorul " 18 oct.'32- corespondențe de la trimiși speciali)

Dimineața : "**Azi se va hotărî soarta guvernului ?**" ;"**Vaida din nou la Rege** "

Viitorul :"**Astăzi se va produce demisia guvernului** " "**Retragerea în opoziție a PNT** "

[LD : este f. greu să faci "istorie" din... ziare .De aceea am ales relatări paralele .

În fond, nu urmăresc decât reflectarea tensiunii momentului, pertractările , intrigile, speranțele unora și altora ...totul fiind agățat de capriciile unui Rege -"factorul constituțional " - despre care nu se spune mai nimic.

Atenție ! Subtitlurile nu sunt ale gazetelor epocii ci ale mele, ptr.orientarea în Plan-document]]

A. Dimineața

15 oct.Pertractările de la Sinaia

(H.Soreanu,*Dimineața* , 17 oct.' 32)

/Suveica întâlnirilor

15 oct(?)Pertractările au început la ora 9 dimineața , când **Mihalache, Madgearu și Mirto s-au prezentat la vagonul primului –ministru Vaida** .Consfătuirea a durat câteva ore.

...După aceea, **Mihalache s-a dus la Titulescu** (vila Tabacovici),dar a trebuit să-l aștepte cca 2 ore , deoarece prezumtivul ministru de externe era obosit sau supărat .

...După aceea ,pe la prânz,a avut loc **prima întrevedere Vaida –Titulescu** (cca 50 minute)Întâlnirea a fost mai mult „de curtoazie” . Apoi au urmat discuțiile dintre ei. Mirto era în „elementul său” :era cunoscut pentru calmul său.

....După amiază, sosea la Sinaia **voevodul Mihai** (din străinătate) , care trebuia întâmpinat.Sosește la ora 14, 30 .Este întâmpinat de Carol, de Curte (Puiu Dumitrescu) , de guvern.

...După amiază era așteptată **sosirea lui Maniu** ,de la care **se spera o soluție pentru menținerea unității partidului și menținerea guvernului Vaida** .

Cum le era frică că Maniu va pleca spre București (fără să se oprească la Sinaia) , **Madgearu** a mers la Predeal ca să-l convingă .

/Spusele și nespusele lui Maniu

La 16,45 , din tren coboară zâmbitor Maniu.Ziarisții sunt în păr ;

-Maniu : Ce vreți de la mine ? **Aveți pe d. Titulescu , pe d.Vaida, aici ! Eu vin de la Bădăcin** .Vă pot spune că strugurii sunt foarte dulci .

-Ziarist : Aici sun ceva mai acri , dle președinte...

-Maniu : Și mustul la mine e foarte bun.

-Ziarist : Aici mustul fierbe ....

Apoi, Maniu **a vorbit doar câteva minute cu Vaida** (cu care era înțeles) și a plecat la **vila Caraiman** , unde îl așteptau **Mihalache și Madgearu**.

S-a aflat ce ar fi spus :

-Maniu : M-ați chemat aici . Pentru ce ? **Ca să rezolv cazul Titulescu ?**Aceasta este o chestiune care privește guvernul și factorul constituțional .**Eu sunt prezidentul partidului , și , în această calitate nu mă interesează decât unitatea partidului , și nu pot fi chemat decât să mă pronunț asupra diferendelor din partid.**

Diferendul privind persoana dlui Titulescu, nu este un motiv de disensiune în partid, deoarece d-sa nu este membru PNȚ.

Discuția a durat câteva ore , și se poate aproxima o "contabilitate" :

Madgearu – 70% pentru Vaida, 30 % pentru Titulescu ;**Mihalache**- 30% pentru Vaida, 70% pentru Titulescu .

După această discuție ,Maniu este aslatat iar de ziarisți :

-Maniu : Ce vreți de la mine ?

-Ziarist : Sunteți liderul majorității ...

-Maniu : **Liderul majorității este d.Vaida ! Pe el trebuie să-l secondăm și să-l sprijinim ; am făcut-o pînă acum, o voi face și de acum înainte."Fiindcă într-o societate organizată trebuie să existe un cap și o disciplină."**

/Tăcerile lui Titulescu

Toată lumea se întreba : ce se va întâmpla dacă partidul își păstrează unitatea ?

Ce se va întâmpla cu Titulescu ?Titulescu păstra tăcerea .Amicii săi, însă, spuneau **că Titulescu are încrederea Suveranului** ;că Vaida era "demisionar";

că **Vaida îl chemase , prin telegramă, în țară, ca să intre în guvern**,iar la Sinaia , dintr-odată a găsit ostilitate , și nu mai înțelege de ce a fost chemat .

/Suveica continuă

Au urmat, toată dupăamiza , întrevederile **Maniu –Titulescu ; Maniu – biroul partidului** (la reședința lui GGMironescu)
...Zorii zilei de sâmbătă ,au adus la Sinaia continuarea discuțiilor dintre fruntașii naționali –țărăniști , deși le-ar fi trebuit câteva ore de somn.

Vaida și Titulescu rămăseseră ,fiecare , la punctul lor de vedere , fără să se fi întâlnit ;**Mihalache și Madgearu –solidari cu Titulescu** ;

☛**Sinaia.,16oct.**Biroul PNT

S-a întrunit la ora 15,30 în **apartamentul lui Iuliu Maniu.**

/Mihalache :demisia lui Vaida !Guvern Maniu !

Au luat parte membrii Biroului și **președinții celor două camere** , pentru a discuta **divergențele ivite între Vaida și Mihalache .**

Mihalache a susținut că singura formulă de împăcare - pentru a evita o disensiune gravă în partid,poate chiar spărtură -era **demisia guvernului Vaida și alcătuirea guvernului Maniu .**

#Chestiunea Titulescu

Unii și-au exprimat **nedumerirea** că între două personalități proeminente ale partidului și guvernului ,se poate ivi **o disensiune atât de gravă** pentru o persoană care nu face parte din partid Discuțiile au fost lungi și agitate durînd pînă la 10 seara.

S-a precizat că "**chestiunea Titulescu** " **nu este în căderea Biroului** ,rămînînd să fie rezolvată **între Titulescu -Vaida și "factorul constituțional "**

/Biroul cere guvern Maniu !

#Maniu refuză să-și spună părerea

În ședința Biroului, toți au fost de acord cu **formula unui guvern Maniu.**

"Președintele partidului a refuzat să-și spună părerea !

☛Maniu:declarație de presă.

După ședință,ziariștii l-au asaltat pe Maniu :

-Maniu : "Nu s-a făcut nici un progres.D.Vaida merge mîine la Rege.Vom vedea după aceasta ce va urma ."

-Ziarist : Se vorbește de un cabinet prezidat de dvs.....

-Maniu : " Aceasta nu e o problemă nouă. D.Vaida și prietenii mei mi-au spus totdeauna :<d-ta ești șeful partidului ; deci , d-ta trebuie să fii șeful guvernului.>

Iar eu am răspuns și atunci , cum răspund și acum :

< Nu este chestiune de actualitate ! >

Vă pot anunța că mîine plec la București .De altfel, pleacă toți miniștrii.La Sinaia rămîne doar d.Vaida **Vaida se menține intransigent la punctul d-sale de vedere :**

că ,sub nici o formă, **d-sa nu poate colabora cu Titulescu**,după cele întîmplate.

Ce poate surveni ?Sau Regele primește soluția Vaida-și **atunci ce va face Mihalache ? !**

Sau Regele introduce pe Titulescu în cabinet - **și atunci , ce va face Vaida ?**

#Fiecare cu poziția inițială

.....După ședința Biroului, **Maniu** s-a dus în camera sa din hotelul "Caraiman " ;

Mihalache s-a dus la vila Tabacovici (unde locuia și **Titulescu**) ;**Vaida** și membrii guvernului au avut diferite **conciliabile în vagonul ministerial** ;

Pentru a doua zi - aniversarea lui Carol -urma să fie primiți în audiență : **Vaida, Mihalache, Titulescu .**

B."Viitorul "

☛Ședința Biroului PNT

Sinaia, 17 oct. Audiența lui Vaida la Rege a fost fixată pentru azi ,la ora 5 d.a.

[LD : după ceremoniile aniversării]

Această audiență **va fi hotărîtoare** nu numai pentru soarta guvernului dar și pentru soarta întregului regim național-țărănist.

După cum se știe, **biroul partidului național țărănist**, care a avut o ședință foarte laborioasă timp de 5 ore, și care a continuat apoi de la 10 pînă la 2 noaptea, **n-a dat nici un rezultat**. Bilanțul ei e precis: **d.Mihalache este intratabil și consideră că concepția d-lui Titulescu este singura posibilă** pentru politica externă a României. **De acord cu d-sa** este și **d.Madgearu**, care a văzut pe d.Titulescu și l-a anunțat din nou că este solidar cu d-sa. Toate **încercările d-lui Maniu** de a găsi un modus vivendi, **au fost infructuoase**; după ce Mihalache a vorbit cu Titulescu, **Maniu i-a declarat că este perfect solidar cu el**. Totodată, **toți au insistat pe lîngă Maniu să preia guvernarea, dar el este, la acest capitol, intratabil.**

#Dilema regală

Vaida va expune **imposibilitatea colaborării cu Titulescu**; **va obține el lichidarea problemei în favoarea sa?**

Dacă da, cîțiva membri din cabinet (Mihalache, Madgearu, Mirto, Călinescu, Petre Andrei, Ghelmegeanu), **se vor desolidariza de el**.

Dacă nu, Titulescu (care se pare că are și aprobarea Suveranului) va intra în guvern și atunci **Vaida va demisiona**.

#Intransigența lui Maniu

Demisia guvernului-avînd în vedere declarația de astă noapte a lui **Maniu** că **" nu acceptă o succesiune** care îi revine **în urma căderii unui guvern provocată de un factor nepolitic**, mai ales **cînd a fost răsturnat în modul acesta prietenul său Vaida "** -**exclue** **posibilitatea formării unui guvern PNT**

#Regimul PNT în dificultate

Sinaia . 17 oct. Ziua de azi a fost tot așa de agitată ca ziua de ieri, cu toate că se anunțase un " armistițiu " cu ocazia aniversării Suveranului. Este scris însă ca **acest regim fatal să nu aibă nici o clipă de liniște**, dînd, în mod continuu, **spectacolul cel mai trist de incoerență, dezunire și incapacitate**, nu numai țării, dar și peste hotare.

..." Pertractările " s-au purtat și de către d-nii Mirto, Popovici, Costăchescu .

IN REZUMAT, **REZULTATUL ÎNTREVEDERILOR ȘI CONSFĂTURILOR DE IERI A FOST NUL**. CEL MULT S-A PUTUT VEDEA MAI BINE **PRĂPASTIA** DINTRE CONCEPTIA D-LUI **VAIDA** ȘI A CEA A D-LUI **MIHALACHE**, PRECUM ȘI **NEHOTĂRÎREA ȘI FRICA DE RĂSPUNDERE A D-LUI MANIU "**
16, 17 oct.'32

104.)Aniversarea Regelui Carol ,17 oct.'32

Vezi pe larg la **fișier Monarhie**.

(" Viitorul ", an 24, nr.7418, 18 oct.'32)

-**La București**: Te-deum; apoi guvernul pleacă la Sinaia.

-**La Sinaia** (ora 11,30) s-a oficiat **la mănăstire un te-deum**.

...Protocol

-**Membrii Curții Regale** s-au dus **la castelul Peleş**, spre a prezenta felicitări MSR. Au luat loc în holul mare al castelului; alături, în salonașul maur, erau **membrii guvernului**; în alt salon, **Titulescu și Maniu**.

-**MSR** a coborît în hol cu **MSElisabeta**, a Greciei. [**Regina-Mamă, Maria, nu ! Regina Ileana, soție, nu !**] Apoi a trecut în "salonul maur", unde se aflau **miniștrii**.

-**Vaida** a ținut un toast; Regele a mulțumit pentru urări și a **strîns mîna membrilor guvernului**.

-Apoi a mers în salonașul unde era **Maniu și Titulescu**, care l-au felicitat.

S-a întreținut cu ei.

...Dejun

Toți invitații au trecut în "sala armelor", unde s-a ținut dejunul.

MSR a avut, la dreapta pe **Vaida** iar la stînga pe **Maniu**.

În față, marele **Voevod Mihai**, încadrat de **Regina Greciei** și **Titulescu**.

/ La șampanie, **Vaida** a ținut un mic toast.

/ Cafelele s-au servit în hol.

Regele s-a întreținut cu **Maniu, Titulescu , Mihalache , Vaida**
Aniversare Carol II / 17 oct.'32

Guvern Maniu : Vezi fișierul următor